

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

YEŞİL GİRİŞİMCİLİK NİYETİNE ETKİ EDEN FAKTÖRLERİN
BELİRLENMESİ: ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

TEZİ YAZAN
Deniz YALÇINTAŞ

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Eda YAŞA ÖZELTÜRKAY
Jüri Üyesi: Prof. Dr. Hüseyin Mahir FİSUNOĞLU
Jüri Üyesi: Doç. Dr. Murat GÜLMEZ
Jüri Üyesi: Doç. Dr. Sezen BOZYİĞİT (Tarsus Üniversitesi)
Jüri Üyesi: Dr. Öğr. Üyesi Ümit DOĞRUL (Mersin Üniversitesi)

DOKTORA TEZİ

MERSİN / OCAK 2023

ONAY SAYFASI**T.C
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ' NE**

20189001 numaralı öğrencimiz olan **Deniz YALÇINTAŞ** tarafından hazırlanan **“YEŞİL GİRİŞİMCİLİK NİYETİNE ETKİ EDEN FAKTÖRLERİN BELİRLENMESİ: ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA”** başlıklı bu tez çalışması jüri üyelerimiz tarafından **oy birliği** ile **İşletme Yönetimi** Anabilim Dalında **DOKTORA TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

(Enstitü Müdürlüğünde Kalan Asıl Sureti İmzalıdır)
Üniv. İçi Asıl Üye - Tez Danışmanı - Jüri Başkanı: Prof. Dr. Eda YAŞA
ÖZELTÜRKAY

(Enstitü Müdürlüğünde Kalan Asıl Sureti İmzalıdır)
Üniv. İçi – Jüri Asıl Üyesi: Prof. Dr. Hüseyin Mahir FİSUNOĞLU

(Enstitü Müdürlüğünde Kalan Asıl Sureti İmzalıdır)
Üniv. İçi – Jüri Asıl Üyesi: Doç. Dr. Murat GÜLMEZ

(Enstitü Müdürlüğünde Kalan Asıl Sureti İmzalıdır)
Üniv. Dışı – Jüri Asıl Üyesi: Doç. Dr. Sezen BOZYİĞİT
(Tarsus Üniv.)

(Enstitü Müdürlüğünde Kalan Asıl Sureti İmzalıdır)
Üniv. Dışı – Jüri Asıl Üyesi: Dr. Öğr. Üyesi Ümit DOĞRUL
(Mersin Üniv.)

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylarım.

(Enstitü Müdürlüğünde Kalan Asıl Sureti İmzalıdır)

12 / 01 / 2023

Prof. Dr. Murat KOÇ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'ndaki hükümlere tabidir.

İTHAF

*Kadınlara tanıdığı haklar ve kız çocuklarına verdiği değer sayesinde çağdaş eğitim
hakkından yararlanmamın, kendi ayaklarımın üzerinde durmamın ve hayallerini
gerçekleştirmemin temelini sağlayan, her zaman bilimin ve aklın yolunda gitmeyi
vurgulayan
Mustafa Kemal Atatürk'e
Sonsuz sevgi, saygı ve özlemlerle...*

ETİK BEYANI

Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında;

- Tez kapsamında anket ile topladığım verileri akademik ve etik kurallar doğrultusunda elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde ve ortaya çıkan sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

12/01/2023

Deniz YALÇINTAŞ

TEŞEKKÜR

Akademik kariyerimin başlamasında ve bu yolda attığım her adımda katkıda bulunan, kıymetli görüşlerini, bilgisini ve desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen, bana her zaman yol gösteren değerli danışmanım Prof. Dr. Eda YAŞA ÖZELTÜRKAY'a sonsuz teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım.

Tez jürimde yer alan, değerli görüşlerini ve bilgilerini paylaşarak tezime katkı sağlayan Prof. Dr. Hüseyin Mahir FİSUNOĞLU ve Doç. Dr. Murat GÜLMEZ'e, tüm bu katkılarının yanında anket toplama sürecimde yardımlarını esirgemeyen Doç. Dr. Sezen BOZYİĞİT ve Dr. Öğr. Üyesi Ümit DOĞRUL'a ve Öğr. Gör. Sena TEKELİ'ye teşekkürü borç bilirim.

Tezimin her aşamasında, yardıma ihtiyaç duyduğum her anda yardımlarını esirgemeyen en büyük destekçilerim, iş arkadaşından da öte canım arkadaşlarım Arş. Gör. Suzan OĞUZ'a ve Arş. Gör. Özge ÇETİNER'e teşekkür ederim.

Bu uzun yolculuğumda her zaman desteklerini hissettiren, tecrübeleri ve fikirleriyle bana yol gösteren sevgili babam Ahmet KARAÖMERLİOĞLU'na, sevgisiyle ve yardımlarıyla yükümü hafifleten canım annem Semira KARAÖMERLİOĞLU'na, zor anlarımda psikolojik desteklerini esirgemeyen kardeşim Ali KARAÖMERLİOĞLU'na çok teşekkür ederim.

Son olarak her zaman olduğu gibi, bu zorlu ve uzun doktora sürecim boyunca bana katlanan, hoşgörüsünü ve yardımlarını esirgemeyen, pes ettiğimde beni yüreklendiren hayat arkadaşım Alpaslan YALÇINTAŞ'a ve doktora serüvenimin ortasında dünyaya gelerek mutluluğuma, üzüntüme, stresime ve her anıma şahit olan canım kızım Derin'e sonsuz sevgilerimle...

Deniz YALÇINTAŞ

ÖZ

YEŞİL GİRİŞİMCİLİK NİYETİNE ETKİ EDEN FAKTÖRLERİN BELİRLENMESİ: ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Deniz YALÇINTAŞ

Doktora Tezi, İşletme Yönetimi Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Eda YAŞA ÖZELTÜRKAY

Ocak 2023, 157 Sayfa

Yeşil girişimcilik, çevre sorunlarının ele alınmasını ve çevre dostu girdilerin kullanımı, temiz üretim süreçleri, atık yönetimi ve geri dönüşüm gibi olumlu bir etkiye sahip olmayı içermektedir. Başka bir deyişle, sadece çevrenin korumanın ötesine geçer; tedarikçilerin onayını, malzeme tedarikini ve temiz süreçleri kapsamaktadır. Değer Kimlik Norm Modeli'ne dayalı olarak oluşturulan araştırma modelinde bu faktörlerin üniversite öğrencilerinin yeşil girişimcilik niyeti üzerindeki etkisinin ortaya konması ve aile, eğitim, devlet, kurum desteği gibi unsurların düzenleyici etkisinin belirlenmesi çalışmanın temel amacıdır. Mersin il sınırlarında yer alan dört üniversiteden kolayda örnekleme yöntemiyle belirlenen ve gönüllü katılım gösteren 475 öğrenciye yüz yüze anket uygulanmıştır. Elde edilen veriler, SmartPLS 4 programı aracılığıyla kısmi en küçük kareler yapısal eşitlik modeli kapsamında analiz edilmiştir. Çalışmanın bulgularında üniversite öğrencilerinin yeşil girişimcilik niyetleri üzerinde biyosferik değerlerin, çevresel öz-kimliklerinin, kişisel normlarının ve yeşil girişimci öz-yeterliliklerinin anlamlı bir etkisi olduğu ortaya konmuştur. Ayrıca çevresel öz-kimliklerin ve kişisel normların yeşil girişimcilik niyeti üzerinde aracılık rolü olduğu, eğitim, üniversite, devlet ve aile desteğinin düzenleyici rolünün anlamsız olduğu belirlenmiştir. Sonuçların öğrenciler, üniversiteler ve şirketler açısından faydalı bilgiler sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yeşil Girişimcilik Niyeti, Değer Kimlik Norm Teorisi, Kısmi En Küçük Kareler Yapısal Eşitlik Modeli, Üniversite Öğrencileri

ABSTRACT**DETERMINING FACTORS AFFECTING GREEN ENTREPRENEURSHIP
INTENTION: A RESEARCH ON UNIVERSITY STUDENTS****Deniz YALÇINTAŞ****Doctoral Thesis, Department of Business Administration****Supervisor: Prof. Dr. Eda YAŞA ÖZELTÜRKAY****January 2023, 157 Pages**

In order to address environmental problems and have a beneficial impact, green entrepreneurs use ecologically friendly inputs, clean production techniques, waste management, and recycling. In other words, it goes beyond merely protecting the environment; it also includes approval of suppliers, procurement of materials and clean processes. The main purpose of the study is to reveal the effect of these factors on the green entrepreneurship intention of university students in the research model created based on the Value Identity Norm Model and to determine the regulatory effect of factors such as family, education, government and institution support. A face-to-face questionnaire was applied to 475 students, who were determined by convenience sampling method from four universities in Mersin province and participated voluntarily. The obtained data were analyzed within the scope of partial least squares structural equation model using the SmartPLS 4 program. As a findings of the analyzes it was revealed that biospheric values, environmental self-identities, personal norms and green entrepreneurial self-efficacy have a significant effect on university students' green entrepreneurial intentions. In addition, it has been determined that environmental self-identities and personal norms have a mediating role on green entrepreneurship intention, and education, university, country and family support have a nonsignificant moderating role. It is thought that the results will provide useful information for students, universities and companies.

Keywords: Green Entrepreneurship Intention, Value Identity Norm Theory, Partial Least Squares Structural Equation Modeling, University Students

ÖNSÖZ

Tüm dünyanın karşı karşıya olduğu çevresel zorluklara getirilecek sürdürülebilir çözümlerde bireylerin, firmaların ve devletin katkılarının önemi büyüktür. Devam eden çevresel sorunlarla başa çıkmak için bazı girişimlerde bulunulması gerekirken özellikle de yeşil girişimcilerin önemi artmaktadır. Bugünün gençleri olan üniversite öğrencileri mezun olduklarında iş hayatına atılacak ve geleceğin birer girişimcileri olacaktır. Bu bağlamda onların yeşil girişimcilik niyetlerini etkileyen faktörleri belirlemek oldukça önemlidir. Bu bağlamda öncelikle üniversite öğrencilerinin yeşil girişimcilikle ilgili bakış açılarını ortaya koymak ve yeşil girişimcilik niyetlerini etkileyen faktörleri belirlemek bu tez çalışmasının temel amacı olmuştur. Elde edilen sonuçların bireyler, üniversite öğrencileri, akademisyenler, üniversiteler ve şirketlere yararlı bilgiler sunacağı düşünülmektedir. Daha sosyal, daha girişken ve teknolojiyle büyümüş olan Z kuşağı bireylerinin gelecek adına yeşil faaliyetlerde bulunacaklarını, böylece hem çevreye hem topluma hem de ekonomiye fayda sağlayacaklarını ümit ediyorum.

Bu tez 2021-2-2 numaralı bilimsel araştırma projesi olarak Çağ Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinatörlüğü tarafından desteklenmiştir.

Deniz YALÇINTAŞ

İÇİNDEKİLER

KAPAK.....	i
ONAY SAYFASI	ii
İTHAF.....	iii
ETİK BEYANI	iv
TEŞEKKÜR.....	v
ÖZ	vi
ABSTRACT.....	vii
ÖNSÖZ	viii
İÇİNDEKİLER	ix
KISALTMALAR LİSTESİ	xi
TABLolar LİSTESİ.....	xii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xiii
EKLER LİSTESİ	xiv
1. GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Problemi	3
1.2. Araştırmanın Amacı	5
1.3. Araştırmanın Önemi	6
1.4. Araştırmanın Sayıltıları	7
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları	7
1.6. Girişim Kavramı ve Girişimcilik.....	8
1.6.1. Girişimci ve Girişimcinin Özellikleri	9
1.6.2. Türkiye’de Girişimcilik	12
1.7. Yeşil Girişimci ve Yeşil Girişimcilik.....	17
1.7.1. Yeşil Girişimcilerin Tipolojisi.....	20
1.7.2. Geleneksel Girişimcilik ile Yeşil Girişimcilik Karşılaştırması	22
1.7.3. Yeşil Girişimcilik Niyeti.....	23
1.8. Araştırmanın Teorik Çerçevesi	24
1.8.1. Planlı Davranış Teorisi	25
1.8.2. Schwartz’ın Temel Değer Teorisi.....	28
1.8.3. Norm Aktivasyon Teorisi	30
1.8.4. Değer İnanç Norm Teorisi	32
1.8.5. Değer Kimlik Norm Teorisi.....	33

1.8.6. Psikolojik Sahiplik Teorisi	36
1.8.7. Motivasyonel Faktörler.....	37
1.9. İlgili Araştırmalar	40
2. YÖNTEM	49
2.1. Araştırmanın Amacı	49
2.2. Araştırmanın Modeli	50
2.3. Araştırma Hipotezlerin Oluşturulması	52
2.3.1. Biyosferik Değerler	52
2.3.2. Çevresel Öz-kimlik.....	52
2.3.3. Kişisel Normlar.....	54
2.3.4. Psikolojik Sahiplik.....	56
2.3.5. Yeşil Girişimci Öz-yeterlik.....	56
2.3.6. Destetekler	57
2.3.6.1. Eğitim Desteği	57
2.3.6.2. Kurumsal Destek (Üniversite Desteği).....	58
2.3.6.3. Devlet Desteği	59
2.3.6.4. Aile Desteği.....	60
2.4. Araştırma Evreninin Belirlenmesi ve Örneklem Seçimi.....	61
2.5. Veri Toplama Yöntemi.....	63
2.5.1. Veri Toplama Süreci.....	65
2.6. Verilerin Analizi.....	66
2.6.1. Güvenirlilik ve Geçerlik Analizleri	67
2.7. Bulgular	72
2.7.1. Katılımcıların Demografik Özellikleri	72
2.7.2. Tanımlayıcı İstatistikler	73
2.7.3. Araştırma Modelinin Test Edilmesi.....	76
2.7.3.1. Hipotezlerin Test Edilmesine Dair Bulgular	79
2.7.3.2. Aracı Değişkenlere İlişkin Bulgular	81
2.7.3.3. Düzenleyici Değişkenlere İlişkin Bulgular	84
3. TARTIŞMA ve SONUÇ.....	89
KAYNAKÇA.....	96
EKLER.....	127

KISALTMALAR LİSTESİ

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AVE	: Average Variance Extracted
CA	: Cronbach's Alpha
CR	: Composit Reliability
DFA	: Doğrulayıcı Faktör Analizi
DİN	: Değer İnanç Norm
DKN	: Değer Kimlik Norm
HTMT	: Heterotrait-monotrait Ratio
İŞKUR	: İş ve İşçi Bulma Kurumu
KOSGEB	: Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
NAT	: Norm Aktivasyon Teorisi
OECD	: Organisation for Economic Co-operation and Development
OKP	: Onuncu Kalkınma Planı
PDT	: Planlı Davranış Teorisi
PLS-SEM	: Partial Least Squares Structural Equation Modeling
SKA	: Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları
TUİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
TUSİAD	: Türk Sanayicileri ve İş İnsanları Derneği
UNDP	: United Nations Development Programme
VIF	: Varyans Büyüme Faktörü
YEM	: Yapısal Eşitlik Modeli

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1.	<i>Girişim ve Girişimci Türleri</i>	10
Tablo 2.	<i>Girişimci ve Yöneticinin Rollerini</i>	11
Tablo 3.	<i>Türkiye'de Yeşil Girişimciliğin Avantajları ve Dezavantajları</i>	16
Tablo 4.	<i>Değer Tipleri ve Tanımları</i>	30
Tablo 5.	<i>Üniversite Öğrencilerinin Yeşil Girişimcilik Niyetleri Hakkında Yapılan Çalışmalar</i>	41
Tablo 6.	<i>Örneklem Hata Payına Göre Örneklem Büyüklükleri</i>	62
Tablo 7.	<i>Ölçek İle İlgili Bilgiler</i>	64
Tablo 8.	<i>Ölçüm Modeli Sonuçları</i>	68
Tablo 9.	<i>Çapraz Yükler</i>	70
Tablo 10.	<i>Fornell-Larcker Ölçütü</i>	71
Tablo 11.	<i>Heterotrait-Monotrait Ratio (HTMT) Kriteri</i>	72
Tablo 12.	<i>Katılımcıların Demografik Özellikleri</i>	73
Tablo 13.	<i>Tanımlayıcı Sorular</i>	74
Tablo 14.	<i>Araştırma Modeli Sonuçları</i>	78
Tablo 15.	<i>Araştırma Modeli Doğrudan Etki Katsayıları</i>	81
Tablo 16.	<i>Araştırma Modeli Spesifik Dolaylı Etki Katsayıları</i>	82
Tablo 17.	<i>Toplam Dolaylı Etki Katsayıları (Total Indirect Effect)</i>	82
Tablo 18.	<i>Araştırma Modeli Düzenleyici Etki Katsayıları</i>	84
Tablo 19.	<i>Hipotez Sonuçları</i>	88

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1.	<i>2011-2020 Yılları Arasındaki Girişimlerin Doğum Oranları (%)</i>	14
Şekil 2.	<i>Yeşil Girişimci Tipolojisi</i>	21
Şekil 3.	<i>Yeşil Girişimcilik Bileşenleri</i>	22
Şekil 4.	<i>Planlı Davranış Teorisi</i>	26
Şekil 5.	<i>Schwartz'ın Temel Değer Teorisi'nin Şematik Görünümü</i>	29
Şekil 6.	<i>Düzenleyici Ve Aracı Modeller Olarak Toplum Yanlısı Davranışın Norm Aktivasyon Modeli</i>	31
Şekil 7.	<i>Değer İnanç Norm Teorisi'nin Şematik Görünümü</i>	32
Şekil 8.	<i>Değer Kimlik Norm Modeli</i>	35
Şekil 9.	<i>Araştırma Modeli</i>	51
Şekil 10.	<i>Yapısal Eşitlik Modeli</i>	77
Şekil 11.	<i>Yapısal Eşitlik Modeli (Hipotez test sonrası)</i>	80
Şekil 12.	<i>Aracı Etki Karar Ağacı</i>	83
Şekil 13.	<i>Aile Desteği Eğim Grafiği</i>	85
Şekil 14.	<i>Devlet Desteği Eğim Grafiği</i>	86
Şekil 15.	<i>Eğitim Desteği Eğim Grafiği</i>	86
Şekil 16.	<i>Kurum/Üniversite Desteği Eğim Grafiği</i>	87

EKLER LİSTESİ

EK A. Etik Kurul İzin Talep Formu ve Onay Tutanak Formu	127
EK B. Bilgilendirilmiş Onam Formu	131
EK C. Anket Formu.....	132
EK D. Etik İzin İstek Yazıları.....	134
EK E. Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu İzinYazısı	135
EK F. Tez Anket İzin İstek Yazısı	136
EK G. Üniversite İçi Tez Anket İzin Yazıları	138
EK H. Üniversite Dışı Tez Anket İzin Yazıları	141

1. GİRİŞ

Günümüz dünyasında kuraklık, sel, deprem, su krizi, hava, toprak, gürültü kirliliği, şiddetli hava koşulları, küresel ısınma gibi durumların görülme sıklığı ve şiddeti bugünlerde oldukça yoğun ve sık hale gelmiştir. Bu tür çevre sorunlarını azaltmak ve normale döndürmek için hızlı bir şekilde bir şeyler yapılması gerektiğine inancın artmasıyla beraber bu konuya ilgi de çoğalmıştır (Parrish ve Foxon, 2006, s. 49). Tüm dünyanın karşı karşıya olduğu çevresel zorluklara getirilecek sürdürülebilir çözümlerde bireylerin, firmaların ve devletin katkılarının önemi büyüktür. Devam eden çevresel sorunlarla başa çıkmak için bazı girişimlerde bulunulması gerekmektedir. Hem bu sebeple hem de ekonomik kalkınmanın önemli bir itici gücü olarak kabul edildiğinden girişimcilik, son yıllarda akademisyenler ve kamu politika yapımcıları tarafından daha fazla ilgi görmektedir (Hoang vd., 2020, s. 115). 2007 yazında başlayan küresel ekonomik krizin ardından birçok ülke girişimciliğin ticari faaliyetleri artırmadaki merkezi rolünü vurgulamıştır, ancak yatırım bankasının iflasına kadar tam etki hissedilmemiştir. Hükümetler genellikle girişimcilere yardım etmek için kredi garantileri, vergi teşvikleri veya inovasyonu ve serbest mesleği teşvik eden sistemleri artırmak için tasarlanmış araştırma kredisi gibi önemli teşvik planları tasarlamaktadır. Bununla birlikte, teşvik planları endüstri hedeflerinde tarafsız olmak yerine genellikle yeşil büyüme, yeşil enerjiyi iyileştirme, enerji verimliliği, su stokları, kirlilik kontrolü, atık azaltma ve sürdürülebilir ulaşımı geliştirmeye yönelik projeler gibi çevre dostu yatırımlara öncelik vermektedir (Ead vd., 2022, s. 142).

Çevreye fayda sağlayan ve sürdürülebilir olan önlemler 'yeşil' olarak adlandırılabilir. Nitekim yeşil girişimcilik kavramının oluşmasında önemli bir yere sahip olan iklim değişikliği konusu günümüzde de artan bir oranda üzerinde durulan konulardan birisidir. İklim değişikliği ve beraberinde küresel ısınma sonucu ortaya çıkan ekolojik dönüşümler neticesinde küresel çevre sorunları fazlalaşmıştır. 1990'lı yıllardan günümüze kadar insan faaliyetlerinin artması sonucu sera gazı yayılımında artış olmuştur; bu durum ortalama sıcaklığın giderek yükselmesine yol açmıştır (Doğan ve Şengül, 2005, s. 71). Tüm bunlar ışığında bireyler iklim değişikliği ve küresel ısınmaya karşı çabalarda bulunurken, örgütler ise bu bağlamda yeşil işlere yönelmiş, yeşil girişimcilik ve yeşil yönetim gibi konulara ilgi göstermiştir. Bireysel bir iş birimi olan girişimciler, çevreyi korumak için doğru vizyona ve iradeye sahip olmaları durumunda daha çok katkıda bulunabilirler. Çevre üzerindeki olumsuz etkiyi azaltmaya yönelik

faaliyetlerde bulunan girişimciler 'yeşil girişimci' olarak adlandırılabilir. Bu kişiler bir yandan olumsuz çevresel etkileri azaltmak, diğer yandan doğal yeşil yolların olumlu etkilerini artırmak için çaba göstermektedirler. İş faaliyetlerinin olumsuz etkisi nedeniyle çevrenin bozulmaya başlamıştır; dolayısıyla paydaşlar, şimdiye kadar geleneksel pazar ve ekonomik büyümenin geleneksel varsayımlarına karşı çıkarak, daha çevre dostu davranışlar sergilemeleri için firmalara baskı yapmaktadır. Firmaların çevreye duyarlı uygulamaları işlerine ve tedarik zinciri faaliyetlerine entegre etmeleri doğrultusunda baskılar sonucu oluşan yeşil girişimciler ve onların yeşil girişimleri, yeşil ekonominin sürdürülebilirliği için önemli bir yere sahiptir (Tien vd. 2020, s. 4). Bu kapsamdaki girişimler, yalnızca ağaç dikme, atık yönetimi, su, enerji vb. gibi doğal kaynakların korunmasından, geri dönüşüm ve yeniden kullanım, enerji verimli tesisler, çevre dostu ürün ve hizmetler gibi etkili üretim yöntemlerinin iş süreçlerine dahil edilmesine kadar değişebilmektedir. Hem üretim hem de çevreyi kirletme kapasiteleri yüksek olan işletmeler bu konuda önemli bir katkı sağlayabilmektedir.

Bireylerin yeşil davranış ve niyetlerinin altında sahip oldukları veya benimsedikleri değerler, kimlik ve normlar bulunmaktadır. Bu faktörlerin ortaya çıkarılması ve yeşil girişimcilik niyeti üzerindeki etkisinin belirlenmesi hem bireyler hem de kurumlar açısından önemli bilgiler sağlayabilmektedir. Girişimcilik niyetlerinin oluşmasında çeşitli desteklerin önemi büyüktür. Eğitim desteği bilgi birikimini artırmayı ve farkındalığı sağlarken, kurumsal destek ile bireyler girişimci olmaları doğrultusunda yetiştirilmekte ve motive edilmektedir. Devlet, girişimciliğe giden yolda bireylere çeşitli altyapı ve imkânlar doğrultusunda destekte bulunurken; aileler ise duygusal anlamda en büyük desteği vererek bireyleri cesaretlendirebilmektedir. Birçok üniversite, girişimciliği teşvik etmek için eğitimler/dersler sunmalı, özel programlar geliştirmeli, öğrencilerin yeşil girişimciliğe ilişkin niyetlerini açıklayan faktörleri anlamalı, girişimciliğin nasıl teşvik edileceğini değerlendirmeli ve bu konuda kampüste ilgili etkinlikler yapmalıdır. Ayrıca, farkındalık yaratmak için öğrenciler ile girişimciler arasında bağlantılar oluşturmaları ve öğrencilerin kendi işlerini kurma becerilerini geliştirmek için pratik bilgiler vermeleri gerekmektedir. Devlet, girişimciliği desteklediğini göstermeli ve bu konuda öğrencileri teşvik etmelidir. Aileler ise hem maddi hem manevi anlamda destek sağlayarak öğrencileri cesaretlendirmektedir. Tüm bu destekler doğrultusunda, öğrencilerin çevresel eyleme yönelik niyetlerini etkileyen yönleri anlamak için çeşitli faktörlerin değerlendirilmesi gerekmektedir.

Çalışma dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde araştırmanın problemi, amacı, önemi, sayıtları ve sınırlılıkları ile başlanmıştır, ardından kavramsal çerçeve ile devam edilmiştir. Kavramsal çerçeve kapsamında girişim, girişimci, girişimcilik, yeşil girişim ve yeşil girişimcilik gibi kavramlar açıklanmıştır. Sonrasında çalışmanın teorik gelişiminde rol oynayan çeşitli teoriler (Planlı Davranış Teorisi, Schwartz'ın Temel Değerler Teorisi, Norm Aktivasyon Teorisi, Değer İnanç Norm Teorisi, Değer Kimlik Norm Teorisi ve Psikolojik Sahiplik Teorisi) ile çevreci davranışta etkisi olan motivasyonel faktörlerden destekler (aile, devlet, eğitim, kurum desteği) unsuru açıklanmıştır. Birinci bölümün son kısmında ise çalışmanın konusuna paralel olarak literatür incelemesi gerçekleştirilerek konu ile ilgili araştırmalar incelenmiştir. Çalışmanın ikinci bölümünde araştırmanın yöntemi kapsamına araştırma modeli tanıtılarak literatüre dayalı hipotezlerin oluşturulmuştur. Araştırmanın kapsadığı evren ve örneklemin belirlenmesi, veri toplama yöntemi ve süreci anlatılmıştır. Bu bölümün son kısmında ise verilerin analizlerine açıklanmıştır. Üçüncü bölümde ise SmartPLS ile kısmı en küçük kareler yapısal eşitlik modellemesi doğrultusunda gerçekleştirilen analiz sonrası elde edilen bulgular ortaya konmuştur. Dördüncü ve son bölümde ise bulgular tartışılarak araştırmanın sonucuna yer verilmiştir.

1.1. Araştırmanın Problemi

Küresel ekonomik krizlerle birlikte, özellikle gençler arasında işsizlik ciddi bir sorun haline gelmiştir. Genç girişimciliği teşvik etmek, yalnızca genç işsizlik ve sosyal dışlanmayla mücadele için bir araç değil, aynı zamanda yeniliği ve bir ülkenin ekonomik büyümesini teşvik etmenin bir yolunu temsil etmektedir (Voda vd., 2019, s. 1527). Yeşil girişimcilik kavramı da bu doğrultuda gelişmiş olup, birbirinin yerine kullanılan ürünler, iş için daha yeşil ve daha çevre dostu bir yaklaşım ihtiyacını karşılayan firmalar, çevresel kaygılar için pratik ve yenilikçi çözümler sunan girişimciler önem kazanmıştır (Criscuolo ve Menon 2015; Esty ve Winston 2009). Yeşil girişimciler sürdürülebilirlik değerlerine dayanan bir iş kurmaktadır ve bu doğrultuda genellikle yeşil ürün ve/veya hizmetler sunmaktadır (Allen ve Malin, 2008; Silajdzic vd., 2015). Yeşil girişimcinin diğer girişimcilerden farkı, işletmeleri ile kişisel değerleri arasında güçlü bir bağ olmasıdır (Le Loarne Lemaire vd., 2022, s. 802).

İlgili literatür incelendiğinde yeşil girişimciliğin önemini ortaya koyan çeşitli çalışmalara (Azzone ve Noci, 1998; Gibbs, 2006; Dixon ve Clifford, 2007; Dean ve McMullen, 2007) rastlanmıştır. Bunun yanı sıra yeşil girişimcilik niyetlerini inceleyen

pek çok çalışma yer almaktadır. Bu çalışmalardan büyük çoğunluğu (Tan vd., 2013; Sudyasjayanti, 2017; Haddadin, 2018; Ramayah vd., 2019; Soomro vd., 2020; Qazi vd., 2020; Wei ve Nordin, 2020; Suwardi vd., 2021; Alvarez-Risco vd., 2021; Hussain vd., 2021; Yi, 2021; Wang vd., 2021; Amankwah ve Sesen, 2021; Bouarar vd., 2021; Dilanthi 2021; Maryani ve Yuniarsih, 2022; Pratama, 2022; Prabowo vd., 2022; Ma, 2022; Weng vd., 2022; Nuringsih ve Nuryasman, 2022; Ramayah vd., 2022) üniversite öğrencilerinin yeşil girişimcilik niyetlerini belirlemeye odaklanmıştır.

Üniversite öğrencilerinin yeşil girişimcilik niyetlerini inceleyen çalışmalarda Planlı Davranış Teorisi, Norm Aktivasyon Teorisi, Değer İnanç Norm Teorisi sıklıkla ele alınan teoriler olmuştur. Değer Kimlik Norm Teorisi ise çevreci davranışları açıklamada kullanılan yeni bir teori olmuştur. Ayrıca bu teori son zamanlarda yeşil girişimcilik niyeti inceleyen çalışmalarda kullanılmaya başlanmıştır.

Azzone ve Noci (1998), yıllar içinde ekolojik sorunların öneminin arttığını ve bu durumun çeşitli işletmelerde politika değişikliklerine yol açtığını belirtmişlerdir. 'Yeşil' konular, kurumsal sistem için önemli finansal, yönetsel ve organizasyonel etkileri olan iş stratejisi oluşumu ile entegre edilmiştir. Bunun sonucunda firmaların değer zinciri faaliyetlerini ve süreçlerini yeniden tasarlamalarına ve çevresel (yeşil) girişimciler geliştirmelerine yol açmıştır. Gibbs (2006), küresel ısınma, iklim değişikliği ve bunlarla ilişkili olumsuz çevresel etkilerle ilgili korkuları ele almaya yardımcı olabilecek yeni bir kapitalist gelişme biçimine geçişte yeşil girişimciliğin rolünü araştırmıştır. Çevresel zorluklar için yenilikçi yeşil çözümler sunan yeşil girişimciler olarak da bilinen Çevreci Girişimciler (Ekoprenörler) olarak adlandırılan sürdürülebilir girişimcilerin bir alt kümesine odaklanmış ve önemine değinmiştir. Dixon ve Clifford (2007), çalışmasında girişimcilik ve çevrecilik arasında güçlü bir bağ tespit etmiştir. Girişimcilik içgüdüünün, organizasyonun çevresel, sosyal ve ekonomik hedeflerine ulaşmasını teşvik ettiğini öne sürmüşlerdir. Dean ve McMullen (2007), girişimciliğin çevresel sorunları ve küresel sosyo-ekonomik sistemlerin zorluklarını çözmede oldukça yardımcı olabileceğini savunmuştur. Allen ve Malin (2008), küreselleşmenin işletme sahiplerinin zihniyetini, topluluk davranışlarını ve değerlerini etkilediğini, böylece hane halkı geliri yaratma ve doğal kaynak yönetimi üzerindeki etki gibi çeşitli konularda nasıl fikir ve davranışları değiştirdiğini savunmaktadır. Girişimcilerin ekonomik başarıya düşük ilgi seviyeleri, işletmenin çevresel etkileri hakkında yüksek düzeyde farkındalık, sosyal adalet için daha fazla endişe, kişisel motivasyon ve misyona sahip olma, yerellik ve sürdürülebilirlik hakkında ileri görüşlülük gibi fikirleri benimsedikleri

ve bu bağlamda yeşil işletmeler için modellerin geliştirildiğini açıklamışlardır. Gibbs ve O'Neill (2012), çevresel sorumluluk ve ekonomik kalkınmayı yeniden birleştirmenin bir yolu olarak 'yeşil düşük karbonlu' bir ekonomi geliştirmeye yönelik ilgilerin arttığını belirtmektedir. Ayrıca, daha çevre dostu ürün ve hizmetlere yönelik yeni tüketici talepleri ve değişen ulusal ve küresel ekonomiler, ekolojik sürdürülebilirliğe odaklanan yeşil girişimcilik olarak bilinen yeni girişimcilik biçimini yaratmanın yolunu açmıştır. Rao ve Reddy (2012), yeşil tüketiciliğin artmasına değinmiş ve piyasada mevcut olan çevre bilinci sayesinde yeşil ürün ve hizmetlerin giderek daha popüler hale geldiğini belirtmektedir. Yeşil kavramıyla birlikte bir girişimci sosyal dinamiklerdeki eğilimleri ve değişiklikleri anlamakta ve bunlara uyum sağladığı sürece başarılı olmaktadır. Ratti ve Chhibber (2014), çalışmaları aracılığıyla yeşil girişimcilerin gerçekten sürdürülebilir bir topluma geçişte önemli bir kaynak olduğunu açıklamaktadır. Genel olarak, yeşil girişimciliğin sürdürülebilir kalkınma için önemi fazladır. Yeşil girişimcilik, sürdürülebilir kalkınmanın üç temel direğini oluşturan ekonomik, çevresel ve sosyal sistemin kurulmasını sağlayan itici bir güç olarak yer almaktadır. Vaidya ve Honagannavar (2017) yeşil girişimciliği, çağır açan eko-inovasyonlar aracılığıyla sosyal ve çevresel olarak kullanan işletmelere olumlu değişiklikler getiren bir dönüşüm sistemi olarak tanımlamaktadır.

Bu bağlamda çalışmanın problemi: Geleceğin girişimci adayları olan üniversite öğrencilerin yeşil girişimcilik niyetlerini etkileyen faktörlerin tespit edilmesi etkileyen faktörlerin belirlenmesi ve bu faktörlerin yeşil girişimcilik niyetiyle ilişkisi, son olarak da desteklerin (aile, devlet, eğitim, kurum) üniversite öğrencilerinin yeşil girişimcilik niyeti üzerindeki düzenleyici etkisinin ne olduğudur.

1.2. Araştırmanın Amacı

Azalan ekolojik durum ve çevre dostu yeniliklere artan ihtiyaç nedeniyle ortaya çıkan “yeşil girişimcilik” kavramı, ülkelerin gelecekteki ekonomik ve sosyal kalkınmasında potansiyel olarak önemli bir rol oynamaktadır. Girişimcilik niyetleri girişimciliği anlamının anahtarıdır, çünkü bir iş kurma veya sahip olma arzusu niyet aracılığıyla tanımlanabilir. Girişimciliğin hegemonyası, girişimcilik ekosistemi, kuluçka ve finansman yaratmanın ötesinde yeni boyutlar kazanmıştır. Bunlardan birisi de yüksek öğretim kurumları aracılığıyla mezunlar arasında girişimci bir ruh geliştirmeyi kapsamaktadır (Kuratko 2005; Ho vd., 2018). Üniversiteler öğrencilerin kimliğine, kişiliğine, dünya görüşüne, benimsedikleri değerlere ve algılarına katkıda bulunan ve

davranışlarının şekillendirilmesinde oldukça etkisi bulunan bir birimdir. Geleceğin girişimcileri olan öğrencilerin yeşil girişimci olma bilincinin oluşturulması ve yenilikçi yeşil işler geliştirmeleri için teşvik edilmeleri konusunda üniversitelerde aldıkları eğitimin destek ve önemi büyüktür. Birçok üniversitenin girişimciliği teşvik etmek için özel programlar geliştirmesi gerektiğinden, öğrencilerin yeşil girişimcilik konusundaki niyetlerini açıklayan faktörleri bilmek ve anlamak gerekmektedir. Bu kapsamda çalışmanın amacı, üniversite öğrencilerin yeşil girişimcilik niyetlerini etkileyen faktörleri ortaya koymak ve desteklerin yeşil girişimcilik niyetlerini etkilemesindeki düzenleyici etkisini belirlemektir.

Problemin tespiti doğrultusunda ilgili literatür taranarak çeşitli teoriler ve modeller incelenmiş olup nispeten yeni bir model olan değer kimlik norm modeli temelli bir model ile aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

1. Üniversite öğrencilerinin yeşil girişimcilik niyetleri etkileyen faktörler nelerdir?
2. Biyosferik değerlerin yeşil girişimcilik niyetleri üzerindeki etkisinde çevresel öz-kimliğin ve kişisel normların aracılık rolleri var mıdır?
3. Üniversite öğrencilerinin psikolojik sahiplik ve yeşil girişimci öz-yeterliklerinin yeşil girişimcilik niyetleri üzerindeki etkisi nasıldır?
4. Destekler (aile, devlet, eğitim, üniversite) yeşil girişimci öz-yeterlik ile yeşil girişimcilik niyetleri arasındaki ilişkide düzenleyici rol oynamakta mıdır?

1.3. Araştırmanın Önemi

Girişimcilik faaliyeti, büyümenin ve ekonomik gelişmenin bir göstergesi olurken aynı zamanda bir sosyal kalkınma aracıdır (Wong vd., 2005; Rasmussen ve Sørheim 2006). Türkiye’de iki kişiden biri potansiyel girişimci adayı olmakla beraber her üç kişiden birinin girişimci olma niyeti vardır (Karadeniz, 2016, s. 25). Son yıllarda tüm dünyayı etkileyen Covid-19 pandemisi insanlığa, ekonomiye ve sürdürülebilirliğe ciddi etkiler getirmiştir. Bu etkileri düzeltmenin yollarından biri de yeşil girişimlerdir. Özellikle son yıllardaki araştırmalar (Meoli vd., 2020; Shah vd., 2020 Ntshangase vd., 2022) girişimciliğin genç nesiller arasında, hatta üniversite öğrencileri arasında popüler bir kariyer seçeneği haline geldiğine değinmiştir. Bugünün gençleri yarının girişimcileri olan üniversite öğrencilerinin yeşil girişimcilik niyetlerini geliştirmenin önemi büyüktür. Nitekim yeşil girişimcilik üzerine yapılan araştırmalar, çevreye karşı kurumsal sorumluluğun toplumsal farkındalığı ve stratejik iş geliştirmede ekolojik

sürdürülebilirliğin yükselen önemi karşısında artan bir görünürlük kazanmaktadır. Gelişmekte olan bir girişimcilik yöntemi olarak yeşil girişimcilik, sadece üniversite öğrencilerinin istihdam zorlukları sorununu çözmek ve ekonomik büyümeyi teşvik etmekle kalmaz, aynı zamanda yeşil tüketime öncülük etmekte ve yeşil değerleri yayarak ekolojik çevrenin sürdürülebilir gelişimine katkıda bulunmaktadır. Üniversite öğrencilerinin yeşil girişimcilik özelliklerinin yapısını anlamak ve yeşil girişimcilik niyetlerini derinlemesine incelemek potansiyel yeşil girişimcilerin belirlemesine yardımcı olabilmektedir (Ma, 2022, s.1) Bu bağlamda üniversite öğrencilerinin yeşil girişimcilik niyetlerini açıklayan faktörlerin belirlenmesi çalışmanın önemini vurgulamaktadır.

1.4. Araştırmanın Sayıtları

- Araştırmada benimsenen teorilerin ve kullanılan ölçeklerin araştırmanın amacına uygun olduğu varsayılmaktadır.
- Veri toplama aracı olarak kullanılan anket formunda yer alan ölçek ve ifadelerin öğrencilerin yeşil girişimcilik niyetleri üzerindeki faktörleri ortaya çıkarmada yeterli olduğu varsayılmaktadır.
- Araştırmanın örneklemini oluşturan üniversite öğrencilerinin anket formunda yer alan ifadelere içtenlikle, gerçeği yansıtan ve eksiksiz cevap verdikleri varsayılmaktadır.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma kapsamında veriler Mersin il sınırları içerisinde yer alan dört üniversitenin (Çağ Üniversitesi, Mersin Üniversitesi, Tarsus Üniversitesi, Toros Üniversitesi) öğrencilerinden kolayda örnekleme yöntemiyle yüz yüze toplanmıştır. Tesadüfi olmayan örnekleme yöntemlerinde ulaşılan sonuçlar tüm evrene genellenememektedir (Erdoğan, 2012, s. 208). Bu nedenle araştırmanın sonuçları tüm üniversite öğrencilerine genellenememekte olup bu da araştırmanın sınırlılıklarından birisidir. Örneklemin farklı bölümler ve farklı sınıfları içermesi de bir diğer kısıttır. Çünkü birinci sınıf öğrencisiyle, mezuniyete ve iş hayatına atılmaya az bir zaman kalmış son sınıf öğrencisinin niyetlerinde farklılıklar oluşabilir. Ya da İktisadi İdari Bilimler Fakültesi'ndeki bir bölümde eğitim gören öğrenci mezun olduğunda hangi işi yapacağı belirsiz olabileceken, Psikoloji bölümündeki bir öğrencinin mezun olunca yapacağı iş daha

belirgin olabilmektedir. Nitekim ülkemizde psikoloji mezunlarının bu alanda yüksek lisans yapmaları şartıyla kendi kliniklerini açabilme imkânları vardır.

Anket formunda ifade sayısının fazla olması sebebiyle, çok çabuk sıkılan Z kuşağına mensup üniversite öğrencilerinin dikkatlerini çekmek ve toplamak zor olmaktadır. Bu doğrultuda öğrencilerin tüm ifadelere eksiksiz, geçerli ve içtenlikle cevap verme olasılıkları azalmaktadır (Büyüköztürk vd., 2006). Bir diğer kısıt ise öğrencilerin yanlış cevap verme ihtimallerinin olmasıdır. Nitekim sosyal psikolojide “sosyal arzulanırlık olgusu” olarak adlandırılan bu durum, bireyin olumlu bir benlik imajı yaratmak amacıyla kendiyi uyuşturmaya ama toplumca değer verilen cevaplara göre anketi doldurmasıdır (Bilgin, 2009, s. 31). Son olarak zaman ve maliyet unsurları da çalışmanın diğer sınırlılıklarındandır.

1.6. Girişim Kavramı ve Girişimcilik

İnsanlığın eski dönemlerine kadar uzanan girişimcilik, endüstri devrinden bilgi devrine geçilmesiyle beraber giderek önemli hale gelmiştir ve o yıllardan günümüze kadar girişimcilik algısı her dönem değişiklik göstermiştir (Aşkın vd., 2011, s. 55). Aynı zamanda girişimin tanımı da yıllar içinde değişikliğe uğramıştır. Türk Dil Kurumu girişimi “bir işe girişme, teşebbüs etme” olarak tanımlamaktadır (Gözek, 2006, s. 3).

Girişimcilik yıllardır birçok açıdan incelenen bir kavramdır ancak çok yönlü olduğu için anlaşılması zordur. 1770'lerin başlarında ortaya çıkmasından bu yana girişimcilik kavramı ekonomi, sosyoloji, siyaset bilimi ve psikoloji gibi çeşitli disiplinlerdeki araştırmalara konu olmuştur. Girişimcilik kelimesi bugünkü kadar bilinmezken, 1900'lü yılların sonuna kadar girişimcilik konusunda herhangi bir bilimsel araştırma gerçekleştirilmemiştir. Girişimciliğin ülkeleri ekonomik ve refah açısından geliştirmesi, işsizliği azaltması, istihdam yaratması konusundaki rolü akademisyenler, politikacılar ve işletmeler tarafından kabul edildikten sonra girişimciliğin önemi giderek artmaya başlamıştır (Karadeniz, 2016, s. 10). Ancak hâlâ girişimciliğin tanımı için yeterli kabul edilen tek ve evrensel bir tanım yoktur (Mokaya vd., 2012, s. 128). Schumpeter (1934, s. 132), girişimciliği inovasyon ve ekonomik büyümenin motoru olarak görmektedir. Temel varsayımı, ekonomik büyümenin -girişimciler tarafından uygulanacak- yeni ürünler, süreçler, yapılar ve pazarlar biçimindeki yeniliklerden kaynaklandığıdır. Girişimcilik, bir değişim aracı olup, yaratıcı ve yenilikçi olan bir girişimci tarafından gerçekleştirilmek üzere, olağan iş girişimlerinde genellikle yapılmayan şeyleri yapmaktır (Agustin, 2015, s. 5). Genel anlamda girişimcilik, yenilikçiliği, yaratıcılığı,

risk alma yeteneklerini ve iyi yönetim becerilerini geliştiren dinamik ve zihniyete dayalı bir süreci temsil etmektedir (OECD, 2004, s. 10).

Schumper'in 1911 yılında girişimciliği şu sözlerle betimlemiştir: *“Her şeyden önce, özel bir krallık kurma arzusu vardır, ancak zorunlu olmasa da, genellikle bir hanedanlık da... Sonra fethetme arzusu vardır: savaşıma dürtüsü, kendini diğerlerinden üstün görme, başarılı olma dürtüsü, ya da başarının meyveleri için değil, başarının kendisi için... Sonunda, yaratmanın, bir şeyler yapmanın ya da sadece enerji ve yaratıcılığı kullanmanın zevinci vardır”* (Akt. Agustín, 2015, s. 6).

1.6.1. Girişimci ve Girişimcinin Özellikleri

Girişimci terimi köken olarak Latince “*intare*” kelimesinden ve Fransızca ‘üstlenmek’ anlamına gelen “*entreprendre*” kelimesinden türetilmiştir. İngilizce “*entrepreneur*” kelimesi ise enter (giriş) ve pre (ilk, ön) köklerinden oluşmaktadır. Bir işi organize etmeyi, yönetmeyi ve riskleri üstlenen kişi girişimcidir. Ayrıca bir girişimci, fırsatları tanıyan ve değerlendiren, onları uygulanabilir somut fikirlere dönüştüren ve bu fikirlere zaman, para ve çabalarıyla değer katan, bu fikirleri faaliyete geçirmede rekabetçi pazarın risklerini göze alabilen bir yenilikçidir (Sikalieh vd., 2012, s. 132). Allen ve Malin’e göre (2007, s. 829) girişimciler hem ekonomik hem de ekolojik bakımdan değişim ve gelişimin katalizörü olarak görülmektedir. Bu bağlamda girişimci, sosyal sorumluluk ve sürdürülebilirlik çerçevesinde adımlar atan, toplumsal, ekonomik ve doğal kaynaklarla ilgili konulardaki yeni fırsatları gören, ileri görüşlü kişi olarak da tanımlanabilmektedir (Aykan, 2012, s. 197). Tablo 1’de yaşam evresine ve etkinlik tipine göre girişim türleri ile faaliyetine göre girişimci türlerine yer verilmiştir.

Tablo 1.

Girişim ve Girişimci Türleri

Girişim				Girişimci	
Yaşam Evresine Göre	Oluşmaya başlayan iş	Etkinlik Tipine Göre	Büyüme odaklı	Faaliyetine Göre	Bağımsız girişimci
	Yeni iş		Yenilik odaklı		Sosyal girişimci
	Kurulu iş		Uluslararası odaklı		Kurum içi girişimci
	Biten iş				

Not: Karadeniz, 2016, KOSGEB, s.17 tarafından yayınlanan “Türkiye’de Girişimcilik” adlı rapordan alınmıştır.

Tablo 1’e göre girişim eylemi yaşam evrelerine göre dört farklı türe sahip, etkinlik tipine göre de üç farklı türe sahiptir. Girişimciler ise faaliyetlerine göre üç türe ayrılmaktadır.

Çoğu zaman girişim ve işletme kavramları benzer anlamda kullanılmaktadır, çünkü ikisi de bireylerin istek ve ihtiyaçları doğrultusunda ürün/hizmet üretmektedir. Ancak iki kavram, amaçları ve hedefleri doğrultusunda farklılık göstermektedir. İşletme, faaliyetlerini kâr amacıyla yaparken, girişimci ekonomik kalkınma amacıyla işler yapmaktadır. Girişimcilik, üretim süreci, yöntemler ve araçlar - insan becerileri, teknolojik girdi, malzeme, makineler, arazi ve diğer üretim faktörleri - insanların yararınadır ve asla kâr amacı gütmeyiz (Agustin, 2015, s. 6,10). İşletme kavramı girişim kavramından daha kapsamlıdır. Bir işletmenin özelliklerinin neredeyse tamamı bir girişimde bulunabilir, fakat girişimdeki özelliklerin tamamı işletmede olmayabilir. Buradan yola çıkarak tüm girişimlerin bir işletme olabileceğini, ancak her işletmenin bir girişim olamayacağını söylemek mümkündür (Yıldız, 2007, s.5). Drucker (2014) girişimciyi “kendi yeni ve küçük işini kuran kişi” olarak tanımlamıştır. Her yeni küçük işletmenin girişimci olmadığını veya girişimciliği temsil etmediğini belirtirken, her girişimci işletmenin yenilikçi olmadığını ifade etmiştir. Gibb’e göre (1987, s. 6) girişimci; ilk adımı atan, ikna gücüne sahip olan, risk alabilen, yaratıcı olan, hayal gücü geniş, esnek olan, problem çözme becerisine sahip, başarı ihtiyacı güden, liderlik vasfı olan ve yoğun çalışmayı göze alan kişilerdir.

Aşağıda yer alan Tablo 2’de girişimci ve yöneticinin bilgilendirici, kişilerarası ve karar verici olarak rolleri ve faaliyetleri yer almaktadır.

Tablo 2.

Girişimci ve Yöneticinin Rollerini

GİRİŞİMCİ			
	Bilgilendirici	Kişilerarası	Karar verici
Rol	<i>Bilgi aktaran</i>	<i>Katalizör ve organik zeka</i>	<i>Değişim ajanı</i>
Faaliyet	<ul style="list-style-type: none"> • Araştırmacı, toplumla entegrasyon sağlayan • Yeni teknoloji, metodoloji, güncelleme bilgisi vb. takip eden • Toplantılar, topluluk etkinlikleri, duyurular aracılığıyla üyeleri bilgilendiren 	<ul style="list-style-type: none"> • Topluluktan bilgi toplayan ve savunan • Belirsiz durumların aydınlatıcısı ve topluluktan çözümler toplayan • Düşüncelerin ve topluluğun organizatörü 	<ul style="list-style-type: none"> • Alınacak gerekli aksiyonlara karar veren • Üyelerle birlikte planlamak ve yürüten • İhtiyaçları belirleyen • Kaynaklar için imkan sağlayan
YÖNETİCİ			
Rol	<i>Monitör, Dağıtıcı ve Sözcü</i>	<i>Figüran, Önder ve İrtibat</i>	<i>Önder, Temsilci ve Kriz çözücü</i>
Faaliyet	<ul style="list-style-type: none"> • Araştırmacılar görevlendiren, güncellemeleri tv, dergi, haber yoluyla takip eden • Bilgileri duyuru, bültenler, toplantı vb. ile yayan • Seminerlerde, konuşmalarda, günlük veya periyodik raporlarda vb. sunum yapan 	<ul style="list-style-type: none"> • İnsan kaynakları ve faaliyetlerini denetleyen • Törenselle faaliyetler gerçekleştiren • İnsan kaynaklarının örgütsel ve kişisel kaygılarına katılan 	<ul style="list-style-type: none"> • Eylemleri planlayan ve başlatan • Kaynaklar, bütçe, hedefler, çizelgeler, politikalar ve standartlar ile ilgili konularda karar veren • Kriz zamanlarında düzeltici eylemlerde bulunan ve alternatifler başlatan • Çatışmaları çözen • Kurumsal hedeflere uygun değişikliklere uyum sağlayan

Not: R. C. Agustin, 2015, Amazon Company, s. 100 tarafından yayımlanan “Entrepreneurship is not a business undertaking” adlı çalışmadan uyarlanmıştır.

Tablo 2’den de anlaşılacağı üzere iletişim becerileri bir girişimcinin yukarıda tartışılan rollerde etkili olması için bir zorunluluktur. Bir girişimcinin başarılı olabilmesi için bir yöneticinin gerekli becerilerine sahip olması gerekir. Bir girişimcinin temel iletişim becerilerinin esasları şunlardır (Agustin, 2015, s. 101):

- Açık ve saygılı konuşma
- Düzeltici geri bildirim
- Yapıcı geri bildirim
- Aktif dinleme
- Sözsüz iletişim

Bir girişimcinin temel özellikleri konusunda literatürde çeşitli tanımlamalar yapılmıştır. Ancak girişimcinin en temel ve en yaygın özellikleri şunlardır (Bezzina, 2010, s. 292; Bozkurt vd., 2012, s. 9-10):

- Başarı ihtiyacı güden,
- Kendine güvenen,
- Yenilikçi,
- Yaratıcı,
- Risk alabilen,
- Belirsizliklere karşı toleranslı,
- Proaktif,
- Fırsatları görebilen,
- Güçlü iletişim becerisine sahip,
- Kararlarında ısrarcı olan,
- Duygusal zekâya sahip.

Bir girişimcinin piyasa hakkında yeterli bilgi sahibi olmasa da yeni bir planı uygulama cesaretine sahip olması, girişimcinin temel ayırt edici özelliklerindedir. Girişimcinin başarıya ulaşması hem sezgisine hem de olayları sonradan doğrulanacak bir şekilde görme kapasitesine bağlıdır. Girişimci, üretim araçlarını yeni kanallara yönlendirebildiği ve çoğu zaman sahip olduğu tek kişi olduğu için, kendi vizyonunun, kapasitelerinin veya yeteneklerinin arzu edilirliliği konusunda pazardaki diğerlerini ikna etmeye ihtiyaç duymayan çok farklı bir kişi olabilir (Schumpeter, 1934, s. 143).

1.6.2. Türkiye’de Girişimcilik

Hızla gelişen teknoloji ve küreselleşmenin de etkisiyle üretim ve istihdam üzerinde oluşan olumsuz etkiler girişimciğin teşvik edilmesiyle en aza indirilmeye çalışılmaktadır. Bu nedende girişimcilik dünyada olduğu kadar ülkemizde de önemli bir yere sahiptir.

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) Sürdürülebilir Kalkınma’nın sağlanması konusunda girişimcilik faaliyetlerinin önemli olduğuna değinmiştir (UNDP, 2021). Girişimcilik faaliyetleri Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları’ndan (SKA) özellikle 1 numaralı amaç ‘Yoksulluğa Son’, 4 numaralı amaç ‘Nitelikli Eğitim’, 8 numaralı

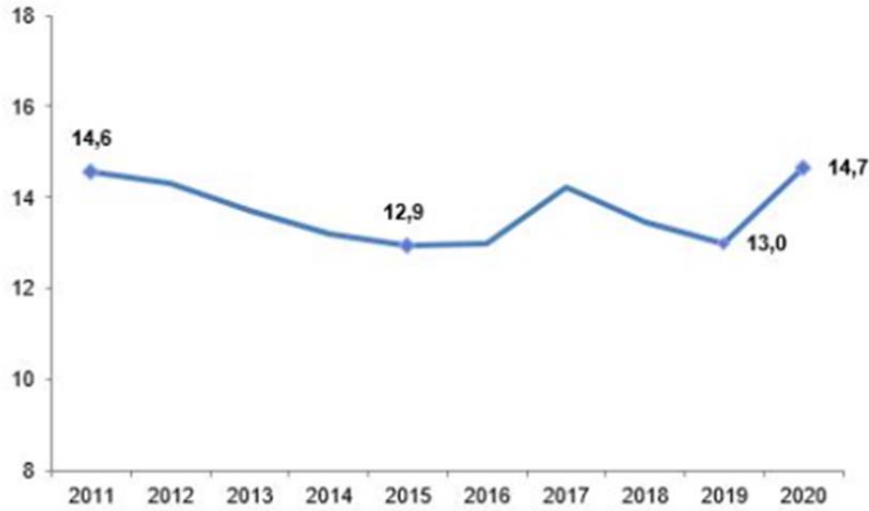
amaç ‘İnsana YakıŖır İŖ ve Ekonomik Büyüme’ ve 10 numaralı amaç olan ‘EŖsitsizliklerin Azaltılması’ amaçlarına/hedeflerine ulaŖmada oldukça önemlidir (Aydoğan vd., 2021, s.883).

Türkiye’nin giriŖimci oranını arttırabilecek ve aktif olarak kullanması gereken en önemli kaynaklardan biri Türkiye’deki genç nüfus, diğeri ise kadınlardır (TÜSİAD, 2022, s. 76). Yeni ve genç giriŖimcilerin desteklenmesi konusunda ölkemizde Küçük ve Orta Ölçekli İŖletmeleri GeliŖtirme ve Destekleme İdaresi BaŖkanlıđı (KOSGEB) aktif bir Ŗekilde çalıŖmalar yürütmektedir. 2010 yılından itibaren yeni giriŖimci destek programları ve giriŖimcilik eğitimi ile giriŖimciler bilgilendirilerek özellikle bilgi eksikliğinden kaynaklanan sorunların giderilmesi sağlanmaktadır (Namal vd., 2018, s. 97). KOSGEB tarafından verilen bu eğitimlerin baŖarıyla tamamlanması sonucunda kazanılan sertifika ile destek programlarına baŖvurmak mümkündür. KOSGEB haricinde üniversiteler, İŖKUR, Sivil Toplum Örgütleri, belediyeler vb. kurumlar da eğitimler verebilmektedir (Gürpınar, 2019, s. 236). Türkiye’de giriŖimciliđi bir kariyer seçeneği olarak düşünen kiŖilerin yetişkin nüfus içindeki payı %81,1’dir. GiriŖimciliđi bir kariyer seçeneği olarak görmek konusunda Türkiye 62 ekonomi arasında 7. sıradadır. GiriŖimcilik konusunda farkındalık artmaktadır ve giriŖimcilik her geçen gün aranan bir kariyer seçeneği olmaktadır (Karadeniz, 2016, s. 21).

Onuncu Kalkınma Planı (OKP) kapsamında öğrencilerin kariyer planlarına giriŖimciliđin de dahil edilmesi, genç nesilde giriŖimcilik kültrünün oluŖması ve böylece giriŖimciliđin artması planlanmıŖtır. Bu doğrultuda giriŖimcilikle ilgili eğitimlerin sayı ve niteliklerinin artırılması, giriŖimci rol modellerinin tanıtılması ve giriŖimcilerin ödüllendirilmesine yönelik uygulamalar yoluyla giriŖimcilik konusunda genç nesilde farkındalık oluŖturulması düşünölmektedir (OKP, 2014). 2012 yılından itibaren üniversitelerde verilen giriŖimcilik derslerini baŖarıyla geçen ve KOSGEB’in sağladığı kriterleri karŖılayan öğrenciler, üniversitenin talep etmesi ile KOSGEB tarafından “KOSGEB Uygulamalı GiriŖimcilik Eğitimi” almıŖ sayılmaktadır. Bunun sonucunda bu öğrenciler iş kuracakları zaman KOSGEB’in “Yeni GiriŖimci Desteği”ne baŖvurabilmeye hak kazanmaktadır (KOSGEB, 2015, s. 50).

Türkiye İstatistik Kurumu’nun (TUİK) 2021 yılında yayınladığı en güncel giriŖimcilik ve iş demografisi raporuna göre (TUİK, 2021, s. 1):

- Girişimlerin doğum oranı bir önceki yıl %13 iken 2020 yılında doğum oranı %14,7'ye çıkmıştır. Ayrıca 2019 yılında doğan girişimlerin %80,6'sı 2020 yılında hayatta kalmaya devam etmiştir. Grafik 1'de 2011-2020 yılları arasındaki girişimlerin doğum oranları yüzdesel olarak gösterilmektedir.

Şekil 1. 2011-2020 yılları arasındaki girişimlerin doğum oranları (%)

Not: TÜİK, 2021, Türkiye İstatistik Kurumu Veri Portalı, s. 1. tarafından yayımlanan “Girişimcilik ve İş Demografisi” adlı rapordan alınmıştır.

- 2020 yılında girişimler içinde en yüksek doğum oranına sahip girişim sektörleri sırasıyla ile toptan ve perakende ticaret, motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı, ulaştırma ve depolama ile inşaat sektörleri olmuştur.

KOSGEB 2021 yılı faaliyet raporuna göre 2021 yılında en çok destek verilen sektörler imalat (%72), toptan ve perakende ticaret; motorlu taşıtların ve motosikletlerin onarımı (%12), mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler (%3) olmuştur. Ölçeksel bakımdan ise %71,5 oranla en fazla destek mikro işletmelere verilmiştir. Destek tutarlarının bölgelere göre dağılımında Marmara Bölgesi (%26) ve İç Anadolu Bölgesi (%24) en fazla desteği almıştır. İllere göre ise en çok desteği sırasıyla İstanbul (%15), Ankara (%10) ve İzmir (%6) almıştır. Toplam destek tutarının neredeyse üçte biri bu üç ilde faaliyet gösteren KOBİ'ler tarafından kullanılmıştır (KOSGEB 2021, s. 98-100).

AMWAY araştırma kuruluşu tarafından 2011 yılında yapılan araştırma sonucuna göre, girişimciliğe olumlu bakan ve niyeti olan ülkeler içerisinde Türkiye ve İsviçre ön plana çıkmıştır. 14 yaşının üzerindeki 1300 kişiyi kapsayan araştırmada, Türkiye'de 15-

29 yaşları arasındaki genç nesilden her iki kişiden biri kendi işini yapabileceğine inanırken, her dört kişiden üçü ise kendi işini yapmaya sıcak bakmaktadır (AMWAY, 2011). 2016 yılında yine aynı araştırma kuruluşunun gerçekleştirmiş olduğu 45 ülkeyi kapsayan araştırmada ise, Türkiye'nin girişimcilik konusundaki düşünceleri çoğunlukla olumsuz çıkmış olup katılımcıların çoğunluğunun kendi işini kurmayı hayal etmediği görülmüştür (AMWAY, 2016).

Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı'nın 2011 yılında yayınladığı Türkiye'de Yeşil Girişimcilik Raporu'nda da Türkiye'de girişimciliğin yükselen bir seyirde ilerlediği ve bu durumun en önemli etkenleri arasında AR-GE faaliyetleri ve girişimcilik faaliyetlerinin yaklaşık %15'inin çevreyle ilgili olduğu belirtilmiştir. Aşağıdaki Tablo 3'te Türkiye'de yeşil girişimciliğin avantajları ve dezavantajları yer almaktadır.

Tablo 3.

Türkiye'de Yeşil Girişimciliğin Avantajları ve Dezavantajları

Avantajlar	Dezavantajlar
Girişimcilik faaliyetlerinde artan bir trend	Düşük düzeyde girişimcilik faaliyetleri
Çevre alanında araştırma ve geliştirme faaliyetlerinde ve girişimcilikte artan bir eğilim	Yeşil girişimcilik için destek programlarının eksikliği
Girişimciliğe destek sağlayan kurumların varlığı (kamu ve sivil toplum kuruluşları)	Çevre projeleri ve yatırımlar için sınırlı sayıda destek programının olması
İlgili bakanlıklar tarafından yürütülen temiz üretim ile ilgili hususlar	Eko-verimlilik ve sürdürülebilir tüketim ve üretim konularında sınırlı bilgi ve kapasite eksikliği
Yeşil girişimcilik için yararlanan bölgesel kalkınmanın desteklenmesi	Mevcut destek sistemlerinin ve finansal erişimin iyileştirilmesi
Melek yatırımcıların yeşil işletmeler için bir fırsata dönüşmesi	Yakın gelecekte yeşil girişimcilik için özel sermayenin kullanılmaması
Fırsata dayalı girişimciliğin, gereksinime dayalı girişimciliğe kıyasla daha fazla ilgi görmesi	Eğitim sistemi ve kültürel normların girişimcilik ruhuna uygun olmaması
Yeşil girişimcilik için teknoparkta uygun ortamı oluşturmak	Çevre ve enerji mevzuatına ilişkin uygulama ve kontrol eksiklikleri
Enerji ve kapsamlı çevre mevzuatından doğan fırsat	Sürdürülebilir tüketim ve üretim için belirli bir strateji ve eylem planının olmaması
AB'ye katılım süreciyle ilgili ek mevzuatın uyumlaştırılması (eko-etiketleme)	Yeşil girişimciliğin hissedarlar için oldukça yeni bir konu olması
Yeşil girişimcilik için fırsatlar yaratan girişimciliğin yüksek tespit potansiyeli	Ürün odaklı yeşil girişimcilik algısının, hizmet odaklı yeşil girişimciliğin önünde yer alması
Özellikle büyük kuruluşlar tarafından "Kurumsal Sosyal Sorumluluk" kavramının, "Kurumsal Çevresel, Sosyal ve Yönetişim Boyutları"nın tartışılması	Küçük kuruluşların sınırlı kapasitesi ve çevre bilinci eksikliğinin olması
İstanbul Menkul Kıymetler Borsası'nda sürdürülebilir endeks çalışması	Türk tüketicisinin çevre dostu ürünlere olan ilgi ve bilgi eksikliği
İş dünyasının iklim değişikliği ile ilgili bilgi ve ilgisinin olması	Kamusal alanda yeşil ürün satın alma eksikliği
Çevre teknolojilerinin geleceğin teknolojisi alanı olarak kabul edilmesi	Piyasada çevre dostu mal veya hizmetlere olan talep özel sektör için yeterli değildir.
Yüksek mühendislik kapasitesi sayesinde ekonomik ve sosyal güce sahip olan gençlerin potansiyeli	Enerji teknolojisi dahil çevre teknolojisinde sınırlı teşvikler ve kapasite eksikliği
Yenilenebilir enerji potansiyeli	Özel sektörde kaos yönetimi konusunda kapasite ve bilgi eksikliği
	Türk insanının açık inovasyon ve işbirliğine ilişkin bilgi eksikliği
	Belediyelerin atık yönetimi ve yatırıma ilişkin prosedürleri

Not: Y. D. Uslu, Y. Hancıoğlu ve E. Demir, 2015, Procedia-Social and Behavioral Sciences, s. 1241 tarafından yayımlanan "Applicability to green entrepreneurship in Turkey: A situation analysis" adlı çalışmadan alınmıştır.

1.7. Yeşil Girişimci ve Yeşil Girişimcilik

İlk olarak 1991 yılında Berle tarafından literatüre kazandırılan 'Yeşil Girişimci' kavramı 'Yeşil' ve 'Girişimci' olmak üzere iki kelimenin birleşiminden oluşmakta ve yeşil kelimesi ile birlikte geleneksel girişimcilerden farklılaşmaktadır (Navarathinam ve Amutha, 2022, s. 7520). Geleneksel girişimcilik temel olarak kendi çıkarını gözeterek kâr arayışı mantığıyla yürütülürken (Casson 2003; Shepherd ve DeTienne, 2005), yeşil girişimcilik, sürdürülebilirlik odaklı girişimleri kapsayan ve çevresel sürdürülebilirliğe katkıda bulunmaya yönelik yürütülmektedir (Parrish ve Foxon, 2019, s. 48). Yeşil kelimesi “çevreye fayda sağlayan veya mevcut ürün, hizmet veya süreçlerin olumsuz çevresel etkilerini azaltan bir ürün, hizmet veya süreç” anlamında iken; girişimcinin anlamı ise “yeni bir girişim veya girişim başlatmaya istekli olan ve sonucun tüm sorumluluğunu kabul eden kişi”dir (Rishiraj 2018, s. 3). Yeşil girişimciler çevresel yenilikleri ve bunların pazar fırsatlarını tanımlayarak yeni ürün ve hizmetlerle sonuçlanan bu yenilikleri başarıyla uygulamaktadır (Chick, 2009, s. 141). Yeşil girişimcilik uygulamaları, bir kişiyi bilgi, inisiyatif ve kaynaklara sahip olmaya veya onları aramaya iten; böylece toplumun mevcut sorunlarına yenilikçi çevre dostu çözümler bulmaya zorlayan uygulamalardır. Yeşil girişimciler, çevresel değerleri temel olarak benimseyen, kimliklerinin bir bileşeni olarak ve şirketlerinin pazardaki rekabet avantajı olarak görmektedirler (Allen ve Malin, 2008, s. 830).

Bennett (1991) ve Blue (1990) da çalışmalarında ilk olarak “çevresel girişimci”, “yeşil girişimci” ve “eko-girişimci” kavramlarını benimsemişlerdir. Bu tür literatürün gözden geçirilmesine dayanarak, yeşil girişimcilerin temel özellikleri şunlardır (Farinelli vd., 2011, s. 43):

- Riski yüksek girişimci girişim ve yenilikleri üstlenirler.
- Kendilerini güçlü bir şekilde motive ederler ve çevresel kaygılara karşı yüksek bir bilinçle sahiptirler.
- Faaliyetlerinin merkezinde çevresel sorunları ele alan bir girişim kurarlar.
- Sosyal ve Çevresel değerler onlar için çok önemlidir.
- Bağlılıklarının doğası gereği, genellikle başlangıç aşamasında zorlanırlar.

Yeşil girişimcilerin, başlangıç işlerinin ilk aşamalarında yatırımcıların kendilerini finanse etmesini sağlamak için geleneksel girişimcilerden daha fazla mücadele etmesi gerekebilir. Yeşil girişimciler ve start-up'lar, sürdürülebilir ve çevre dostu inovasyon geliştirerek daha sürdürülebilir bir ekonomiyi hedeflediklerinden, itici güçleri ve iş stratejileri genellikle geleneksel start-up'lardan farklıdır. Yatırımcılar, yeşil ürün öğelerinin uygunluğunu doğrulayamayabilir ve değerlendiremeyebilir veya çevre dostu ürünlere yönelik mevcut tüketici talebini anlayamayabilir (Saari ve Joensuu-Salo, 2019, s.6).

Yeşil girişimciliğe olan ilgi, sadece konuyla ilgili artan literatüre değil, aynı zamanda kavramın kendisini tanımlamak için kullanılan terimlerin çoğalmasına da yansımıştır. Yeşil girişimciliği tanımlamak için mevcut terimler arasında en yaygın olarak kullanılanlar şunlardır: eko-girişimcilik, çevresel girişimcilik, ekolojik girişimcilik, çevre-girişimcilik veya sürdürülebilir girişimcilik (OECD, 2011, s.24). Tüm bu terimler, sürdürülebilir, çevre dostu, yeşil ilke ve değerlere dayandıran girişimcileri ifade etmektedir. Yeşil girişimcilik genellikle sürdürülebilir girişimcilikle ilişkilendirilmektedir (Fellhofer ve Kraus, 2014; Kraus vd., 2018). Schaper (2002, s. 28), bu terimlerin aynı kavramı kapsadığını ve birbirinin yerine kullanılabileceğini belirtmiş; yeşil girişimciliğin çevre ve girişimcilik temellerinde çatı görevi gördüğünü savunmuştur. Shepherd ve Patzelt'e (2011, s. 137) göre sürdürülebilir girişimcilik, algılanan fırsatların peşinde doğa, yaşam desteği ve toplumun korunmasına odaklanmaktadır. Sürdürülebilir girişimcilik, yalnızca iklim değişikliği ve küresel sıcaklıktaki değişikliklerle ilgili sorunları değil, insanları, ekonomiyi ve toplumu da ifade etmelidir (Le Loarne Lemaire vd. 2022, s. 803). Isaak (1997, s. 80) yeşil girişimciliği "çığır açan inovasyonla karakterize edilen, sistemi dönüştüren, sosyal olarak taahhüt edilmiş çevresel iş" olarak tanımlamaktadır. Yeşil girişimciliğin hedefi, işletmelerin faaliyet gösterdiği iş ekosistemlerini iyileştirmek ve aynı zamanda doğal çevre ve toplum üzerinde etkisi olan iş uygulamalarındaki değişiklikleri teşvik etmektir (Gast vd., 2017, s. 46). Dean ve McMullen (2007, s. 53) yeşil girişimciliği "çevreyle ilgili piyasa başarısızlıklarında mevcut olan ekonomik fırsatları tanımlama ve kullanma süreci" olarak tanımlayarak yeşil girişimcilikle ilgili sürece odaklanmıştır. Benzer şekilde, Kotchen (2009, s. 28), yeşil girişimciliğin "kar elde etmek ve olumlu (olumsuz) bir çevresel dışsallık sağlamak (en aza indirmek) için belirlenmiş bir fırsata yanıt olarak yeni iş kurma uygulaması" olarak tanımlanabileceğini öne sürmektedir.

Yeşil girişimcilerin hedeflediği çevresel sonuçların boyutuyla daha fazla ilgili olan tanımlar vardır. Yeşil girişimciliği “açık alanları korumak, vahşi yaşam habitatını geliştirmek, nesli tükenmekte olan türleri kurtarmak ve genel olarak çevresel kaliteyi iyileştirmek için iş araçlarını kullanan girişimciler” olarak tanımlayan Anderson ve Leal (1997, s. 3) ile yeşil girişimciliği iklim topluluğundaki eksiksiz sorunlar için yeni ürünler, yeni teknolojiler veya yeni işler yaratma eğiliminde olan taahhüt dostu bir ortama dikkat çeken bir girişimcilik yaklaşımı olarak tanımlayan York ve Venkataraman (2010, s. 456) buna örnek verilebilir. Yeşil girişimcilik, toplumdaki kirlilikle ilgili sorunların çözüm yollarından biri olarak görülmektedir. Pachaly’ye göre (2012, s. 8) yeşil girişimcilik, yeşil nihai ürünler veya hizmetler sunarak çevresel faydalar yaratan girişimci faaliyetlerde bulunan bireyler ve kuruluşlarla ilgilidir. Bu tanımlara bakıldığında, araştırmacıların hala yeşil girişimcilik olgusunu yakalamakta zorlandıkları görülmektedir. OECD/Eurostat (1999), belirli kriterler temelinde bir çıktı yaklaşımı izleyen çevre endüstrisinin bir tanımını önermiştir: “Çevresel mal ve hizmetler endüstrisi, suya, havaya ve toprağa verilen çevresel zararların yanı sıra atık, gürültü ve eko-sistemlerle ilgili sorunları ölçmek, önlemek, sınırlamak, en aza indirmek veya düzeltmek için mal ve hizmet üreten faaliyetlerden oluşmaktadır. Buna çevresel riski azaltan, kirliliği ve kaynak kullanımını en aza indiren daha temiz teknolojiler, ürünler ve hizmetler dahildir.” Yeşil girişimcilik, çevresel sorunlara çözümler yaratmayı ve uygulamayı ve çevreye zarar verilmemesi için sosyal değişimi teşvik etmeyi amaçlayan özel bir girişimcilik alt kümesini ifade etmektedir. Yeşil girişimcilerin sadece niş bir pazar için çevre dostu ürün ve hizmetleri başlatmaktan daha geniş motivasyonları olduğu için, yeşil girişimciliğin girişimciliğin bir alt kümesi yerine yeni bir iş paradigması olabileceği de öne sürülmüştür (Saari ve Joensuu-Salo, 2019, s. 1). “Build a Green Small Business” adlı kitabında, Cooney (2009) bir işletmenin aşağıdaki dört kriteri karşılaması halinde yeşil girişimcilik olduğu belirtmektedir (Koester, 2017, s. 8):

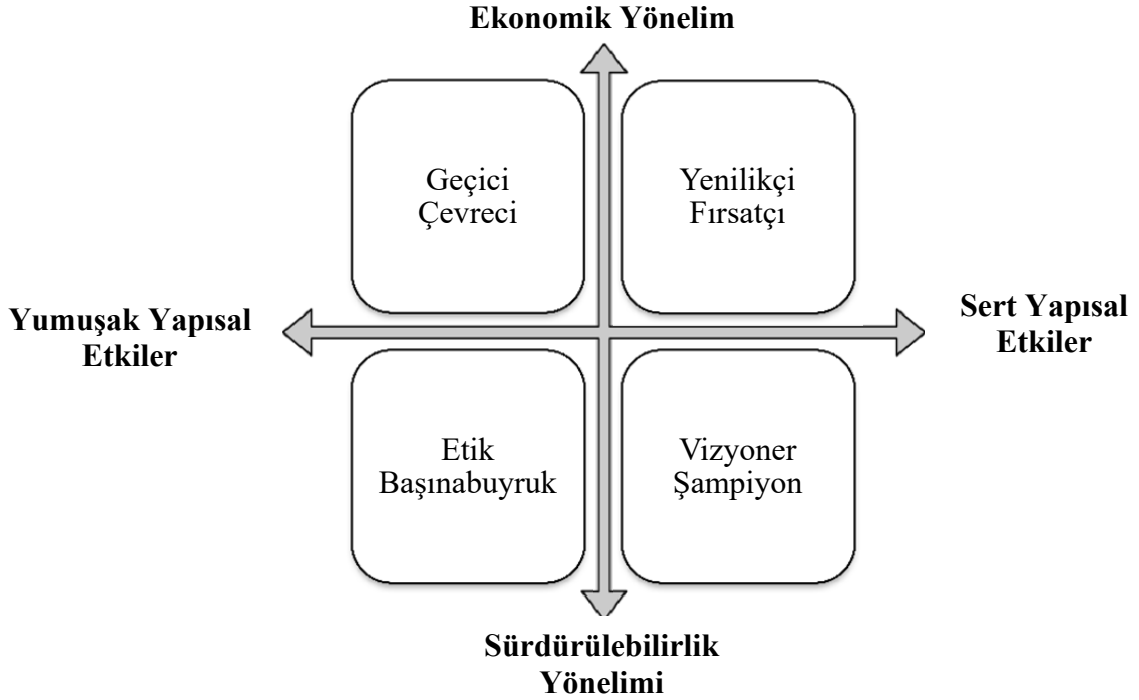
- Sürdürülebilirlik ilkelerini iş kararlarına entegre etmek,
- Yeşil olmayan ürün ve/veya hizmetlere olan talebin yerini çevre dostu ürünlerin veya hizmetlerin almasını sağlamak,
- Geleneksel rekabetten daha çevreci olmak,
- Ticari faaliyetlerinde çevre ilkelerine kalıcı bir taahhütte bulunmak.

Yeşil girişimcilik uygulamaları/yeşil uygulamalar, bilgi, girişim ve kaynaklara sahip olmaya veya bunları aramaya ve mevcut sorunlara veya zorluklara yenilikçi, çevre dostu çözümler bulmaya zorlayan uygulamalardır. Bu nedenle yeşil uygulamalar, çevrenin bozulmasını reddeden ve ona olumlu bir şekilde fayda sağlayan tüm faaliyetleri içerir. Bu uygulamalar şunları içerebilir: (Navarathinam ve Amutha, 2022, s. 7518)

- Enerji tasarrufu ve gelişmiş enerji verimliliği
- Kaynakların geri dönüştürülmesi ve yeniden kullanılması
- Kaynakların optimum kullanımı
- Atık ve ekosistem yönetimi
- Daha düşük emisyon
- Çevre dostu üretim süreci
- Çevre dostu ürünler/hizmetler vb.

1.7.1. Yeşil Girişimcilerin Tipolojisi

Walley ve Taylor (2002) tarafından geliştirilen bir matris üzerinde dört yeşil girişimci tipolojisi açıklamaktadır. Şekil 2'de de görüldüğü üzere matrisin yatay ekseninde yumuşak ve sert yapısal etkiler yer almaktadır. Sert yapısal etkiler, değer ve pazar odaklı çevreci tüketiciler, devlet düzenlemeleri, teşvikler iken; yumuşak yapısal etkiler ise geçmiş deneyimler, eğitim, aile ve arkadaş olarak ele alınmıştır. Matrisin dikey ekseninde ise ekonomik ve sürdürülebilir yönelimler/motivasyonlar bulunmaktadır. Bir kâr yönelimi ve motivasyon ya da algılanan bir pazar fırsatı gibi bir yeşil yönelim bu tipolojinin kapsamı için varsayılan asgari niteliklerdir; eksenin yukarı doğru olan ekonomik yönelim ucu ise bu minimum nitelikleri temsil etmektedir. Eksenin aşağı doğru ucundaki sürdürülebilirlik yönelimi ise ekonomik, yeşil ve sosyal-etik olmak üzere üç güdüyü birleştirmektedir. Diğer bir deyişle yönelimler/motivasyonlar ve etkiler eksenleri arasında kalan kısımlar dört tip yeşil girişimciyi ortaya koymaktadır. Bunlar, geçici çevreci, etik başınabuyruk, yenilikçi fırsatçı ve vizyoner şampiyon olarak belirtilmiştir.

Şekil 2. Yeşil Girişimci Tipolojisi

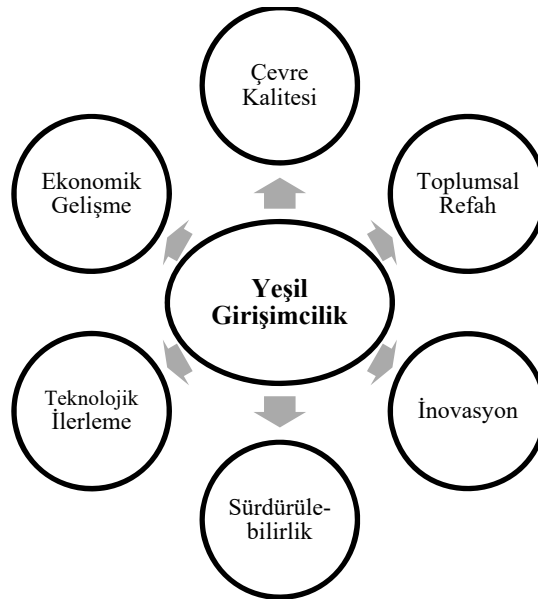
Not: E. E. Walley ve D. V. Taylor, 2002, Greener Management International, s.40 tarafından yayımlanan "Opportunists, champions, mavericks...?" adlı çalışmadan uyarlanmıştır.

"Geçici - Çevreci" yeşil girişimciler genellikle aile ve arkadaşları gibi kişisel çevrelerinden etkilenen kişilerdir. Bu kişiler tesadüfi yeşil girişimci olarak da adlandırılırken, onlar için motivasyon değer odaklı değil, finansaldır. Bu yeşil girişimciye örnek olarak organik tavuk üreticisi verilebilir. Yumuşak yapısal etkiler ile sürdürülebilirlik yönelimi arasında yer alan "Etik - Başına Buyruk" yeşil girişimciler ise dünyayı değiştirme vizyonlarından çok, arkadaşlarından, kişisel ağlarından ve geçmiş deneyimlerinden etkilenirler. Sürdürülebilirlik ve değer odaklı motivasyon ile bu girişimciler, standart işler kurmak yerine alışılmadık dışında alternatif işler kurma (örneğin, sanat borsası kurucusu) eğilimindedirler. "Yenilikçi - Fırsatçı" yeşil girişimciler düzenleme gibi sert yapısal güçlerden etkilenen, yeşil bir iş fırsatı yakalayan ekonomik yönelimli girişimcilerdir. Bu girişimciye örnek olarak buzdolabı geri dönüştürücü verilebilir. Son olarak "Vizyoner - Şampiyon" yeşil girişimci, sürdürülebilirlik yönelimi çerçevesinde dünyayı değiştirmeyi amaçlayan, sert yapısal değişimi öngören sürdürülebilir bir gelecek vizyonuna sahiptir. Doğal cilt bakımı ürünleri üreticisi bu tür yeşil girişimciye örnek olarak verilebilir.

1.7.2. Geleneksel Girişimcilik ile Yeşil Girişimcilik Karşılaştırması

Bazı bilim insanları (Friedman, 1970; Morck, 2014) girişimcinin ana sorumluluğunun, mümkün olduğu kadar çok hisse değeri yaratmak veya mümkün olduğu kadar çok kâr elde etmek olduğunu savunurken sosyal ve çevresel yönler, ekonomik yönlere kıyasla daha az öneme sahip olarak olarak görülmüştür. Ancak işletmelerin paydaşlarına karşı ekonomik olduğu kadar, çevresel ve sosyal olarak üç açıdan sorumlulukları vardır. Bu durum John Elkington (1997, s. 49) tarafından Tripple Bottom Line (Üçlü Performans) olarak literatüre kazandırılmıştır. Bu bağlamda yeşil girişimcilik, çevreyi ve evreni (gezegeni) korumaktan ve toplum için sosyal refahı geliştirmekten sorumlu ve bu kararlılıkta kâr amacıyla iş yapmayı savunan bir paradigmadır (Maisaroh vd., 2022, s. 34).

Geleneksel girişimcilik ile yeşil girişimcilik arasındaki temel fark, değer yaratma mantığıdır. Geleneksel girişimcilikte ana ve genellikle tek itici güç ekonomik değer yaratma üzerindedir, yeşil girişimcilikte ekonomik yön, çevresel ve sosyal düzeylerde başka değerlere ulaşmanın bir yolu olarak kabul edilmektedir (Dean ve McMullen, 2007; Vuorio vd., 2017). Geleneksel girişimcilik, ekonomik büyümeye ve bölgesel kalkınmaya katkıda bulunur ve yerel ekonomileri geliştirebilir (Shane ve Venkataraman, 2000; Suresh ve Ramraj, 2012; Audretsch ve Pena-Legazkue, 2012). Şekil 3'te görüleceği üzere Haldar (2019, s. 104)'a göre yeşil girişimcilikle ilgili altı kavram bileşeni vardır.

Şekil 3. Yeşil Girişimcilik Bileşenleri

Not: S. Haldar, 2019, International Journal of Green Economics tarafından yayımlanan "Green entrepreneurship in theory and practice: Insights from India" adlı çalışmadan uyarlanmıştır.

Gelenekselden farklı olarak bu bileşenlerin katkısı aşağıdaki gibidir (Maisaroh vd., 2022, s. 35):

1. *Çevre Kalitesi* – yeşil girişim iş uygulamalarının çevresel kalitesini artıracaktır. Nitekim yeşil girişimciler her zaman çevre dostu bir anlayışla, yani çevreyi sürekli koruyarak, önemseyerek ve yenileyerek onu kullanan bir iş yürütmektedirler.
2. *Toplumsal Refah* - yeşil iş uygulamalarından oluşan bir doğa dengesi ile toplumsal refah sağlanacaktır.
3. *İnovasyon* – şirketi, yeşil olmayan şirketlerden farklılaştıracak olup hem ürün hem de süreç ile ilgili olacaktır.
4. *Sürdürülebilirlik* - hem ürünler, hem pazarlar hem de en önemlisi kullanılan kaynaklar açısından her zaman sürdürülebilir bir iş düşünür. Bu yenilik bağlamında yeşil girişimcilik yapan şirketler, kaynak yönetiminde çevre dostu ürünler ve verimli üretim süreçleri yaratacaktır.
5. *Teknolojik İlerleme* - teknoloji kullanımının doğaya ve topluma zarar verme etkisini en aza indiren çevre dostu teknoloji kullanmanın önemini vurgulamaktadır.
6. *Ekonomik Gelişme* - öncelikle yeni endüstriler, böylece yeni işler yaratabilecek ve insanların satın alma gücünü artıracaklardır.

Çevresel sürdürülebilirliğin giderek artan ilgiye sahip olmasının yanında, girişimcilerin bir toplumun sosyo-çevresel gelişimine son derece katkıda bulunabilecekleri yeşil girişimciliğe nasıl dahil oldukları ise henüz belirsizliğini korumaktadır (Muo ve Azeez, 2019, s. 18).

1.7.3. Yeşil Girişimcilik Niyeti

Davranış alışılmadık veya fark edilmesi zor olduğunda, niyetler davranışın altında yatan süreçlere ilişkin kritik içgörüler sunmaktadır. En basit haliyle, niyetler davranışı tanımaya yardımcı olurken, belirli tutumlar niyetleri tahmin etmekte ve eylemin kendisini daha iyi anlamak için bir kanal görevi görmektedir (Himmel vd., 2016, s. 2097). Bir bireyin niyeti, belirli bir eylemi gerçekleştirmek için kararlar ve çıkarlar oluşturan aşamadır. Çeşitli faktörler eyleme geçme niyetini etkilerken davranışı da doğrudan etkilemektedir. Bu faktörler, kişinin ilgili davranışı nasıl yürütmeyi

planladığını gösterebilir (Ead, 2022, s. 142). Girişimcilik niyeti, insanların mevcut organizasyonlarda yeni bir firma veya yeni bir değer sürücüsü yaratmak istedikleri bir ruh halidir. Girişimci niyetler, girişimcilik sürecini anlamak için önemlidir, çünkü girişimci davranışta niyet her zaman çabadan önce gelmektedir. Girişimcilik niyetleri, genellikle uzun vadeli olan bir iş kurma sürecinin ilk adımı olarak da yorumlanabilir (Battaragoa, 2020, s. 288). Yeni bir iş kurma fikrine ve altyapısına sahip kişiler olan potansiyel girişimcilerden girişimci olmak isteyen ancak henüz somut adım atmamayan kişiler “girişimci niyeti olan kişiler” olarak adlandırılmaktadır (Karadeniz, 2016, s. 25).

Girişimcilik faaliyetlerinde bir artışı teşvik etmek için, hangi belirleyicilerin girişimci niyetleri etkilediğini araştırmak önemlidir. Girişimci olma niyetleri, “gelişen, uzun vadeli bir girişimcilik sürecindeki ilk kilometre taşı” olarak görülebilir, çünkü bunlar yeni organizasyonların temellerini oluşturmaktadır (Krueger ve Carsrud, 1993, s. 322). Voda vd. (2019, s.1528) niyetin “girişimci davranışın tek en iyi yordayıcısı” olduğunu doğrulamaktadır.

Yeşil bir işletme açmak, uygulanabilir fırsatlar, çevresel sorunlar, sürdürülebilirlik, pazara nüfuz etme gibi birçok zorluğun üstesinden gelmeyi gerektirmektedir. Ayrıca yeşil bir işletme kurma niyetinde olmak, bazen bilgi eksikliği nedeniyle başarısızlıkla sonuçlanabilir. İnsanların yeşil girişimcilik niyetlerini etkileyen bazı hayati faktörler bulunmaktadır. Bunlar: girişimciler arasında yeşil girişimci olma bilincinin oluşması, uygulanabilir yeşil işler ve fırsatların yeni nesil tarafından bilinmesi, gençlerin öz-yeterliliklerinin onları yenilik yapmaya ve yeni yeşil işler geliştirmeye teşvik etmesidir (Himmel vd., 2016, s. 2098).

1.8. Araştırmanın Teorik Çerçevesi

Dünya, yıllardır küresel ısınma, kirliliklerin artması, doğadaki biyolojik çeşitliliğin yok edilmesi, ozon tabakasının incilmesi, iklim değişikliği gibi çeşitli çevre sorunlarıyla yüzleşmektedir. Bunların yanı sıra doğal kaynakların aşırı kullanımı ve sorumsuz tüketim de çevrenin bozulmasına yol açarak küresel ilgiye neden olmuştur (Dunlap vd., 2000; Chen ve Chai, 2010; Taufique ve Vaithianathan, 2018). 1985 yılından itibaren çevreyi koruma amacıyla çeşitli eylemler başlamıştır. Çevrenin korunması konusu gerek toplumsal, gerek ahlâki bakımdan önemli hâle gelmiş ve özellikle de üretim yapan işletmeler bu konuya ilgi göstermiştir. Bu dönemden itibaren üretimde kullanılan doğal kaynakların üretim süreci boyunca korunmasının sağlanması

ve ortaya çıkan atıkların bertarafı gibi konularda çevreye duyarlı tutumlar gösterilmeye başlanmıştır (Beamon, 1999, s. 332).

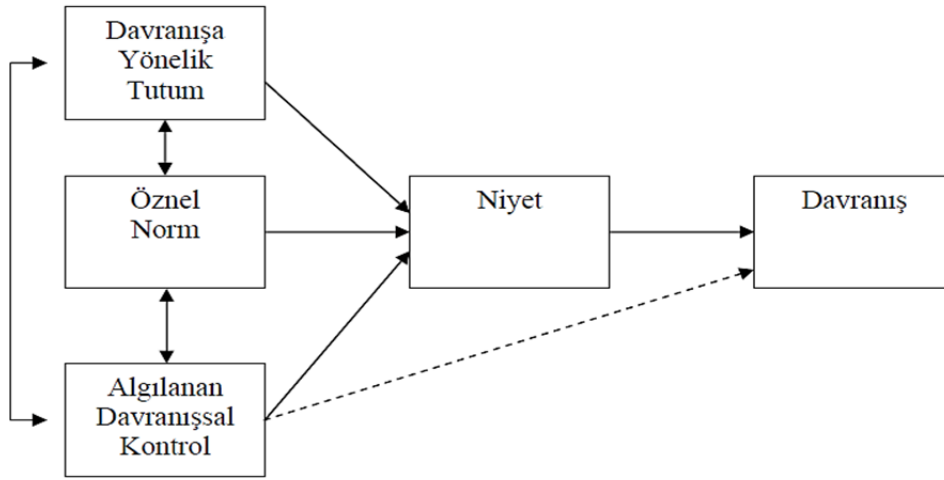
Çevre sorunlarının bir sonucu olarak ortaya çıkan çevreci davranış kavramı çevre psikolojisine dayalı çalışmalarda araştırmacılar için yeni bir paradigma olmuştur. Bu bağlamda çevre üzerindeki zararlı etkiyi azaltmak amacıyla insanlardan davranışlarını değiştirmeleri istenmektedir (Mostafa, 2006; de Leeuw vd., 2015). Çevre dostu davranış (Ateş, 2020), çevreye karşı sorumlu davranış (Miller vd., 2015), ekolojik olarak bilinçli tüketici davranışı (Adrita ve Mohiuddin, 2020), yeşil satın alma davranışı (Chan, 2001) olarak da adlandırılan çevreci davranış; “çevreden gelen malzemelerin veya enerjinin mevcudiyetini değiştirme veya ekosistemlerin veya biyosferin kendisinin yapısını ve dinamiklerini değiştirme derecesi” (Stern, 2000, s.408) veya “çevrenin kalitesini artıran herhangi bir eylem” (Steg vd., 2014, s. 104) olarak tanımlanabilir.

Nguyen vd. (2016, s. 98)’ne göre çevreci davranışların itici güçleri kavranırsa, çevre sorunlarına yönelik farkındalığı artıran daha etkili destek kampanyalarına hazırlanmaya ve özellikle bunu yürürlüğe koymaya yardımcı olabilir. Bu bağlamda çevreci davranışla ilgili çalışmalar araştırmacılar tarafından sıklıkla ele alınmaya başlanmış olup önemli bir rol oynamaktadır. Son yıllarda çevreci davranışları özellikle de yeşil girişimcilik niyetlerini inceleyen pek çok çalışmada (Saleem vd., 2018; Khursheed vd., 2019; Thelken ve de Jong, 2020; Amankwah ve Sesen, 2021) değerler ve normlar sıklıkla kullanılan değişkenler olmuştur. Bu bağlamda ilgili literatürde zaman içinde farklı teorilerin geliştirildiği görülmektedir. Bu teorilerden başlıcaları Planlı Davranış Teorisi (TPB), Temel Değer Teorisi (TDT), Norm Aktivasyon Teorisi (NAT), Değer İnanç Norm Teorisi (DİN) ve Değer Kimlik Norm Teorisi (DKN)’dir.

1.8.1. Planlı Davranış Teorisi

Gerekçeli davranışın temel unsuru niyetlerdir ve niyetler davranışın önemli bir belirleyicisidir (Warshaw ve Davis, 1985, s. 217). Davranışı etkileyen motivasyonel unsurları yakaladığı varsayılan niyetler; bireylerin bir davranışı gerçekleştirmek için ne kadar çaba göstermeye istekli olduklarının göstergeleridir (Ajzen, 1991, s. 181). Ajzen ve Fishbein (1980) bireylerin davranışlarını öngörebilmek için, daha önce yaptıkları çalışmalara dayanarak Mantıksal (Gerekçeli) Eylem Teorisini (Theory of Reasoned Action) geliştirmişlerdir. Planlı Davranış Teorisi’ne göre, niyetin iki unsuru vardır. Bunlar: arzu edilirlilik (amaçlanan davranış için harekete geçme motivasyonu) ve verilen davranışın yapılabilirliğidir. Teori, çevresel faktörlerin yanı sıra beceri ve yeteneklerin

de davranışın belirleyicileri olarak dikkate alınması gerektiğini savunmaktadır (Fishbein ve Ajzen, 2011, s. 21). Fakat Ajzen bu teoride algılanan davranış kontrolü boyutunun eksik olduğu sunucuna varmıştır ve bu eksikliğin giderilmesi amacıyla teori üzerinde çalışmalarına devam ederek Planlı Davranış Teorisi'ni geliştirmiştir. Şekil 4'teki PDT modelinde görüldüğü üzere davranışa yönelik tutum, öznel norm ve algılanan davranışsal kontrolü, niyeti belirlemekte; niyet de bireyin davranışlarını etkilemektedir (Ajzen, 1991, s. 181). Ayrıca diğer faktörlerden farklı olarak algılanan davranışsal kontrolün davranış üzerinde doğrudan etkisi vardır.

Şekil 4. Planlı Davranış Teorisi

Not: I. Ajzen, 1991, Organizational Behavior and Human Decision Processes, s.182 tarafından yayımlanmış olan “The theory of planned behavior” adlı çalışmadan uyarlanmıştır.

Tutum, belirli bir şekilde davranma veya davranmama niyetini uyaran doğrudan ve dolaylı etkilerin birleştiğinin altında yatan değişkendir. Girişimcilik bağlamında tutum, “bireyin girişimci olmakla ilgili olumlu veya olumsuz kişisel değerlendirmeye sahip olma derecesi” olarak tanımlanmıştır (Souitaris vd., 2007, s. 570). Modelde yer alan *davranışa yönelik tutum*, kişinin davranışa ilişkin değerlendirme derecesini veya yargısını göstermektedir ve davranışa yönelik tutumlar kişinin görüşüne dayalı olarak ölçülmektedir (Ajzen, 1991, s. 189). Davranışa yönelik tutum ne kadar olumlu olursa, girişimcilik niyeti o kadar güçlü olmaktadır (Fayolle ve Gailly, 2015; Fietze ve Boyd, 2017).

Öznel normlar, belirli bir davranışı yapıp yapmamaya karar verirken algılanan sosyal baskılar olarak tanımlanmıştır (Ajzen, 1991, s.665). Öznel normlar, belirli bir davranış hakkında diğer önemli kişilerin algısını temsil etmektedir. Bir bireyin davranışının,

diğer insanların davranışa karşı tutumuna göre benimsendiğini savunmaktadır (Engle vd., 2010, s.41). Diğer deyişle başkalarının inancı, bireylerin bu inançlara göre hareket etmeye hazır ve istekli olmaları ile ağırlıklandırılır (Sabah, 2016, s.90). Öznel normlar önemli bir kişinin veya referans grubunun, bireyin bir iş kurma kararını onaylayıp onaylamadığı ve bu kararın o kişi için önemi hakkındaki kanaatine dayanmaktadır. Nitekim bireyin girişimci olma çabasını destekleyen daha öznel normlar, girişimci niyetlerini güçlendirmektedir (Fietze ve Boys, 2017; Esfandiar vd., 2019).

Algılanan davranışsal kontrol, bir davranışı gerçekleştirmedeki algılanan kolaylık veya zorluk anlamına gelmektedir. Bir bireyin bir zorluğu başarılı bir şekilde yönetmek için gerekli kaynaklar üzerinde yeterli kontrole sahip olduğu algısıdır (Ajzen, 2002, s. 666). ADK, yalnızca bireylerin bir eylemi tamamlama veya yürütme yeteneklerine ilişkin algılarıyla değil, aynı zamanda onu kontrol etme algılarıyla da ilgilidir. Girişimcilik bağlamında ise girişimcinin, girişimcilik faaliyetlerini gerçekleştirme ve kontrol etme yeteneğine olan güvenini yansıtmaktadır (Bouarar vd., 2022, s.3). Birey, bir zorluğu yönetmek için gerekli kaynaklar üzerinde yeterli kontrole ilişkin ne kadar olumlu algıya sahip olursa, bireyin girişimcilik kariyerine devam etme niyetleri de o kadar güçlü olmaktadır (Fayolle ve Gailly, 2015; Tounés vd. 2019). Algılanan davranışsal kontrol, gerçek bir kontrol değil, bir algıdır ve öz-yeterlik yoluyla işlevsel hale getirilebilir (Ajzen, 1991, s. 183). Öz-yeterlik ise, algılanan davranışsal kontrol için uygun bir ölçü olarak kabul edilmektedir, çünkü her ikisi de “bir davranışı gerçekleştirmek için algılanan yetenek” ile ilgilidir (Ajzen, 2002; Carr ve Sequeira, 2007). Öz-yeterlik, kişinin kendi eylemlerinin bir sonucu olarak amaçlarına başarılı bir şekilde ulaşabileceğine olan inancı olarak tanımlanmaktadır (Bandura, 1977, s. 646). McGee vd. (2009, s. 965), girişimci öz-yeterlik için, kişinin bir girişimi başarılı bir şekilde başlatma yeteneklerine olan inancını ölçen bir yapı olarak bahsetmiştir. Öz-yeterlik yapısı, bir bireyin çeşitli bağlamlarda faaliyet seçimini, hedef düzeylerini, kalıcılığını ve performansını etkilemektedir (Bayron, 2013, s. 69). Öz-yeterlik inançları bireylerin olumlu veya olumsuz düşünmesini, insanların taahhüt ettiği hedeflerini, yaşam stresleriyle başa çıkabilmelerini ve yaptıkları seçimleri etkileyebilmektedir (Sequeira vd., 2007, s. 280). Chen vd. (1998, s. 1554) güçlü girişimci öz-yeterliğe sahip kişilerin yüksek risk ve yüksek ödüller içeren zorlu durumlara girme olasılıklarının daha yüksek olduğunu belirtmiştir. Neneh (2020)’ye göre, öz-yeterliği yüksek olan kişiler daha iyi strese karşı daha fazla tolerans göstermekte ve daha olumlu bir psikolojik duruma sahip olma eğilimindedir. Planlı Davranışlar Teorisi (PDT), niyetlerin bir

kişinin davranışa yönelik tutumları, algılanan öznel normlar ve iç-dış kontrol olarak ayrılabilen algılanan davranışsal kontrol tarafından tahmin edildiğini şart koşmaktadır (Ajzen, 2002a). İç kontrol tipik olarak bir kişinin öz-yeterliği ile eşitken, dış kontrol ise bir kişinin çevrede bulacağı destek veya karşı görüşler hakkındaki inançlarını ifade etmektedir (Hockerts, 2015, s. 2). Yeşil girişimcilik kavramını öz-yeterlik kavramına dahil edilmesi ile oluşan yeşil girişimci öz-yeterlik kavramı, bireyin yeşil çevre sorunlarının çözümüne katkıda bulunma inancını ifade etmektedir, böylece bireyler çevreyi iyileştirmek için kendi çabalarına olan güvenini yansıtabilmektedir (Chu vd., 2021, s. 1). Yeşil girişimci öz-yeterlik bireylerin çevre sorunlarının çözümüne katkıda bulunabileceklerine olan inancını ifade etmektedir. Yeşil girişimcilik niyetlerinin yoğunluğu ve gücü, büyük ölçüde girişimci öz-yeterliğe ve niyet sahiplerinin girişimcilik yeteneklerine bağlıdır (Guo, 2022, s. 2).

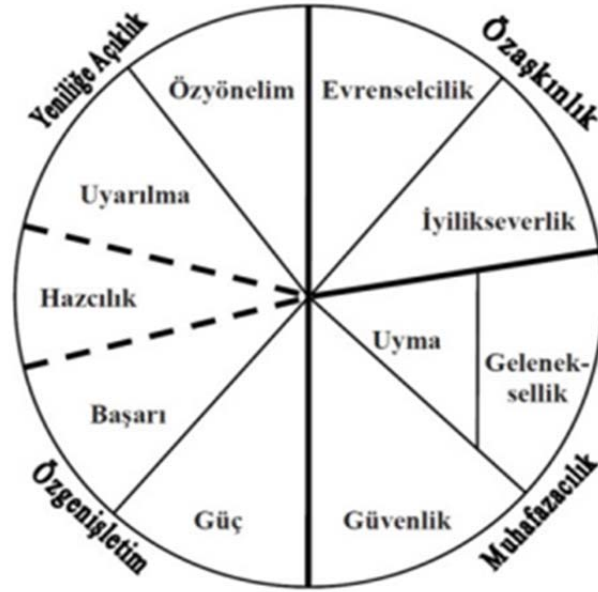
Öz-yeterlik yeşil girişimcilikle ilişkilendirilmiştir ve bir kişinin çevrenin güvenliğini göz önünde bulundururken aynı zamanda büyüme hedeflerine ulaşmak için girişimcilik yeteneklerine olan inancı olarak tanımlanabilir. Dahası, bu aynı zamanda girişimcinin ekonomik girişimlerinin iyi bir değişimin parçası olabileceğine olan inancıyla da ilgilidir (Guo, 2022, s. 2).

1.8.2. Schwartz'ın Temel Değer Teorisi

Sosyal bilimlerde “değerler” çeşitli anlamlara ve tanımlara sahip olabilmektedir (Dietz, 2015). Ancak değerlerin en bilinen ve yaygın kullanılan tanımını Schwartz vd. ortaya koymuştur. Bu tanıma göre değerler “insanların yaşamlarında yol gösterici ilkeler olarak hizmet eden, önemleri değişen, arzu edilen, durum ötesi hedefler” olarak tanımlamıştır (2001, s. 521). Bu nedenle sosyal bilimler kapsamında özellikle felsefe, sosyoloji, psikoloji ve antropoloji alanlarında değer kavramının tanımı, boyutları ve etkileri uzun yıllardan itibaren önemli bir konu olarak ele alınmakta ve teoriler geliştirilmektedir. Bunlardan birisi de Schwartz'ın sunduğu Temel Değer Teorisi'dir.

Değerler inanç ve normlardan farklıdır. İnançlar, neyin doğru (ya da değil) olduğuna dair fikirler iken normlar, davranışları belirleyen yazılı veya yazılı olmayan, resmi veya gayri resmi kurallardır. *Normlar*, insanların nasıl davranması veya davranmaması gerektiğini belirtirken değerler, yol gösterici ilkeler olarak inançları ve normları motive etmektedir (Roobavannan vd., 2018, s. 1341).

Schwartz (1992, s. 38) Milton Rokeach'ın Değerler Sistemi Teorisi'nden faydalanarak geliştirdiği Temel Değer Teorisi'nde bireyin kendisinin, gruplar içindeki bireylerle ve diğerleriyle arasındaki ilişkilerini yansıtan 10 farklı motive edici, sosyal değeri tanımlamıştır. Şekil 5'te bu değerlerin çembersel görünümü yer alırken Tablo 4'te ise değerlerin tanımlarına yer verilmiştir.

Şekil 5. Schwartz'ın Temel Değer Teorisi'nin şematik görünümü

Not: S. H. Schwartz, 1992, Advances in Experimental Social Psychology, s. 14 tarafından yayımlanan "Universals in the content and structure of values: Theoretical advances and empirical tests in 20 countries" adlı çalışma orijinaline dayalı olarak K. Demirutku ve N. Sümer, 2010, s. 19 tarafından oluşturulan "Temel değerlerin ölçümü: Portre değerler anketinin Türkçe uyarlaması" adlı çalışmadan alınmıştır

Şekil 5'te görüldüğü üzere Schwartz'ın bireyleri motive ettiğini düşündüğü 10 farklı değer, yeniliğe açıklık, özaşkınlık, muhafazacılık ve öz genişletim olmak üzere dört boyut altında toplanmıştır. Tablo 4'te ise bu 10 farklı değerlerin tanımları yer almaktadır.

Tablo 4.

Değer Tipleri ve Tanımları

Değer Tipi	Tanım
Güç	Sosyal statü, insanlar ve kaynaklar üzerinde baskınlık kurma
Başarı	Sosyal standartlarca belirlenen kişisel başarı yönelimi
Hazcılık	Bedensel haz ve duyumsal doyum arayışı
Uyarılım	Heyecan ve yenilik arayışı
Özyönelim	Bağımsız düşünme ve davranma eğilimi
Evenselcilik	Bütün insanlar için anlayış, hoşgörü; insanların ve doğanın esenliğini koruma
İyilikseverlik	Bireyin yakın olduğu kişilerin esenliğini koruması ve güçlendirmesi
Geleneksellik	Kültürel ve dini uygulamalara ve anlayışlara saygı ve bağlılık
Uyma	Başkalarına zarar verebilecek veya toplumsal beklentilere aykırı dürtülerin ve davranışların kısıtlanması
Güvenlik	Benlik, toplum ve ilişkiler için güvenlik ve istikrar arayışı

Not: K. Demirutku ve N. Sümer, 2010, s. 18 tarafından oluşturulan “Temel değerlerin ölçümü: Portre değerler anketinin Türkçe uyarlaması” adlı çalışmadan alınmıştır.

1.8.3. Norm Aktivasyon Teorisi

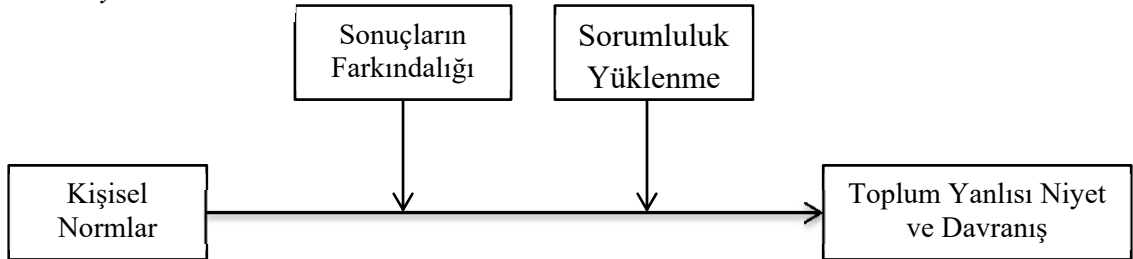
Toplum yanlısı (prososyal) davranış, başka bir kişiye veya diğer kişilere fayda sağlayan (kan bağıışı, evsizlere yardım vb. gibi) herhangi bir eylem (yardım etme, paylaşma, işbirliği yapma) olarak tanımlanmaktadır (De Groot ve Steg (2009, s. 425). Norm Aktivasyon Teorisi (NAT), Schwartz (1977) tarafından toplum yanlısı davranış alanında uygulama için geliştirilmiştir. Bir kişinin çevresel duyarlılık inancına sahip olmasıyla beraber ahlaki zorunluluk duygusu da harekete geçmektedir. Bu ahlaki zorunluluk duygusuna altruistik (özgecil) değer yargısının da eklenmesi bireyin çevresel duyarlılık normlarını motive etmektedir. Bu düşünceye dayanılarak kurulan NAT kısaca: ‘Başkalarına, size yapılmasını istediğiniz gibi davranın’ mesajı vermektedir (Andarabi ve Hassan, s. 83). Thogersen (1996), PDT'den farklı olarak çevre yanlısı davranışın sadece bireyin maliyet ve fayda analizine değil, bir kişinin ahlaki inançlarına dayandığını öne sürmüştür. Ayrıca NAT'ın geri dönüşüm davranışı üzerine çalışmalar için daha uygun bir temel sunacağını savunmaktadır.

NAT, toplum yanlısı davranışı tahmin etmek için üç tür değişken içermektedir. Bunlardan ilki, “belirli eylemleri gerçekleştirmek veya bunlardan kaçınmak için ahlaki bir zorunluluk” olarak adlandırılan *kişisel normlar*dır (Schwartz ve Howard, 1981, s. 191). Kişisel bir norm, basitçe, bir davranışın yapılacak doğru şey olup olmadığını değerlendirirken bir bireyi yöneten kural olarak yorumlanabilir; bunun neticesinde, ahlaki yükümlülük duyguları olarak kavramsallaştırılır (Wan vd., 2014, s. 142). Bir diğer değişken olan *sonuçların farkındalığı*, birinin başkaları için olumsuz sonuçların

farkında olup olmadığı veya toplum yanlısı davranmadığında değer verdiği diğer şeyler olarak tanımlanmaktadır. Son olarak, *sorumluluk yükleme/üstlenme* değişkeni ise toplum yanlısı davranmamanın olumsuz sonuçları için sahip olunan sorumluluk duygusudur (De Groot ve Steg, 2009, s. 426).

Şekil 6’da norm aktivasyon modelinin çalışmalarda sıklıkla yer alan düzenleyici ve aracı olmak üzere iki tür modeline yer verilmiştir. Düzenleyici modelde kişisel normların toplum yanlısı niyet ve davranış üzerindeki etkisinde sonuçların farkındalığı ile sorumluluk yüklenme değişkenlerinin düzenleyici etkisi ifade edilmektedir. Diğer bir ifadeyle sonuçların farkındalığı ile sorumluluk yüklenme değişkenlerinin bu ilişkinin yönünü ve şiddetini değiştirebileceği düşünülmektedir. Aracı modelde ise sonuçların farkındalığı ile kişisel normlar arasındaki ilişkide sorumluluk yüklenme değişkeninin aracılık rolü; sorumluluk yüklenme ile toplum yanlısı niyet ve davranış arasındaki ilişkide kişisel normların aracılık rolü; sonuçların farkındalığı ile toplum yanlısı niyet ve davranış arasındaki ilişkide sorumluluk yüklenme ve kişisel normların çoklu aracılık rolleri olduğu görülmektedir.

Düzenleyici model

Aracı model

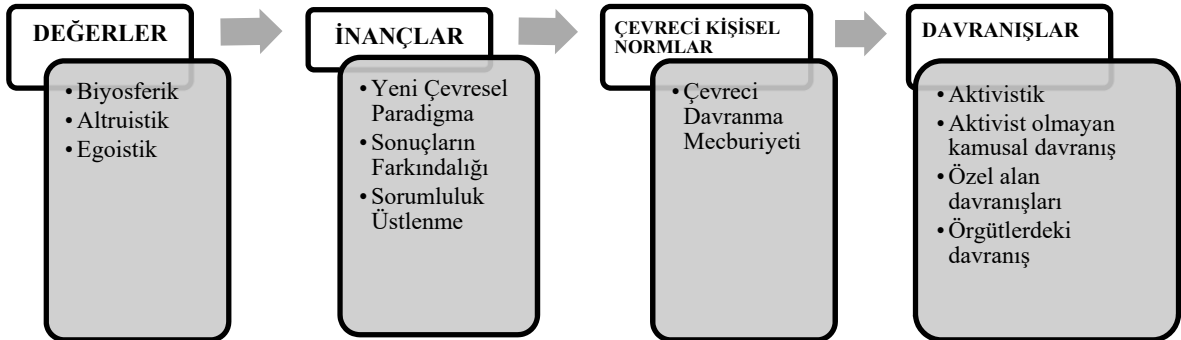
Şekil 6. Düzenleyici ve Aracı Modeller Olarak Toplum Yanlısı Davranışın Norm Aktivasyon Modeli

Not: J. I. De Groot ve L. Steg, 2009, The Journal of social psychology, s. 427 tarafından yayımlanan “Morality and prosocial behavior: The role of awareness, responsibility, and norms in the norm activation model” adlı çalışmadan uyarlanmıştır.

Normların kendileri, bir kişinin eylemlerinin sonuçlarına ilişkin farkındalığı, bir kişinin eylemleri için nasıl sorumluluk yüklediği vb. dahil olmak üzere inançlar tarafından şekillendirilir veya etkinleştirilir (Roobavannan vd., 2018, s. 1341). Bu nedenle, bireyler sonuçların farkında olursa ve bu sonuçlar için belirli bir düzeyde sorumluluk hissederlerse, kişisel normlar ve davranış arasındaki ilişki daha güçlü olacaktır (Wan vd., 2014, s. 142).

1.8.4. Değer İnanç Norm Teorisi

Değerler, insanların yaşamında, tutumlarında ve davranışlarında yol gösterici bir rol oynayan bir dizi standart veya hedefi ifade etmektedir (Wang vd., 2021, s. 4). Bir diğer tanıma göre değerler, belirli durumları aşan, davranış ve olayların seçimine veya değerlendirilmesine rehberlik eden, görelî önem sırasına göre sıralanan, arzu edilen son durumlar veya davranışlar hakkındaki kavramlar veya inançlardır (Schwartz ve Bilsky, 1990, s. 878). Schwarz (1992) NAT üzerine değerler teorisini de ekleyerek Değer İnanç Norm Teorisi'ni (DİN) geliştirmiştir. Şekil 7'de de görüleceği üzere bu teori, toplum yanlısı tutum ve kişisel ahlaki normların, çevre yanlısı davranışın önemli yordayıcıları olduğunu söylemektedir. Ayrıca, değerlerin davranış üzerindeki etkisine inançlar ve öznel normlar tarafından aracılık edildiğini varsaymaktadır (Stern, 2000).

Şekil 7. DİN Teorisi'nin Şematik Görünümü

Not: P. C. Stern, 2000, Journal of Social Issues tarafından yayımlanan "Toward a coherent theory of environmentally significant behavior" adlı çalışmadan uyarlanmıştır.

Çevre ile ilgili eylemlerde bulunmaya karar veren insanların, bunu yapmak için en azından bazı altruistik (özgecil) veya ahlaki nedenleri vardır. Dietz vd. (2005, s. 333) bireyleri çevresel duyarlılık davranışlara yönlendiren altı değer, hümanistik özgecilik, biyosferik özgecilik, çıkarıcılık (kişisel çıkar), gelenekçilik, değişime açıklık ve hedonizm (hazcılık) olduğunu öne sürmüştür. Biyosferik değerler, biyosfer hakkındaki

düşünceleri vurgulayan ve insanlar için sunduğu faydadan bağımsız olarak çevrenin kalitesine odaklanan, doğanın koruma nesnesi olduğuna ve doğanın kendi başına önemli olduğuna dair temel inançlardır (Stern vd., 1993; Steg ve De Groot, 2012).

DİN teorisi genel özgecilik ve kişisel ahlaki normların yeşil davranışı şekillendirmede önemli bir rol oynadığını açıklamaktadır. Bu teoriye göre bir kişinin değerlerinin, onun davranışlarının çevreyi etkilediğini anlama ve kabul etme görüşünü etkileyebileceğini göstermektedir (Maisaroh vd., 2022, s.41). Teoriye göre, egoistik kişiliğe sahip paraya ve güce önem veren bir birey sadece kendi çıkarları düşünür; egoistik değer yargısı artan birinin çevresel sorunların en aza indirilmesi veya çözülmesi konusundaki duyarlılığı azalır (Andarabi ve Hassan, 2022, s. 82). Bireyin biyosferik ve alturistik değer yargılarının artması ise olumlu bir durum olarak değerlendirilmektedir. Nitekim bu iki değer yargısının bireysel değer ile pozitif yönlü bir ilişkisi vardır. Bu da bireyin çevresel risklere yönelik duyarlılığını etkilemektedir (Dietz vd. 2005, s. 334).

1.8.5. Değer Kimlik Norm Teorisi

Değer Kimlik Norm (DKN) Modeli, Planlı Davranış Teorisi, Norm Aktivasyon Modeli ve Değer İnanç-Norm Teorisi gibi çevre yanlısı davranışı açıklamayı ve tahmin etmeyi amaçlayan çevresel psikolojide öne çıkan teoriler ve modeller üzerine kuruludur (Ruepert vd., 2016, s.61). DİN Teorisi, bireylerin genel anlamda sürdürülebilir davranışları tercih etme nedenlerini yeterince öngörememektedir (Werf ve Steg, 2016). Bu kapsamda, birçok çevresel davranışı etkilemesi muhtemel olan çevresel davranışların genel belirleyicilerini ortaya koymak amacıyla DİN teorisine benzer olarak DKN (Value-Identity-Personal norm) teorisi geliştirilmiştir.

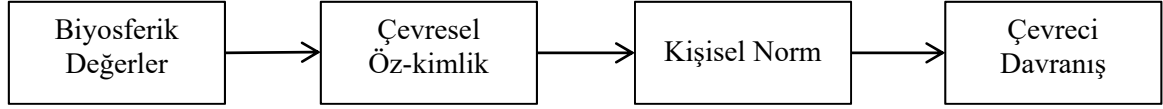
DKN modeli, çevresel davranışların genel belirleyicilerini anlamak amacıyla Van der Werff vd. (2013) ile Van der Werff ve Steg (2016) tarafından geliştirilen nispeten yeni bir modeldir. PDT'nin eksiklikleri, insanların ahlak anlayışını ölçmekten yoksundur, dolayısıyla bu boşluğu gidermek için en yaygın olarak tercih edilen modellerden biri DKN modeli olmuştur. DKN daha çok toplum yanlısı veya çevre yanlısı davranış çalışması bağlamıyla ilgilenirken (van der Werff ve Steg 2016), PDT, davranışın, insanların davranışsal seçeneklerin maliyetlerini ve faydalarını tarttığı rasyonel düşüncelere dayandığını öne sürmektedir, dolayısıyla çevreci davranışın rasyonel kişisel çıkar kısımlarını açıklamak için daha uygundur (Cordano ve Frieze, 2000; Greaves vd., 2013; Zhang vd., 2017). Ateş (2020) tarafından yapılan bir çalışmada DKN modelinin çevreci davranışa katılımı öngördüğü ifade edilmektedir. Bu model çevresel

davranışların, bir davranışta bulunmaya yönelik ahlaki bir yükümlülükle (kişisel normlar) ilgili duygulardan etkilendiğini varsaymaktadır (Conner ve Armitage, 1998, s.1444). Bu bağlamda DKN modeli diğer teori ve modellerden bazı yönlerde farklılaşmaktadır.

Değerler genellikle bireyin öz-kimliğinin önemli yönleri olarak görülmüştür. Spesifik olarak, değerler kişisel kimliğin özünü oluşturur ve çoğu zaman bu kimlikle uyumlu davranışlara yol açmaktadır (Hitlin, 2003). Çevre dostu davranış araştırmalarının artan ilgisi özellikle biyosferik değerlerle ilgilidir (De Groot vd., 2012, Lee ve Jan, 2015, Nilsson vd., 2016, Ruepert vd., 2016). Biyosfer, 'dünyanın ince dış kabuğu ve atmosferinin iç katmanlarıdır; tüm canlı sistemlerin bulunduğu yer' olarak tanımlanmaktadır (Hirsch vd., 2002, s. 526). Biyosferik değerler de, biyosfer ile ilgili yansıtan ve insanlara sağladığı faydalardan bağımsız olarak doğanın ve çevrenin kalitesini vurgulayan temel inançlardır. Biyosferik değerleri benimseyen insanlar bu nedenle ekosistemin içsel değerine önem verirler ve bu da çevreci davranmak için ahlaki bir zorunluluk anlamına gelmektedir (Nguayen vd., 2016, s. 98). Biyosferik değerlere güçlü bağlılığı olan tüketiciler genellikle çevre ile daha fazla ilgilenirler ve sosyal normlar tarafından motive edilmeleri muhtemeldir. (De Groot ve Steg, 2008; Stern, 2000). Ruepert vd. (2016, s. 60)'ne göre değerler soyut ve genel olduğundan, çoğunlukla dolaylı olarak çevresel davranışı tahmin ederler. Biyosferik değerlerin çevre yanlısı davranışı teşvik etmesi, çevresel öz-kimlik yoluyla olabilmektedir.

Planlı davranış teorisinde (PDT) yararlı bir ek tahmin edici olarak kabul edilen öz-kimlik, Sherwood (1965, s. 66) bir tanımda öz-kimliği "kişinin kendini algılama biçimi" olarak tanımlarken, McAdams (1995)'a göre öz-kimlik, bireyin kendini nasıl gördüğüne atıfta bulunur ve fiziksel özellikler, tercihler, değerler, kişisel hedefler, alışkanlık davranışları, kişilik özellikleri gibi tüm yönlerini kapsayabilir. Crompton ve Kasser (2009), "değerler ve yaşam hedefleri, insanların yaşamları için arzu edilir, önemli ve değerli olduğunu düşündüklerini yansıtan kimliklerinin bakış açılarıdır" derken, Getersleben vd. (2014), "kendinizi çevre dostu olarak tanımlarsanız, güçlü çevresel değerlere sahip olmanız muhtemeldir" demiştir. Verplanken ve Holland'a (2002) göre değerler, bir kişinin benlik kavramının önemli bileşenlerini oluşturabilir ve dolayısıyla bir kişinin kimliğine katkıda bulunabilir. Ayrıca Sparks ve Shepherd (1992, s. 390), bir kişinin öz-kimliğinin o kişinin inançlarına ve değerlerine yansıdığını belirtmişlerdir.

DKN modeli de; kişinin biyosferik değerleri, çevresel öz-kimliği ve kişisel normu ne kadar güçlüyse, kişinin çevre dostu davranışa fiilen katılma olasılığının o kadar yüksek olduğunu öne sürmektedir (van der Werff ve Steg, 2016, s.112).

Şekil 8. Değer Kimlik Norm Modeli

Not: E. Van der Werff, ve L. Steg, 2016, Energy Research & Social Science tarafından yayımlanan “The psychology of participation and interest in smart energy systems: Comparing the value-belief-norm theory and the value-identity-personal norm model” adlı çalışmadan uyarlanmıştır.

Şekil 8’de yer alan modelde görüldüğü üzere Çevresel öz-kimlik, biyosferik değerlerden etkilenir: daha güçlü biyosferik değerler, daha güçlü bir çevresel öz-kimlik ile sonuçlanır. Çevresel öz-kimlik, bir bireyin kendisini çevre yanlısı hareket eden bir insan türü olarak ne ölçüde gördüğünü yansıtır ve bireyin kendisini nasıl gördüğüne ilişkin bu anlayışla uyumlu bir eylem planı belirlemektedir (van der Werff vd., 2014, s. 627). DİN teorisine benzer şekilde DKN modeli, çevresel davranışın, çevresel davranışta bulunmaya yönelik ahlaki yükümlülük duygularından yani kişisel normlardan etkilendiğini belirtmektedir. Ayrıca, kişisel normun da, kişinin kendisini ne ölçüde çevre yanlısı bir kişi olarak gördüğünü yansıtan çevresel öz-kimliğinden etkilendiğini öne sürmektedir (van der Werff ve Steg, 2016, s. 108). Kişisel normlar, belirli eylemleri gerçekleştirmek veya bunlardan kaçınmak için ahlaki yükümlülük duygularıdır (Schwartz ve Howard, 1981, s. 191). Başka bir tanıma göre kişisel norm, kişinin içselleştirilmiş değerlerinden kaynaklanan ve bir nesneye tepki olarak uygulanan, belirli bir nesneye yönelik kişisel beklenti standardıdır (Wang ve Chou, 2020, s. 27). Aktif kişisel normlar, ahlaki yükümlülük duyguları olarak deneyimlenmektedir (Schwartz, 1977, s. 227). Çevresel anlamda ise, çevre yanlısı hareket etmek için güçlü kişisel normlara sahip kişiler, kendilerini ahlaki olarak buna göre hareket etmek zorunda hissetmektedir (Van der Werff vd., 2013). Çevresel alanı göz önünde bulunduran Değer Kimlik Norm (DKN) teorisi, kişisel normun, kişinin kendisini çevre yanlısı bir kişi olarak ne ölçüde gördüğünü yansıtan çevresel öz-kimliğinden etkilendiğini savunmaktadır (van der Werff ve Steg, 2016, s. 108). Biyosferik değerler ve çevresel öz-kimlik doğası gereği geneldir ve davranıştan uzaktır. Kişisel normlar veya belirli bir çevre dostu şekilde hareket etmeye yönelik ahlaki

yükümlülük duygusu, bireyleri çevresel öz kimliklerine göre hareket etmeye motive ederek bu genel öncülleri çevre yanlısı davranışa bağlamaktadır (Balunde vd., 2020, s. 2).

1.8.6. Psikolojik Sahiplik Teorisi

Örgütsel psikoloji literatüründen alınan psikolojik sahiplik teorisi, insanların belirli bir nesneye (işe veya örgüte) karşı sahiplik hissettiklerinde, nesnenin daha sonra kendileriyle yakından ilişkili olarak kabul edildiğini ve bunun genişletilmiş bir parçası olarak ele alındığını varsaymaktadır (Pierce vd., 2003, s. 83). Psikolojik sahiplik, yani bir nesnenin “benim/bizim” olduğu duygusu olup, örgütsel psikoloji literatüründen uyarlanmış ve bireylerin koruma davranışlarını teşvik etmek için çevresel alana uygulanmıştır (Pierce ve Jussila, 2010; Wang vd., 2022). İnsanların, doğada maddi ve maddi olmayan çeşitli nesnelere için sahiplik duyguları geliştirmelerine veya bir yerle ilgili “kendilerine ait” olarak kabul edilen kişisel ve duygusal bağlantı kurmalarına “psikolojik sahiplik” denmektedir (Pierce vd., 2003, s. 84). Matilainen vd. (2017) psikolojik sahiplik duygularının hem farklı paydaşlar arasındaki başarılı işbirliğinde hem de doğal kaynakların kullanımı ve yönetimiyle ilgili çatışmalarda önemli bir rol oynayabileceğini belirtmiştir. Psikolojik sahiplik, yasal sahiplikten farklıdır, insanlar hiçbir yasal hakları olmasa bile bir şeyin kendilerine ait olduğunu hissedebilir, o şeye samimi bir aşinalık duygusu besleyebilirler (Brown vd., 2014; Dawkins vd., 2015). Yasal sahiplik sürekli olarak çevre korumasını artırmıyorsa, özellikle doğal alanlar ve parklar gibi yasal olarak sahip olunamayan araziler için psikolojik sahiplenme daha etkili olabilir. Hem psikolojik sahiplik hem de yasal sahiplik, kontrol duyguları, alan için sorumluluk, bölgesellik, varlığı ilk kullanan veya talep eden kişi olma ve kişinin zamanını ve çabasını ona yatırması ile beslenebilir ve karşılıklı olarak geliştirebilir (Verkuyten ve Martinovic, 2017; Preston ve Gelman, 2020). Kolektif sahiplik duyguları her zaman kişisel düzeyde ortak bir sahiplik duygusu gerektirmektedir, yani bir kişi başkalarının sahiplik nesnesine yönelik sahiplik duygularını tanıyabilir. Diğer yandan, bir kişi bir nesneye karşı özel psikolojik sahiplik hissedebilmektedir, bu durumda başkalarının o nesneye yönelik sahiplik duygularını tanımaz (Pierce ve Jussila, 2011; Matilainen vd., 2017).

1.8.7. Motivasyonel Faktörler

İnsan davranışları çeşitli motivasyonel etkenlerden etkilenmektedir (van Raaij, 2005). Özellikle çevreci davranış ve niyetlerin oluşmasında bu faktörlerin doğrudan etkileri olabilmektedir. Örneğin, belediyeler geri dönüşüm atıklarını toplamıyorsa ya da organik ürünlere ulaşım zorsa bireyler bu davranışa yönelmeyebilir (Gür, 2022, s. 55). Destekler de bireylerin bir davranışa yönelmesindeki itici güçlerden birisidir.

Eğitim ve öğretim, girişimci bir toplum oluşturmaya katkıda bulunabilir ve bireylerin risk almaya karşı tutumlarını şekillendirebilir. Risk alma yeteneği, süreç karar verme veya girişimcilik niyeti üzerinde etkisi olan önemli bir kişilik faktörüdür (Voda, 2019, s. 1527). Girişimcilik eğitimi dünya çapında giderek artan bir şekilde üniversite eğitiminin bir parçası olarak kabul edilmektedir. Bireyin kişisel özellikleri ile girişimcilik niyetlerini birbirine bağlayan önemli boşluk doldurucu olarak kabul edilen çevresel faktörlerden biridir (Shi vd., 2019, s. 208). Girişimcilik eğitimi, bir eğitim sisteminde öğretilebilecek beceriler ve bireylerde yeni ve yenilikçi planlar oluşturmalarını sağlayacak özellikler açısından oldukça kapsamlıdır (Gabrielsson ve Politis, 2012; Klapper, 2004). Bu tür bir destek, öğrencileri girişimciliğin bilgi, beceri, staj ve diğer gerekli yönleriyle donatmaktadır. Ayrıca öğrencilerin girişimcilik bilincini ve motivasyonunu artırmalarına ve mezun olduktan sonra işletmelerini daha da geliştirmelerine yardımcı olmaktadır (Shi vd., 2019, s. 209). Eğitim desteği, istihdam yaratılması ve geniş bir nüfus yelpazesine mal ve hizmet sağlanması yoluyla ekonomileri canlandırmaya ve ekonomik büyümeyi hızlandırmaya olan katkısından dolayı önemli bir yere sahiptir (Solomon vd., 2002; Van Stel vd., 2005; Ahmad ve Buchanan, 2015). Bununla birlikte, özellikle mevcut derslerin yanında verilenler olmak üzere, girişimcilik alanında başarılı eğitimler için gerçekten nelerin olması gerektiği konusunda görüşler farklılık göstermektedir. Girişimcilik programlarının etkili olması için kesinlikle kapsamlı ve derinlemesine olması gerekir (Souitaris vd., 2007, s. 585). Üniversite öğrencilerinin niyetlerini geliştirmek için beceriler, teşvikler ve girişimcilik eğitiminin ürettiği öz-yeterlik önemli bir yere sahiptir (Mia vd., 2022, s. 5). Yeşil girişimcilik, teorik eğitim yoluyla öğrencilerin kavramlarını geliştirmeye ve yeşil girişimciliğin temel kurallarını ve sürecini anlamalarına yardımcı olan ekonomik, sosyal ve ekolojik değerleri kullanarak girişimciler geliştirmeyi amaçlayan bir eğitim sistemidir (Qazi vd., 2020, s. 2). Güçlü bir şekilde kavramsallaştırılmış bir girişimcilik eğitiminin temel unsurları ile ilgili olarak, girişimciliği teşvik unsurlarının olması, öğrencilerin girişimcilik faaliyetlerine aktif katılımı/desteklenmesi, deneyimli

girişimcilerin kaynak kişi/öğretmen olarak deneyimlerini aktarması, finansal destek sağlanması, kamu-özel ortaklıklarından yararlanılması arzu edilen girişimcilik eğitimi program amaçlarını ve sonuçlarını ortaya çıkarmada en etkili araçlar olarak kabul edilmektedir (Mukesh vd., 2020, s.1679).

Devlet, sürdürülebilir kalkınma politikalarını anlamalarına ve uygulamalarına yardımcı olarak girişimcilerin katılımını etkileyebilir. Bu bağlamda verilen yeşil girişimciliğe devlet desteği, daha sürdürülebilir bir çevre sağlamada ve çevreye daha duyarlı bir toplum ve gelecek nesiller için kaynakların korunması konusunda ilk adım olabilmektedir (Alwakid vd., 2021, s. 15). Spesifik olarak, kilit bir kurumsal aktör olarak hükümetin, bir yandan yeşil girişimcilik için yeterli destek sağlamada ve diğer yandan yeşil ekonominin gelişmesi için elverişli bir ortam yaratmada önemli bir rolü vardır. Yeşil girişimciliğin geniş çapta benimsenmesi durumunda, yeterli devlet desteğinin olmamasından, fonların ve piyasaların değerlendirilmesindeki zorluklara kadar uzanan çeşitli olumsuzluklar ortaya çıkmaktadır. Bununla birlikte, çevre odaklı ve şeffakli kuruluşlar olma kararlılığı, yeşil girişimcilere bu zorlukların üstesinden gelme esnekliği sağlamıştır (Muo ve Azeez, 2019, s. 19). Devlet desteği, hükümetlerin tipik olarak firmaları yeşil faaliyetleri benimsemeye ve uygulamaya teşvik etmek için yasalaştırdığı ve uyguladığı belirli destekleyici politikaları, programları ve teşvikleri içermektedir (Meek vd., 2010; Pacheco vd., 2010; Ahlstrom ve Bruton, 2010; Muñoz & Dimov, 2015). Devlet desteği, hükümetin bakış açısına göre neyin uygun olduğunu veya neyin beklendiğini belirterek kurumsal faaliyetleri ve uygulamaları şekillendiren modelleri ve normları doğrulamaktadır (Zhao vd, 2020, s. 4284). Türkiye'deki araştırma geliştirme ve girişimcilik faaliyetlerinin %15'lik oranının doğal çevre ile ilgili olduğu ve bu oranın artmaya devam ettiği görülmektedir. Çevresel faaliyetler ve girişimcilik faaliyetlerindeki artış, yeşil girişimcilik ekosisteminin iyileştirilmesi için bir fırsat yaratmaktadır (Demir Uslu vd., 2015, s. 1242). Devletin girişimcilere öncelikler belirleyerek, ayrıcalıklar sunarak, finansal yardım, bilgi alışverişi ve bilgi geliştirme dahil uygun koşullar yaratarak yeşil girişimcilik girişimlerine katılmaya teşvik etmesi gerekmektedir (Tien, 2020, s. 11). Politikalarda ve ilgili kalkınma belgelerinde değişiklikleri teşvik etmek için yeşil girişimcilik eğitiminin birincil hedefi hükümet düzeyi olmalıdır. Bu bağlamda aşağıdaki aktiviteler önerilmektedir (Silajdžić vd., 2015, s. 382):

- Politika müdahaleleri ve girişimciliğin geliştirilmesine ilişkin mevcut stratejilerdeki müdahaleler;
- Girişimciliğin geliştirilmesi için ab fonlarının maksimum kullanımını sağlamaya yönelik bir strateji ile birlikte hükümetin üst düzeylerinden alt düzeylerine bilgi akışının artırılması;
- Yeşil girişimcilik hakkında bilginin yayılması;
- Yeşil girişimcilik konusunda eğitimler/çalıştaylar/seminerler düzenlemek;
- Başarı hikayeleri olan çeşitli ab ülkelerinden uzmanlar/girişimciler ile bilgi alışverişi;
- Başkalarının deneyimlerinden öğrenilecek açık bir katma değer olduğu için kıyaslama kullanımının ve en iyi uygulamaların paylaşılmasının vurgulanması;
- Haklarını savunma ve ülkedeki yeşil girişimcilerin çalışmalarını teşvik etme kapasitesini geliştirirken başarılı yeşil işletmeleri bir dernek aracılığıyla birbirine bağlamak;
- Projelerin tanıtımını yapmak.

Bireyler ebeveynleri tarafından desteklenmeye ve teşvik edilmeye ihtiyaç duymaktadırlar. Bağımsızlığı, başarıyı ve sorumluluğu destekleyen ve teşvik eden ebeveynler, çocuğun girişimcilik faaliyeti arzusu üzerinde etkilidir. Bu konuda özellikle de baba figürü kadın girişimciler açısından önemli bir yere sahip olmuştur (Hisrich, 1990, s. 211). Bazı çalışmalarda (Linan ve Chen, 2006; Gelard ve Saleh, 2011) kişilerin, ailesini, arkadaşlarını, meslektaşlarını ve eşlerini, hayatlarındaki referans kişiler olarak kabul ettikleri görülmüştür. Aile bireylerinin tutumu, özellikle seçilecek mesleğin seçiminde çocukların alacağı kararlarda etkili olabilmektedir. Boz ve Ergeneli'ye göre (2014) ailenin çocukların inançları, umutları ve gelecek planları üzerinde önemli bir etkisi vardır. Aile bireyleri, aile ortamında birbirlerine ilham vermede ve birbirlerini desteklemede önemli bir rol oynamaktadır. Periera vd. (2017) aile desteğini, duygusal destek, faydalı bilgi verme, ödül verme, araçsal veya maddi destek olarak ifade etmiştir. Aile desteği, bireyler için araçsal ve duygusal bir destektir ve aile desteği, bir iş yeri açma niyetiyle ilgili bireysel duyguları artıracaktır. Aile desteğinin girişimcilik niyetine katkısı, bireyin girişimci olma niyetini ikna etmesidir (Battaragoa vd., 2020, s. 288). Girişimcilik, aileler aracılığıyla şekillenir ve girişimciliğin iş ve aile ortamında yaşayanlar arasında önemli ölçüde büyüdüğü ve geliştiği açıktır (Krueger vd., 2000; Djazilan ve Darmawan, 2022).

1.9. İlgili Araştırmalar

Ulusal ve uluslararası literatürde girişimcilik niyetleri üzerine yapılmış çalışma sayısı oldukça fazladır. Özellikle Birleşmiş Milletler'in 2015 yılında belirlediği sürdürülebilir kalkınma hedeflerinden sonra sürdürülebilirlikle alakalı yayın sayısının artmasına paralel olarak yeşil girişimcilik konusu da önemli hale gelmiştir. Geleceğin girişimcileri olan üniversite öğrencileri örneklemeyle yürütülen ve yeşil girişimcilik niyetlerini belirlemeye yönelik çalışmalar (Tan vd., 2013; Sudyasjayanti, 2017; Haddadin, 2018; Ramayah vd., 2019; Soomro vd., 2020; Qazi vd., 2020; Wei ve Nordin, 2020; Suwardi vd., 2021; Alvarez-Risco vd., 2021; Hussain vd., 2021; Yi, 2021; Wang vd., 2021; Amankwah ve Sesen, 2021; Bouarar vd., 2021; Dilanthi, 2021; Maryani ve Yuniarsih, 2022; Pratama, 2022; Prabowo vd., 2022; Ma, 2022; Weng vd., 2022; Nuringsih ve Nuryasman, 2022; Ramayah vd., 2022; Ead vd. 2022) Tablo 5'te yer almaktadır. Üniversite öğrencilerinin yeşil girişimcilik niyetlerine belirlemeye yönelik çalışma sayısının özellikle son yıllarda artış gösterdiği görülürken, bu çalışmaların büyük çoğunluğunda yöntem olarak Yapısal Eşitlik Modellemesi'nden yararlanılmıştır. Ulusal literatürde ise üniversite öğrencilerinin yeşil girişimcilik niyetleri ile ilgili çalışmaya rastlanmamıştır.

Tablo 5.

Üniversite Öğrencilerinin Yeşil Girişimcilik Niyetleri Hakkında Yapılan Çalışmalar

Yazar	Amaç	Örneklem	Yöntem	Analiz
Tan vd.(2013)	Yeşil girişimcilik niyetinin gelişimine öz yeterliliğin ne ölçüde katkıda bulunduğunu incelemek	Üniversite öğrencileri	Anket	Regresyon
Sudyasjayanti (2017)	Yeşil girişimcilik niyeti üzerinde cinsiyetin farklılığını incelemek	Üniversite öğrencileri	Anket	T-test
Haddadin (2018)	Bireysel, teknolojik ve dışsal faktörlerin öğrencilerin yeşil girişimcilik niyetleri üzerindeki etki düzeylerini ölçmek	Üniversite öğrencileri	Anket	SEM
Ramayah vd. (2019)	Girişimci Olay Teorisi ve Kültürel Değerler Teorisinin yeşil girişimcilik niyeti ile ilişkisini ortaya koymak	Üniversite öğrencileri	Anket	PLS-SEM
Soomro vd. (2020)	Yeşil ekonomiye giden yolda üniversite öğrencilerinin yeşil girişimcilik niyetlerini anlamak	Üniversite öğrencileri	Anket	SEM
Qazi vd., (2020)	Üniversite yeşil girişimci desteğinin yeşil girişimcilik niyetleri üzerindeki etkisini ve çevresel değerlerin düzenleyici rolünü incelemek	Üniversite öğrencileri	Anket	DFA, SEM
Wei ve Nordin (2020)	Yeşil girişimcilik niyetinin tutum, algılanan davranışsal kontrol, öznel normlar ve yeşil girişimcilik niyetine yönelik eğitim desteği gibi yordayıcıları arasındaki ilişkiyi incelemek	Üniversite öğrencileri	Anket	PLS-SEM
Suwardi vd., (2021)	Girişimcilik eğitimi moderatörünün fırsatları tanıma ve yeşil girişimcilik niyetleri arasındaki ilişki üzerindeki etkisini incelemek	Üniversite öğrencileri	Anket	SEM
Alvarez-Risco vd. (2021)	Eğitim geliştirme desteği, kurumsal destek, ülke desteği ve girişimci öz-yeterliliklerini analiz ederek eğitimin öğrenciler arasında yeşil girişimciliği nasıl desteklediğini ortaya koymak	Üniversite öğrencileri	Anket	PLS-SEM
Hussain vd. (2021)	Sosyal ağ siteleri ile yeşil girişimcilik niyetleri arasındaki bağlantıyı araştırmak	Üniversite öğrencileri	Anket	PLS-SEM
Yi (2021)	Üniversite mezunlarının yeşil girişimcilik niyetlerini araştırmak amacıyla yeşil girişimcilik davranışına ilişkin bir hipotez modeli geliştirmek	Üniversite öğrencileri	Anket	SEM
Wang vd. (2021)	Covid-19 pandemisinin üniversite öğrencilerinin yeşil girişimcilik niyeti üzerindeki etkisinin yanı sıra yeşil girişimcilik motivasyonunun aracı rolünü araştırmak	Üniversite öğrencileri	Anket	SEM
Amankwah ve Sesen (2021)	Yeşil girişimcilik niyeti ile yeşil girişimcilik davranışı arasındaki ilişkiyi incelemek	Üniversite öğrencileri	Anket	SEM
Bouarar vd. (2021)	Öğrencilerin yeşil start-up'lar yaratma niyetlerini etkileyen faktörleri belirlemek	Üniversite öğrencileri	Anket	Regresyon

Tablo 5. devamı

Dilanthi (2021)	Üniversite öğrencilerinin yeşil girişimcilik niyetlerini anlamak	Üniversite öğrencileri	Anket	Vaka Çalışması
Maryani ve Yuniarsih (2022)	Girişimci öz-yeterlik ve girişimcilik yöneliminin yeşil girişimcilik niyeti üzerindeki etkisini test etmek	Üniversite öğrencileri	Anket	SPSS, regresyon
Pratama (2022)	Covid-19 sırasında üniversite öğrencileri arasında yeşil girişimcilik niyetini yönlendiren faktörleri belirlemek	Üniversite öğrencileri	Anket	PLS-SEM
Prabowo vd. (2022)	Bağlamsal yönleri moderatör olarak kullanarak öğrencilerin yeşil girişimci olma niyetlerini etkileyen faktörleri belirlemek	Üniversite öğrencileri	Anket	PLS-SEM
Ma (2022)	Yeşil bir kalkınma ortamında üniversite mezunlarının girişimcilik niyetini, uygulamasını ve yönetim yolunu keşfetmek	Üniversite öğrencileri	Anket	SEM
Weng vd. (2022)	Dış çevre ve altruistik (özgecil) özelliklerin yeşil girişimcilik niyetine etkisini belirlemek	Üniversite öğrencileri	Anket	SPSS, AMOS
Nuringsih ve Nuryasman (2022)	Yeşil girişimcilik niyeti ve döngüsel ekonomi ilişkisini anlamak	Üniversite öğrencileri	Anket	PLS-SEM
Ramayah vd. (2022)	Yeşil girişimcilik niyetinde üniversite desteği, kurumsal destek, aile ve tanıdık desteğinin önemli yordayıcı rolünü belirlemek	Üniversite öğrencileri	Anket	PLS-SEM
Ead vd. (2022)	Covid-19 salgını zamanlarında öğrencilerin yeşil girişimciliğe yönelik niyetlerini etkileyen faktörleri ortaya koymak	Üniversite öğrencileri	Anket	PLS-SEM
<p>DFA: Doğrulayıcı Faktör Analizi SEM: Structural Equation Modeling – <i>Yapısal Eşitlik Modellemesi</i> PLS-SEM: Partial Least Squares Structural Equation Modeling - <i>Kısmi En Küçük Kareler Yapısal Eşitlik Modellemesi</i></p>				

Tan vd. (2013) çalışmasında yeşil girişimcilik niyetinin gelişimine öz-yeterliğin ne ölçüde katkıda bulunduğunu incelemek amacıyla üniversite son sınıf ve yüksek lisans öğrencisi olmak üzere toplam 252 öğrenciden anket aracılığıyla veriler toplanmıştır. Pazar fırsatları, yenilikçi ortam, ilişkileri başlatma, amacı tanımlama, zorluklarla başa çıkma ve insan kaynaklarını geliştirme olarak geliştirilen öz-yeterlik ölçüm yapılarının yeşil girişimcilik niyetine katkısı regresyon analizi ile ölçülmüştür. R^2 belirleme katsayısı, girişimcilik niyetinin varyansının bağımsız değişkenlerin varyansı ile açıklandığını göstermektedir. Genel lineer regresyon analizi sonucunda, pazar fırsatı, yenilikçi ortam, amaç tanımlama ve zorluklarla başa çıkma boyutlarının yeşil girişimcilik niyetinin açık ara en güçlü ve olumlu yordayıcıları olduğunu ortaya konmuştur.

Sudyasjayanti (2017) çalışmasında Yeni Ekolojik Paradigma'ya dayanarak yeşil girişimcilik niyeti üzerinde cinsiyetin farklılığını incelemek amacıyla 50 erkek ve 50 kız öğrenciden oluşan toplam 100 öğrenciden anket yöntemiyle veri toplamıştır. Erkek ve kız öğrencilerin yeşil girişimci niyeti üzerindeki çevre dostu tutum farkını araştırmak için t testi ile hipotez test edilerek sonuç olarak erkeklerin ve kadınların yeşil girişimci olma ilgisinin aynı olmadığı, ancak farkın önemli olmadığı belirlenmiştir.

Haddadin (2018) çalışmasında girişimcilerin yeni bir yeşil iş kurma kararlarını etkileyen faktörlerle ilgili daha iyi bir anlayış sağlamayı amaçlamıştır. Bu bağlamda bireysel, teknolojik ve dışsal faktörlerin öğrencilerin yeşil girişimcilik niyetleri üzerindeki etki düzeylerini ölçmek amacıyla Ürdün'deki üniversite öğrencilerinde 240 anket toplamıştır. Veriler AMOS programı aracılığıyla yapısal eşitlik modellemesi kullanılarak analiz edilmiştir. Bulgular, sekiz değişkenin (kişisel tutum, yeşil çevre bilinci, algılanan davranışsal kontrol, öz-yeterlik, algılanan avantaj, karmaşıklık, algılanan fizibilite ve yeşil girişimcilik desteği) Ürdün bağlamında yeşil girişimcilik niyeti üzerinde büyük ve anlamlı bir etkiye sahip olduğunu göstermiştir.

Ramayah vd. (2019) çalışmalarında Girişimci Olay Teorisi ve Kültürel Değerler Teorisi'nin yeşil girişimcilik niyeti ile ilişkisini ortaya koymayı amaçlamıştır. Üniversite öğrencileri arasında yapılandırılmış anket yoluyla kesitsel araştırma gerçekleştirilmiştir. 835 katılımcının verileri SmartPLS 3.0 yazılımı kullanılarak kısmi en küçük kareler yöntemi ile analiz edilmiştir. Bulgular, algılanan arzu edirlilik, algılanan fizibilite, fırsat arama ve mantıklı düşünmenin yeşil girişimcilik niyeti için önemli bir rol oynadığını ortaya koymuştur.

Soomro vd. (2020) yeşil ekonomiye giden yolda üniversite öğrencilerinin yeşil girişimcilik niyetlerini anlamak amacıyla işletme yönetimi ve girişimcilik dersleri alan toplam 284 lisans ve yüksek lisans öğrencilerinden anketler ile veri toplamışlardır. Yapısal eşitlik modellemesi kullanılarak elde edilen sonuçlar, sürdürülebilirlik yönelimi ve sürdürülebilirlik eğitiminin yeşil girişimcilik niyeti üzerindeki olumlu ve anlamlı etkisini göstermektedir. Buna karşılık, öz yeterliliğin yeşil girişimcilik niyeti üzerinde önemli bir etkisi bulunmamıştır.

Qazi vd. (2020) kişilik özelliklerinin ve üniversite yeşil girişimci desteğinin yeşil girişimcilik niyetleri üzerindeki etkisini ve çevresel değerlerin düzenleyici rolünü incelemek amacıyla anketler ile Pakistan'da özel bir üniversitede 533 öğrenciden topladıkları verileri doğrulayıcı faktör analizi ve kısmi en küçük kareler yapısal eşitlik modellemesi ile analiz etmişlerdir. Sonuçlar, kişilik özelliklerinin yeşil girişimcilik

niyeti ile pozitif ve anlamlı bir şekilde ilişkili olduğunu, ancak riskten kaçınan öğrencilerin yeşil girişimcilik niyetine yönelik önemli sonuçlar göstermediğini ortaya koymuştur. Ayrıca, üniversite yeşil girişimcilik desteğinin, pozitif yeşil girişimcilik niyetiyle sonuçlandığı; çevresel değerlerin de bu birlikteliği güçlendirdiği belirlenmiştir.

Wei ve Nordin (2020) çalışmalarında Planlı Davranış Teorisi'nden yararlanarak yeşil girişimcilik niyetinin tutum, algılanan davranışsal kontrol, öznel normlar ve yeşil girişimcilik niyetine yönelik eğitim desteği gibi yordayıcıları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Malezya'daki 175 işletme yüksek lisans öğrencisinden anket aracılığıyla toplanan veriler, kısmi en küçük kareler yöntemiyle analiz edilmiştir. Sonuçlar, algılanan tutum ve algılanan davranışsal kontrolün temel içsel belirleyiciler olduğunu, eğitimin yeşil girişimci olmak için bireysel ilginin dışsal bir belirleyicisi olarak araçsal bir rol oynadığını göstermiştir.

Suwardi vd. (2021) girişimcilik eğitimi moderatörünün fırsatları tanıma ve yeşil girişimcilik niyetleri arasındaki ilişki üzerindeki etkisini incelemek amacıyla Tasikmalaya'daki bir üniversitedeki 195 öğrenciye anket uygulamıştır. Toplanan veriler yapısal eşitlik modellemesi kullanılarak analiz edilmiştir. Sonuçlar, fırsatların tanınmasının öğrencilerin yeşil girişimcilik niyetini olumlu yönde etkilediğini göstermektedir. Ayrıca, fırsat tanıma ve yeşil girişimcilik niyeti arasındaki ilişkiyi düzenlemede girişimcilik eğitiminin rolüne de işaret etmektedir.

Alvarez-Risco vd. (2021) çalışmasında eğitim desteği, kurumsal destek, ülke desteği ve girişimci öz yeterliklerini analiz ederek eğitimin öğrenciler arasında yeşil girişimciliği nasıl desteklediğini ortaya koymayı amaçlamışlardır. Peru'daki 320 uluslararası işletme öğrencisinden çevrimiçi anket ile veriler toplanmıştır. Kısmi en küçük kareler yapısal eşitlik modellemesi ile gerçekleştirilen analiz sonucunda, eğitim desteğinin kurumsal desteğin ve ülke desteğinin girişimci öz-yeterlik üzerinde olumlu bir etkisi olduğunu, girişimci öz yeterliliğin ise yeşil girişimcilik niyeti üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğuna ulaşılmıştır.

Hussain vd. (2021) sosyal ağ siteleri ile yeşil girişimcilik niyetleri arasındaki bağlantıyı araştırdıkları çalışmalarında proaktif kişilik, girişimci öz-yeterlik ve algılanan üniversite destek faktörlerinin kız öğrencilerin girişimcilik niyetleri üzerindeki etkisini incelemeyi amaçlamaktadır. Pakistan üniversitelerinin işletme okullarından toplam 306 kız öğrenciden elde edilen veriler, kişisel fiziksel anket anketleri aracılığıyla toplanmıştır. Kısmi en küçük kareler yapısal eşitlik modellemesi ile gerçekleştirilen analiz sonucunda, proaktif kişilik, girişimci öz-yeterlik ve üniversite destek faktörlerinin

kız öğrencilerin girişimcilik niyetlerinin önemli yordayıcıları olduğunu göstermektedir. Ayrıca sonuçlar, girişimci öz yeterliliğinin kız öğrencilerin proaktif kişilikleri ile girişimcilik niyetleri arasındaki ilişkiye kısmen aracılık ettiğini de desteklemektedir.

Yi (2021) çalışmasında üniversite mezunlarının yeşil girişimcilik niyetlerini araştırmak amacıyla yeşil girişimcilik davranışına ilişkin bir hipotez modeli geliştirmek amacıyla Çin'de seçilen iki üniversitenin 586 üniversite mezunundan anket aracılığıyla veri toplamıştır. Sonuçlar, yeşil girişimcilik niyetlerinin yeşil girişimcilik davranışı üzerinde doğrudan olumlu bir etkiye sahip olduğunu göstermiştir. Ayrıca, üniversite girişimcilik desteğinin dış kurumsal destekle birleştiğinde, yeşil girişimcilik niyetlerini yeşil girişimcilik davranışına dönüştürmede önemli rol oynayan anahtar aracı değişkenler olduğunu ortaya konmuştur.

Wang vd. (2021) çalışmasında Covid-19 pandemisinin üniversite öğrencilerinin yeşil girişimcilik niyeti üzerindeki etkisinin yanı sıra yeşil girişimcilik motivasyonunun aracı rolünü araştırmışlardır. Çin'de 410 üniversite öğrencisinden anket ile toplanan verilerin analizinde yapısal eşitlik modeli kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre Covid-19'un, yeşil girişimci öz-yeterlik, iyimserlik, ekolojik değerler ve sosyal sorumluluk üzerinde güçlü bir olumlu etkiye sahip olduğu belirlenmiştir. İyimserlik ve sosyal sorumluluğun da yeşil girişimci öz-yeterliği üzerinde önemli bir pozitif etkiye sahip olduğu bulunmuştur. Ayrıca, yeşil girişimcilik motivasyonları, iyimserlik, ekolojik değerler, sosyal sorumluluk ve yeşil girişimcilik niyeti arasındaki ilişkiyi olumlu ve anlamlı bir şekilde yönetmiştir. Son olarak, bulgular yeşil girişimci öz-yeterlik ve iyimserlik arasında anlamlı bir pozitif korelasyonun yanı sıra ekolojik değerler ve sosyal sorumluluk arasında anlamlı bir pozitif korelasyon olduğunu göstermiştir.

Amankwah ve Sesen (2021) yeşil girişimcilik niyeti ile yeşil girişimcilik davranışı arasındaki ilişkiyi incelemenin yanı sıra, üniversite eğitimi desteğinin yeşil girişimcilik niyeti ile arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Gana'daki 420 üniversite öğrencisinden anket yöntemi ile veriler toplanmış, sonrasında AMOS programı yardımı ile bir yapısal eşitlik modeli kurulmuştur. Modelin uyum iyiliğini değerlendirmek için doğrulayıcı faktör analizi kullanılmış, yapı geçerliliği değerlendirilmiş ve modelin kabul edilebilir bir uyuma sahip olduğu görülmüştür. Analiz sonuçları, yeşil girişimcilik niyetlerinin yeşil girişimcilik davranışını olumlu etkilediğini göstermiştir. Üniversite eğitimi desteği de daha önemli bir etki sağlamıştır.

Bouarar vd. (2021) öğrencilerin yeşil start-up'lar (girişim) yaratma niyetlerini etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla 248 üniversite öğrencisinden toplanan

anketlere dayalı olarak çoklu bir regresyon analizi yapmışlardır. Ampirik bulgular, tutumların, öznel normların, algılanan davranışsal kontrolün ve çevresel farkındalığın yeşil start-up yaratma niyetini olumlu etkilediğini göstermektedir. Ayrıca bulgular, öğrencilerin düşük düzeyde çevre bilincine sahip olduğunu göstermiştir.

Dilanthi (2021) üniversite öğrencilerinin yeşil girişimcilik niyetlerini anlamak amacıyla seçilen üniversitenin tüm fakültelerini temsil eden 400 son sınıf öğrencisinden oluşan örnekleme vaka analizi gerçekleştirmiştir. Anket aracılığıyla toplanan veriler SPSS yazılımı kullanılarak nicel olarak analiz edilmiştir. Girişimcilik niyetinin belirleyicileri, bu alandaki son literatür gözden geçirilerek belirlenmiş olup korelasyon ve regresyon analizi kullanılarak varsayımsal olarak test edilmiştir.

Maryani ve Yuniarsih (2022) girişimci öz-yeterlik ve girişimcilik yöneliminin yeşil girişimcilik niyeti üzerindeki etkisini test etmek amacıyla Endonezya'da bir üniversitenin 379 öğrencisine anket uygulamışlardır. SPSS programı aracılığıyla lineer regresyon analizi sonrası sonuç olarak öğrencilerinin yüksek kategoride girişimci öz-yeterlik, girişimcilik yönelimi ve yeşil girişimcilik niyetine sahip oldukları görülmüştür. Bu çalışmanın sonuçları ayrıca hem girişimci öz-yeterliliğinin hem de girişimcilik yöneliminin yeşil girişimcilik niyeti üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu göstermiştir.

Pratama (2022) çalışmasında Covid-19 sırasında Endonezya ve Malezya'daki 267 üniversite öğrencisinden anket ile veriler toplayarak öğrencilerin yeşil girişimcilik niyetini yönlendiren faktörleri belirlemeyi amaçlamaktadır. SmartPLS programı ile kısmi en küçük kareler yapısal eşitlik modellemesi analizleri uygulanmıştır. Elde edilen bulgulara göre, hem Endonezya'daki hem de Malezya'daki üniversite eğitim desteği, girişimci öz-yeterlik üzerinde olumsuz bir etkiye sahipken, girişimci öz-yeterlik ve sosyal sorumluluk, her iki ülkede de yeşil girişimcilik niyeti üzerinde olumlu bir etkiye sahiptir. Ayrıca Endonezya'daki devlet desteği, Malezya'da yaşayanları olumlu yönde etkilerken, girişimcilik öz-yeterliği üzerinde olumsuz bir etkiye sahip olduğu görülmüştür.

Prabowo vd. (2022) bağlamsal yönleri moderatör olarak kullanarak öğrencilerin yeşil girişimci olma niyetlerini etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla kültürel değerleri ve bilişsel bilgiyi ekleyerek planlı davranış teorik modelini uygulamışlardır. Örneklem, Jakarta'daki 10 özel üniversiteden 305 öğrenciyi içermektedir. Anket ile elde edilen birincil veriler kısmi en küçük kareler yapısal eşitlik modellemesi kullanılarak ölçülmüştür. Sonuçlar, yeşil girişimci niyetlerin algılanan

davranışsal kontrol, kültürel değerler, biliş bilgisi ve bağlamsal faktörlerden etkilendiğini göstermiştir. Ancak, davranışa yönelik tutumlar ve öznel normlar üzerinde önemli bir etkisi bulunmamıştır. Ayrıca, bağlamsal faktörler, değişkenler arasındaki ilişkiyi yumuşatabilir ve yeşil girişimcilik niyetlerini önemli ölçüde etkileyebilir sonucuna ulaşılmıştır.

Ma (2022) çalışmasında yeşil bir kalkınma ortamında üniversite mezunlarının girişimcilik niyetini, uygulamasını ve yönetim yolunu keşfetmeyi amaçlamıştır. Bu kapsamda yeşil girişimcilik özelliklerinin üç boyutu (risk eğilimi, ekolojik değerler ve sosyal sorumluluk) ve yeşil girişimcilik motivasyonunun üç boyutu (ün ve servet güdüsü, manevi güdü ve sorumluluk güdüsü ve yeşil girişimcilik niyeti) belirleyerek 307 üniversite öğrencilerine anket uygulamıştır. AMOS programı aracılığıyla yapısal eşitlik modeli ile sırasıyla risk eğilimi, ekolojik değerler ve sosyal sorumluluğun yeşil girişimcilik motivasyonu üzerindeki etkisi incelenmiş ve yeşil girişimcilik niyeti üzerinde şöhret ve servet güdüsü, manevi güdü ve sorumluluk güdüsünün etkisi araştırılmıştır. Son olarak, yeşil girişimcilik özelliklerinin yeşil girişimcilik niyeti üzerindeki etkisinde yeşil girişimci motivasyonunun üç boyutunun aracı rolü test edilmiştir. Sonuçlarda girişimci aile geçmişine sahip öğrencilerin daha güçlü yeşil girişimci istekliliğe sahip olduğu görülmüştür.

Weng vd. (2022) çalışmasında dış çevre ve altruistik özelliklerin yeşil girişimcilik niyetine etkisini ölçmek amacıyla 196 üniversite mezunu öğrenciden çevrimiçi anket ile veri toplanmıştır. SPSS ve AMOS programları ile test edilen hipotezlerden yeşil girişimci niyetini tahmin etmek için altruistik özelliğin güçlü faktör olduğu görülmüştür.

Nuringsih ve Nuryasman (2022) çalışmasında yeşil girişimcilik eğitimi, yeşil girişimcilik niyeti, çevresel vatandaşlık davranışı ve algılanan döngüsel ekonomi ilişkisini araştırmıştır. Bu ilişkiler, döngüsel ekonomiyi anlamada yapılar arasında bazı doğrudan ve aracı etkileri içermektedir. Jakarta'daki bazı işletme yönetimi okullarından ve ekonomi fakültesinden 123 öğrenciden çevrimiçi anket ile veriler toplanmıştır. Smart-PLS aracılığı ile gerçekleştirilen analizler sonucunda çevresel vatandaşlık davranışının yeşil girişimcilik eğitimi ile yeşil girişimcilik niyeti arasındaki ilişkiye aracılık ettiği ortaya konmuştur. Döngüsel ekonomi ile ilişkilendirildiğinde ise yeşil girişimcilik niyetinin rolü çevresel vatandaşlık davranışından algılanan döngüsel ekonomiye aracılık etmiştir.

Ramayah vd. (2022) yeşil girişimcilik niyetinde üniversite desteği, kurumsal destek, aile ve tanıdık desteğinin önemli yordayıcı rolünü belirlemek amacıyla kesitsel anket yöntemi ile 1000 üniversite öğrencisinden veri toplamışlardır. Verilerin analizinde SmartPLS yazılımı kullanılarak kısmi en küçük kareler yöntemi benimsenmiştir. Bulgular, algılanan eğitim, iş geliştirme, kurumsal desteğin yanı sıra algılanan aile ve tanıdık desteğinin yeşil girişimcilik niyeti için önemli bir rol oynadığını ortaya koymuştur.

Ead vd. (2022) Covid-19 salgını sırasında öğrencilerin yeşil girişimciliğe yönelik niyetlerini etkileyen faktörleri ortaya koymak amacıyla Mısır'daki üniversite öğrencilerinden anket ile toplanan veriler SmartPLS aracılığı ile analiz edilmiştir. Analiz sonucunda üniversiteler tarafından sunulan eğitim desteğinin, öğrencilerin yeni bir projeye başlamaları için ilgi uyandırma ve yeni fikirler sunmaya yardımcı olduğu belirlenmiştir. Girişimciliği teşvik etmek için sağlanan devlet desteklerinin, öğrencileri teşvik etmek için üniversite müfredatının geliştirilmesi açısından olumlu etkisi olacağı ortaya konmuştur.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Amacı

Geleceğin iş insanları olan üniversite öğrencilerinin yeşil girişimcilik niyetlerinin artırılması önemli bir konudur. Bu bağlamda çalışmanın temel amacı üniversite öğrencilerinin yeşil girişimcilik niyetlerini etkileyen faktörleri belirlemektir. Bu çalışma ile elde edilen sonuçlar doğrultusunda bireylerin çevreyi ne kadar benimsedikleri ve bunu yeşil girişim hedeflerine dahil edip etmedikleri ortaya konacak olup, onların davranışlarında istenilen değişim ve gelişimleri yaratmak mümkün olabilecektir.

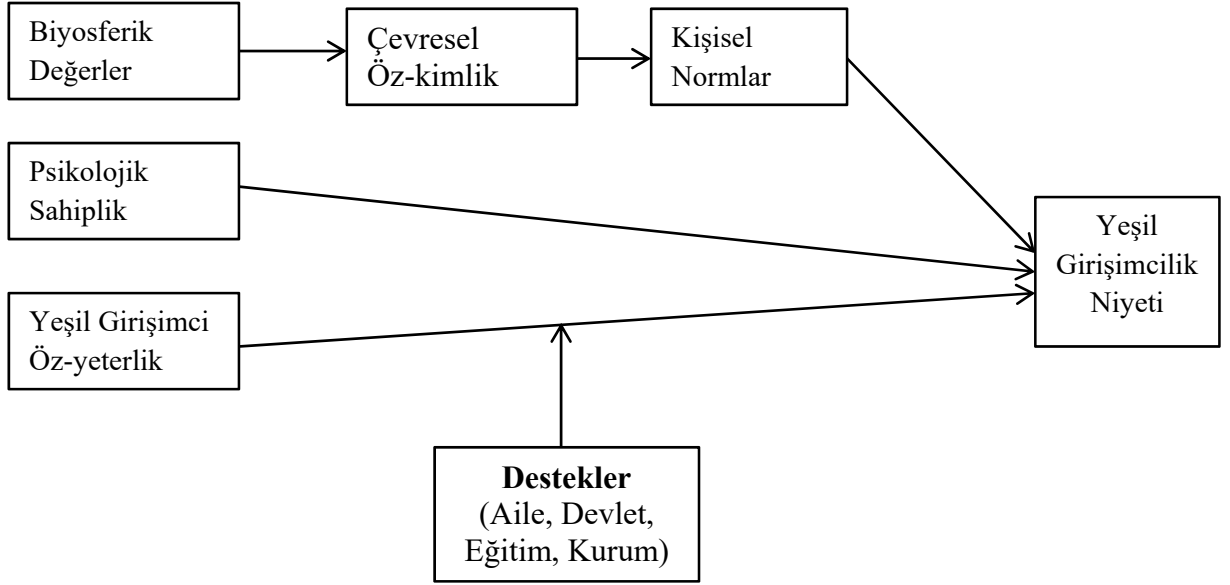
İlgili literatür incelendiğinde girişimcilik niyetleri farklı modeller ve değişkenler üzerinden ölçülmüş ve girişimcilik niyetlerinin açıklanmasında çeşitli teori ve modellerden yararlanılmıştır. Bu bağlamda en sık kullanılan teorilerden biri Planlı Davranış Teorisi (PDT) olmuştur. Bu teoriye göre, bireylerin davranışlarının altında çeşitli faktörler vardır ve bunlar planlanarak meydana gelmektedir. Girişimcilik niyetlerinin altında da çeşitli faktörler yatmaktadır. Yeşil girişimcilik niyeti, bireyin girişim faaliyetlerinde çevresel uygulamaları ve yeşil üretim süreçlerini benimsemesidir. Bireylerin çevreye duyarlı davranışlarını açıklamak amacıyla da değer temelli modellerden yararlanılmıştır. Değerler, tutum ve davranışların açıklamak için kullanılmaktadır (Schwartz, 2012, s. 3). Stern vd (2000)'nin geliştirdiği Değer İnanç Norm Teorisi'nde çevreci davranış, değer, inanç, norm ve davranış doğrultusunda açıklanmaya çalışılmıştır. Bu modele göre davranışı belirleyen en temel unsur değerlerdir. Bu değerler ise biyosferik, altruistik (özgecil) ve egoistik (bencil) olmak üzere üç ana başlıkta ele alınmaktadır. Çalışmada üniversite öğrencilerinin biyosferik değerlerinin yeşil girişimcilik niyetleri üzerindeki etkisi incelenmiştir. Van der Werff vd. (2013) tarafından geliştirilen ve nispeten yeni bir model olan Değer Kimlik Norm Modeli'nde biyosferik değerlerden başlayan bir zincir doğrultusunda çevreci davranışlar açıklanmaktadır; ayrıca bireylerin biyosferik değerleri ne kadar güçlüyse, öz-kimliklerinin de o kadar güçlü olduğunu savunmaktadır. Ayrıca bir bireyin çevreye duyarlı davranışı kişisel normlarla yani ahlaki yükümlülüklerle ilgili duygulardan etkilenmektedir (Conner ve Armitage, 1998, s.1444). Bu bağlamda çalışmada biyosferik değerlerin çevresel öz-kimlik üzerindeki etkisi, çevresel öz-kimliğin kişisel normlara etkisi ve onun da yeşil girişimcilik niyetlerinin üzerindeki etkisi incelenmiştir.

Çevreci teoriler ve modellerin yanı sıra, literatürde girişimcilik niyetlerini belirlemede öz-yeterlik de önemli bir yere sahiptir. Çeşitli çalışmalarda öz-yeterliği

yüksek olan kişilerin kendi işlerini kurma olasılıklarının daha yüksek olduğu ortaya konmuştur. Ancak yeşil girişimci öz-yeterlik kavramı nispeten yeni bir kavram olup sınırlı sayıda çalışmada ele alınmıştır. Yeşil girişimci öz-yeterlik, bireyin çevre sorunlarının çözümüne katkıda bulunma inancı ve bu konudaki çabalarına olan güvenidir (Chu vd., 2021, s. 7). Bu çalışmada yeşil girişimci öz-yeterliğin yeşil girişimcilik niyetine etkisi incelenmiştir. Çalışmada psikolojik sahipliğin yeşil girişimcilik niyetine etkisi de bir diğer inceleme konusudur. Psikolojik sahiplik kavramının doğuşu, hem genel hem de sosyal olarak üretilen güdülerin ve temel insan ihtiyaçlarının yerine getirilmesiyle ilgili olup; a) etkinlik ve etki, b) öz-kimlik ve c) bir yere sahip olma olarak üç farklı güdü belirtmektedir (Pierce vd., 2003, s. 87). Daha sonra Pierce ve Jussila (2011) psikolojik sahipliğin doğuşuna dördüncü bir güdü olarak teşvikleri eklemiştir. Doğal bir alanı korumaya çabalayan çevre yanlısı çağrılar genellikle psikolojik sahiplenmeyi veya bir yerle kişisel, duygusal bir bağı çağrıştırmaktadır. Çeşitli çalışmalarda (Matilainen vd. 2017; Preston ve Gelman 2020) psikolojik sahipliğin, doğal kaynakları korumanın etkili yollarından biri olduğunu ileri sürülmüştür.

2.2. Araştırmanın Modeli

Araştırma modelinin (Şekil 9) oluşturulmasında Değer Kimlik Norm Modeli'nden ve literatürdeki çeşitli çalışmalardan (Stern, 1999; Steg ve De Groot, 2010; Van der Weff vd., 2013; Ruepert vd., 2016; Osorio vd., 2017; Wegner vd., 2019; Wang vd., 2021; Alvarez-Risco vd., 2021) yararlanılmıştır. Model kapsamında araştırmanın bağımsız değişkenleri: Biyosferik değerler, psikolojik sahiplik, yeşil girişimci öz-yeterliktir. Çevresel öz-kimlik ve kişisel normlar aracı değişkenler olup destekler (eğitim, devlet, kurumsal, aile) modeldeki düzenleyici değişkendir. Bağımsız değişken ise yeşil girişimcilik niyetidir. İlgili literatür ve model çerçevesinde oluşturulan 12 hipotez Şekil 9'da yer alan araştırma modelinden sonra yer almaktadır. Daha sonraki kısımda ise araştırma hipotezlerinin oluşturulması anlatılmıştır.

Şekil 9. Araştırma Modeli

H₁: Biyosferik değerler çevresel öz-kimliği pozitif yönde etkiler.

H₂: Çevresel öz-kimlik kişisel normları pozitif yönde etkiler.

H₃: Kişisel normlar yeşil girişimcilik niyetini pozitif yönde etkiler.

H₄: Psikolojik sahiplik yeşil girişimcilik niyetini pozitif yönde etkiler.

H₅: Yeşil girişimci öz-yeterlik yeşil girişimcilik niyetini pozitif yönde etkiler.

H₆: Biyosferik değerler ile kişisel normlar arasındaki ilişkide çevresel öz-kimliğin aracılık rolü vardır.

H₇: Çevresel öz-kimlik ile yeşil girişimcilik niyeti arasındaki ilişkide kişisel normların aracılık rolü vardır.

H₈: Biyosferik değerler ile yeşil girişimcilik niyeti arasındaki ilişkide çevresel öz-kimliğin ve kişisel normların aracılık rolü vardır.

H₉: Yeşil girişimci öz-yeterlik ile yeşil girişimcilik niyeti arasındaki ilişkide eğitim desteğinin düzenleyici rolü vardır.

H₁₀: Yeşil girişimci öz-yeterlik ile yeşil girişimcilik niyeti arasındaki ilişkide kurum desteğinin düzenleyici rolü vardır.

H₁₁: Yeşil girişimci öz-yeterlik ile yeşil girişimcilik niyeti arasındaki ilişkide devlet desteğinin düzenleyici rolü vardır.

H₁₂: Yeşil girişimci öz-yeterlik ile yeşil girişimcilik niyeti arasındaki ilişkide aile desteğinin düzenleyici rolü vardır.

2.3. Araştırma Hipotezlerin Oluşturulması

2.3.1. Biyosferik Değerler

Girişimciler genellikle firmaların ekonomik performansına odaklanarak ekonomik değere daha çok ilgi göstermekte, sosyal ve ekolojik değerlerle yeterince ilgilenmemektedir (Sher vd., 2020, s. 1). Girişimcileri iş stratejilerine dahil etmek için sadece ekonomik faydalara değil aynı zamanda sosyal ve çevresel sürdürülebilirlik kriterlerine odaklanmalarını sağlamak önemlidir (Fabrega vd., 2020, s. 1511). Bazı çalışmalarda (Nordlund ve Garvill, 2003; Poortinga vd., 2004) değerlerin davranış üzerinde doğrudan güçlü bir etkisinin olmadığı; inançlar, tutumlar ve kişisel normlar aracılığıyla dolaylı yoldan davranışı etkiledikleri belirtilmektedir. Schwartz'ın değer envanterini kullanan Stern vd. (2000) çevresel kaygının altında egoizm, fedakarlık ve biyosferizm olmak üzere üç değer yattığını öne sürerken; De Groot ve Steg (2008) ise, geniş bir örneklem yelpazesinde bu üç değer yönelimini ölçen kısa bir derecelendirme ölçeği oluşturup değerlendirerek bu fikri daha da geliştirmiştir.

Çok sayıda çalışma (van der Werff vd., 2013b; Boomsma ve Steg, 2014; Nilsson vd., 2016; Ruepert vd., 2016; Martin ve Czellar, 2017; van den Broek vd. 2017; Ünal vd., 2018; Hiratsuka vd., 2018; Balunde vd., 2019; Namazkhan vd., 2019) çeşitli çevre yanlısı eylemler için sağlam bir arka plan oluşturmada biyosferik değerlerin gerekli olduğunu bulmuştur. Biyosferik değerler, çevreye faydalı şekillerde hareket etme niyetinin ve gerçek çevre yanlısı davranışın çok önemli bir öncülüdür, ancak bunlar esas olarak çevresel öz-kimlik yoluyla davranış ve niyetlerle dolaylı olarak ilişkilidir (Balunde vd., 2020, s. 1). Güçlü biyosferik değerlere sahip olan insanlar, bu nedenle, çevre yanlısı davranmak için ahlaki bir yükümlülüğe dönüşen, doğanın içsel değerine vurgu yapmaktadırlar (Ateş, 2020, s. 171). Bu doğrultuda oluşturulan H₁ hipotezi ve Değer Kimlik Norm Modeli'ne dayanarak oluşturulan H₈ hipotezi şu şekildedir:

H₁: *Biyosferik değerler çevresel öz-kimliği pozitif yönde etkiler.*

H₈: *Biyosferik değerler ile yeşil girişimcilik niyeti arasındaki ilişkide çevresel öz-kimliğin ve kişisel normların aracılık rolü vardır.*

2.3.2. Çevresel Öz-kimlik

Kimlikler 'yeşil' davranışı motive edebilir. Çevresel bir kimlik, çok çeşitli çevresel açıdan önemli davranışların motive edicisi olarak ortaya çıkmıştır (Kashima vd., 2014, s. 64). Çevresel bir kimlik, insanların çevreciliğin kim olduklarının merkezi bir parçası

olduğunu ne ölçüde belirttiğini yansıtmaktadır (Van der Werff vd. 2013, s. 1258). Bazı çalışmalar (Van der Werff vd. 2013; Confente vd., 2020) çevresel öz-kimliğin aynı zamanda yeşil öz-kimlik olarak da adlandırıldığını belirtmiştir. Çevresel bir kimliğin çevre yanlısı eylemlere katılımı artırdığı çeşitli çalışmalarda ortaya konmuştur. Örneğin, Whitmarsh ve O'Neill (2010), yeşil kimliğe sahip kişilerin daha çok çevre yanlısı davrandıklarını bulmuşlardır. Benzer şekilde, Van der Werff vd. (2011), bir enerji tasarrufu kimliğinin, enerji tasarrufu yapma niyetleriyle olumlu bir şekilde ilişkili olduğunu bulmuştur. Grebosz-Krawczyk vd. (2021) çevresel öz-kimliğin yeşil enerji satın alma niyeti arasındaki ilişkilerde tamamen sosyal kısmen de duygusal değerlerin aracılık ettiğini göstermiştir. Bu bağlamda çevresel öz-kimliğe sahip tüketiciler, yeşil davranışı, çevre dostu ürünlerin satın alma niyeti üzerinde önemli bir etkiye sahip olan bir zorunluluk olarak görme eğilimindedir. Dermody vd. (2018) çevresel öz-kimliğin tüketicilerin satın alma davranışlarını önemli ölçüde etkilediğini doğrulamıştır. Thorbjørnsen vd. (2007) Whitmarsh ve O'Neill (2010) ve Mutum vd. (2021) de yeşil tüketim davranışlarının çevresel öz-kimlik ile ilişkili olduğunu bulmuşlardır. Diğer yandan, bazen kimlikler, çevre yanlısı davranışlara engel teşkil edebilmektedir. Örneğin, Stradling vd. (1999) çalışmalarında araba sürücülerinin, araba kullanmaktan kişisel bir kimlik duygusu sağladıklarında, araba kullanımlarını azaltmaya daha az istekli olduklarını bulmuşlardır (Getersleben vd. 2014, s. 377).

Kimlik kavramı ve bunun çevreyle ve değerlerle ilişkileri daha çok çevre psikolojisi çalışmalarında (Steg ve De Groot, 2012; Van der Werff, vd., 2014; Walton ve Jones, 2018) sıklıkla yer almıştır. Değerlerin ve kimliklerin çevre yanlısı davranışları açıklamada ve tahmin etmede rol oynadığına dair önemli kanıtlar vardır (Getersleben vd. 2014, s. 375). Bununla birlikte, çok az sayıda çalışma (Whitmarsh ve O'Neill, 2010; Van der Werff vd. 2013; Getersleben vd. 2014; Ateş, 2020) değerlere ve kimliklere aynı anda bakmıştır. Whitmarsh ve O'Neill (2010) çalışmalarında öz-kimliğin, karbon dengeleme davranışı için planlı davranış değişkenleri teorisinin üzerinde önemli bir davranışsal belirleyici olduğunu ortaya koymuşlardır. Van der Werff vd. (2013) biyosferik değerler ile öz-kimlik arasındaki ilişkiyi belirlemeyi amaçlamışlardır. Biyosferik değerlerin öz-kimlik varyansının %46'sını oluşturduğunu belirtmişlerdir. Bu sonuç, insanların biyosferik değerleri ne kadar güçlüyse, öz-kimliklerinin o kadar güçlü olduğu anlamına gelmektedir. Getersleben vd. (2014) çalışmalarında çevresel davranışları açıklamada değerlerin ve kimliklerin rolünü incelemiş olup değer ve kimliklerin çevre yanlısı davranışın iyi yordayıcıları oldukları, kimliklerin değerleri

içeren daha kapsamlı bir kavram olduğunu ortaya koymuşlardır. Ateş (2020) Türkiye’de çeşitli illerdeki fen bilimleri öğretmenleri ile gerçekleştirdiği çalışmanın sonucunda, biyosferik değerler ve çevresel öz-kimlik, kişisel norm üzerinde doğrudan bir etkiye sahiptir ve bu da çevre yanlısı davranışları etkilemiştir. Ayrıca sonuçlar, biyosferik değerler ve çevresel öz-kimliğin çevre yanlısı davranışlar üzerinde dolaylı etkiye sahip olduğunu, kişisel norm ve davranışlar arasındaki dolaylı ilişkinin ise önemsiz olduğunu göstermiştir.

Çeşitli çalışmalar (Sparks ve Shepherd, 1992; Sparks vd., 1995; Terry vd., 1999; Kashima vd., 2014; Gatersleben vd., 2014; Dermody vd., 2015; Carfora vd., 2017; Jiang vd., 2020) çevresel tercihleri, niyeti ve davranışı tahmin etmek için öz-kimliğin önemine değinmiştir. Bu çalışmalardan Dermody vd. (2015)’nin çalışması, çevresel öz-kimliğin materyalizm, çevresel kaygı, sosyal tüketim motivasyonu ve sürdürülebilir tüketim davranışları arasındaki ilişkilere kısmen veya tamamen aracı olduğunu göstermektedir. Carfora vd. (2017) çalışmasında çevresel öz-kimliğin, algılanan davranışsal kontrolün niyetler üzerindeki etkisini ve geçmiş davranışların hem niyetler hem de davranışlar üzerindeki etkisini önemli ölçüde hafiflettiğini ortaya koymuştur. Jiang vd. (2020) yüksek yeşil öz-kimliğe sahip girişimcilerin, düşük yeşil öz-kimliğe sahip olanlardan daha güçlü bir şekilde motive olacaklarını ve yeşille ilgili kararlar alma olasılıklarının daha yüksek olacağı sonucuna ulaşmışlardır. İncelenen literatüre dayanarak çevresel öz-kimliğin, çevresel niyet ve davranışların tahmin edilmesine katkıda bulunduğunu görülerek H₂ hipotezi ve değer kimlik norm modeline dayanarak çevresel öz-kimliğin aracılık rolüne dair H₆ hipotezi önerilmektedir.

H₂: *Çevresel öz-kimlik kişisel normları pozitif yönde etkiler.*

H₆: *Biyosferik değerler ile kişisel normlar arasındaki ilişkide çevresel öz-kimliğin aracılık rolü vardır.*

2.3.3. Kişisel Normlar

Literatürde biyosferik değerler ile kişisel normları inceleyen çalışmalar (Nguyen vd., 2016) olmakla beraber DKN modeli ile test edilen sınırlı çalışma (Xu vd., 2019; Gkargkavouzi vd., 2019; Ateş, 2020; Balunde vd., 2020; Chan vd., 2020) mevcuttur. Nguyen vd. (2016), Vietnam’da gerçekleştirdiği çalışma sonucunda biyosferik değerlerin tüketicilerinin kişisel normlarını olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşmıştır. Ateş (2020) biyosferik değerler ve çevresel öz-kimliğin, kişisel norm üzerinde doğrudan bir etkiye sahip olduğunu bulmuştur. Xu vd. (2019) Çin’de

turistlerin çevreye karşı sorumlu davranışlarını DKN modeli çerçevesinde inceledikleri çalışmalarında biyosferik değerlerin turistlerin çevreye karşı sorumlu davranışları üzerinde dolaylı fakat köklü bir etkisi olduğunu ortaya koymuştur. Chan vd. (2020)' nin Hong Kong'daki bir üniversiteden 239 kişiyle yaptığı çalışmada, çevresel öz-kimliğin kişisel normla pozitif yönde ilişkili olduğunu belirlemiştir.

Çeşitli çalışmalarda da (Nordlund ve Garvill, 2003; Barbarossa ve De Pelsmacker, 2016; Ruepert vd., 2016; van der Werff vd., 2013a; Roos ve Hahn, 2019; Kim ve Seock, 2019; Qasim vd., 2019; Niemiec vd., 2020; Li vd., 2021) kişisel normların çevre yanlısı niyet ve davranışları tahmin ettiği görülmüştür. Roos ve Hahn (2019) işbirlikçi tüketim, öznel normlardan çok kişisel normlar ve tutumlardan -niyetler yoluyla- daha güçlü bir şekilde etkilendiğini ortaya koymuştur. Kim ve Seock (2019), hazır giyim satın alma davranışı üzerinde normların ve değerlerin rolünü incelemiştir. Bulgular, biyosferik değerlerin çevre yanlısı ürünleri satın alma konusundaki kişisel normları etkilediğini göstermiştir. Ayrıca, sosyal normların kişisel normlar aracılığıyla içselleştirildiği ve çevre yanlısı davranışı dolaylı veya doğrudan etkilediği belirlenmiştir. Qasim vd. (2019) çevresel öz-kimlik ve organik gıda tüketmeye yönelik davranışsal niyet üzerine yürüttükleri çalışmaları sonucunda çevresel öz-kimliğin, tüketim değerleri ile organik gıda tüketmeye yönelik davranışsal niyet arasındaki yapısal ilişkiye önemli ölçüde aracılık ettiğini ortaya koymuşlardır. Niemiec vd. (2020) çalışmalarında yeşil tüketicilik davranışları için norm türlerinin niyetle ilişkisini meta analizle incelemiştir. Sonuç olarak, yeşil tüketicilik davranışlarında kişisel normlar ve niyet ilişkisi, öznel normlar ve niyet ilişkisinden daha sık anlamlı bulunmuştur. Li vd. (2021) çalışmasında sonuçlar, tasarımcıların sosyal ilişkilerinin yeşil tasarım niyetleri ve kişisel normları ile olumlu bir şekilde ilişkili olduğunu ve kişisel normların, sosyal ilişkiler ve yeşil tasarım niyeti arasındaki ilişkiye kısmen aracılık ettiğini göstermektedir. Bu bağlamda oluşturulan H₃ ve değer kimlik norm modeline dayanarak kişisel normların aracılık rolüne dair oluşturulan H₇ hipotezi aşağıdaki gibidir:

H₃: *Kişisel normlar yeşil girişimcilik niyetini pozitif yönde etkiler.*

H₇: *Çevresel öz-kimlik ile yeşil girişimcilik niyeti arasındaki ilişkide kişisel normların aracılık rolü vardır.*

2.3.4. Psikolojik Sahiplik

Matilainen vd. (2017) çalışmalarında psikolojik sahipliğin doğal kaynaklar bağlamında nasıl kendini gösterdiğini ve bu kaynakların kullanımına ilişkin paydaş grupları arasındaki işbirliği ilişkilerini nasıl etkileyebileceğini incelemişlerdir. Bulgular, paydaş gruplarının psikolojik sahipliğinin oluşturulma ve işbirlikçi ilişkilerde dikkate alınma biçimlerinin paydaşlar arasındaki etkileşimin sürdürülebilirliği ve başarısı için son derece önemli olduğunu ortaya koymuştur. Preston ve Gelman (2020) insanların doğal alanlara duyduğu psikolojik sahipliği inceledikleri çalışma sonucunda psikolojik sahiplenmenin, insanların doğal alanları koruma isteklerini artırdığına ulaşımlardır. Wang vd. (2022) çalışmalarında doğanın psikolojik sahipliğinin, güçlü insan merkezli dünya görüşlerine sahip bireylerde koruma davranışlarını etkili bir şekilde ortaya çıkarabileceğini tespit etmişlerdir. Bu bağlamda oluşturulan H₄ aşağıdaki gibidir:

H₄: *Psikolojik sahiplik yeşil girişimcilik niyetini pozitif yönde etkiler.*

2.3.5. Yeşil Girişimci Öz-yeterlik

Girişimcilik niyetini muhtemelen ve önemli ölçüde etkileyebilecek başka faktörler de vardır. Drnovšek vd. (2010) tarafından tanımlanan bu faktörlerden biri öz-yeterliktir. Öz-yeterlik ile girişimcilik niyetleri arasındaki ilişki birçok çalışmada (Bandura, 1986; Krueger ve Carsrud, 2000; Zhao vd., 2005; McGee vd., 2009; Drnovšek vd., 2010; Austin ve Nauta, 2016; Himel vd., 2016; Tsai vd., 2016; Özler vd., 2017; Bello vd., 2017; Hussain ve Malik, 2018; Newman vd., 2018; Shi vd., 2019; Neneh, 2020; Qazi vd., 2020; Chu vd., 2021; Guo, 2022) incelenmiş ve girişimci öz-yeterlik, girişimcilik niyetleri üzerinde önemli etkisi olan önemli bir faktör olarak kabul edilmiştir. Bu çalışmalara göre öz-yeterliği yüksek olan kişilerin kendi işlerini kurma olasılıkları daha yüksektir ve işletmelerdeki zorluklarla başa çıkma konusunda daha fazla güce sahiptirler.

Girişimci olmayı etkileyen çeşitli faktörlerin yanı sıra kişisel niteliklerin, özelliklerin, geçmişin, deneyimin ve eğilimlerin de etkisi büyüktür (Mcgee vd., 2009, s. 965). Bu kişisel özelliklerden biri olan girişimci öz-yeterlik, yeni girişim niyetlerinin özellikle önemli bir öncülü gibi görünmektedir (Barbosa vd., 2007; Zhao vd., 2005). Öz-yeterlik sadece hedef belirlemeyi iyileştirmekle kalmaz, aynı zamanda önceden belirlenmiş hedefler için kalıcılık sağlar ve sonuç olarak niyeti güçlendirir (Luszczynska vd., 2005,

s. 454). Girişimcilik niyeti üzerinde büyük bir etkisi olmasına rağmen, öz-yeterliliğin yeşil girişimcilik niyeti üzerindeki etkisini inceleyen sınırlı sayıda çalışma yürütmüştür (Bandura, 1986; Wang vd., 2010; Tan vd., 2013; Ahmad vd., 2015; Qazi vd., 2020; Alvarez-Risco vd., 2021; Hussain vd., 2021; Wang vd, 2021; Nguyen vd., 2022). Yeşil girişimci öz-yeterliliğin yeşil girişimcilik niyeti üzerindeki etkisini inceleyen çalışmaya rastlanmamış olup Chu vd. (2021) çalışmalarında yeşil girişimci öz-yeterliliğin yeşil girişimcilik davranışı ile ilişkisini incelemiştir.

Üniversite öğrencilerinin öz-yeterlik inançları yeni bir iş girişimi başlatma hedeflerine veya diğer ilgili girişimcilik sonuçlarına uzandığında, girişimci öz-yeterlikleri şekillenmektedir (Fuller vd., 2018, s. 121). Bandura (1986), yüksek düzeyde bir öz-yeterliliğin, öğrencilerin çeşitli bağlamlarda etkinlik seçimlerini, hedef düzeylerini, kalıcılığını ve performansını etkileyebileceğini iddia etmektedir. Girişimcilik öz-yeterliliğinin bu artışı, öğrencilerin girişimcilik faaliyetleri seçimini, girişimcilik hedef seviyelerini, girişimcilik kalıcılığını ve girişimcilik bağlamındaki performansını da olumlu yönde etkileyebilir. Zhao vd., (2005) çalışmasında girişimcilikle ilgili derslerden algılanan öğrenmenin, önceki girişimcilik deneyiminin ve girişimcilik niyetleri üzerindeki risk eğiliminin etkilerinin girişimci öz-yeterlik tarafından aracılık edildiğini göstermiştir. Shi vd. (2019), öğrencilerin öz-yeterliklerinin, çalışma alanlarından bağımsız olarak girişimcilik niyetlerini doğrudan etkilediğini belirtmiştir. Bu doğrultuda oluşturulan H₅ hipotezi aşağıdaki gibidir:

H₅: *Yeşil girişimci öz-yeterlik yeşil girişimcilik niyetini pozitif yönde etkiler.*

2.3.6. Destetekler

Üniversite öğrencilerinin yeşil girişimcilik niyetleri üzerinde düzenleyici etkisinin olduğu; yani yeşil girişimcilik niyetlerinin yönünü ve şiddetini değiştireceği düşünülen eğitim desteği, kurum/üniversite desteği, devlet desteği ve aile desteği boyutlarından oluşturulan hipotezler aşağıda verilmiştir.

2.3.6.1. Eğitim Desteği

Üniversitelerde verilen girişimcilik ile alakalı dersler ve özellikle deneyimsel öğrenme programları, öğrencilerin girişimci davranışları üzerinde önemli bir pozitif etkiye sahiptir (Yi, 2021, s. 967). Seçgin (2020) çalışmasında üniversite öğrencilerinin girişimcilikle ilgili aldıkları eğitim sonrası girişimcilik eğilimlerinin, eğitim öncesi

girişimcilik eğilimlerinden anlamlı derecede yüksek olduğu görülmüştür. Solomon'a (2007) göre, ABD'deki iki ve dört yıllık kolejlerde ve üniversitelerde en popüler öğretim yöntemleri, iş planlarının oluşturulması ve ardından sınıf tartışmalarının yanı sıra misafir konuşmacılardır. Sherman vd. (2008) ile Wilson vd. (2007), iş planı hazırlama ve serbest meslek planlarının yanı sıra konuk konuşmacılar olarak veya görüşmeler yoluyla girişimcilerle etkileşimin girişimciliğin iyi bir ön izlemesini sağladığını savunmaktadır. Kraaijenbrink vd. (2009), öğrencilerin kendi üniversitelerinden özellikle eğitim desteği, kavram geliştirme desteği ve iş geliştirme desteği beklediklerini bulmuşlardır. Westhead ve Matlay (2006) da, öğrencilerin yükseköğretimden serbest meslek sahibi olmaya veya istihdama geçişini kolaylaştırmada girişimcilik eğitiminin yararını vurgulamıştır.

Birçok araştırma (Matlay ve Carey, 2007; Wu ve Wu, 2008; Iacobucci vd., 2012; Bae vd., 2014; Duval-Couetil vd., 2014; Piperopoulos and Dimov, 2015; Rauch ve Hulsink, 2015; Sun vd., 2017; Nowinski vd., 2019; Shi vd., 2019; Otache vd., 2020; Hoang vd., 2020) girişimcilik eğitiminin üniversite öğrencileri arasında girişimcilik ruhunu geliştirmede önemli bir rol oynadığı ve girişimcilikle ilgili eğitim alan öğrencilerin kariyerlerinin bir noktasında kendi işlerini kurma konusunda daha yüksek bir eğilime sahip olduğunu göstermektedir. Bazı çalışmalar ise (Diaz-Casero vd., 2012; Oosterbeek vd., 2010; Fayolle ve Gailly, 2015), girişimcilik eğitimi öğrencilerin girişimcilik niyetleri için güçlü bir öncül olarak konumlandırmak için çok az ampirik destek bulmuşlardır. Yeşil girişimcilik kavramının, öğrencilerin öğrenme aşamasında veya mezuniyet sonrasındaki niyetlerini geliştirmede rolü göz önüne alındığında öğrencilerin sahip olduğu yeşil girişimcilik öz-yeterliklerinin yeşil girişimcilik niyetleri üzerindeki etkisinde aldıkları eğitim desteğinin rolü önemlidir. Bu bağlamda oluşturulan H_9 hipotezi aşağıdaki gibidir:

***H₉:** Yeşil girişimci öz-yeterlik ile yeşil girişimcilik niyeti arasındaki ilişkide eğitim desteğinin düzenleyici rolü vardır.*

2.3.6.2. Kurumsal Destek (Üniversite Desteği)

Akademik kurumların, özellikle üniversitelerin, bireylerin girişimcilik niyetlerini teşvik etmesi beklenmektedir (Saeed vd., 2015; Choi vd., 2018; Premand vd., 2016). Üniversitelerin bu konuda verdikleri en önemli destek eğitim desteğidir. Üniversitelerde ve diğer kurumlarda verilen girişimcilik eğitimi, yeşil girişimci niyetleri ve davranışları

gibi planlı davranışları şekillendirebilen bir faaliyettir. Son yıllarda çeşitli çalışmalarda (Sun vd., 2017; Shi vd., 2019; Hoang vd., 2020) girişimcilik eğitiminin öğrencilerin girişimci tutum ve niyetlerini geliştiren önemli bir unsur olduğunu ortaya konmuştur. Bireylerin olumlu sürdürülebilir kalkınma değerlerine sahip olması ve üniversitelerin bu konudaki eğitim desteklerinin yanı sıra seminer, işbirlikleri, konuk konuşmacılar, teknik geziler vb. gibi destekleri, öğrencilerin yeşil girişimciliği benimsemelerini teşvik edebilir.

Son zamanlarda yapılan birçok çalışmada araştırmacıların geniş girişimcilik eğitimi kavramından ziyade üniversite desteğine odaklandıkları belirtilmektedir (Shi vd., 2019, s.207). Üniversitenin desteği, girişimci öz-yeterlik yoluyla öğrencilerin girişimci niyetlerini etkilemektedir (Lüthje ve Franke, 2003; Saeed vd., 2015). Çeşitli çalışmalarda (Krueger vd., 2000; Veciana vd., 2005; Mustafa vd., 2016; Davey vd., 2016; Shirokova vd., 2017; Feola vd., 2019; Choi vd., 2018; Vuorio vd., 2018; Shi vd., 2019) öğrencilerin üniversite desteği algıları, girişimci niyetlerinin önemli bir belirleyicisi olarak kabul edilen algılanan fizibilitelelerini artırmaya yardımcı olmakta ve öğrencilerin girişimcilik niyetlerini olumlu yönde desteklemektedir. Bazı çalışmalar (Saeed vd., 2015; Mustafa vd., 2016) öğrencilerin algılanan üniversite desteğinin doğrudan veya dolaylı olarak girişimcilik niyetlerini etkilediğini göstermiştir. Osorio vd. (2017) çalışmasının sonuçları ise algılanan üniversite desteğinin girişimcilik niyetleri ile anlamlı bir şekilde ilişkili olmadığını göstermiştir. Bu bağlamda oluşturulan H_{10} hipotezi aşağıdaki gibidir:

***H₁₀:** Yeşil girişimci öz-yeterlik ile yeşil girişimcilik niyeti arasındaki ilişkide üniversite desteğinin düzenleyici rolü vardır.*

2.3.6.3. Devlet Desteği

Devlet desteği, bir ülkenin girişimlerin gelişimine katkıda bulunma çabaları olarak anlaşılmaktadır (Alvarez-Risco vd., 2021, s. 88). Tien vd. (2020) çalışmasında tüm yeşil faaliyetleri ulusal sürdürülebilir kalkınma doğrultusunda yeşil ekonomiye yönlendirmek için devlet desteği ve yönlendirmesine ihtiyaç olduğunu ortaya koymuştur. Meek vd. (2010), devlet teşviklerinin ve sosyal normların ABD güneş enerjisi sektöründe yeni firma oluşumunu olumlu etkilediğini tespit etmiştir. Yeşil girişimcilik için kurumsal ortamlar destekleyici olduğunda, girişimci firmalar, yeşil uygulamaları benimsemek için devlet teşviklerine ve desteğine uyum sağlayarak mevcut

kurumsal düzenlemelere uyma eğilimindedir (Munoz ve Dimov, 2015). Silajdzic vd. (2015) çalışmalarında devletin kendi rollerinin farkında olmadığını ve yeşil gelişimi desteklemekte başarısız olduklarını belirtmiştir. Bu bağlamda aşağıdaki hipotez oluşturulmuştur:

H₁₁: *Yeşil girişimci öz-yeterlik ile yeşil girişimcilik niyeti arasındaki ilişkide devlet desteğinin düzenleyici rolü vardır.*

2.3.6.4. Aile Desteği

Shapero ve Sokol (1982), aile üyelerinin, birey için girişimcilik eyleminin arzu edilirliliğini ve güvenilirliğini oluşturmada güçlü bir rol oynayabileceğini tartışmışlardır. Ajzen'e göre (1991) aile üyelerinin somut bir eyleme ilişkin algıları, bireyin bu belirli davranışı gerçekleştirme niyetini doğrudan etkileyebilmektedir. Aldrich ve Cliff (2003), ailenin bir iş kurma da dahil olmak üzere girişimcilik sürecini etkileyen önemli bir faktör olduğunu öne sürmektedir. Ajzen (2002) ailelerinin bu eylemleri desteklediğini algıladıkları takdirde, bireylerin, muhtemelen daha yüksek düzeyde girişimcilik niyetine sahip olacaklarını belirtmiştir. Georgescu ve Herman (2020), ailelerin girişimci geçmişinin, öğrencilerin girişimciliği iyi bir kariyer seçimi olarak algılamalarında ilgili bir kurumsal faktör oluşturduğunu göstermektedir.

Birçok çalışmada (Türker ve Sönmez Selçuk, 2009; Altınay vd., 2012; Powell ve Eddleston, 2013; Bhandari, 2016; Arrighetti vd., 2016; Eryılmaz ve Dirik, 2016; Fietze ve Boyd, 2017; Osorio vd., 2017; Henley vd., 2017; Marangoz ve Aydın, 2018; Shepherd vd., 2018; Pérez-Macías vd., 2019; Battaragoa vd., 2020; Rivai vd., 2020; Georgescu & Herman ,2020; Turulja vd., 2020) ailelerin, öğrencilerde ve gençlerde girişimcilik niyetlerini olumlu yönde desteklediğine dair sonuçlara ulaşılmıştır. Eryılmaz ve Dirik'in (2016) çalışmasında ise üniversite öğrencilerinin aileden destek görmemelerinin girişimcilik niyetlerini olumsuz etkiledikleri ortaya konmuştur. Öğrenciler, girişimcilik eylemlerinde aile desteğini alacaklarını algıarlarsa, girişimcilik niyetlerinin daha yüksek seviyelerde olması beklenir (Ajzen, 2002, s. 675). Aksi durumda bir birey, ailesinin destekleyici olmadığını algırlarsa, onları yeni iş kurmak için harekete geçmemeleri konusunda caydırırsa, yeni girişim niyetini azaltacaktır (Dyer ve Handler, 1994, s. 74). Öğrencilerin aile sosyal desteğine ebeveynlerden bilgi ve tavsiye şeklinde ihtiyaçları vardır, çünkü aile ortamı, özellikle ebeveynler, ebeveynleri girişimci olsalar da olmasalar da çocukları girişimciliğe dahil olmaya motive etmede önemli bir

role sahiptir (Djazilan ve Darmawan, 2022, s. 62). Ramayah vd. (2022) algılanan aile desteğinin yeşil girişimcilik eğilimi üzerindeki etkisini anlamlı bulmuştur. Bu sonuca göre ebeveynler, eş, kardeşler ve akrabaların yeşil girişimcilik kavramına yönelik olumlu tutumlar, üniversite öğrencilerini yeşil girişimci girişimlerde bulunmaya yöneltmiştir. Bu bağlamda aşağıdaki hipotez oluşturulmuştur:

H₁₂: *Yeşil girişimci öz-yeterlik ile yeşil girişimcilik niyeti arasındaki ilişkide aile desteğinin düzenleyici rolü vardır.*

2.4. Araştırma Evreninin Belirlenmesi ve Örneklem Seçimi

Yükseköğretim kurumları, özellikle üniversiteler, öğrencilerin kariyer seçimini en çok etkileyen eğitimler sundukları için, geleceğin nitelikli girişimcilerinin potansiyel havuzu olarak değerlendirilmektedir. Günümüzün genç nesli önceki nesillere göre daha girişimci ve çevreye duyarlı ve ayrıca sosyal olarak daha bilinçli olarak görülmektedir (Hewlett vd., 2009; Vuorio vd., 2017). Bu bağlamda yeşil girişimcilik kavramı doğru bir şekilde uygulandığı takdirde hem bireyler hem de toplum için fayda sağlayacaktır. Diğer yandan işletmeler geleneksel yaklaşımlardan yeşil girişimcilik kavramına geçmede zorlanmaktadır, bu nedenle iş yaşamının gelecek nesli, yani üniversite öğrencileri yeşil girişimcilik niyetini şekillendirebilir (Qazi vd., 2020). Yeşil girişimcilik niyetlerini inceleyen çalışmaların çoğunda (Tan vd., 2013; Sudyasjayanti, 2017; Haddadin, 2018; Ramayah vd., 2019; Soomro vd., 2020; Qazi vd., 2020; Wei ve Nordin, 2020; Suwardi vd., 2021; Alvarez-Risco vd., 2021; Hussain vd., 2021; Yi, 2021; Wang vd., 2021; Amankwah ve Sesen, 2021; Bouarar vd., 2021; Dilanthi, 2021; Maryani ve Yuniarsih, 2022; Pratama, 2022; Prabowo vd., 2022; Ma, 2022; Weng vd., 2022; Nuringsih ve Nuryasman, 2022; Ramayah vd., 2022; Ead vd. 2022) evren olarak üniversite öğrencilerinin yer aldığı görülmüştür. Çalışmanın evrenini, yarının girişimcileri olacak olan ve Mersin ilinde yer alan dört üniversitenin öğrencileri oluşturmaktadır. Tek bir üniversitenin öğrencileriyle sınırlı kalmamak ve aradaki farklılıkları ortaya koymak amacıyla birden fazla üniversite seçilmiştir. Bu üniversitelerin belirlenmesinde üniversitelerin stratejik planlarında bulunan girişimcilik hedefi ve ders programlarında girişimcilik dersinin yer alması da etkili olmuştur. Araştırmacının zaman ve maliyet tasarrufu sağlaması da bir diğer etkidir. Bu üniversitelerden ikisi devlet (Mersin Üniversitesi ve Tarsus Üniversitesi), ikisi de vakıf (Çağ Üniversitesi ve Toros Üniversitesi) üniversitesidir.

Sosyal bilim çalışmalarında evrenin tamamına ulaşmak her zaman mümkün değildir. Dolayısıyla örnekleme yöntemiyle ulaşılan ve elde edilen sonuçlar evrene dair bir çıkarımda bulunmak için yeterli olacaktır (Gürbüz ve Şahin, 2016, s. 126). Evren yerine örnekleme başvurusunun zaman ve maliyetten tasarruf, daha az emek harcama ve ayrıntıya inebilme gibi avantajları bulunmaktadır (Haşiloğlu, 2022, s. 179). Tesadüfi olmayan örnekleme yöntemi zaman ve maliyet açısından kısıtların bulunduğu çalışmalarda sıklıkla tercih edilmektedir (Kurtuluş, 2010, s. 63). Tesadüfi olmayan örnekleme yöntemlerinde evren içerisinde örnekleme seçilecek birimler araştırmacının kişisel yargılarına göre belirlenmektedir (Nakip, 2003, s. 182). Bu bağlamda kolayda örnekleme yöntemiyle ulaşılan Mersin il sınırları içerisinde yer alan dört üniversitede aktif eğitim gören 475 öğrenci çalışmanın örneklemini oluşturmaktadır. Comrey ve Lee (1992, s. 217) tarafından önerilen örneklem büyüklüğüne göre 50 çok kötü, 100 kötü, 200 orta, 300 iyi, 500 çok iyi, 1000 ve üzeri örneklem büyüklüğü ise mükemmel olarak belirlenmiştir. Sosyal bilimler alanında nicel değişkenli araştırmalar için yol göstermek amacıyla oluşturulan örneklem tablosunda %95 güven aralığında 10.000.000 kişi üzerindeki evren için uygun olarak belirlenen örneklem sayısı 384 olarak Tablo 6’da yer almaktadır (Gürbüz ve Şahin’in (2016, s. 130). Ayrıca yapısal eşitlik modelleri için, normal dağılım sağlandığı takdirde istatistiksel olarak yeterli kabul edilen örneklem sayısı ise 200 olarak belirlenmiştir (Tanaka vd.,1990; Hoe, 2008). Tablo 6’da ise örneklem hata payına göre örneklem büyüklükleri yer almaktadır.

Tablo 6.

Örneklem Hata Payına Göre Örneklem Büyüklükleri

Evren Büyüklüğü	± 0.03 örnekleme hatası (d)			± 0.05 örnekleme hatası (d)			± 0.10 örnekleme hatası (d)		
	p=0.5 q=0.5	p=0.8 q= 0.2	p=0.3 q=0.7	p=0.5 q=0.5	p=0.8 q= 0.2	p=0.3 q=0.7	p=0.5 q=0.5	p=0.8 q= 0.2	p=0.3 q=0.7
100	92	87	90	80	71	77	49	38	45
500	341	289	321	217	165	196	81	55	70
750	441	358	409	254	185	226	85	57	73
1000	516	406	473	278	198	244	88	58	75
2500	748	537	660	333	224	286	93	60	78
5000	880	601	760	357	234	303	94	61	79
10000	964	639	823	370	240	313	95	61	80
25000	1023	665	865	378	244	319	96	61	80
50000	1045	674	881	381	245	321	96	61	81
1M	1056	678	888	383	245	322	96	61	81
10M	1066	682	896	384	246	323	96	61	81
100M	1067	683	896	384	245	323	96	61	81

p: gerçekleşme olasılığı
q: gerçekleşmeme olasılığı

Not: Y. Yazıcıoğlu ve S. Erdoğan, 2004, Detay Yayıncılık, s.50 tarafından yayımlanan “Spss Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri” adlı kitaptan alınmıştır.

Tablo 6'ya göre örneklem büyüklüğü artırılarak örnekleme hatasını azaltmak mümkündür. Ayrıca yine tablo incelendiğinde belli bir değerden sonra örneklem büyüklüğünün artırılmasına gerek kalmadığı görülmektedir. Dolayısıyla bu çalışma kapsamında ulaşılan 475 kişilik örneklem grubunun yeterli düzeyde olduğu görülmektedir.

2.5. Veri Toplama Yöntemi

Sosyal bilimler çalışmalarında sıklıkla kullanılan veri toplama aracı olan anket ile veriler toplanmıştır. Anket, düşük maliyetli olması, geniş kitlelere ulaşılabilmesi, hızlı bir sürede dönüş olabilmesi ve katılımcıların davranış ve inançlarına dair bilgilerin elde edilmesini sağlaması açısından sıklıkla tercih edilen bir yöntemdir (Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2007, s.75). Bu çalışmada anket yönteminin uygulanmasının bir diğer nedeni ise ilgili literatürde de anket yönteminin sıklıkla tercih edilmiş olmasıdır.

Anket formunda, bağımlı değişken olan yeşil girişimcilik niyetlerini ölçmeye yönelik beş ifade ile biyosferik değerler (4 ifade), psikolojik sahiplik (5 ifade), çevresel öz-kimlik (3 ifade), yeşil girişimci öz-yeterlik (3 ifade), kişisel norm (4 ifade), aile desteği (4 ifade), eğitim desteği (6 ifade), kurumsal destek (4 ifade), devlet desteği (4 ifade) gibi bağımsız değişkenleri ölçmeye yönelik toplam 40 ifade yer almaktadır (Tablo 7). Anket formunun oluşturulmasında yararlanılan ölçeklerden biyosferik değerler Stern'in (1999) çalışmasından, çevresel öz-kimlik Van der Weff vd. (2013) çalışmasından ve kişisel normlar Steg ve De Groot (2010) ile Ruepert vd. (2016) çalışmalarından alınmıştır. Yeşil girişimci öz-yeterlik ölçeği Wang vd. (2021) çalışmasından alınmıştır. Yeşil girişimcilik niyeti üzerinde düzenleyici olduğu düşünülen desteklerden aile desteği ölçeği Osorio vd. (2017)'den, eğitim desteği ile kurumsal destek ölçeği Wegner vd. (2019)'den, devlet desteği ölçeği Alvarez-Risco vd. (2021)'den alınmıştır. Bağımlı değişken olan yeşil girişimcilik niyeti ölçeği ise Wang vd. (2021)'den alınmıştır. Öğrencilerin bilgi eksikliğini gidermek ve anketteki ifadeleri daha bilinçli işaretlemeleri amacıyla anket formunun ilk kısmında yeşil girişimciliğin tanımına yer verilmiştir. Ardından bağımlı ve bağımsız değişkenleri ölçmeye yönelik 40 adet ifade yer almaktadır. Katılımcıların cinsiyet, üniversite, bölüm ve sınıf gibi demografik bilgilerine yönelik sorular ile girişimcilikle ilgili yedi sorunun yer aldığı tanımlayıcı sorular yapılandırılmış anket formunun son bölümünde bulunmaktadır.

Tablo 7.

Ölçek İle İlgili Bilgiler

Değişkenler	İfade Sayısı	İfadeler	Kaynak
Biyosferik Değerler	4	BD1. Dünyaya saygı duyar ve diğer türlerle uyum içinde yaşarım. BD2. Doğayla birlik ve uyum içerisinde yaşarım. BD3. Çevreyi ve doğayı korurum. BD4. Doğal kaynakların korunması ve kirliliğin önlenmesi için çabalarım.	Stern vd. (1999)
Psikolojik Sahiplik	5	PS1. Bu gezegen benim. PS2. Bu gezegenin benim olduğumu hissediyorum. PS3. Dünyanın benim gezegenim olduğumu hissediyorum. PS4. Bu gezegen bizim. PS5. Dünyanın bizim gezegenimiz olduğumu hissediyorum.	Jussila vd. (2011)
Çevresel Öz-kimlik	3	ÇÖK1. Çevre dostu davranan biriyim. ÇÖK2. Çevre dostu davranmak kim olduğumun önemli bir parçasıdır. ÇÖK3. Kendimi çevre dostu bir insan olarak görüyorum.	Van der werff vd. (2013)
Yeşil Girişimci Öz-yeterlik	3	YGÖ1. İhtenlikle yaparsam çevreye katkı sağlayabileceğime inanıyorum. YGÖ2. Çevre sorunlarını çözmeye yardımcı olacak bir yol bulabilirim. YGÖ3. Çevre sorunlarını çözmek, her birimizin yapabileceği bir katkıdır.	Wang vd. (2021)
Kişisel Norm	4	KN1. Çevre dostu hareket etmezsem suçlu hissederim. KN2. Çevre dostu davranmak için ahlaki bakımdan kendimi zorunlu hissediyorum. KN3. Çevre dostu hareket ettiğimde kendimle gurur duyuyorum. KN4. Çevre dostu davranmazsam prensiplerimi ihlal etmiş olurum.	Steg ve De Groot (2010) Ruepert vd. (2016)
Aile Desteği	4	AD1. Ailem, girişim faaliyetlerimi onaylar. AD2. Ailem, kendi işimi kurmam için beni teşvik eder. AD3. Ailem, gerekirse kendi işimi kurmama yardımcı olmak için bana borç para verir. AD4. Ailem, gerekirse kendi işimi kurmama yardımcı olacak malzeme ve teçhizatı bana sağlar.	Osorio vd. (2017)
Eğitim Desteği	6	ED1. Üniversitem girişimcilik üzerine seçmeli dersler sunar. ED2. Üniversitem girişimcilik odaklı proje çalışmaları sunar. ED3. Üniversitem girişimcilik odaklı uygulamalar sunar. ED4. Üniversitem girişimcilik alanında lisans veya yüksek lisans eğitimi sunar. ED5. Üniversitem girişimcilik üzerine konferanslar/çalıştaylar düzenler. ED6. Üniversitem öğrencileri girişimcilerle buluşturur.	Wegner vd. (2019)

Tablo 7. devamı

Kurumsal Destek	4	KD1. Üniversitem olası bir kariyer seçimi olarak girişimcilik bilinci yaratır. KD2. Üniversitem öğrencileri yeni bir iş kurmaya motive eder. KD3. Üniversitem öğrencilere yeni bir iş kurmak için fikirler sunar. KD4. Üniversitem öğrencilere yeni bir iş kurmak için gereken bilgileri sağlar.	Wegner vd. (2019)
Devlet Desteği	4	DD1. Benim ülkemde yeşil girişimciler kurumsal bir yapı ile teşvik ediliyor. DD2. Ülkemin ekonomisi girişimciler için birçok fırsat sunuyor. DD3. Ülkemde girişimciler için banka kredisi almak oldukça zordur. DD4. Ülkemin yasaları bir şirketin yönetimine terstir.	Alvarez-Risco vd. (2021)
Yeşil Girişimcilik Niyeti	5	YGN1. Yeşil girişimcilikle çok ilgileniyorum. YGN2. Yeşil girişimcilikle ilgili şeyleri ciddi olarak düşündüm. YGN3. Kendi yeşil girişimimi başlatmak için elimden geleni yapacağım. YGN4. Gelecekte yeşil girişimciliğe hazırlanıyorum. YGN5. Gelecekte yeşil bir girişim kuracağıma yürekten inanıyorum.	Wang vd. (2021)

2.5.1. Veri Toplama Süreci

Veri toplama aşamasından önce taslak anket formunda yer alan ölçek ifadeleri alanında uzman kişiler tarafından Türkçeye çevrilmiştir, tekrar Türkçeden İngilizceye çevrilerek anlam doğruluğu teyit edilmiştir. Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde görev yapan bir akademisyen tarafından ifadelerin anlam ve anlatım kuralları bakımından incelenmesi gerçekleştirilmiştir. Sonrasında kapsam ve görünüş geçerliği bakımından anket formu incelenmiştir. Görünüş geçerliği (face validity), ölçeğin ve ifadelerinin anketi yanıtlayan kişilere göründükleri şekliyle uygunluğu, duyarlılığı veya ilgililiğidir. Anketteki her bir ölçekte yer alan ifadelerin mantıklı, uygun ve uygulanacak kişilerle ilgili olup olmadığını belirlemeye yardımcı olmaktadır (Holden, 2010, s. 1). Kapsam geçerliliği ile ölçek formunda yer alan her bir maddenin, ölçülmek istenen davranışın veya özelliğin ölçülmesinde nicelik ve nitelik açısından uygun olup olmadığına bakılmaktadır. Bu bağlamda en sık kullanılan yöntem uzman görüşüne başvurmaktır (Büyüköztürk, 2006, 167-168). Bu doğrultuda taslak ölçek formunda yer alan her ifadenin hem türkçesi hem de İngilizcesine yer verilmiş olup, uzmanların görüşlerini yazabilmeleri için her maddenin altına boş satır eklenmiştir. Ayrıca uzmanların görüşlerini belirtebilmeleri için ölçek formunun en son kısmına “uygun”, “kısmen uygun”, “hiç uygun değil” seçenekleri eklenmiştir. Dört öğretim üyesinin geri

dönüşleri doğrultusunda anlam bütünlüğü olmayan, fazla uzun ifadeler kısaltılmış, eksik anlaşılabilir ifadeler yeniden düzenlenerek anket formu son hâlini almıştır. Kapsamlı uygulamaya geçmeden önce ön test ile 30 öğrenciye anket formu uygulanmıştır. Ön test ile öğrenci gözünden anket ifadelerinin anlaşılabilirliği ve anketin uygulanabilirliği değerlendirilmiştir. Ön test sonucunda herhangi bir sorunla karşılaşılması sebebiyle anket formu içeriğinde değişiklik yapılmamıştır.

Mersin ilindeki dört üniversitenin öğrencilerinden mevcut durum ve şartlarda uygun olanlardan, üniversitenin ve dersin öğretim elemanının izni doğrultusunda ve öğrencilerin gönüllü katılımlarıyla 7 Kasım 2022 – 15 Aralık 2022 tarihleri arasında yüz yüze anket formu aracılığıyla veri toplama işlemi gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda Çağ Üniversitesi'nden 192 öğrenciden, Mersin Üniversitesi'nden 88 öğrenciden, kapsamda Tarsus Üniversitesi'nden 98 öğrenciden, Toros Üniversitesi'nden 97 öğrenciden olmak üzere toplam 475 anket toplanmıştır.

2.6. Verilerin Analizi

Verilerin analizlerinde SPSS ve SmartPLS 4 istatistiksel paket programları kullanılmıştır. SPSS üzerinden verilerin ortalama, standart sapma, çarpıklık- basıklık gibi değerleri incelenmiştir. Yapısal modelin test edilmesi için kısmi en küçük kareler yöntemi kullanan SmartPLS programının tercih edilmesinde bilinmeyen değişkenlerle çalışabilmesi, gizli yapıların iyileştirilmesinde ölçüm hatasını çıkarabilmesi ve küçük örneklemelerle de analiz yapabilmesi etkili olmuştur (Yıldız, 2020, s. 23).

Çalışmada analiz yöntemi olarak Yapısal Eşitlik Modellemesi (YEM) benimsenmiştir. Ringle vd. (2005), YEM'i gerçekleri ve istatistiksel rakamları kullanarak teorinin geçerliliğini değerlendirmeye yardımcı olan istatistiksel bir teknik olarak tanımlamaktadır. Gözlenen ve gizil değişkenleri içeren modellerin test edilmesinde kullanılan YEM, ilk olarak sosyal bilimler alanında geliştirilmiş olup faktör analizi ve regresyon analizlerinin bileşiminden oluşan çok değişkenli istatistiksel analizlerdir (Yıldız, 2020, s.21). Yapısal modelde hipotezlerin test edilmesinde SmartPLS programı üzerinden Kısmi En Küçük Kareler Yapısal Eşitlik Modellemesi (PLS-SEM: Partial Least Squares Structural Equation Modeling) analizi gerçekleştirilmiştir. Gizli değişkenler ve bunların ilişkileri ile karmaşık yol modelleri oluşturmak ve tahmin etmek için PLS-SEM, sosyal bilimlerde yaygın bir popülerlik kazanmıştır (Sarstedt vd., 2021, s. 3). PLS-SEM ilk olarak yonteme başlangıçta PLS yol modellemesi olarak atıfta bulunan Herman Wold (1982) tarafından geliştirilmiştir. Daha

sonrasında Hair vd. (2011) yöntemi PLS-SEM olarak markalaştırmıştır. PLS-SEM analizlerinin temel amaçlarından birisi davranışsal niyetler ve kullanıcı davranışı için temel başarı faktörlerini belirlemektir (Sarstedt vd., 2021, s. 2). Bu analizde kısmi en küçük kareyi (PLS) kullanan varyans tabanları yöntemi uygulanmaktadır. Bu yöntem özellikle, çok boyutlu bir modelin ölçümü için doğru teknik olarak kabul edilmektedir (Raza vd., 2019; Henseler vd., 2016; Hair vd., 2011). Ayrıca kısmi en küçük kareler yöntemi, gizli değişkenler arasındaki bağlantıyı tanımlayabilmektedir. Gizli değişken, diğer değerlendirilen yapılar arasında, ilişkiden sorumlu olan gözlemlenmemiş veya gizli bir yapıdır (Wold, 1980; Aibinu ve Al-Lawati, 2010). PLS-SEM ile modelde bir veya birden çok düzenleyici değişkenin analizi mümkündür (Ringle vd., 2018, s. 3). Verilerin normal dağılıp dağılmamasından etkilenmez ve karmaşık modelleri analiz edebilir (Doğan, 2019, s. 22). Manley vd. (2020) de girişimcilik araştırmalarında avantaj sağlayacağını düşündükleri için PLS-SEM önermişlerdir.

SmartPLS programı ile analizler iki aşamada gerçekleştirilmektedir. İlk olarak araştırma modelindeki değişkenlerin geçerlik ve güvenilirlikleri incelenmiştir. Geçerlik ve güvenilirlik kriterlerine uygun olan değişkenlerin yapısal model olarak Bootstrapping (yeniden örnekleme) tekniği kapsamında ilişki analizleri gerçekleştirilmiştir.

2.6.1. Güvenirlik ve Geçerlik Analizleri

Güvenirlik analizi iç tutarlılığı ölçerken, geçerlilik analizi ölçüm aracının uygunluğunu ölçmektedir. Diğer bir ifade ile güvenilirlik analizi ölçüm sonuçlarının tutarlı olup olmadığını, geçerlilik analizi ise doğru şeyin ölçülüp ölçülmediğini test etmeye imkan sağlamaktadır (Sekeran ve Bougie, 2016, s. 296). Güvenirliğin tespit edilmesinde modelde yer alan değişkenlerin iç tutarlılığı önemlidir. İç tutarlılık kapsamında Cronbach's Alpha (CA) Birleşik Güvenirlik: Composit Reliability (CR) ve rho_A değerleri incelenmektedir. İç tutarlılık güvenirligini ölçmede CA katsayısı yaygın olarak kullanılırken, Hair vd. (2019) ölçekteki ifade sayısına duyarlı olması ve ifade sayısı arttıkça güvenilirlik katsayısının da artması sebebiyle CA'yı önermemektedir. Onun yerine CR katsayısına bakılmasını önermektedir. Henseler vd. (2016) ise özellikle tek ifadeye düşmüş değişkenlerde rho_A katsayısına bakılmasını önermektedir. Tüm bu katsayıların eşik değer olan 0,70'ten büyük veya eşit olması iç tutarlılık güvenirliginin olduğunu göstermektedir (Hair vd., 2014, s. 112).

Geçerlilik analizi kapsamında birleşme ve ayrışma geçerliklerine bakılmıştır. Öncelikle Average Variance Extracted: Faktör Yükleri ile Açıklanan Ortalama Varyans (AVE) katsayısı incelenmiştir. Bu değer 0,50'den büyük veya eşit olması birleşme geçerliğinin sağlandığını göstermektedir (Chin, 1998; Hair vd. 2019).

Tablo 8.

Ölçüm Modeli Sonuçları

Değişken	İfade	Faktör Yükü	Cronbach' Alfa	CR	AVE
Biyosferik Değerler	BD1	0,643	0,836	0,834	0,560
	BD2	0,683			
	BD3	0,816			
	BD4	0,833			
Psikolojik Sahiplik	PS1	0,783	0,871	0,875	0,598
	PS2	0,935			
	PS3	0,973			
	PS4	0,536			
	PS5	0,519			
Çevresel Öz-kimlik	ÇÖK1	0,869	0,871	0,871	0,694
	ÇÖK2	0,800			
	ÇÖK3	0,828			
Yeşil Girişimci Öz-yeterlik	YGÖ1	0,653	0,778	0,780	0,561
	YGÖ2	0,997			
	YGÖ3	0,512			
Kişisel Normlar	KN1	0,867	0,852	0,853	0,596
	KN2	0,673			
	KN3	0,645			
	KN4	0,874			
Aile Desteği	AD1	0,815	0,888	0,878	0,657
	AD2	1,064			
	AD3	0,501			
	AD4	0,762			
Eğitim Desteği	ED1	0,754	0,923	0,921	0,665
	ED2	0,939			
	ED3	0,950			
	ED4	0,771			
	ED5	0,589			
	ED6	0,836			
Kurumsal Destek	KD1	0,891	0,926	0,926	0,757
	KD2	0,837			
	KD3	0,888			
	KD4	0,864			
Devlet Desteği	DD1	0,695	0,621	0,626	0,309
	DD2	0,622			
	DD3	0,319			
	DD4	0,514			
Yeşil Girişimcilik Niyeti	YGN1	0,920	0,943	0,943	0,768
	YGN2	0,902			
	YGN3	0,773			
	YGN4	0,851			
	YGN5	0,927			

Ayrıca faktör yüklerinin 0,70'ten büyük veya eşit olması beklenmektedir (Hair vd., 2019, s. 8). Yıldız (2020, s. 66)'ya göre faktör yükü 0,40-0,70 arasında ifadeye sahip bir değişken varsa öncelikle o değişkenin AVE ve CR katsayılarının eşik değere ulaşmış olup olmadığına bakılmalıdır. Eğer eşik değere ulaşmışlarsa modelden ifade çıkarmak gerekmez; ancak bu değerler eşik değerin altındaysa faktör yükü 0,40-0,70 arasındaki ifadeler sırayla modelden çıkarılarak eşik değere ulaşması sağlanır. Bu nedenle faktör yükleri incelendiğinde en düşük yük devlet desteği değişkeninin DD3 (0,319) adlı ifadesidir. Bu durumda öncelikle devlet desteği değişkeninin AVE (0,309) ve CR (0,626) değerlerine bakılmıştır. Bu değerler eşik değeri sağlamadığı için DD3 ifadesi modelden çıkarılarak tekrar analiz yapılmıştır. Analiz sonrası diğer düşük yüke sahip DD4 (0,514) değişkeni de modelden çıkarılmıştır. DD3 ve DD4 ifadelerinin çıkmasıyla devlet desteği değişkeninin CA değeri 0,724; CR değeri 0,720 ve AVE değeri 0,564 olmuştur. Tekrar yapılan analiz sonrası tüm değişkenlerin AVE ($\geq 0,50$) ve CR ($\geq 0,70$) değerleri eşik değere ulaşmıştır.

Modeldeki değişkenlerin Cronbach's Alfa katsayıları 0,724 ile 0,943 değerleri arasındadır. CR katsayıları da 0,720 ile 0,943 arasında değer almış olması modelde iç tutarlılık güvenilirliğinin sağlandığını göstermektedir. Faktör yüklerinin 0,501 ile 1,064 arasında olması ve AVE değerlerinin 0,560 ile 0,768 arasında olması da birleşme geçerliliğinin sağlandığını göstermektedir.

Daha sonra ayırışma geçerliği kapsamında ilk olarak çapraz yüklerin kontrolü yapılmıştır. Tablo 9'da yer alan çapraz yükler incelendiğinde bir değişkene ait faktör yüklerinin aynı satırdaki diğer değişkenlere ilişkin faktör yüklerinden büyük olduğu ve binişik ifade olmadığı görülmüştür.

Tablo 9.

Çapraz Yükler

	Aile Desteği	Biyosferik Değerler	Devlet Desteği	Eğitim Desteği	Kişisel Normlar	KurumD esteği	Psikolojik Sahiplik	Yeşil Girişimci Öz-yeterlik	Yeşil Girişimcili k Niyeti	Çevresel Öz-kimlik
AD1	0,815	0,271	0,202	0,243	0,219	0,311	0,181	0,272	0,122	0,231
AD2	1,064	0,304	0,265	0,256	0,279	0,302	0,202	0,325	0,159	0,293
AD3	0,501	0,224	0,177	0,243	0,188	0,260	0,224	0,231	0,075	0,197
AD4	0,762	0,235	0,203	0,282	0,215	0,302	0,222	0,242	0,114	0,198
BD1	0,229	0,643	0,181	0,251	0,465	0,233	0,195	0,463	0,223	0,537
BD2	0,278	0,683	0,205	0,205	0,437	0,194	0,252	0,498	0,238	0,571
BD3	0,224	0,816	0,128	0,121	0,520	0,148	0,157	0,443	0,243	0,682
BD4	0,231	0,833	0,213	0,171	0,596	0,213	0,186	0,493	0,316	0,696
COK1	0,257	0,751	0,232	0,141	0,665	0,201	0,216	0,544	0,333	0,869
COK2	0,179	0,626	0,223	0,200	0,678	0,249	0,176	0,506	0,314	0,800
COK3	0,275	0,708	0,246	0,147	0,641	0,229	0,150	0,543	0,367	0,828
DD1	0,220	0,257	0,695	0,415	0,232	0,482	0,218	0,272	0,426	0,272
DD2	0,178	0,152	0,622	0,317	0,119	0,401	0,228	0,188	0,381	0,161
DD3	0,100	-0,002	0,319	0,188	0,014	0,230	0,105	0,034	0,195	0,001
DD4	0,057	0,047	0,514	0,125	0,039	0,152	0,105	0,129	0,315	0,111
ED1	0,214	0,189	0,304	0,754	0,197	0,564	0,195	0,186	0,204	0,122
ED2	0,243	0,174	0,420	0,939	0,176	0,629	0,234	0,178	0,254	0,142
ED3	0,250	0,213	0,445	0,950	0,218	0,670	0,246	0,209	0,257	0,182
ED4	0,319	0,226	0,402	0,771	0,179	0,642	0,193	0,172	0,208	0,155
ED5	0,242	0,235	0,394	0,589	0,235	0,640	0,187	0,217	0,159	0,185
ED6	0,253	0,175	0,457	0,836	0,199	0,675	0,227	0,186	0,226	0,179
KD1	0,297	0,239	0,517	0,695	0,238	0,891	0,302	0,257	0,298	0,248
KD2	0,304	0,262	0,463	0,653	0,266	0,837	0,254	0,285	0,280	0,257
KD3	0,328	0,197	0,556	0,685	0,269	0,888	0,258	0,232	0,297	0,220
KD4	0,310	0,205	0,536	0,661	0,265	0,864	0,263	0,231	0,289	0,220
KN1	0,211	0,592	0,161	0,204	0,867	0,239	0,177	0,458	0,311	0,676
KN2	0,212	0,487	0,153	0,153	0,673	0,191	0,134	0,416	0,206	0,541
KN3	0,209	0,497	0,152	0,215	0,645	0,239	0,149	0,461	0,171	0,530
KN4	0,234	0,522	0,183	0,180	0,874	0,254	0,144	0,487	0,306	0,685
PS1	0,179	0,140	0,235	0,153	0,134	0,191	0,783	0,195	0,167	0,131
PS2	0,189	0,147	0,267	0,184	0,136	0,232	0,935	0,209	0,200	0,135
PS3	0,192	0,207	0,268	0,203	0,144	0,253	0,973	0,235	0,208	0,184
PS4	0,195	0,308	0,210	0,281	0,205	0,296	0,536	0,317	0,115	0,245
PS5	0,242	0,314	0,222	0,280	0,198	0,297	0,519	0,293	0,111	0,213
YGN1	0,168	0,309	0,553	0,291	0,310	0,307	0,184	0,277	0,920	0,363
YGN2	0,138	0,278	0,579	0,261	0,292	0,294	0,198	0,262	0,902	0,336
YGN3	0,097	0,306	0,488	0,176	0,266	0,257	0,136	0,290	0,773	0,347
YGN4	0,088	0,286	0,532	0,207	0,262	0,276	0,220	0,314	0,851	0,341
YGN5	0,158	0,326	0,531	0,240	0,312	0,328	0,196	0,341	0,927	0,393
YGO1	0,283	0,513	0,247	0,176	0,444	0,216	0,320	0,653	0,221	0,494
YGO2	0,248	0,508	0,304	0,184	0,477	0,237	0,205	0,997	0,337	0,528
YGO3	0,241	0,426	0,112	0,175	0,434	0,209	0,181	0,512	0,173	0,439

Daha sonra Fornell-Larcker (1981) tarafından önerilen kriter kapsamında modeldeki değişkenlerin AVE katsayılarının karekökünün diğer değişkenler arasındaki korelasyondan büyük olup olmadığı incelenmiştir. Tablo 10’da köşegen hücrelerde yer alan koyu renkle belirtilmiş bu değerler AVE’nin kareköküdür. AVE’nin karekökünün altında yer alan korelasyonlardan büyük olması ayırışma geçerliliğinin sağlandığını göstermektedir (Henseler, 2017, s. 371).

Tablo 10.

Fornell-Larcker Ölçütü

	Aile Desteği	Biyosferik Değerler	Devlet Desteği	Eğitim Desteği	Kişisel Normlar	Kurumsal Destek	Psikolojik Sahiplik	Yeşil Girişimci Öz-yeterlik	Yeşil Girişimcilik Niyeti	Çevresel Öz-kimlik
Aile Desteği	(0,811)									
Biyosferik Değerler	0,318	(0,748)								
Devlet Desteği	0,262	0,240	(0,556)							
Eğitim Desteği	0,307	0,242	0,494	(0,816)						
Kişisel Normlar	0,279	0,678	0,210	0,241	(0,772)					
Kurumsal Destek	0,356	0,259	0,596	0,774	0,298	(0,870)				
Psikolojik Sahiplik	0,245	0,260	0,308	0,263	0,196	0,309	(0,773)			
Yeşil Girişimci Öz-yeterlik	0,330	0,630	0,310	0,231	0,587	0,288	0,300	(0,749)		
Yeşil Girişimcilik Niyeti	0,150	0,343	0,612	0,270	0,330	0,334	0,214	0,338	(0,876)	
Çevresel Öz-kimlik	0,285	0,836	0,280	0,194	0,793	0,271	0,217	0,638	0,406	(0,833)

Son olarak Henseler vd. (2016)’nin tarafından öne sürülen Heterotrait-Monotrait Ratio (HTMT) katsayıları ile ayırışma geçerliği incelenmiştir.

Tablo 11.

Heterotrait-monotrait ratio (HTMT) Kriteri

	Aile Desteği	Biyosferik Değerler	Devlet Desteği	Eğitim Desteği	Kişisel Normlar	Kurumsal Destek	Psikolojik Sahiplik	Yeşil Girişimci Öz-yeterlik	Yeşil Girişimcilik Niyeti	Çevresel Öz-kimlik
Aile Desteği										
Biyosferik Değerler	0,320									
Devlet Desteği	0,253	0,252								
Eğitim Desteği	0,318	0,255	0,487							
Kişisel Normlar	0,280	0,680	0,194	0,249						
Kurumsal Destek	0,360	0,264	0,586	0,780	0,300					
Psikolojik Sahiplik	0,273	0,301	0,311	0,291	0,218	0,335				
Yeşil Girişimci Öz-yeterlik	0,350	0,662	0,281	0,248	0,623	0,301	0,355			
Yeşil Girişimcilik Niyeti	0,142	0,341	0,610	0,265	0,323	0,333	0,211	0,332		
Çevresel Öz-kimlik	0,281	0,830	0,257	0,198	0,794	0,273	0,239	0,664	0,406	

HTMT katsayısı teorik olarak birbirine yakın kavramlarda 0,90'ın altında olmalı iken, teorik olarak birbirinden uzak kavramlarda ise bu değerin 0,85'in altında olması gerekmektedir (Yıldız, 2020, s. 29). Tablo 11 incelendiğinde tüm değerlerin bu eşik değerlerin altında kaldığı görülmüştür. Çapraz yükler, Fornell Larcker kriteri ve HTMT katsayısına göre ayrışma geçerliğinin sağlandığı görülmektedir.

2.7. Bulgular

Çalışmanın bu bölümünde demografik özelliklerin ve tanımlayıcı soruların frekans analizi ile elde edilen sonuçları, açık uçlu soruya verilen cevaplar yorumlanmıştır. Ayrıca yapısal modelin test edilmesi sonucu elde edilen bulgulara yer verilmektedir.

2.7.1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Çalışma kapsamında incelenen üniversite öğrencilerinin demografik özelliklerine dair cinsiyetleri, hangi üniversitede ve hangi bölümde eğitim gördükleri ile kaçınıcı sınıfta oldukları sorulmuştur. Yanıtlar Tablo 12'de yer almaktadır.

Tablo 12.

Katılımcıların Demografik Özellikleri

Cinsiyet	Frekans (n)	Yüzde (%)
Kadın	235	49,5
Erkek	232	48,8
Belirtmek istemiyorum	8	1,7
Üniversite	Frekans (n)	Yüzde (%)
Üniversite 1 – Çağ Üniversitesi	192	40,4
Üniversite 2 – Mersin Üniversitesi	88	18,5
Üniversite 3 - Tarsus Üniversitesi	98	20,6
Üniversite 4 - Toros Üniversitesi	97	20,4
Sınıf	Frekans (n)	Yüzde (%)
1. Sınıf	97	20,4
2. Sınıf	142	29,9
3. Sınıf	104	21,9
4. Sınıf	132	27,8
Bölüm	Frekans (n)	Yüzde (%)
Bankacılık ve Sigortacılık	33	6,9
Çocuk Gelişimi	16	3,4
Finans ve Bankacılık	36	7,6
Gastronomi ve Mutfak Sanatları	18	3,8
İşletme	67	14,1
Maliye	32	6,7
Psikoloji	30	6,3
Sağlık Yönetimi	14	3,0
Uluslararası Finans ve Bankacılık	27	5,7
Uluslararası İlişkiler	22	4,6
Uluslararası İşletme Yönetimi	17	3,6
Uluslararası Ticaret ve Lojistik	163	34,3
Toplam	475	100

Tablo 12'ye göre 475 katılımcının cinsiyet olarak neredeyse eşit dağılım gösterdikleri görülmüştür. Mersin il sınırları içerisinde yer alan dört üniversitenin ikisi devlet üniversitesi iken diğer ikisi vakıf üniversitesidir. Katılımcıların %60'ı vakıf üniversitesi öğrencilerinden, %40'ı ise devlet üniversitesi öğrencilerinden oluşmaktadır. Çalışmaya katılan bu öğrencilerden 2. sınıf (%30) ve 4. sınıf (%28) öğrencilerinin sayısı diğerlerine göre daha fazladır. Bölüm olarak incelendiğinde ise, katılımcılar arasında en çok (%34) Uluslararası Ticaret ve Lojistik bölümü öğrencilerinin olduğu ve onu %14 ile İşletme bölümü öğrencilerinin takip ettiği görülmektedir.

2.7.2. Tanımlayıcı İstatistikler

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin girişimcilikle ilgili çeşitli bilgileri tanımlamaya yönelik yedi soru anket formunun son bölümde sorulmuştur. Elde edilen cevaplar aşağıdaki Tablo 13'te yer almaktadır.

Tablo 13.

Tanımlayıcı Sorular

Sorular	Evet (n)	Hayır (n)
Girişimcilik dersi aldınız mı?	149	326
Girişimcilikle ilgili sertifika aldınız mı?	102	373
Girişimcilikle ilgili seminerlere katıldınız mı?	195	279
Girişimcilikle ilgili verilen destekleri biliyor musunuz?	199	276
Ailenizde girişimci var mı?	228	246
Bir iş fikrini hayata geçirme düşünceniz var mı?	312	162

Tablo 13 incelendiğinde üniversite öğrencilerinin çoğunun (%69) girişimcilik dersi almadığı ve girişimcilikle ilgili sertifika almadığı görülmüştür (%79). Çoğunluğu (%59) girişimcilikle ilgili seminerlere katılmamıştır ve çoğunluğunun (%58) girişimcilikle ilgili verilen destekler hakkında bilgisi yoktur. Ailesinde girişimci olanlarla (228 kişi) olmayanların (246 kişi) sayıları birbirine yakındır. Öğrencilerin çoğu (%66) bir iş fikrini hayata geçirme düşüncesine sahipken, çoğunun (%70) yeşil girişim faaliyetinde bulunma niyetlerinin olmadığı görülmüştür. Açık uçlu olarak öğrencilere yeşil girişim faaliyetinde bulunma niyetleri sorulmuş olup öğrenciden bazıları bunun nedeni olarak aşağıdaki yanıtları vermiştir.

Öğrenciler “Cinsiyet/Bölüm/Sınıf” olarak isimlendirilmiştir. (K:Kadın, E:Erkek, PSK: Psikoloji, UTL: Uluslararası Ticaret ve Lojistik, UFB: Uluslararası Finans ve Bankacılık, UIŞL: Uluslararası İşletme Yönetimi, İLŞ: Uluslararası İlişkiler, FVB: Finans ve Bankacılık, MLY: Maliye)

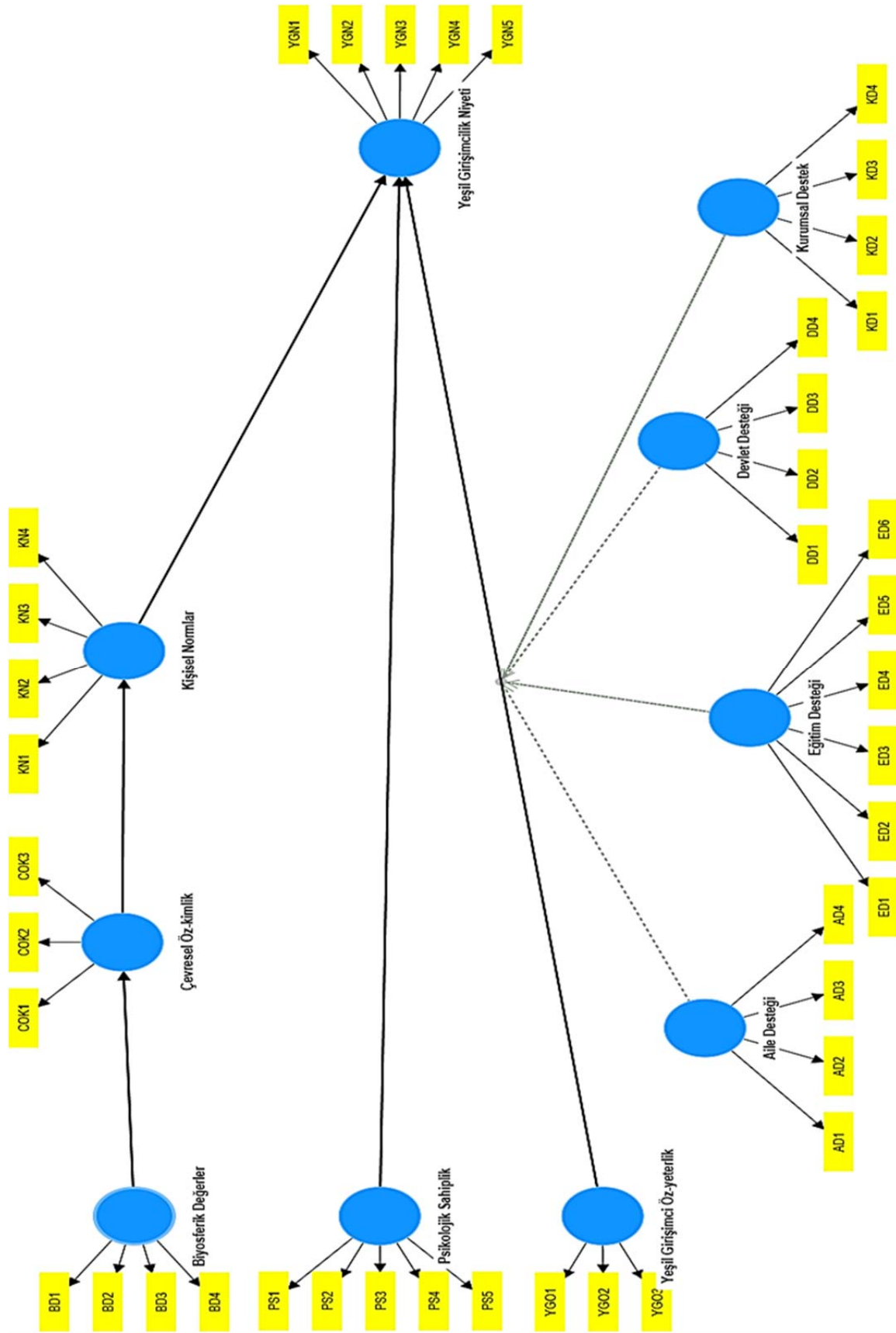
- E/PSK/2: *“Doğayı korumamız gerektiğini düşünüyorum, çünkü bizim yuvamız.”*
- K/PSK/2: *“Çünkü bu dünyada var olan her insanın üzerinde çevre adına büyük bir sorumluluğu var. Ben de bunun bir parçası olmak isterim.”*
- E/UTL/2: *“Günümüz insanları bilinçlenmeli, akıllanmalı ama desteksiz ve ön plana çıkarılmadığı sürece hiç bir yaptırım olumlu sonuçlanmayacak.”*
- E/UTL/2: *“Doğamızı günden güne kaybettiğimizi düşünüyorum ve burası bizim yaşayabileceğimiz tek yer olduğu için gelecek nesillerimize daha yeşil daha yaşanılabilir bir dünya bırakmak istiyorum.”*
- E/UTL/3: *“Kendimi geliştirmeye adanmış istiyorum ve bunun için çabalıyorum.”*
- E/UTL/3: *“Ekosistemimizi korumak için.”*
- E/UTL/3: *“Çevreyle daha uyumlu bir iş kurmak isterim.”*

- K/Ç/UTL/3: *“Gelecek zamana yaşanabilir bir dünya bırakmak istiyorum. Denizlerimizi, ormanlarımızı, havamızı kurtarmak ve korumak istiyorum.”*
- K/UTL/3: *“Çünkü doğa bize sunulmuş bir armağandır.”*
- E/UFB/2: *“Dünyanın geleceğinde her sektörün yeşil girişimcilikten faydalanması gerekeceğini düşünüyorum. Bu sebeple yeşil girişim ile ilgili plan ve hedeflerim var.”*
- E/UTL/4: *“Çevreye katkıda bulunmak için elimden gelirse yeşil girişim yaparım.”*
- K/UTL/4: *“Çevreye olan bilincin artması gerektiğini düşünüyorum.”*
- E/UTL/4: *“Yeşil girişimci olmak çok güzel bir şey çünkü dünyanın devamlılığı için gerekli.”*
- K/UFB/4: *“Daha iyi bir dünyada yaşamak için.”*
- K/UFB/1: *“Çevreye duyarlı biri olduğum için.”*
- K/UTL/2: *“Dünyayı temiz ve yeşil görmek istediğim için.”*
- K/ÜİŞL/1: *“Çünkü doğamızın yeşil girişim faaliyetine ihtiyacı var.”*
- K/ÜİŞL/1: *“Doğaya katkı sağlamak için.”*
- E/ÜİŞL/2: *“Çevreye duyarlı bir birey olmak için.”*
- E/İLŞ/3: *“Yeşil girişimci olmak istiyorum ama şartlar geliştirilmeli.”*
- E/İLŞ/3: *“Sürdürülebilir kalkınma hedeflerine uygun projeler üretmek istiyorum.”*
- K/İLŞ/3: *Kurulan her işte çevre sorunları ilk planda değil. Devlet ilk kriter olarak ilk çevreye yararı koymalıdır.*
- K/MLY/2: *“Doğayı korumak ve kalkındırmak için.”*
- K/MLY/2: *“Çünkü geleceği düzeltmek bizim elimizde.”*
- K/MLY/2: *“Doğama ve çevreye duyarlı olmayı, karşımdakilere yeni şeyler öğretip doğru aktarabilmek istiyorum.”*
- E/İŞL/3: *“Karbon ayak izimi azaltmak ve sürdürülebilir bir politika ile çevre kirliliğini engellemek istiyorum.”*
- K/İŞL/3: *“Çevreyi korumak ve geleceğe katkı sunmak için.”*
- K/İŞL/4: *“Dünyayı daha yaşanılabilir ve daha temiz bir yere çevirebileceğime inanıyorum.”*
- E/İŞL/4: *“Doğaya gerekli ilgiyi gösterdiğimi ve göstereceğimi düşündüğümünden.”*

- E/UTL/2: “Girişimde doğaya herhangi bir zarar vermeden gelişmeye çalışmak için.”
- K/FVB/3: “Çünkü bu işle ilgilenirken mutlu olacak bir şeyler yapabileceğime inanıyorum.”
- K/FVB/2: “Temiz üretim sürecini benimsediğim için.”
- K/FVB/2: “Dünyanın kullanıma elverişli yenilenebilir kaynaklarından doğru yararlanmak gerektiğini düşünüyorum.”
- K/FVB/2: “Temiz bir çevre ve evren için”.
- E/UTL/2: “Dünyanın daha iyi ve temiz bir yer olması için.”
- E/UTL/2: “Doğaya yararlı bir şekilde girişimci olmak için.”
- E/FVB/4: “Sürdürülebilir bir dünya için yeşil girişimciliği destekliyorum, iş kurarken yeşil girişimcilikle hareket edeceğim.”
- K/FVB/4: “Çevreye saygılı ve duyarlı bir girişimci olabilmeyi isterim.”
- E/UTL/4: “Gelecek nesillere daha yaşanılabilir bir çevre sunmak için.”
- E/UTL/4: “Düşük maliyetler ve yüksek karlılık oranının yanında çevreyle uyum içinde bir yaşam için.”
- E/UTL/4: “Daha iyi bir gelecek için.”
- E/UTL/4: “Çünkü yeşil girişim kurmak gerekli.”
- E/UTL/2: “Daha güzel bir dünya için.”
- E/UTL/4: “Vatandaşı olduğum ülkeye hem bir istihdam sağlamak hem de bireysel olarak karlılık için.”

2.7.3. Araştırma Modelinin Test Edilmesi

Modelin ve araştırma hipotezlerinin test edilmesi amacıyla Şekil 10’da yer alan yapısal eşitlik modeli oluşturulmuştur.

Şekil 10. Yapısal Eşitlik Modeli

Yapısal eşitlik modelinin analizinde SmartPLS 4 istatistik programı aracılığıyla kısmi en küçük kareler yol analizi (PLS-SEM) gerçekleştirilmiştir. Güvenirlik ve geçerlik analizlerinin ardından çıkan ifadeler sonrası elde edilen son modelin ilişki analizleri yapılarak ve doğrusallık probleminin olup olmadığı incelenmiştir. Daha sonra PLS algoritması üzerinden R^2 ve f^2 değerleri hesaplanmıştır. Sonuçlar Tablo 14'te yer almaktadır.

Tablo 14.

Araştırma Modeli Sonuçları

Değişkenler		VIF	R^2	f^2
Biyosferik Değerler	Çevresel Öz-kimlik	1,000	0,515	1,062
Çevresel Öz-kimlik	Kişisel Normlar	1,000	0,477	0,002
Kişisel Normlar	Yeşil Girişimcilik Niyeti	1,469	0,267	0,913
Psikolojik Sahiplik		1,171		0,011
Yeşil Girişimci Öz-yeterlik		1,647		0,021
Aile Desteği		1,301		0,002
Kurumsal Destek		2,115		0,003
Devlet Desteği		1,200		0,120
Eğitim Desteği		2,226		0,001

Araştırma modelinde iki veya daha fazla bağımsız değişken arasında yüksek düzeyde ilişki olması sonucunda çoklu doğrusallık (multicollinearity) sorunu meydana gelmektedir. Doğrusallık testinde değişkenler arasındaki doğrusal bağlantının varlığı incelenmektedir. Doğrusallığın test edilmesinde en sık kullanılan yöntemlerden birisi Varyans Artırma Faktörü (VIF) değeridir. Hair (2011) bu değer beşin altında olması gerektiğini söylerken Smith vd. (2020) ise bu değer 10'un altında olması gerektiğini belirtmiştir. Tablo 14'te de görüleceği üzere VIF katsayıları beşin altında değer almıştır. Bu da modelde çoklu doğrusallık probleminin olmadığını göstermektedir.

Yapısal modelin tahmin/açıklama gücünü gösteren R^2 , modelde yer alan bağımsız değişkenler tarafından açıklanan bağımlı değişkenlerdeki varyans miktarını temsil etmektedir (Hair, vd., 2014; Nitzl, 2016) değerlendirilmiştir. R^2 değeri 0,25 ve üzerindeyse modelin açıklama gücü zayıf; 0,50 ve üzerindeyse modelin açıklama gücü

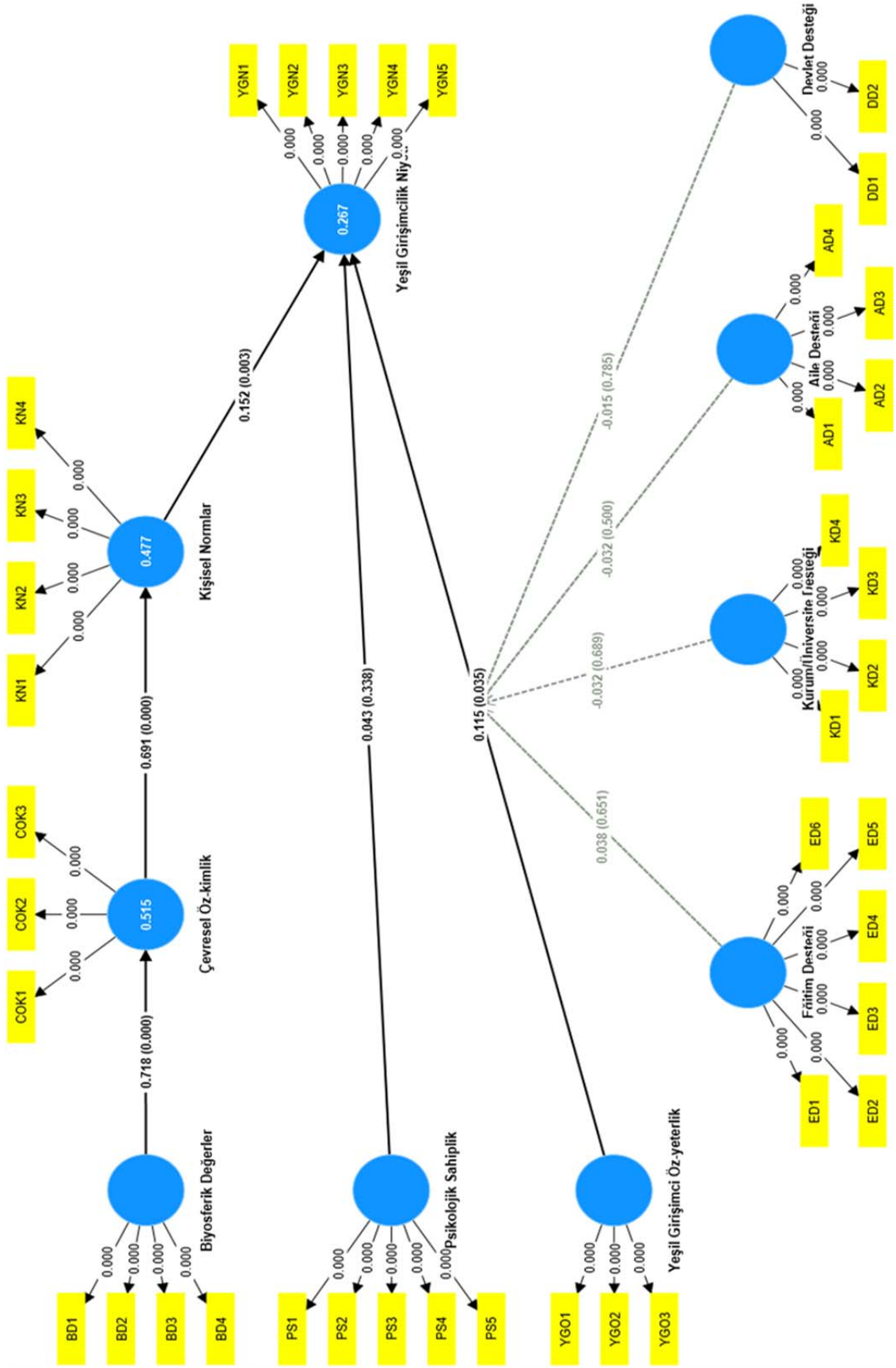
orta; 0,75 ve üzerindeyse güçlü bir açıklanma oranına sahip demektir (Henseler vd., 2009). R^2 değerleri incelendiğinde yeşil girişimcilik niyetinin açıklanma katsayısı 0,267 ile zayıf güce sahip olduğunu göstermektedir. Ancak Hair vd. (2017) 0,20'lik bir R^2 değerinin yeterli olarak kabul edilebileceğini belirtmiştir. Çevresel öz-kimlik değişkenine ait açıklama katsayısı 0,515 ile orta seviyededir. Çevresel öz-kimlik biyosferik değerler tarafından %51 oranında açıklanmaktadır. Kişisel normların açıklama katsayısı 0,477 ile zayıf ama orta seviyeye yakın bir açıklama gücüne sahiptir. Kişisel normlar çevresel öz-kimliği %48 oranında açıklanmaktadır.

f^2 değeri, bağımsız değişkenin bağımlı değişkenle ilişki düzeyini/etki büyüklüğünü göstermektedir (Doğan, 2019, s. 65). Etki büyüklüğü katsayısı olan f^2 değerinin 0,02'nin altında olması durumunda etkinin olmadığı söylenebilir. Bu değer 0,02 ve üzerinde olması düşük etkinin olduğunu; 0,15 ve üzeri olması orta seviye etkiyi; 0,35 ve üzeri değer ise yüksek seviyede bir etkiyi göstermektedir (Cohen, 1988; Sarstedt vd. 2021). Sonuçlar incelendiğinde biyosferik değerlerin çevresel öz-kimlik üzerindeki etki büyüklüğü 1,062 ile, kişisel normların da yeşil girişimcilik niyeti üzerindeki etki büyüklüğü 0,913 ile yüksek seviyededir. Diğer etki büyüklüklerinin ise düşük seviyede olduğu görülmüştür.

PLS-SEM'in klasik yapısal eşitlik modellerinde hesaplanan uyum iyiliği değerleri bulunmamaktadır; ancak kendine ait bazı uyum indeksi kriterleri doğrultusunda yorumlanabilmektedir (Hair vd., 2017). Modelin uyum iyiliğinin ölçülmesinde güven aralıkları %95 ve %99 üst sınırlarında seçilmektedir. Modelin uyumu SRMR değerine göre belirlenmektedir. Yılmaz ve Kınaş (2020, s. 447) SRMR değerinin 0,10'dan az olması gerektiğini belirtirken, Sönmez Çakır (2019, s. 118) ise bu değer 0,08'den küçük olması gerektiğini ve sıfıra ne kadar yakınsa uyum iyiliğinin o kadar iyi olduğunu belirtmektedir. Araştırma modelinde SRMR değeri 0,045 olarak hesaplanmış olup belirlenen kriterleri sağlamaktadır.

2.7.3.1. Hipotezlerin Test Edilmesine Dair Bulgular

Araştırma modelinin yol analizinde ve hipotezlerin test edilmesinde orijinal veriden çok sayıda alt örneklem oluşturularak modeli tahmin eden yeniden örnekleme tekniği kullanılmıştır (Hair vd., 2014, s. 201). Hipotezlerin test edilmesi amacıyla oluşturulan yapısal eşitlik modeli Şekil 11'de görülmektedir.

Şekil 11. Yapısal Eşitlik Modeli (Hipotez test sonrası)

Örneklemeden 5000 alt örneklem oluşturularak yeniden örnekleme yöntemiyle yapılan analiz ile değişkenlerin t değerleri ve anlamlılık değerleri (p) %95 güven aralığında hesaplanmıştır. Modeldeki doğrudan etki katsayıları Tablo 15'te yer almaktadır.

Tablo 15.

Araştırma Modeli Doğrudan Etki Katsayıları

Değişkenler		Standardize β	Standart Sapma	t değeri	p değeri
Biyosferik Değerler	Çevresel Öz-kimlik	0.718	0.033	21.991	0,000
Çevresel Öz-kimlik	Kişisel Normlar	0.691	0.033	20.654	0,000
Kişisel Normlar	Yeşil Girişimcilik Niyeti	0.152	0.052	2.927	0,003
Psikolojik Sahiplik		0.043	0.045	0.957	0,338
Yeşil Girişimci Öz-yeterlik		0.115	0.054	2.109	0,035

Tablo 15 incelendiğinde t istatistiği sonuçlarının psikolojik sahiplik değişkeni hariç tüm gözlenen değişkenler için 1,96 eşik değerinin üzerinde gerçekleştiği görülmüştür. %95 güven düzeyinde anlamlılık (p) değerlerinin 0,05'ten küçük olması hipotezlerin desteklendiğini göstermektedir (Hair vd., 2011, s. 145).

Tablo 15 incelendiğinde biyosferik değerlerin çevresel öz-kimliği pozitif yönde ($\beta=0,718$; $p<0,05$) etkilediği görülmüş ve H_1 hipotezi desteklenmiştir. Çevresel öz-kimlik kişisel normları pozitif yönde ($\beta=0,691$; $p<0,05$) etkilemiş olup H_2 hipotezi desteklenmiştir. Yeşil girişimcilik niyeti üzerinde kişisel normların ($\beta=0,152$; $p<0,05$) ve yeşil girişimci öz-yeterliğin ($\beta=0,115$; $p<0,05$) pozitif etkisi görülürken, psikolojik sahipliğin ($\beta=0,043$; $p<0,05$) pozitif ve anlamlı etkisi görülmemiştir. Bu durumda H_3 ve H_5 hipotezleri desteklenirken, H_4 hipotezi desteklenmemiştir.

2.7.3.2. Aracı Değişkenlere İlişkin Bulgular

DKN modeline dayalı olarak oluşturulan araştırma modelinde çevresel öz-kimlik ve kişisel normlar aracı değişkenlerdir. Aracı değişkenlerin değerlendirilmesi spesifik dolaylı etki katsayıları ile gerçekleştirilmiştir.

Tablo 16.

Araştırma Modeli Spesifik Dolaylı Etki Katsayıları (Specific Indirect Effects)

Değişkenler	Standardize β	Standart Sapma	t değeri	p değeri
Biyosferik Değerler -> Çevresel Öz-kimlik -> Kişisel Normlar	0,496	0.039	12.580	0.000
Çevresel Öz-kimlik -> Kişisel Normlar -> Yeşil Girişimcilik Niyeti	0,105	0.037	2.816	0.005
Biyosferik Değerler -> Çevresel Öz-kimlik -> Kişisel Normlar->Yeşil Girişimcilik Niyeti	0,075	0.028	2.733	0.006

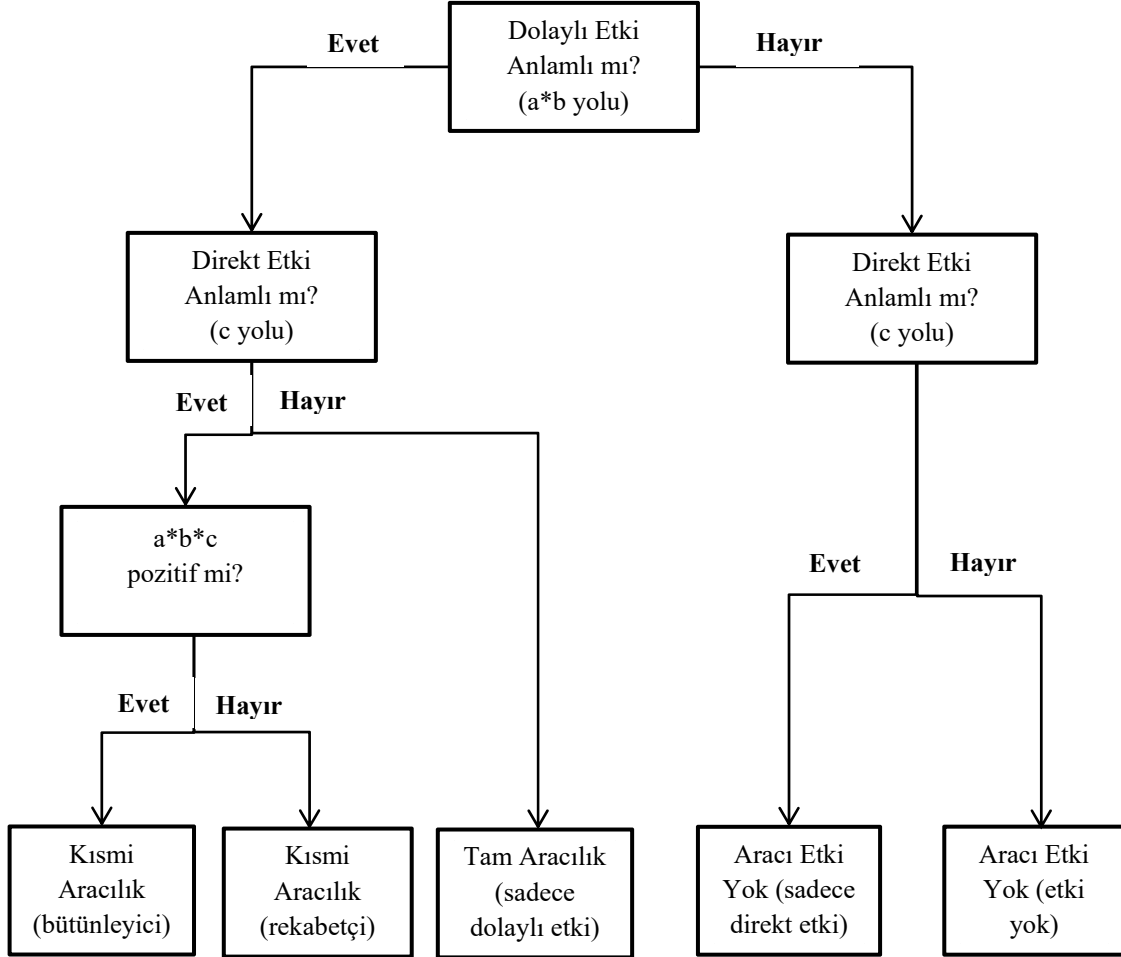
Tablo 16'daki dolaylı etkiler incelendiğinde çevresel öz-kimlik değişkeni üzerinden kişisel normlar değişkeni üzerinde biyosferik değerlerin dolaylı etkisinin anlamlı olduğu ($\beta=0,496$; $p<0,05$) görülmüştür. Kişisel normlar değişkeni üzerinden yeşil girişimcilik niyeti üzerinde çevresel öz-kimlik değişkeninin dolaylı etkisinin anlamlı olduğu ($\beta=0,105$; $p<0,05$) görülmüştür. Çevresel öz-kimlik ve kişisel normlar değişkenleri üzerinden yeşil girişimcilik niyeti üzerinde biyosferik değerlerin dolaylı etkilerinin anlamlı olduğu ($\beta=0,075$; $p<0,05$) görülmüştür. Zhao vd. (2010)'ya göre bağımsız değişkenlerin aracı değişken üzerindeki ve aracı değişkenlerin de bağımlı değişken üzerindeki etkilerinin anlamlı (dolaylı etki) olmasının aracı etkinin olduğu anlamına gelmektedir. Tablo 17'de tüm dolaylı etkilerin anlamlı olması sebebiyle aracı etkiden söz etmek mümkündür. Aracı etkinin olması için spesifik dolaylı etki (specific indirect effect) yolundaki dolaylı etkinin anlamlı olmasının yanı sıra toplam dolaylı etki (total indirect effect) yolundaki etkinin de anlamlı olması gerekmektedir. Aşağıdaki tabloda toplam dolaylı etki katsayıları yer almaktadır.

Tablo 17.

Toplam Dolaylı Etki Katsayıları (Total Indirect Effect)

Değişkenler	Standardize β	Standart Sapma	t değeri	p değeri
Biyosferik Değerler -> Çevresel Öz-kimlik	0.718	0.033	21.991	0.000
Biyosferik Değerler -> Kişisel Normlar	0.496	0.039	12.580	0.000
Biyosferik Değerler -> Yeşil Girişimcilik Niyeti	0.075	0.028	2.733	0.006
Çevresel Öz-kimlik -> Yeşil Girişimcilik Niyeti	0.105	0.037	2.816	0.005

Aracı etkilerin tespit edilmesi sonrası aracı etki türleri Zhao vd. (2010) tarafından oluşturulan ve Yıldız (2020) tarafından türkçeleştirilen aracı etki karar ağacına (Şekil 12) göre aracı etki türü ortaya konmuştur.

Şekil 12. Aracı Etki Karar Ağacı

Not: E. Yıldız, 2020, Seçkin Yayıncılık, s. 132 tarafından yayımlanan “SmartPLS ile Yapısal Eşitlik Modellemesi” adlı kitaptan alınmıştır.

Şekil 12’deki aracı etki karar ağacına göre Biyosferik Değerler -> Çevresel Öz-kimlik -> Kişisel Normlar yolundaki dolaylı etkinin (a*b yolu) anlamlı olması, biyosferik değerler ile kişisel normlar arasındaki etkinin (c yolu) anlamlı olması ve yol katsayılarının (a*b*c) pozitif olması sonucunda, biyosferik değerlerle kişisel normlar arasındaki ilişkide çevresel öz-kimliğin kısmi (bütünleyici) aracılık rolü olduğu görülmüştür. Çevresel Öz-kimlik -> Kişisel Normlar -> Yeşil Girişimcilik Niyeti yolundaki dolaylı etkinin (a*b yolu) anlamlı olması, Çevresel Öz-kimlik -> Yeşil Girişimcilik Niyeti arasındaki etkinin (c yolu) anlamlı olması ve yol katsayılarının

(a*b*c) pozitif olması sonucunda, çevresel öz-kimlik ile yeşil girişimcilik niyeti arasındaki ilişkide kişisel normların kısmi (bütünleyici) aracılık rolü olduğu görülmüştür.

Son olarak Biyosferik Değerler -> Çevresel Öz-kimlik -> Kişisel Normlar ->Yeşil Girişimcilik Niyeti aracındaki çoklu dolaylı etkilerin anlamlı olması, biyosferik değerlerin yeşil girişimcilik niyeti üzerindeki etkisinin de anlamlı olması ve yol katsayılarının pozitif olması sebebiyle biyosferik değerlerin yeşil girişimcilik niyeti üzerinde çevresel öz-kimlik ve kişisel normların kısmi (bütünleyici) aracılık rolü olduğu söylenebilir. Elde edilen bulgular doğrultusunda H₆, H₇ ve H₈ hipotezleri desteklenmektedir.

2.7.3.3. Düzenleyici Değişkenlere İlişkin Bulgular

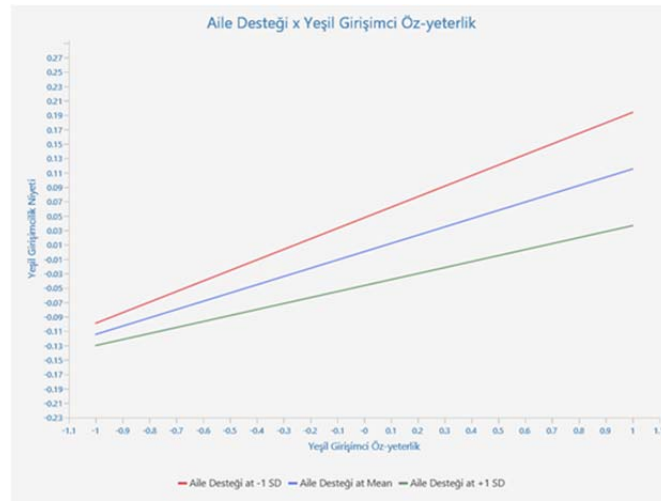
Bağımsız değişkenle bağımlı değişken arasındaki ilişkinin gücünü artırabilen ya da azaltabilen, veya ilişkinin yönünü değiştirebilen değişken düzenleyici değişken olarak adlandırılmaktadır (Baron ve Kenny, 1986, s. 1174). Düzenleyici değişken etkisinin anlamlı olup olmadığı konusunda bağımsız ve bağımlı değişken arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığı incelenmemektedir. Nitekim düzenleyicilik etkisi için bağımlı ve bağımsız arasında anlamlı bir ilişkinin varlığı şart değildir (Avcı Vardar, 2019, s. 26). Bu bağlamda araştırma modelinde yer alan desteklerin (aile, devlet, eğitim, kurum) öğrencilerin yeşil girişimci öz-yeterlikleri ile yeşil girişimcilik niyetleri üzerindeki düzenleyici etkilerini ortaya koymak adına yol katsayıları tablosu (Tablo 18) incelenmiştir.

Tablo 18.

Araştırma Modeli Düzenleyici Etki Katsayıları

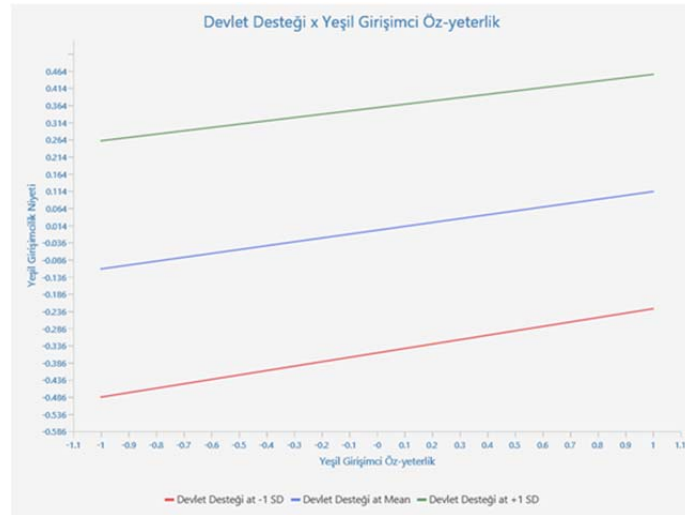
Değişkenler	Standardize β	Standart Sapma	t değeri	p değeri
Aile Desteği -> Yeşil Girişimci Öz-yeterlik -> Yeşil Girişimcilik Niyeti	-0.032	0.047	0.675	0.500
Kurumsal Destek ->Yeşil Girişimci Öz-yeterlik -> Yeşil Girişimcilik Niyeti	-0.032	0.080	0.401	0.689
Devlet Desteği -> Yeşil Girişimci Öz-yeterlik -> Yeşil Girişimcilik Niyeti	-0.015	0.054	0.273	0.785
Eğitim Desteği -> Yeşil Girişimci Öz-yeterlik -> Yeşil Girişimcilik Niyeti	0.038	0.084	0.453	0.651

Tablo 18 incelendiğinde aile, devlet, eğitim, kurum/üniversite desteğin tamamının yeşil girişimci öz-yeterlik ile yeşil girişimcilik niyeti arasındaki ilişkide düzenleyici etkiye sahip olmadığı görülmektedir. SmartPLS programının oluşturduğu eğim grafikleri üzerinden anlamlı etkiler incelenmiştir. Desteklerin her biri için ortalamasının alınması ile +/- 1 standart sapma değerine göre üç adet eğim grafiği oluşturulmaktadır. Eğim grafiklerinin yorumlanmasında grafikte yer alan doğruların paralel olup olmamasına bakılır. Eğer doğrular paralel değilse düzenleyici etkinin anlamlı olduğu söylenebilir (Yıldız, 2020, s. 148).

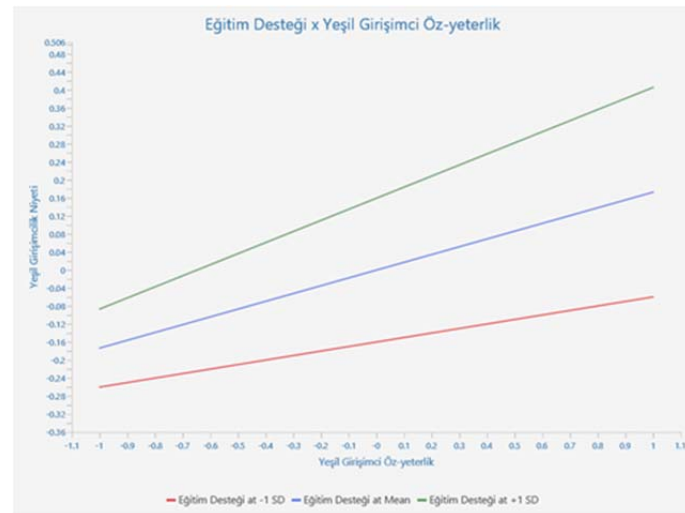
Şekil 13. Aile Desteği Eğim Grafiği

İstatistiksel bulgulara göre yeşil girişimci öz-yeterlik ile yeşil girişimcilik niyeti arasındaki ilişkide aile desteğinin düzenleyici rolü anlamlı çıkmamıştır ($\beta = -0,032$; $p > 0,05$). Doğruların paralel olması da düzenleyici etkinin olmadığını göstermektedir. Ayrıca yeşil girişimci öz-yeterlik ile yeşil girişimcilik niyeti arasında aile desteğinin negatif yönlü bir ilişkisi vardır. Yeşil doğru yüksek aile desteğini gösterirken kırmızı doğru düşük aile desteğini göstermektedir. Şekilde ortalama değeri gösteren mavi doğrunun üzerinde kırmızı doğrunun olması aile desteğinin zayıf etkisi olduğu anlamına gelmektedir.

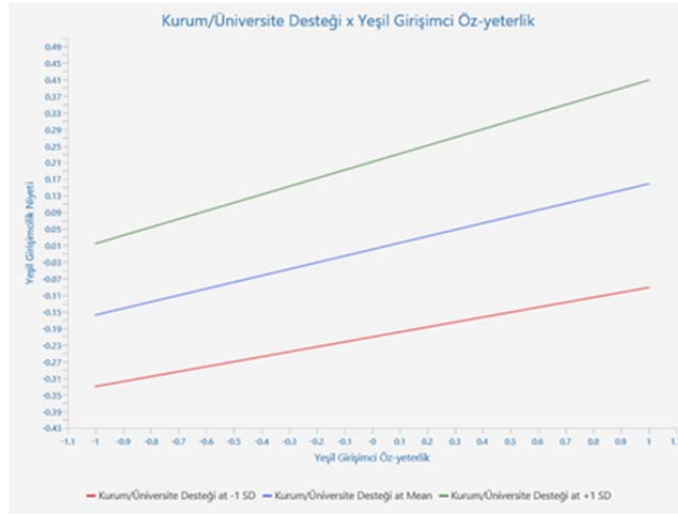
Şekil 14. Devlet Desteği Eğim Grafiği

İstatistiksel bulgulara göre yeşil girişimci öz-yeterlik ile yeşil girişimcilik niyeti arasındaki ilişkide devlet desteğinin düzenleyici rolü anlamlı çıkmamıştır ($\beta = -0,015$; $p > 0,05$). Doğruların paralel olması da düzenleyici etkinin olmadığını göstermektedir. Ayrıca yeşil girişimci öz-yeterlik ile yeşil girişimcilik niyeti arasında devlet desteğinin negatif yönlü bir ilişkisi vardır. Yeşil doğrunun üstte olması devlet desteğinin etkisinin güçlü olduğunu gösterir.

Şekil 15. Eğitim Desteği Eğim Grafiği

İstatistiksel bulgulara göre yeşil girişimci öz-yeterlik ile yeşil girişimcilik niyeti arasındaki ilişkide eğitim desteğinin düzenleyici rolü anlamlı çıkmamıştır ($\beta= 0,038$; $p>0,05$). Eğitim grafiğinde doğruların paralel olması düzenleyici etkinin olmadığını gösterirken Şekil 15'deki grafikte doğrular tam olarak paralel çıkmamıştır. Yeşil doğru yüksek eğitim desteğini gösterirken kırmızı doğru düşük eğitim desteğini göstermektedir. Şekilde yeşil doğrunun üstte ve daha dik olması eğitim desteğinin güçlü etkisi olduğu anlamına gelmektedir.

Şekil 16. Kurum/Üniversite Desteği Eğitim Grafiği

İstatistiksel bulgulara göre yeşil girişimci öz-yeterlik ile yeşil girişimcilik niyeti arasındaki ilişkide üniversite desteğinin düzenleyici rolü anlamlı çıkmamıştır ($\beta= -0,032$; $p>0,05$). Doğruların paralel olması da düzenleyici etkinin olmadığını göstermektedir. Ayrıca yeşil girişimci öz-yeterlik ile yeşil girişimcilik niyeti arasında üniversite desteğinin negatif yönlü bir ilişkisi vardır. Yeşil doğru yüksek üniversite desteğini gösterirken kırmızı doğru düşük üniversite desteğini göstermektedir. Şekilde ortalama değeri gösteren mavi doğrunun üzerinde yeşil doğrunun olması üniversite desteğinin güçlü etkisi olduğu anlamına gelmektedir.

Gerçekleştirilen tüm analizler sonrası genel olarak hipotezler gözden geçirilerek aşağıdaki Tablo 19 oluşturulmuştur. Sonuç olarak H_1 , H_2 , H_3 , H_5 , H_6 , H_7 ve H_8 , hipotezleri desteklenmiş, H_4 , H_9 , H_{10} , H_{11} ve H_{12} hipotezleri desteklenmemiştir.

Tablo 19.

Hipotez Sonuçları

Hipotez	Sonuç
H1: Biyosferik değerler çevresel öz-kimliği pozitif yönde etkiler.	Desteklendi
H2: Çevresel öz-kimlik kişisel normları pozitif yönde etkiler.	Desteklendi
H3: Kişisel normlar yeşil girişimcilik niyetini pozitif yönde etkiler.	Desteklendi
H4: Psikolojik sahiplik yeşil girişimcilik niyetini pozitif yönde etkiler.	Desteklenmedi
H5: Yeşil girişimci öz-yeterlik yeşil girişimcilik niyetini pozitif yönde etkiler.	Desteklendi
H6: Biyosferik değerler ile kişisel normlar arasındaki ilişkide çevresel öz-kimliğin aracılık rolü vardır.	Desteklendi
H7: Çevresel öz-kimlik ile yeşil girişimcilik niyeti arasındaki ilişkide kişisel normların aracılık rolü vardır	Desteklendi
H8: Biyosferik değerler ile yeşil girişimcilik niyeti arasındaki ilişkide çevresel öz-kimliğin ve kişisel normların aracılık rolü vardır.	Desteklendi
H9: Yeşil girişimci öz-yeterlik ile yeşil girişimcilik niyeti arasındaki ilişkide eğitim desteğinin düzenleyici rolü vardır.	Desteklenmedi
H10: Yeşil girişimci öz-yeterlik ile yeşil girişimcilik niyeti arasındaki ilişkide kurum desteğinin düzenleyici rolü vardır.	Desteklenmedi
H11: Yeşil girişimci öz-yeterlik ile yeşil girişimcilik niyeti arasındaki ilişkide devlet desteğinin düzenleyici rolü vardır.	Desteklenmedi
H12: Yeşil girişimci öz-yeterlik ile yeşil girişimcilik niyeti arasındaki ilişkide aile desteğinin düzenleyici rolü vardır.	Desteklenmedi

3. TARTIŞMA ve SONUÇ

Küresel ölçekte, özellikle “sürdürülebilirlik” ve “sürdürülebilir kalkınma” kavramlarının kullanımının yaygınlaşması sebebiyle hem topluluk hem de organizasyon düzeyinde, çevrenin korunmasına ilişkin farkındalık artmakta, aynı zamanda çevre ile birlikte ekonomik büyümenin de önemli olduğu konusunda derin bir kavrayış oluşmuştur. Çevre, toplum ve ekonomi arasındaki bu dengeyi sağlama konusunda yeşil girişimler daha da önemli hâle gelmektedir (Guo, 2022, s. 2). Nitekim, çevreye bağlı kişiler çevresel bozulmayı izlemek yerine yapıcı eylemler yapma eğilimindedirler. Çevreye olan bağlılıkları sebebiyle endişeli bir duygu haline bürünüp bu duruma çözüm bulmaya çalışarak motive olurlar (Hameed vd., 2021, s. 6). Bu motivasyon duygusu da, çevreyi korumak için yeşil girişimler başlatma niyetiyle ve arzusuyla sonuçlanmaktadır. Yeşil girişimciliğin amacı, geleneksel girişimcilik kavramlarını takip etmek ve aynı zamanda toplum ve çevre için ek potansiyel getirmektir (Qazi vd., 2020, s. 2). Bu davranış biçimini girişimcilik faaliyetlerinde de kullanmaya başlamış olup yeşil iş modeline veya süreçlerine yönelmişlerdir. Bunların yanı sıra “yeşil olmak” üzerine ortaya çıkan akademik literatür akışı, köklü girişimcilik anlayışına yeni bir bakış açısı sunmaktadır.

Geleceğin girişimcileri olan genç nesil üniversite öğrencilerinin yeşil girişimcilik niyetleri belirlemek ve yeşil girişimcilik niyetlerini etkileyen faktörleri ortaya koyma amacıyla gerçekleştirilen bu çalışmada Mersin il sınırları içerisinde yer alan dört üniversitenin öğrencilerinden toplanan verilerin SPSS ve SmartPLS 4 programı aracılığıyla analizleri gerçekleştirilmiş ve bulgular elde edilmiştir.

Çalışmaya toplamda 475 üniversite öğrencisi katılım göstermiştir. Öğrencilerin demografik özellikleri incelendiğinde cinsiyetlerinin hemen hemen eşit dağıldığı görülmüştür (%50 kadın, %49 Erkek). Öğrencilerin %60'ı vakıf üniversitesinde iken %40'ı devlet üniversitesindedir. Çoğunluğu (%30) 4. sınıf olan öğrencilerin çoğu (%34) Uluslararası Ticaret ve Lojistik bölümü öğrencisidir.

Tanımlayıcı sorulara verilen cevaplar doğrultusunda üniversite öğrencilerinin çoğunun (%69) girişimcilik dersi ve girişimcilikle ilgili sertifika almadığı görülmüştür (%79). Çoğunluğu (%59) girişimcilikle ilgili seminerlere katılmamıştır ve çoğunluğunun (%58) girişimcilikle ilgili verilen destekler hakkında bilgisi yoktur. Ailesinde girişimci olanlarla (228 kişi) olmayanların (246 kişi) sayıları birbirine yakındır. Öğrencilerin çoğu (%66) bir iş fikrini hayata geçirme düşüncesine sahipken,

yeşil girişim faaliyetinde bulunma niyeti olan öğrenciler genel olarak daha iyi bir çevre, daha yaşanabilir bir dünya ve daha güzel bir gelecek için bunu yapmak istediklerini belirtmişlerdir.

Değerler kimliğin ayrılmaz bir parçası olarak görülse de, değerler ve kimlik arasındaki bağlantı hakkında çok az şey bilinmektedir (Schwartz vd., 2001, s. 521). Değer ile ilgili Değer İnanç Norm Teorisi'nde üç tür değerden (biyosferik, altruistik, egoistik) bahsedilmektedir. Değer Kimlik Norm Teorisi'nde ise sadece biyosferik değerler ele alınmıştır. Değer kimlik norm teorisine dayanan bu çalışmada biyosferik değerlerin çevresel öz-kimlik ve kişisel normlar üzerinden yeşil girişimcilik niyeti üzerindeki etkisi incelenmiştir. Biyosferik değerlerin ayrı ayrı çevresel öz-kimlik üzerinde ($\beta=0,718$; $p<0,05$), kişisel normlar ($\beta=0,496$; $p<0,05$) üzerinde ve yeşil girişimcilik niyeti üzerinde ($\beta=0,105$; $p<0,05$) pozitif ve anlamlı etkisi olduğu tespit edilmiştir. Aracılık rolü incelendiğinde ise biyosferik değerlerin çevresel öz-kimlik aracılığıyla kişisel normları etkilediği görülmüştür ($\beta=0,496$; $p<0,05$). Ayrıca hem çevresel öz-kimliğin hem de kişisel normların biyosferik değerlerin yeşil girişimciliği etkisinde aracılık rolü olduğu ortaya konmuştur ($\beta=0,075$; $p<0,05$). Sonuçlar literatürü desteklemektedir: Kim ve Seock (2019) biyosferik değerlerin çevre yanlısı ürünleri satın alma konusundaki kişisel normları etkilediğini ortaya koymaktadır. Stets and Biga (2003)'nın çalışma sonuçları, öz-kimliğin ekolojik dünya görüşleri üzerinde güçlü ve önemli bir etkiye sahip olduğunu göstermiştir. Öz-kimlik ne kadar fazlaysa, kişinin olumlu ekolojik dünya görüşlerine sahip olma olasılığının o kadar yüksek olduğunu öne sürmüşlerdir. Gatersleben vd. (2014) çalışmalarına dayanarak kendinizi çevre dostu olarak tanımlarsanız, güçlü çevresel değerlere sahip olma ihtimaliniz yüksektir demişlerdir. Van der Werff vd. (2013), insanların biyosferik değerleri ne kadar güçlüyse, öz-kimliklerinin de o kadar güçlü olduğunu ifade etmişlerdir. Xu vd. (2019) biyosferik değerlerin turistlerin çevreye karşı sorumlu davranışları üzerinde dolaylı fakat köklü bir etkisi olduğunu ortaya koymuştur. Ateş (2020) ise güçlü biyosferik değerlere sahip olan insanların çevre yanlısı davranmak için ahlaki bir yükümlülüğe dönüşen, doğanın içsel değerine vurgu yapmaktadır.

Kimlikler 'yeşil' davranışı motive edebilir. Çevresel bir kimlik, çok çeşitli çevresel açıdan önemli davranışların motive edicisi olarak ortaya çıkmıştır (Kashima vd., 2014, s. 64). Çalışmanın bulgularında çevresel öz-kimlik ile yeşil girişimcilik niyeti arasındaki doğrudan ilişki anlamlı çıkmıştır ($\beta=0,075$; $p<0,05$). Bu sonuç literatürdeki bazı çalışmalar ile desteklenmektedir. Whitmarsh ve O'Neill (2010), yeşil kimliğe sahip

kişilerin daha çok çevre yanlısı davrandıklarını bulmuşlardır. Van der Werff vd. (2011), enerji tasarrufu bağlamında bir öz-kimliğe sahip olanların enerji tasarrufu yapma niyetleriyle olumlu ilişkiye sahip olduğunu belirtmiştir. Jiang vd. (2020) yüksek yeşil öz-kimliğe sahip girişimcilerin, düşük yeşil öz-kimliğe sahip olanlardan daha güçlü bir şekilde motive olacaklarını ve yeşille ilgili kararlar alma olasılıklarının daha yüksek olacağı sonucuna ulaşmışlardır. Grebosz-Krawczyk vd. (2021) çevresel öz-kimliğe sahip tüketicilerin çevre dostu ürünleri satın alma niyeti üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu ortaya koymuştur. Dermody vd. (2018) çevresel öz-kimliğin tüketicilerin satın alma davranışlarını önemli ölçüde etkilediğini doğrulamıştır. Thorbjornsen vd. (2007) Whitmarsh ve O'Neill (2010) ve Mutum vd. (2021) de yeşil tüketim davranışlarının çevresel öz-kimlik ile ilişkili olduğunu bulmuşlardır. Çalışmada ayrıca çevresel öz-kimliğin biyosferik değerler ile yeşil girişimcilik niyeti üzerinde kısmi aracılık rolü ortaya konmuştur ($\beta=0,496$; $p<0,05$). Benzer şekilde Qasim vd. (2019) çevresel öz-kimliğin, tüketim değerleri ile organik gıda tüketmeye yönelik davranışsal niyet arasındaki yapısal ilişkiye önemli ölçüde aracılık ettiğini ortaya koymuşlardır. Çalışmanın bir diğer bulgusu çevresel öz-kimliğin kişisel norm üzerinde pozitif etkisinin olduğudur ($\beta=0,691$; $p<0,05$). Benzer şekilde Ateş (2020) çalışmasında biyosferik değerler ve çevresel öz-kimliğin, kişisel norm üzerinde doğrudan bir etkiye sahip olduğunu bulmuştur. Chan vd. (2020) öz-kimliğin kişisel normla pozitif yönde ilişkili olduğu ortaya konmuştur. Çalışmada kişisel normların çevresel öz-kimlik ile yeşil girişimcilik niyeti üzerinde aracı rolü olduğu belirlenmiştir ($\beta=0,105$; $p<0,05$). Roos ve Hahn (2019) işbirlikçi tüketim, öznel normlardan çok kişisel normlar ve tutumlardan -niyetler yoluyla- daha güçlü bir şekilde etkilendiğini ortaya koymuştur. Niemiec vd. (2020) çalışmalarında yeşil tüketicilik davranışları için norm türlerinin niyetle ilişkisini meta analizle incelemiştirlerdir. Sonuç olarak, yeşil tüketicilik davranışlarında kişisel normlar ve niyet ilişkisi, öznel normlar ve niyet ilişkisinden daha sık anlamlı bulunmuştur. Li vd. (2021) çalışmasında sonuçlar, tasarımcıların sosyal ilişkilerinin yeşil tasarım niyetleri ve kişisel normları ile olumlu bir şekilde ilişkili olduğunu ve kişisel normların, sosyal ilişkiler ve yeşil tasarım niyeti arasındaki ilişkiye kısmen aracılık ettiğini göstermektedir.

Araştırma modelinde yer alan bir diğer bağımsız değişken psikolojik sahiplik, bir nesnenin “benim/bizim” olduğu duygusu olup örgütsel psikoloji literatüründen uyarlanmış ve bireylerin koruma davranışlarını teşvik etmek için çevresel alana uygulanmış bir kavramdır (Pierce ve Jussila, 2010; Wang vd., 2022). Çalışmada

psikolojik sahipliğin yeşil girişimcilik niyeti üzerindeki etkisi incelenmiş ve aralarında pozitif ve anlamlı bir etki bulunmamıştır ($\beta=0,043$; $p>0,05$). Litaratürde psikolojik sahiplikle yeşil girişimcilik niyeti arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmaya rastlanmamış olup psikolojik sahipliğin daha çok örgütsel ya da çevresel alanda incelendiği görülmüştür. Matilainen vd. (2017) çalışmalarında psikolojik sahipliğin doğal kaynaklar bağlamında nasıl kendini gösterdiğini ve bu kaynakların kullanımına ilişkin paydaş grupları arasındaki işbirliği ilişkilerini nasıl etkileyebileceğini incelemişlerdir. Bulgular, paydaş gruplarının psikolojik sahipliğinin oluşturulma ve işbirlikçi ilişkilerde dikkate alınma biçimlerinin paydaşlar arasındaki etkileşimin sürdürülebilirliği ve başarısı için son derece önemli olduğunu ortaya koymuştur. Preston ve Gelman (2020) insanların doğal alanlara duyduğu psikolojik sahipliği inceledikleri çalışma sonucunda psikolojik sahiplenmenin, insanların doğal alanları koruma isteklerini artırdığına ulaşımlardır. Wang vd. (2022) çalışmalarında doğanın psikolojik sahipliğinin, güçlü insan merkezli dünya görüşlerine sahip bireylerde koruma davranışlarını etkili bir şekilde ortaya çıkarabileceğini ortaya koymuşlardır.

Girişimci olmayı etkileyen çeşitli faktörlerin yanı sıra kişisel niteliklerin, özelliklerin, geçmişin, deneyimin ve eğilimlerin de etkisi büyüktür (Mcgee vd., 2009, s. 965). Bu kişisel özelliklerden biri olan girişimci öz-yeterlik, yeni girişim niyetlerinin özellikle önemli bir öncülü gibi görünmektedir (Krueger, 2000; Kickul vd., 2009). Sabah (2016), öz-yeterlik arttıkça, girişimcilik niyetinin daha güçlü olacağını ileri sürmektedir. Öz-yeterliğin yeşil girişimcilik niyeti üzerindeki etkisini inceleyen sınırlı sayıda çalışma yürütmüştür (Bandura, 1986; Wang vd., 2010; Tan vd., 2013; Ahmad vd., 2015; Qazi vd., 2020; Alvarez-Risco vd., 2021; Hussain vd., 2021; Wang vd, 2021; Nguyen vd., 2022). Bandura (1986), yüksek düzeyde bir öz-yeterliğin, öğrencilerin çeşitli bağlamlarda etkinlik seçimlerini, hedef düzeylerini, kalıcılığını ve performansını etkileyebileceğini iddia etmektedir. Girişimcilik öz-yeterliliğinin bu artışı, öğrencilerin girişimcilik faaliyetleri seçimini, girişimcilik hedef seviyelerini, girişimcilik kalıcılığını ve girişimcilik bağlamındaki performansını da olumlu yönde etkileyebilir. Zhao vd., (2005) çalışmasında girişimcilikle ilgili derslerden algılanan öğrenmenin, önceki girişimcilik deneyiminin ve girişimcilik niyetleri üzerindeki risk eğiliminin etkilerinin girişimci öz-yeterlik tarafından aracılık edildiğini göstermiştir. Shi vd. (2019), öğrencilerin öz-yeterliklerinin, çalışma alanlarından bağımsız olarak girişimcilik niyetlerini doğrudan etkilediğini belirtmiştir. Tan vd. (2013) ve Haddadin (2018) öz-yeterliğin yeşil girişimcilik niyeti üzerinde etkisi olduğunu ortaya koymuştur. Çalışma

bulgularında yeşil girişimci öz-yeterliğin yeşil girişimcilik niyeti anlamlı etkisi ortaya konmuştur ($\beta=0,115$; $p<0,05$). Literatürde yeşil girişimci öz-yeterliğin yeşil girişimcilik niyeti üzerindeki etkisini inceleyen çalışmaya rastlanmamış olup, Chu vd. (2021) çalışmalarında yeşil öz-yeterliği, yeşil girişimcilik politikaları ile yeşil girişimci davranışını ve bir sınır koşulu olarak ahlaki düşünmeyi birbirine bağlayan psikolojik bir mekanizma olarak tanımlamış ve iki yeşil girişimcilik davranışında yeşil girişimci öz-yeterliğin aracı rolünü ortaya koymuşlardır. Maryani ve Yuniarsih (2022) girişimci öz-yeterliğinin hem de girişimcilik yöneliminin yeşil girişimcilik niyeti üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu göstermiştir.

Yeşil girişimcilik kavramının, öğrencilerin öğrenme aşamasında veya mezuniyet sonrasındaki niyetlerini geliştirmede rolü göz önüne alındığında öğrencilerin sahip olduğu yeşil girişimcilik öz-yeterliklerinin yeşil girişimcilik niyetleri üzerindeki etkisinde aldıkları eğitim desteğinin rolü önemlidir. Çalışma kapsamında yeşil girişimci öz-yeterlik ile yeşil girişimcilik niyeti arasındaki ilişkide eğitim desteğinin düzenleyici rolü incelenmiş ve anlamlı bir rolü çıkmamıştır ($\beta=0,038$; $p>0,05$). Birçok araştırma (Matlay ve Carey, 2007; Wu ve Wu, 2008; Iacobucci vd., 2012; Bae vd., 2014; Duval-Couetil vd., 2014; Piperopoulos and Dimov, 2015; Rauch ve Hulsink, 2015; Sun vd., 2017; Nowinski vd., 2019; Shi vd., 2019; Soomro vd. 2020; Otache vd., 2020; Hoang vd., 2020; Suwardi vd. 2021) girişimcilik eğitiminin üniversite öğrencileri arasında girişimcilik ruhunu geliştirmede önemli bir rol oynadığı ve girişimcilikle ilgili eğitim alan öğrencilerin kariyerlerinin bir noktasında kendi işlerini kurma konusunda daha yüksek bir eğilime sahip olduğunu göstermektedir. Çalışmanın bulgusu literatürü desteklememektedir.

Bireylerin olumlu sürdürülebilir kalkınma değerlerine sahip olması ve üniversitelerin bu konudaki eğitim, seminer gibi destekleri, öğrencilerin yeşil girişimciliği benimsemelerini teşvik etmektedir. Çeşitli çalışmalarda (Krueger vd., 2000; Veciana vd., 2005; Mustafa vd., 2016; Davey vd., 2016; Shirokova vd., 2017; Feola vd., 2019; Choi vd., 2018; Vuorio vd., 2018; Shi vd., 2019) öğrencilerin üniversite desteği algıları, girişimci niyetlerinin önemli bir belirleyicisi olarak kabul edilen algılanan fizibiliteğini artırmaya yardımcı olmakta ve öğrencilerin girişimcilik niyetlerini olumlu yönde desteklemektedir. Çalışmada yeşil girişimci öz-yeterlik ile yeşil girişimcilik niyeti arasındaki ilişkide kurum/üniversite desteğinin düzenleyici rolü anlamsız çıkmıştır ($\beta=-0,032$; $p>0,05$). Bu sonuç literatürü desteklememektedir. Ancak benzer olarak Osorio vd. (2017) çalışmasının sonuçları, algılanan üniversite desteğinin, algılanan arzu

edilebilirlik ve fizibilitenin girişimcilik niyetleri ile anlamlı bir şekilde ilişkili olmadığını göstermektedir.

Yeşil girişimcilik için kurumsal ortamlar destekleyici olduğunda, girişimci firmalar, yeşil uygulamaları benimsemek için devlet teşviklerine ve desteğine uyum sağlayarak mevcut kurumsal düzenlemelere uyma eğilimindedir (Munoz ve Dimov, 2015). Girişimciliği teşvik etmek ve desteklemek, dünyanın dört bir yanındaki ülkelerde ekonomik kalkınmanın merkezi bir unsuru haline gelmiş olup ülkemizde bu konuda çeşitli teşvikler ve destekler verilmektedir. Çalışmanın bulgularında devlet desteğinin yeşil girişimci öz-yeterlik ile yeşil girişimcilik niyeti arasındaki ilişkide düzenleyici rolü anlamsız bulunmuştur ($\beta=-0,015$; $p>0,05$). Bu sonuç da literatürü desteklememektedir.

Ma (2022), yeşil girişimcilik özelliklerinin yeşil girişimcilik niyeti üzerindeki etkisinde yeşil girişimci motivasyonunun üç boyutunun aracı rolü test edilmiştir. Sonuçlarda girişimci aile geçmişine sahip öğrencilerin daha güçlü yeşil girişimci istekliliğe sahip olduğu görülmüştür. Ramayah vd. (2022) algılanan eğitim, iş geliştirme, kurumsal desteğin yanı sıra algılanan aile ve tanıdık desteğinin yeşil girişimcilik niyeti için önemli bir rol oynadığını ortaya koymuştur. Çalışmanın bir diğer bulgusu olan aile desteğinin yeşil girişimci öz-yeterlik ile yeşil girişimcilik niyeti arasındaki ilişkide düzenleyici rolü anlamsız bulunmuştur ($\beta=-0,032$; $p>0,05$). Bu sonuç da literatürü desteklememektedir.

Sonuç olarak bu tez çalışmasında üniversite öğrencilerinin yeşil girişimcilik niyetleri üzerinde biyosferik değerlerin, çevresel öz-kimliklerinin, kişisel normlarının ve yeşil girişimci öz-yeterliklerinin anlamlı bir etkisi olduğu ortaya konmuştur. Ayrıca çevresel öz-kimliklerin ve kişisel normların yeşil girişimcilik niyeti üzerinde aracılık rolü olduğu, eğitim, üniversite ve aile desteğinin de düzenleyici rolü olmadığı belirlenmiştir. Doğayı ve çevreyi önemseyenlerin kendilerini çevreye duyarlı davranan biri olarak görme olasılıkları daha yüksektir (Steg ve De Groot, 2012). Çalışma bulgularına dayalı olarak üniversite öğrencilerinin biyosferik değerlere ve çevreye duyarlı bir kimliğe sahip olmalarının kişisel normlarını bu doğrultuda şekillendirdiği ve yeşil girişimde bununla niyetlerini de etkilediği söylenebilir. Bu konuda öğrencilerin biyosferik değerlerini ve çevresel öz-kimliklerini artırmak ya da farkında olmalarını sağlamak amacıyla üniversitelerde çeşitli derslere bu konular entegre edilebilir. Farkındalıklarını artıracak etkinlikler, konferanslar, eğitimler verilebilir. Dünyanın benim/bizim olmasının çevreci davranışlar sergilemede ne derece önemli olduğu bilinmemekle beraber, çevre sorunlarının birçok kişiyi etkilediği ve çözülmesi için toplu eylem gerektirdiği unutulmamalıdır. Bu bağlamda çevre ve doğal kaynaklar için

sorumluluk almak ve onlara kendimizinmiş gibi gerçekten özen göstermek gerekmektedir. Öğrencilere de bu davranışın aşılması, bu sorumluluğun kazandırılması önem arz etmektedir. Çalışmanın bulgularında eğitim, aile, üniversite devlet gibi desteklerin düzenleyici rolü anlamsız çıkmış olup ilgili literatür incelendiğinde sonuçlar desteklenmemiştir. Bu durumun bu çalışmanın örneklem grubuna, zamanına ve öğrencilerin ifadeleri yanıtlarkenki duygu durumlarına bağlı olarak değişiklik gösterdiği düşünülmektedir. Düzenleyici etkisi bulunmasa bile bu bulguların üniversitelere, sürdürülebilir kalkınma hedefiyle uyumlu girişimci üniversiteye doğru ilerlemeleri konusunda yardımcı olabileceği düşünülmektedir. Nitekim İngiltere’de bir üniversite öğrencilerine “Yeşil Girişimciler Programı” kapsamında eğitimler sunmaktadır. Hollanda’da bir üniversitenin Yeşil Girişimcilik Merkezi vardır. Yine Hollanda’da bir üniversite mevcut öğrencilerine ve mezun öğrencilerine yeşil girişimcilikle ilgili çevrim içi eğitimler sunmaktadır. Amerika Birleşik Devletleri’nde bir üniversitede ise “Yeşil Girişimcilik Programı” adında ayrı bir lisans programı açılmıştır. Bu örnekler dikkate alınarak Türkiye’deki üniversitelerin de bu konuda faaliyetlerde bulunmaları önerilir. Literatüre dayalı olarak eğitim desteğinin öğrencilerin yeşil girişimcilik niyetleri üzerinde olumlu etkisi düşünüldüğünde bu kapsamda özellikle de sürdürülebilir kalkınma hedefleriyle paralel olarak müfredat, stratejik plan ve faaliyetler yeniden düzenlenebilir. Öğrencilerin yeşil girişimciliğini geliştirmek için üniversitelere, sundukları eğitim, staj, seminer vb. gibi desteklerinin kapsamını ve bunun öğrenciler üzerindeki etkisini sürekli olarak değerlendirmeleri önerilir. Araştırma bulguları, hükümetlerin girişimciliği teşvik etmek için yeni normlar oluşturmasına da yardımcı olabilir. Hali hazırda TÜBİTAK’ın Yeşil Büyüme Çağrısı kapsamında yeşil iş fikirlerine maddi desteği bulunmaktadır. KOSGEB’inde enerji verimliliği konusunda firmalara destekleri mevcuttur. Devletler yeşil girişimcilik teşviklerini ve yeşil uygulamalarla ilgili politikalarını yeniden düzenleyebilir, bu alandaki destek ve teşviklerini artırmaları önerilir.

Çalışma kapsamında sadece Mersin il sınırında yer alan dört üniversitenin öğrencilerinden veriler elde edilmiş olup sonuçlar tüm üniversite öğrencilerini genellememektedir. Gelecekteki çalışmalarda yeşil girişimcilik niyetlerinin ortaya konması konusunda farklı örneklem gruplarıyla çalışılması önerilir. Çalışmanın modeli Değer Kimlik Norm Teorisi’ne dayandırılarak oluşturulmuştur. Başka modeller ya da değişkenler aracılığıyla yeşil girişimcilik niyetleri belirlenebilir. Ayrıca gelecek çalışmalarda anket yerine farklı veri toplama yöntemleriyle daha detaylı bilgiler edinilebilir.

KAYNAKÇA

- Adrita, U. W., & Mohiuddin, M. F. (2020). Impact of opportunity and ability to translate environmental attitude into ecologically conscious consumer behavior. *Journal of Marketing Theory and Practice*, 28(2), 173-186.
- Agustin R. C. (2015). *Entrepreneurship is not a business undertaking*, Createspace an Amazon Company, e-book,
file:///C:/Users/20089068104/Desktop/Entrepreneurship_1_Final_Copy_PDF.pdf,
 Erişim Tarihi: 03.10.2022.
- Ahlstrom, D., & Bruton, G. D. (2010). Rapid institutional shifts and the co-evolution of entrepreneurial firms in transition economies. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 34(3), 531–554.
- Ahmad, S. Z., & Buchanan, R. F. (2015). Entrepreneurship education in Malaysian universities. *Tertiary Education and Management*, 21(4), 349-366.
- Aibinu, A.A., & Al-Lawati, A.M. (2010). Using PLS-SEM technique to model construction organizations' willingness to participate in e-bidding, *Automation in Construction*, 19(6), 714-724.
- Ajzen, I. (1991). The theory of planned behavior. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 50(2), 179-211.
- Ajzen, I. (2002). Perceived behavioral control, self-efficacy, locus of control, and the theory of planned behavior. *Journal of Applied Social Psychology*, 32(4), 665–683.
- Ajzen, I., & Fishbein, M. (1980). *Understanding attitudes and predicting social behavior*. Englewood Cliffs, Prentice Hall.
- Alcock, I. (2012). Measuring commitment to environmental sustainability: the development of a valid and reliable measure. *Methodological Innovations Online*, 7(2), 13-26.
- Allen J. C. & Malin, S. (2008). Green entrepreneurship: A method for managing natural resources?. *Society and Natural Resources* 21(9), 828–44.
- Altınay, L., Madanoğlu, M., Daniele, R., & Lashley, C. (2012). The influence of family tradition and psychological traits on entrepreneurial intention. *International Journal of Hospitality Management*, 489–499.

- Alvarez-Risco, A., Mlodzianowska, S., Zamora-Ramos, U., & Del-Aguila, S. (2021). Green entrepreneurship intention in university students: The case of Peru. *Entrepreneurial Business and Economics Review*, 9(4), 85-100.
- Alwakid, W., Aparicio, S., & Urbano, D. (2020). Cultural antecedents of green entrepreneurship in Saudi Arabia: An institutional approach. *Sustainability*, 12(9), 3673.
- Amankwah, J., & Sesen, H. (2021). On the relation between green entrepreneurship intention and behavior. *Sustainability*, 13(13), 7474.
- Amway (2011). European Entrepreneurship Report, Next generation of entrepreneurs A survey of Amway Europe, November 2011. https://content.amway.com.au/Gallery/Media/PDF/ZA/Downloads/Media/Amway_European_Entrepreneurship_Report_2012.pdf
- Amway (2016). Global Entrepreneurship Report, Global Master Presentation, 2016. https://AGER_Global_Master_PPT_BELGIUM.pdf
- Andarabi, F. F., & Hassan, A. (2022). Değer inanç norm teorisi temelinde çevresel duyarlılık davranışlarının ölçümü. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 33(1), 81-93.
- Anderson, T. L., & Leal, D. R. (1997). *Enviro-Capitalists: Doing good while doing well* lanham. Rowman & Littlefield Publishers, 103.
- Arranz N., Arroyabe M. F., & Fdez de Arroyabe J. C. (2019). Entrepreneurial intention and obstacles of undergraduate students: The case of the universities of Andalusia. *Studies in Higher Education*. 44, 2011-2024.
- Arrighetti A., Caricati L., Landini F., & Monacelli N. (2016). Entrepreneurial intention in the time of crisis: A field study. *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research*. 22, 835–859.
- Aruta, J. J. B. R. (2021). The intergenerational transmission of nature relatedness predicts green purchase intention among Filipino adolescents: Cross-age invariance and the role of social responsibility. *Current Psychology*, 1-12.
- Aşkın, A., Nehir, S., & Vural, S. Ö. (2011). Tarihsel süreçte girişimcilik kavramı ve gelişimi. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 6(2), 56-72.
- Ateş, H. (2020). Merging theory of planned behavior and value identity personal norm model to explain pro-environmental behaviors. *Sustainable Production and Consumption*, 24, 169-180.

- Audretsch, D. B., & Peña-Legazkue, I. (2012). Entrepreneurial activity and regional competitiveness: an introduction to the special issue. *Small Business Economics*, 39(3), 531-537.
- Austin, M. J., & Nauta, M. M. (2016). Entrepreneurial role-model exposure, self-efficacy, and women's entrepreneurial intentions. *Journal of Career Development*, 43(3), 260-272.
- Avcı Vardar, E. (2019). Aracı ve düzenleyici etkilerin modellenmesi. [Yayımlanmamış Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi].
- Aydoğan, E. T. , Karadeniz, E. & Celbiş, M. G. (2021). Türkiye’de girişimcilik ve sürdürülebilir bölgesel kalkınma: Makine öğrenmesi yaklaşımlarından elde edilen bulgular. *Ekonomi Politika ve Finans Araştırmaları Dergisi*, 6(3), 882-911.
- Aykan, Y. (2012). Girişimciliğin Değişen Yüzü: Ekogirişimcilik. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 17(3), 195-212.
- Azzone, G., & Noci, G. (1998). Identifying effective PMSs for the deployment of “green” manufacturing strategies. *International Journal of Operations & Production Management*, 18(4), 308-335.
- Bae, T. J., Qian, S., Miao, C., & Fiet, J. O. (2014). The relationship between entrepreneurship education and entrepreneurial intentions: A meta-analytic review. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 38(2), 217–254.
- Balundė, A., Jovarauskaitė, L., & Poškus, M. S. (2020). Exploring adolescents' waste prevention via value-identity-personal norm and comprehensive action determination models. *Journal of Environmental Psychology*, 72, 101526.
- Balundė, A., Perlaviciute, G., & Steg, L. (2019). The relationship between people's environmental considerations and pro-environmental behavior in Lithuania. *Frontiers in Psychology*, 10, 2319.
- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*, 84(2), 191–215.
- Bandura, A. (1982). Self-efficacy mechanism in human agency. *American Psychologist*, 37(2), 122–147.
- Barbarossa, C., & De Pelsmacker, P. (2016). Positive and negative antecedents of purchasing eco-friendly products: A comparison between green and non-green consumers. *Journal of Business Ethics*, 134(2), 229-247.

- Barbosa, S. D., Gerhardt, M. W., & Kickul, J. R. (2007). The role of cognitive style and risk preference on entrepreneurial self-efficacy and entrepreneurial intentions. *Journal of Leadership & Organizational Studies*, 13(4), 86-104.
- Bataragoa, T. K., Massie, J. D., & Gunawan, E. (2020). The impact of entrepreneurship education and family support toward student entrepreneurial intention. *Jurnal EMBA: Jurnal Riset Ekonomi, Manajemen, Bisnis dan Akuntansi*, 8(3), 286-295.
- Bayron, C. E. (2013). Social cognitive theory, entrepreneurial self-efficacy and entrepreneurial intentions: Tools to maximize the effectiveness of formal entrepreneurship education and address the decline in entrepreneurial activity. *Griot*, 6(1), 66-77.
- Beamon, B. M. (1999). Designing the green supply chain. *Logistics Information Management*, 12(4), 332-342.
- Bello, B., Mattana, V., & Loi, M. (2017). The power of peers: A new look at the impact of creativity, social context and self-efficacy on entrepreneurial intentions. *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research*, 24(1), 214-233.
- Bennett, S. J. (1991). *Ecopreneuring: The complete guide to small business opportunities from the environmental revolution*. Wiley Publishing.
- Berle, G. (1991). *The green entrepreneur: Business opportunities that can save the earth and make you money*. Liberty Hall Press.
- Bezzina, F. (2010). Characteristics of The Maltese entrepreneur, *International Journal of Arts and Sciences*, 3(7), 292–312.
- Bhandari, N. C. (2016). Relationship between students' family reasons and their intention for entrepreneurship. *Journal of Entrepreneurship Education*, 19(1), 68-90
- Blue, J. (1990). *Ecopreneuring: Managing For Results*. Scott Foresman Publishing.
- Boomsma, C., & Steg, L. (2014). The effect of information and values on acceptability of reduced street lighting. *Journal of Environmental Psychology*, 39, 22-31.
- Bouarar, A. C., Mouloudj, S., Makhoulf, A., & Mouloudj, K. (2022). Predicting students' intentions to create green start-ups: A theory of planned behaviour approach. In *SHS Web of Conferences*, 135, EDP Sciences.
- Boyd, N. & Vozikis, G. (1994). The influence of self-efficacy on the development of entrepreneurial intentions and actions, *Entrepreneurship Theory & Practice*, 18(4), 63-77.

- Boz, A., & Ergeneli, A. (2014). Women Entrepreneurs' Personality Characteristics and Parents' Parenting Style Profile in Turkey. *Procedia -Social and Behavioral Sciences*, 109, 92–97.
- Bozkurt, Ö. Ç., Kalkan, A., Koyuncu, O. ve Alparslan, A. M. (2012). Türkiye'de girişimciliğin gelişimi: Girişimciler üzerinde nitel bir araştırma. *Journal of Süleyman Demirel University Institute of Social Sciences*, 1(15),1-27.
- Brown, G., Pierce, J. L., & Crossley, C. (2014). Toward an understanding of the development of ownership feelings. *Journal of Organizational Behavior*, 35, 318–338.
- Büyüköztürk, Ş. (2006). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. Pegem Yayıncılık.
- Carfora, V., Caso, D., Sparks, P., & Conner, M. (2017). Moderating effects of pro-environmental self-identity on pro-environmental intentions and behaviour: A multi-behaviour study. *Journal of Environmental Psychology*, 53, 92-99.
- Carr, J. C., & Sequeira, J. M. (2007). Prior family business exposure as intergenerational influence and entrepreneurial intent: A theory of planned behavior approach. *Journal of Business Research*, 60(10), 1090-1098.
- Carsrud, A., & Brännback, M. (2011). Entrepreneurial motivations: what do we still need to know?. *Journal of small business management*, 49(1), 9-26.
- Casson, M. (2003). Entrepreneurship, business culture and the theory of the firm. In *Handbook of entrepreneurship research* (pp. 223-246). Springer.
- Chan, H. W., Pong, V., & Tam, K. P. (2020). Explaining participation in Earth Hour: The identity perspective and the theory of planned behavior. *Climatic Change*, 158(3), 309-325.
- Chan, R. Y. (2001). Determinants of Chinese consumers' green purchase behavior. *Psychology & marketing*, 18(4), 389-413.
- Chen, T. B., & Chai, L. T. (2010). Attitude towards the environment and green products: Consumers' perspective. *Management Science and Engineering*, 4(2), 27-39.
- Chick, A. (2009). Green entrepreneurship: A sustainable development challenge', in R Mellor, G. Coulton, A. Chick, A Bifulco, N. Mellor & A. Fisher (eds.), *Entrepreneurship for everyone: a student textbook*. (pp. 139–150). Sage Publications.
- Chin, W.W. (1998). The partial least squares approach to structural equation modeling, *Modern methods for business research*, 295(2), 295-336.

- Choi, K., Park, J., Cho, D. and Chu, H.-Y. (2018). The impact of university support on the creation of student entrepreneurs: Evidence from South Korea, *Entrepreneurship Research Journal*, 8, 1-14.
- Chu, F., Zhang, W., & Jiang, Y. (2021). How does policy perception affect green entrepreneurship behavior? An empirical analysis from China. *Discrete Dynamics in Nature and Society*, 1–9.
- Cohen, B., ve Winn, M. I. (2007). Market imperfections, opportunity and sustainable entrepreneurship. *Journal of Business Venturing*. 22, 29–49.
- Comrey, A. L., & Lee, H. B. (1992). Interpretation and Application of Factor Analytic Results. https://books.google.com.tr/books?id=RSsVAgAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=tr&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false, Erişim Tarihi: 20.10.2022.
- Confente, I., Scarpi, D., & Russo, I. (2020). Marketing a new generation of bio-plastics products for a circular economy: The role of green self-identity, self-congruity, and perceived value. *Journal of Business Research*, 112, 431–439.
- Conner, M., & Armitage, C. J. (1998). Extending the theory of planned behavior: A review and avenues for further research. *Journal of applied social psychology*, 28(15), 1429-1464.
- Cooney, S. (2009). *Build a green small business: Profitable ways to become an ecopreneur*. McGraw-Hill.
- Cordano, M., & Frieze, I. H. (2000). Pollution reduction preferences of US environmental managers: Applying Ajzen's theory of planned behavior. *Academy of Management journal*, 43(4), 627-641.
- Criscuolo, C., & Menon, C. (2015). Environmental policies and risk finance in the green sector: cross-country evidence. *Energy Policy*, 83, 38–56.
- Crompton, T., & Kasser, T. (2009). Meeting environmental challenges: The role of human identity (pp. 1-93). Godalming Publishing.
- Davey, T., Rossano, S., & Van Der Sijde, P. (2016). Does context matter in academic entrepreneurship? The role of barriers and drivers in the regional and national context. *The Journal of Technology Transfer*, 41(6), 1457-1482.
- Dawkins, S., Tian, A. W., Newman, A., & Martin, A. (2015). Psychological ownership: A review and research agenda. *Journal of Organizational Behavior: The IRIOP Annual Review Issue*, 1–21.

- De Groot, J. I., & Steg, L. (2008). Value orientations to explain beliefs related to environmental significant behavior: How to measure egoistic, altruistic, and biospheric value orientations. *Environment and behavior*, 40(3), 330-354.
- De Groot, J. I., & Steg, L. (2009). Morality and prosocial behavior: The role of awareness, responsibility, and norms in the norm activation model. *The Journal of social psychology*, 149(4), 425-449.
- De Leeuw, A., Valois, P., Morin, A. J., & Schmidt, P. (2014). Gender differences in psychosocial determinants of university students' intentions to buy fair trade products. *Journal of Consumer Policy*, 37(4), 485-505.
- Dean, T. J., & McMullen, J. S. (2007). Toward a theory of sustainable entrepreneurship: Reducing environmental degradation through entrepreneurial action. *Journal of Business Venturing*, 22(1), 50–76.
- Demirutku, K., & Sümer, N. (2010). Temel değerlerin ölçümü: Portre değerler anketinin Türkçe uyarlaması. *Türk psikoloji yazıları*, 13(25), 17-25.
- Dermody, J., Koenig-Lewis, N., Zhao, A.L., & Hanmer-Lloyd, S. (2018). Appraising the influence of pro-environmental self-identity on sustainable consumption buying and curtailment in emerging markets: Evidence from China and Poland. *Journal of Bussines Research*, 86, 333–343.
- Diaz-Casero, J.C., Ferreira, J.J.M., Mogollon, R.H. & Raposo, M.L.B. (2012). Influence of institutional environment on entrepreneurial intention: A comparative study of two countries university students, *The International Entrepreneurship and Management Journal*, 8(1), 55-74.
- Dietz, T., Fitzgerald, A. & Shwom, R. (2005). Environmental values. *Annual Review of Environment and Resources*, 30, 335-372.
- Dilanthi, M.G.S. (2021). Green entrepreneurial intention among Sri Lankan state university students: A case study. Faculty of Commerce and Management Studies, University of Kelaniya, Sri Lanka, 95.
- Dixon, S.E.A & Clifford, A. (2007). Ecopreneurship- A new approach to managing the triple bottom line. *Journal of Organisational Change Management*, 20 (3), 326-345.
- Drnovšek, M., Wincent, J., & Cardon, M. S. (2010). Entrepreneurial self-efficacy and business start-up: developing a multi-dimensional definition. *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research*, 16(4) 329 –348.

- Doğan, S. & Şengül, E. (2005). Avrupa Birliği'ne giriş sürecinde Türkiye'deki KOBİ'lerin finansman sorunlarının çözümünde girişimcilik teşvikleri ve destek programları”, Avrupa Birliği'ne Giriş Sürecinde KOBİ'ler: Türkiye ve Benzer Ülke Deneyimleri Sempozyumu Kitabı. 19–22 Mayıs, Bandırma.
- Drucker, P. (2014). *Innovation and entrepreneurship*. Routledge Publishing.
- Dunlap, R. E., Van Liere, K. D., Mertig, A. G., & Jones, R. E. (2000). New trends in measuring environmental attitudes: measuring endorsement of the new ecological paradigm: a revised NEP scale. *Journal of social issues*, 56(3), 425-442.
- Duval-Couetil, N., Gotch, C., & Yi, S. (2014). The characteristics and motivations of contemporary entrepreneurship students. *Journal of Education for Business*, 89, 441–449.
- Dyer, W. G., & Handler, W. (1994). Entrepreneurship and family business: Exploring the connections. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 19, 71-71.
- Ead, H. A., Rashed, A., Ghoniem, W., & Turk, M. (2022). Factors affecting students' intentions toward green entrepreneurship in COVID-19 pandemic times: A case study of Egyptian universities. *International Journal of Education and Learning*, 4(2), 140-154.
- Elkington, J. (1997). The triple bottom line. *Environmental management: Readings and Cases*, 2, 49-66.
- Engle, R. L., Dimitriadi, N., Gavidia, J. V., Schlaegel, C., Delanoe, S., Alvarado, I., He, X. Buame, S. & Wolff, B. (2010). Entrepreneurial intent: a twelve-country evaluation of Ajzen's model of planned behavior. *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research*, 16(1), 35–57.
- Erdoğan, İ. (2012). *Pozitivist Metodoloji ve Ötesi: Araştırma Tasarımları, Niteliksel ve İstatistiksel Yöntemler*. Erk Yayınları.
- Eryılmaz, İ., & Dirik, D. (2016). Girişimcilik niyeti üzerine nitel bir araştırma: Manisa Celal Bayar Üniversitesi örneği. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Örneği. Gençlerle*, 360, 1-10.
- Esfandiar, K., Sharifi-Tehrani, M., Pratt, S., & Altinay, L. (2019). Understanding entrepreneurial intentions: A developed integrated structural model approach. *Journal of Business Research*, 94, 172-182.

- Fabregá, M. B., Masferrer, N., Patau, J., & Pérez, A. P. M. (2020). Self-consciousness competence as driver of innovation and environmental commitment in higher education students. *International Journal of Sustainability in Higher Education*, 1507-1523.
- Farinelli, F., Bottini, M., Akkoyunlu, S. and Aerni, P. (2011). Green Entrepreneurship: The missing link towards a greener economy. *ATDF Journal*, 8(3), 42-48.
- Fayolle, A., & Gailly, B. (2015). The impact of entrepreneurship education on entrepreneurial attitudes and intention: Hysteresis and persistence. *Journal of Small Business Management*, 53(1), 75–93.
- Fellnhöfer, K., Kraus, S., & Bouncken, R. B. (2014). The current state of research on sustainable entrepreneurship. *International Journal of Business Research*, 14(3), 163–172.
- Feola R., Vesci M., Botti A., Parente R. (2019). The determinants of entrepreneurial intention of young researchers: combining the theory of planned behavior with the triple helix model. *Journal of Small Business Management*. 57, 1424–1443.
- Fietze S., Boyd B. (2017). Entrepreneurial intention of Danish students: a correspondence analysis. *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research*. 23, 656–672.
- Fishbein, M., ve Ajzen, I. (2011). Predicting and changing behavior: The reasoned action approach. Psychology press.
- Fornell, C. ve Larcker, D.F. (1981). Evaluating structural equation models with unobservable variables and measurement error, *Journal of Marketing Research*, 18(1), 39-50.
- Friedman, M. (1970). the social responsibility of business is to increase its profits. *The New York Times Magazine* issue September 13, 1970.
- Fuller, B., Liu, Y., Bajaba, S., Marler, L. E., & Pratt, J. (2018). Examining how the personality, self-efficacy, and anticipatory cognitions of potential entrepreneurs shape their entrepreneurial intentions. *Personality and Individual Differences*, 125, 120-125.
- Gabrielsson, J., & Politis, D. (2012). Work experience and the generation of new business ideas among entrepreneurs: An integrated learning framework. *International Journal of Entrepreneurial Behaviour & Research*, 18, 48–74.

- Gast, J., Gundolf, K., & Cesinger, B. (2017). Doing business in a green way: A systematic review of the ecological sustainability entrepreneurship literature and future research directions. *Journal of Cleaner Production*, 147, 44-56.
- Gatersleben, B., Murtagh, N., & Abrahamse, W. (2014). Values, identity and pro-environmental behaviour. *Contemporary Social Science*, 9(4), 374-392.
- Gelard, P., & Saleh, K. E. (2011). Impact of some contextual factors on entrepreneurial intention of university students. *African Journal of Business Management*, 5(26), 10707-10717.
- Georgescu, M.A. & Herman, E. (2020). The impact of the family background on students' entrepreneurial intentions: An empirical analysis. *Sustainability*, 12, 4775
- Gibb, A. A. (1987). Enterprise culture - Its meaning and implications for education and training, *Journal of European Industrial Training*, 11(2), 2-38.
- Gibbs, D. (2006). Prospects for an environmental economic geography: linking ecological modernisation and regulationist approaches. *Economic Geography*, 82(2), 193-215.
- Gibbs, D. & O'Neill, K. (2012). Green Entrepreneurship: Building a Green Economy? Evidence from the UK. *Social and Sustainable Enterprise: Changing the Nature of Business (Contemporary Issue in Entrepreneurship Research, Vol. 2)*, Emerald Group Publishing Limited, pp. 75-96.
- Gkargkavouzi, A., Halkos, G., & Matsiori, S. (2019). Environmental behavior in a private-sphere context: Integrating theories of planned behavior and value belief norm, self-identity and habit. *Resources, Conservation and Recycling*, 148, 145-156.
- Gözek, S. (2006). The entrepreneur candidate's specialities, their entrepreneur's propensity and supports which is provided for the entrepreneurs. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi].
- Greaves, M., Zibarras, L. D., & Stride, C. (2013). Using the theory of planned behavior to explore environmental behavioral intentions in the workplace. *Journal of Environmental Psychology*, 34, 109-120.
- Grębosz-Krawczyk, M., Zakrzewska-Bielawska, A., & Flaszewska, S. (2021). From words to deeds: The impact of pro-environmental self-identity on green energy purchase intention. *Energies*, 14(18), 5732.

- Guo, J. (2022). The significance of green entrepreneurial self-efficacy: Mediating and moderating role of green innovation and green knowledge sharing culture. *Frontiers in Psychology*, 5854.
- Gürpınar, K. (2019). KOSGEB uygulamalı girişimcilik eğitimleri ve girişimciliği geliştirme (yeni girişimci) destek programı: TR33 bölgesi için nitel bir araştırma. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 14(2), 235-246.
- Haddadin, S. N. M. (2018). A comprehensive model of individual, technological and other factors influencing green entrepreneurial intention in the Jordanian context [Doctoral dissertation, Princess Sumaya University for Technology].
- Hair J, J. F., Sarstedt, M., Ringle, C. M., & Gudergan, S. P. (2017). *Advanced issues in partial least squares structural equation modeling*. Sage Publications.
- Hair, J. F., Risher, J. J., Sarstedt, M., & Ringle, C. M. (2019). When to Use and How to Report the Results of PLS-SEM. *European Business Review*, 31(1), 2-4.
- Hair, J. F., Sarstedt, M., Hopkins, L., & Kuppelwieser, V. G. (2014). Partial Least Squares Structural Equation Modeling (PLS-SEM) An Emerging Tool in Business Research. *European Business Review*, 26(2), 106-121.
- Hair, J.F., Ringle, C.M. & Sarstedt, M. (2011), PLS-SEM: indeed a silver bullet, *Journal of Marketing Theory and Practice*, 19(2), 139-152.
- Haldar, S. (2019). Green entrepreneurship in theory and practice: insights from India. *International Journal of Green Economics*, 13(2), 99.
- Hameed, I., Zaman, U., Waris, I., & Shafique, O. (2021). A serial-mediation model to link entrepreneurship education and green entrepreneurial behavior: application of resource-based view and flow theory. *International journal of environmental research and public health*, 18(2), 550.
- Henley, A., Contreras, F., Espinosa, J. C., & Barbosa, D. (2017). Entrepreneurial intentions of Colombian business students: Planned behaviour, leadership skills and social capital. *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research*, 23(6), 1017-1032.
- Henseler, J. (2017). Partial Least Squares Path Modeling. P. S. H. Leeflang, J. E. Wieringa, T. H. A. Bijmolt, & K. H. Pauwels (Ed.), *Advanced Methods for Modeling Markets* (pp. 361-381) Springer Publishing.
- Henseler, J., Hubona, G., & Ray, P. A. (2016). Using PLS Path Modeling in New Technology Research: Updated Guidelines. *Industrial Management & Data Systems*, 116(1), 2-20.

- Hewlett, S. A., Sherbin, L., & Sumberg, K. (2009). How Gen Y and Boomers will reshape your agenda. *Harvard Business Review*, 87(7-8), 71-6.
- Himel, T. H., Muniandy, S. L., & Rahman, A. A. (2016). The relationship between self-efficacy, feasibility and awareness towards green entrepreneurial intention. *Science International (Lahore)*, 28(2), 2095-2103.
- Hiratsuka, J., Perlaviciute, G., & Steg, L. (2018). Testing VBN theory in Japan: Relationships between values, beliefs, norms, and acceptability and expected effects of a car pricing policy. *Transportation Research Part F: Traffic Psychology and Behaviour*, 53, 74-83.
- Hirsch, E. D., Kett, J. F., & Trefil, J. S. (2002). *The New Dictionary of Cultural Literacy* (third edition), Houghton Mifflin Harcourt Publishing.
- Hisrich, R. D. (1990). Entrepreneurship/intrapreneurship, *American Psychologist*, 45(2), 209-222.
- Hitlin, S. (2003). Values as the core of personal identity: Drawing links between two theories of self. *Social psychology quarterly*, 66 (2), 118-137.
- Ho, M.H.R., Uy, M.A., Kang, B.N., & Chan K.Y. (2018). Impact of Entrepreneurship Training on Entrepreneurial Efficacy and Alertness among Adolescent Youth. *Frontiers in Education* 3, 13.
- Hoang, G., Le, T. T. T., Tran, A. K. T., & Du, T. (2020). Entrepreneurship education and entrepreneurial intentions of university students in Vietnam: the mediating roles of self-efficacy and learning orientation. *Education+ Training*, 63(1), 115-133.
- Hockerts, K. (2015). Determinants of social entrepreneurial intentions. *Entrepreneurship Theory and Practise*. 41, 105–130.
- Holden, R. R. (2010) Face validity. *Corsini Encyclopedia of Psychology*, 1-2.
- Hu, L.T. & Bentler, P.M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling: A Multidisciplinary Journal*, 6, 1–55.
- Hussain, I., Nazir, M., Hashmi, S. B., Di Vaio, A., Shaheen, I., Waseem, M. A., & Arshad, A. (2021). Green and Sustainable Entrepreneurial Intentions: A Mediation-Moderation Perspective. *Sustainability*, 13(15), 8627.

- Hussain, S., & Malik, M. I. (2018). Towards nurturing the entrepreneurial intentions of neglected female business students of Pakistan through proactive personality, self-efficacy and university support factors. *Asia Pacific Journal of Innovation and Entrepreneurship*, 12(3), 363-378.
- Iacobucci, D., & Micozzi, A. (2012). Entrepreneurship education in Italian universities: trend, situation and opportunities. *Education+ Training*, 54(8/9), 673-696.
- Isaak, R. (1997). Globalisation and green entrepreneurship. *Greener Management International*, 80-90.
- Jiang, H., Wang, S., Wang, L., & Li, G. (2020). Golden apples or green apples? The effect of entrepreneurial creativity on green entrepreneurship: A dual pathway model. *Sustainability*, 12(15), 6285.
- Jurásek, M., & Wawrosz, P. (2021). Cultural Intelligence And Adjustment In The Cultural Diverse Contexts: The Role Of Satisfaction With Life And Intercultural Competence. *Economics & Sociology*, 14(4), 204-227.
- Karadeniz, Esra (2016). GEM_Küresel_Girişimcilik_Monitörü-2016_Türkiye_Raporu, https://webdosya.kosgeb.gov.tr/Content/Upload/Dosya/Giri%C5%9Fimcilik/GE_M_Ku%CC%88resel_Giris%CC%A7imcilik_Monito%CC%88ru%CC%88-2016_Tu%CC%88rkiye_Raporu.pdf, Erişim Tarihi: 19.09.2022.
- Kashima, Y., Paladino, A., & Margetts, E. A. (2014). Environmentalist identity and environmental striving. *Journal of Environmental Psychology*, 38, 64–75.
- Keogh, P. D., & Polonsky, M. J. (1998). Environmental commitment: A basis for environmental entrepreneurship?. *Journal of Organizational Change Management*, 11(1), 38-49.
- Khan, M. (2015). Green human resource management –A prerequisite for sustainable environment. *Progress in Science and Engineering Research Journal*, 18(3), 1-7.
- Khursheed, A., Mustafa, F., Fatima, M., & Khalid, F. (2019). Antecedents of entrepreneurial intentions: A cross-country study of northern europe and the danube region. *Iranian Journal of Management Studies*, 12(4), 593-627.
- Kickul, J., Gundry, L. K., Barbosa, S. D., & Whitcanack, L. 2009. Intuition versus analysis? Testing differential models of cognitive style on entrepreneurial self-efficacy and the new venture creation process. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 33(2), 439–453.

- Kim, S. H., & Seock, Y. K. (2019). The roles of values and social norm on personal norms and pro-environmentally friendly apparel product purchasing behavior: The mediating role of personal norms. *Journal of Retailing and Consumer Services*, 51, 83-90.
- Kirkwood, J. & Walton, S. (2010), "What motivates Ecopreneurs to start Businesses?". *International Journal of Entrepreneurial Behaviour & Research*, 16 (3), 204-228.
- Klapper, R. (2004). Government goals and entrepreneurship education – An investigation at a Grande Ecole in France. *Education + Training*, 46, 127–137.
- Koester, E. (2017). *Green entrepreneur handbook: the guide to building and growing a green and clean business* (p. 461). Taylor & Francis Publishing.
- KOSGEB (2015) Türkiye Girişimcilik Stratejisi ve Eylem Planı 2015-2018. Ankara. Adresinden erişildi: https://www.kosgeb.gov.tr/Content/Upload/Dosya/Mali_Tablolar/Gisep_2015-2018_TR.pdf , Erişim Tarihi: 21.09.2022.
- KOSGEB (2021). 2021 Yılı Faaliyet Raporu, https://webdosya.kosgeb.gov.tr/Content/Upload/Dosya/Mali%20Tablolar/2022/KOSGEB_2021_Y%C4%B1%C4%B1_Faaliyet_Raporu.pdf, Erişim Tarihi: 20.10.2022.
- Kotchen, M. J. (2009). Offsetting green guilt. *Stanford Social Innovation Review*, 7(2), 26-31.
- Kraaijenbrink, J., Bos, G. & Groen, A. (2009). What do students think of the entrepreneurial support given by their universities?, *International Journal of Entrepreneurship and Small Business*, 9(1), 110-125.
- Kraus, S., Burtscher, J., Vallaster, C., & Angerer, M. (2018). Sustainable entrepreneurship orientation: A reflection on status-quo research on factors facilitating responsible managerial practices. *Sustainability*, 10(2), 444.
- Krueger, N. F., & Carsrud, A. L. (1993). Entrepreneurial intentions: Applying the theory of planned behaviour. *Entrepreneurship & Regional Development*, 5(4), 315–330.
- Krueger, N. F., Reilly, M. D., & Carsrud, A. L. (2000). Competing models of entrepreneurial intentions. *Journal of Business Venturing*, 15(5), 411–432.
- Kuratko, D. F. (2005). The Emergence of Entrepreneurship Education: Development, Trends, and Challenges. *Entrepreneurship Theory and Practice* 29 (5), 577–98.

- Lai, C. K., & Cheng, E. W. (2016). Green purchase behavior of undergraduate students in Hong Kong. *The Social Science Journal*, 53(1), 67-76.
- Le Loarne Lemaire, S., Razgallah, M., Maalaoui, A., & Kraus, S. (2022). Becoming a green entrepreneur: An advanced entrepreneurial cognition model based on a practiced-based approach. *International Entrepreneurship and Management Journal*, 18(2), 801-828.
- Lee, T. H., & Jan, F. H. (2015). The effects of recreation experience, environmental attitude, and biospheric value on the environmentally responsible behavior of nature-based tourists. *Environmental Management*, 56(1), 193-208.
- Li, Q., Zhang, L., Liu, T., & Qian, Q. (2021). How engineering designers' social relationships influence green design intention: The roles of personal norms and voluntary instruments. *Journal of Cleaner Production*, 278, 123470.
- Liñán, F., & Chen, Y. W. (2006). Testing the entrepreneurial intention model on a two-country sample. *Documents de Treball*, 6/7, 1-37.
- Luszczynska, A., Scholz, U., & Schwarzer, R. (2005). The general self-efficacy scale: multicultural validation studies. *The Journal of Psychology*, 139(5), 439-457.
- Lüthje C., Franke N. (2003). The 'making' of an entrepreneur: testing a model of entrepreneurial intent among engineering students at MIT. *R&D Management*, 33, 135-147.
- Ma, F. (2022). Entrepreneurial Willingness, Practice, and Management Path of College Graduates in a Green Development Environment. *Journal of Environmental and Public Health*, 2022, 1-12.
- Mair, J., & Noboa, E. (2006). Social entrepreneurship: How intentions to create a social venture get formed. *Social Entrepreneurship*, 121-136.
- Maisaroh, M., Sawitri, H. S. R., & Ramli, N. H. (2022). The Green Entrepreneurship Behavior. *Jurnal Analisis Bisnis Ekonomi*, 20(1), 31-49.
- Manley, S. C., Hair, J. F., Williams, R. I., & McDowell, W. C. (2021). Essential new PLS-SEM analysis methods for your entrepreneurship analytical toolbox. *International Entrepreneurship and Management Journal*, 17(4), 1805-1825.
- Marangoz, M., & Aydın, A. E. (2018). Girişimcilik motivasyonları ve engellerine ilişkin algıların girişimcilik niyetine etkisi: üniversite öğrencilerine yönelik bir araştırma. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 13(1), 69-78.

- Martin, C., & Czellar, S. (2017). Where do biospheric values come from? A connectedness to nature perspective. *Journal of Environmental Psychology*, 52, 56-68.
- Maryani, L., & Yuniarsih, T. (2022). Pengaruh Entrepreneurial Self Efficacy Dan Entrepreneurial Orientation Terhadap Green Entrepreneurial Intention. *Oikos: Jurnal Ekonomi dan Pendidikan Ekonomi*, 6(2), 179-188.
- Matilainen, A., Pohja-Mykrä, M., Lähdesmäki, M., & Kurki, S. (2017). "I feel it is mine!"—Psychological ownership in relation to natural resources. *Journal of Environmental Psychology*, 51, 31-45.
- Matlay, H., & Carey, C. (2007). Entrepreneurship education in the UK: A longitudinal perspective. *Journal of Small Business and Enterprise Development*, 14, 252–263.
- McAdams, D. P. (1995). What do we know when we know a person?. *Journal of personality*, 63(3), 365-396.
- McGee, J. E., Peterson, M., Mueller, S. L., & Sequeira, J. M. (2009). Entrepreneurial self-efficacy: Refining the measure. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 33(4), 965-988.
- Meek, W. R., Pacheco, D. F., & York, J. G. (2010). The impact of social norms on entrepreneurial action: Evidence from the environmental entrepreneurship context. *Journal of Business Venturing*, 25(5), 493–509.
- Meoli, A., Fini, R., Sobrero, M., & Wiklund, J. (2020). How entrepreneurial intentions influence entrepreneurial career choices: The moderating influence of social context. *Journal of Business Venturing*, 35(3), 105982.
- Mia, M. M., Rizwan, S., Zayed, N. M., Nitsenko, V., Miroshnyk, O., Kryshal, H., & Ostapenko, R. (2022). The Impact of Green Entrepreneurship on Social Change and Factors Influencing AMO Theory. *Systems*, 10(5), 132.
- Miller, D., Merrilees, B., & Coghlan, A. (2015). Sustainable urban tourism: understanding and developing visitor pro-environmental behaviours. *Journal of Sustainable Tourism*, 23(1), 26-46.
- Mokaya, S.O., Namusonge, M., & Sikalieh, D., (2012). The Concept of entrepreneurship: In pursuit of a universally acceptable definition. *International Journal of Arts and Commerce*, 1(6), 128-135.
- Morck, R. (2014). The social value of shareholder value. *Corporate Governance: An International Review*, 22(3), 185–193.

- Mostafa, M. M. (2006). Antecedents of Egyptian consumers' green purchase intentions: A hierarchical multivariate regression model. *Journal of International Consumer Marketing*, 19(2), 97-126.
- Mukesh, H. V., Pillai, K. R., & Mamman, J. (2020). Action-Embedded pedagogy in entrepreneurship education: An experimental enquiry. *Studies in Higher Education*, 45(8), 1679–1693.
- Muñoz, P., & Dimov, D. (2015). The call of the whole in understanding the development of sustainable ventures. *Journal of Business Venturing*, 30(4), 632–654.
- Muo, I., & Azeez, A. (2019). Green entrepreneurship: Literature review and agenda for future research. *International Journal of Entrepreneurial Knowledge*, 7(2), 17-29.
- Mustafa, M. J., Hernandez, E., Mahon, C. & Chee, L.K. (2016). Entrepreneurial intentions of university students in an emerging economy: the influence of university support and proactive personality on students' entrepreneurial intention, *Journal of Entrepreneurship in Emerging Economies*, 8(2), 162-179.
- Mutum, D.S., Ghazali, E.M. & Wei-Pin, W. (2021). Parallel mediation effect of consumption values and the moderation effect of innovativeness, in predicting the influence of identity on green purchasing behavior. *Journal of Consumer Behavior*, 20, 827–844.
- Nakip, M. (2003). *Pazarlama Araştırmaları Teknikler ve (SPSS Destekli) Uygulamalar*, Seçkin Yayıncılık.
- Namal, M. K., Koçancı, M., & Aksoy, B. (2018). Kosgeb Girişimcilik Programı: Eleştirel Bir Değerlendirme. *Akademik Hassasiyetler*, 5(9), 93-110.
- Namazkhan, M., Albers, C., & Steg, L. (2019). The role of environmental values, socio-demographics and building characteristics in setting room temperatures in winter. *Energy*, 171, 1183-1192.
- Navarathinam, K., & Amutha, V. (2022). Green Entrepreneurship: A Sustainable Development Initiative with Special Reference to Selected Districts. *Journal of Positive School Psychology*, 6(3), 7517-7526.
- Neneh, B. N. (2020). Entrepreneurial self-efficacy and a student's predisposition to choose an entrepreneurial career path: the role of self-perceived employability. *Education+ Training*.

- Newman, A., Herman, H. M., Schwarz, G., & Nielsen, I. (2018). The effects of employees' creative self-efficacy on innovative behavior: The role of entrepreneurial leadership. *Journal of Business Research*, 89, 1-9.
- Nguyen, T. N., Lobo, A., & Greenland, S. (2016). Pro-environmental purchase behaviour: The role of consumers' biospheric values. *Journal of Retailing and Consumer Services*, 33, 98-108.
- Nguyen, T. L., Pham, N. A. N., Nguyen, T. K. N., Nguyen, N. K. V., Ngo, H. T., & Pham, T. T. L. (2022). Factors affecting green entrepreneurship intentions during the Covid-19 pandemic: An empirical study in Vietnam. *The Journal of Asian Finance, Economics and Business*, 9(2), 383-393.
- Niemiec, R. M., Champine, V., Vaske, J. J., & Mertens, A. (2020). Does the impact of norms vary by type of norm and type of conservation behavior? A meta-analysis. *Society & Natural Resources*, 33(8), 1024-1040.
- Nilsson, A., Hansla, A., Heiling, J. M., Bergstad, C. J., & Martinsson, J. (2016). Public acceptability towards environmental policy measures: Value-matching appeals. *Environmental Science & Policy*, 61, 176-184.
- Nitzl, C. (2016). The use of partial least squares structural equation modelling (PLS-SEM) in management accounting research: Directions for future theory development. *Journal of Accounting Literature*, 37, 19-35.
- Nordlund, A.M., & Garvill, J. (2003). Effects of values, problem awareness, and personal norm on willingness to reduce personal car use. *Journal of Environmental Psychology*, 23(4), 339-347.
- Nowiński, W., Haddoud, M. Y., Lančarič, D., Egerová, D., & Czeglédi, C. (2019). The impact of entrepreneurship education, entrepreneurial self-efficacy and gender on entrepreneurial intentions of university students in the Visegrad countries. *Studies in Higher Education*, 44(2), 361-379.
- Ntshangase, S. D., & Ezeuduji, I. O. (2022). The impact of entrepreneurship education on tourism students' entrepreneurial intention in South Africa. *Journal of Teaching in Travel & Tourism*, 1-19.
- Nuringsih, K., & Nuryasman, M. N. (2022). Understanding Relationship Green Entrepreneurship and Circular Economy. *Jurnal Manajemen*, 26(2), 200-224.
- OECD (2011), "Measuring Green Entrepreneurship", in *Entrepreneurship at a Glance 2011*, OECD Publishing, Paris. DOI: <https://doi.org/10.1787/9789264097711-4-en>, Tarihi: 03.10.2022.

- OECD, (2004), Promoting Entrepreneurship and Innovative SMESs in a Global Economy: Towards a More Responsible and Inclusive Globalization, Istanbul, Turkey. <https://www.oecd.org/cfe/smes/31919590.pdf>, Erişim Tarihi: 10.09.2022.
- OECD/Eurostat (1999), The Environmental Goods and Services Industry – Manual for Data Collection and Analysis, Paris. https://unstats.un.org/unsd/envaccounting/ceea/archive/EPEA/EnvIndustry_Manual_for_data_collection.PDF, Erişim Tarihi: 12.10.2022.
- OKP, Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018), Girişimciliğin Geliştirilmesi, Özel İhtisas Komisyon Raporu, Ankara 2014. https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/08/Onuncu_Kalkinma_Planı-2014-2018.pdf, Erişim Tarihi: 11.09.2022
- Olugbola S. A. (2017). Exploring entrepreneurial readiness of youth and startup success components: entrepreneurship training as a moderator. *Journal of Innovation Knowledge*, 2(3), 155–171.
- Oosterbeek, H., Van Praag, M. & Ijsselstein, A. (2010). The impact of entrepreneurship education on entrepreneurship skills and motivation, *European Economic Review*, 54(3), 442-454.
- Osorio, A. E., Settles, A., & Shen, T. (2017). Does family support matter? The influence of support factors on entrepreneurial attitudes and intentions of college students. *Academy of Entrepreneurship Journal*, 23(1), 24-43.
- Otache, I., Oluwade, D. O., & Idoko, E. O. J. (2020). Entrepreneurship education and undergraduate students' self-employment intentions: Do paid employment intentions matter? *Education+ Training*, 62(7/8), 741–757.
- Özler, N. D. E., Giderler, C., & Baran, H. (2017). Öz-Yeterlilik Ve Kontrol Odağının Bireylerin Girişimcilik Niyeti Üzerindeki Etkisini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 13(13), 736-747.
- Pachaly, M. V. W. (2012). Barriers and Triggers to Green Entrepreneurship (Doctoral dissertation, Doctoral dissertation, Thesis, Erasmus Universiteit Rotterdam).
- Pacheco, D. F., Dean, T. J., & Payne, D. S. (2010). Escaping the greenprison: Entrepreneurship and the creation of opportunities for sustain-able development. *Journal of Business Venturing*, 25(5), 464–480.

- Parrish, B.D. & Foxon, T.J. (2009). Sustainability entrepreneurship and equitable transitions to a low-carbon economy. *Green Management International*, 55, 47–62.
- Pérez-Macías, N., Fernández-Fernández, J. L., & Vieites, A. R. (2019). Entrepreneurial intentions: Trust and network ties in online and face-to-face students. *Education+ Training*, 61(4), 461-479.
- Periera, A., Mashabi, N. A., & Muhariati, M. (2017). Pengaruh dukungan orangtua terhadap minat anak dalam berwirausaha (pada siswa SMK Strada Koja, Jakarta Utara). *Jurnal Kesejahteraan Keluarga dan Pendidikan*, 4(2), 70–76.
- Pierce, J. L., & Jussila, I. (2010). Collective psychological ownership within the work and organizational context: Construct introduction and elaboration. *Journal of Organizational Behavior*, 31, 810-834.
- Pierce, J. L., & Jussila, I. (2011). *Psychological ownership and the organizational context: Theory, research evidence, and application*. Edward Elgar Publishing.
- Pierce, J.L., Kostova, T., & Dirks, K.T. (2003). The state of psychological ownership: Integrating and extending a century of research. *Review of General Psychology*, 7(1), 84–107.
- Piperopoulos, P. and Dimov, D. (2015). Burst bubbles or build steam? Entrepreneurship education, entrepreneurial self-efficacy, and entrepreneurial intentions. *Journal of Small Business Management*, 53(4), 970-985.
- Poortinga, W., Steg, L., & Vlek, C. (2004). Values, environmental concern, and environmental behavior: A study into household energy use. *Environment and Behavior*, 36(1), 70-93.
- Powell, G. N., & Eddleston, K. A. (2013). Linking family-to-business enrichment and support to entrepreneurial success: Do female and male entrepreneurs experience different outcomes? *Journal of Business Venturing*, 28(2), 261-280.
- Prabowo, H., Ikhsan, R. B., & Yuniarty, Y. (2022). Drivers of green entrepreneurial intention: why does sustainability awareness matter among university students?. *Frontiers in Psychology*, 13. 873140, 1-17.
- Pratama, A. (2022). A comparative study of green entrepreneurial intention between Indonesian and Malaysian students during covid-19. [Undergraduate Thesis, IPMI Business School].

- Premand, P., Brodmann, S., Almeida, R., Grun, R. & Barouni, M. (2016). Entrepreneurship education and entry into self-employment among university graduates. *World Development*, 77, 311-327.
- Preston, S. D., & Gelman, S. A. (2020). This land is my land: Psychological ownership increases willingness to protect the natural world more than legal ownership. *Journal of Environmental Psychology*, 70, 101443.
- Qasim, H., Yan, L., Guo, R., Saeed, A., & Ashraf, B. N. (2019). The defining role of environmental self-identity among consumption values and behavioral intention to consume organic food. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 16(7), 1106.
- Qazi, W., Qureshi, J. A., Raza, S. A., Khan, K. A., & Qureshi, M. A. (2020). Impact of personality traits and university green entrepreneurial support on students' green entrepreneurial intentions: the moderating role of environmental values. *Journal of Applied Research in Higher Education*, Emerald Publishing Limited, 2050-7003.
- Ramayah, T., Rahman, S. A., & Taghizadeh, S. K. (2019). Modelling green entrepreneurial intention among university students using the entrepreneurial event and cultural values theory. *International Journal of Entrepreneurial Venturing*, 11(4), 394-412.
- Ramayah, T., Taghizadeh, S. K., & Rahman, S. A. (2022). Shaping up the green entrepreneurial inclination among the university students. *Asian Academy of Management Journal*, 27(2), 59–81,
- Rao, K.N. & Reddy, G.V.K. (2012). Green entrepreneurship- A paradigm shift towards environment consciousness. *Asia Pacific Journal of Management and Entrepreneurship Research*, 1(3), 112-118.
- Rasmussen, E. A., & Sørheim, R. (2006). Action-based entrepreneurship education. *Technovation*, 26(2), 185–94.
- Ratti, M. & Chhibber, S. (2014). Green entrepreneurship: Road to green economy-environment- sustainable social system. *International Journal of Social Science & Interdisciplinary Research*, 3(11), 82-95.
- Rauch, A., & Hulsink, W. (2015). Putting entrepreneurship education where the intention to act lies: An investigation into the impact of entrepreneurship education on entrepreneurial behavior. *Academy of Management Learning & Education*, 14(2), 187–204.

- Raza, S.A., Qazi, W. & Umer, B. (2019). Examining the impact of case-based learning on student engagement, learning motivation and learning performance among university students, *Journal of Applied Research in Higher Education*, 12(3), 517-533.
- Rishiraj, S. (2018). *Green Entrepreneurship A Sustainable Development Initiative in India with Special Reference to Select States*. [Doctoral Dissertation, University of Allahabad].
- Rivai, H. A., Lukito, H., & Morhan, A. (2020). Personal attitudes, family backgrounds, and contextual elements as antecedents of students' entrepreneurial intentions: The case of Indonesian higher education. In *Advances in Business, Management and Entrepreneurship*, CRC Press, 886-889.
- Robichaud, Y., McGraw, E., ve Alain, R. (2001). Toward the development of a measuring instrument for entrepreneurial motivation. *Journal of Developmental Entrepreneurship*, 6, 189–201.
- Roobavannan, M., Van Emmerik, T. H., Elshafei, Y., Kandasamy, J., Sanderson, M. R., Vigneswaran, S., ... & Sivapalan, M. (2018). Norms and values in sociohydrological models. *Hydrology and Earth System Sciences*, 22(2), 1337-1349.
- Roos, D., & Hahn, R. (2019). Understanding collaborative consumption: An extension of the theory of planned behavior with value-based personal norms. *Journal of Business Ethics*, 158(3), 679-697.
- Ruepert, A., Keizer, K., Steg, L., Maricchiolo, F., Carrus, G., Dumitru, A., García Mira, A. Stancu & Moza, D. (2016). Environmental considerations in the organizational context: A pathway to pro-environmental behaviour at work. *Energy Research & Social Science*, 17, 59-70.
- Saari U. A. & Joensuu-Salo, S. (2019). Green Entrepreneurship. In: Leal Filho W., Azul A., Brandli L., Özuyar P., Wall T. (eds) *Responsible Consumption and Production. Encyclopedia of the UN Sustainable Development Goals*. Springer Publishing.
- Sabah, S. (2016). Entrepreneurial Intention: Theory of planned behaviour and the moderation effect of start-up experience. In *Entrepreneurship-Practice-Oriented Perspectives*. Intech Open, 88-99.

- Saeed S., Yousafzai S. Y., Yani-de-soriano M., & Muffatto M. (2015). The role of perceived university support in the formation of students' entrepreneurial intention. *Sustainable Entrepreneurship*. Routledge, 3-23.
- Saleem, F., Adeel, A., Ali, R., & Hyder, S. (2018). Intentions to adopt ecopreneurship: Moderating role of collectivism and altruism. *Entrepreneurship and Sustainability Issues*, 6(2), 517-537.
- Santika, I. W., Wardana, I. M., Setiawan, P. Y., & Widagda, I. G. (2022). Entrepreneurship education and green entrepreneurial intention: A conceptual framework. *Linguistics and Culture Review*, 6, 797-810.
- Sarstedt, M. Ringle, C.M. Hair J.F. (2021). Partial least squares structural equation modeling, *Handbook of market research*, C. Homburg et al. (eds), 587–632.
- Schaper, M. (2002). The essence of eco-entrepreneurship. *Greener Management International*, 38, 26-30.
- Schumpeter, J.A., 1934 (2008), *The Theory of Economic Development: An Inquiry into Profits, Capital, Credit, Interest and the Business Cycle*, translated from the German by Redvers Opie, New Brunswick (U.S.A) and London (U.K.): Transaction Publishers.
- Schwartz, S. H. & Bilsky, W. (1990). Toward a theory of the universal content and structure of values: extensions and cross-cultural replications, *Journal of Personality and Social Psychology*, 58, 878–891.
- Schwartz, S. H., & Howard, J. A. (1984). Internalized values as motivators of altruism. Development and maintenance of prosocial behavior: International perspectives on positive morality, 229-255.
- Schwartz, S. H. (1977). Normative influences on altruism. In L. Berkowitz (Ed.), *Advances in experimental social psychology*, Academic Press, 10, 221-279 .
- Schwartz, S. H. (1992). Universals in the content and structure of values: theoretical advances and empirical tests in 20 countries. *Advances in Experimental Social Psychology*, 25, 1-65.
- Schwartz, S. H. (2006). A theory of cultural value orientations: explication and applications. *Comparative Sociology*, 5(2-3), 137-182.
- Schwartz, S. H. (2012). An overview of the schwartz theory of basic values. *Online Readings in Psychology and Culture*, 2(1), 1-20.

- Seçgin, Y. (2020). Girişimcilik Eğitiminin Girişimcilik Eğilimi Üzerine Etkisi: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *Business & Management Studies: An International Journal*, 8(1), 803-827.
- Sequiera, J., Mueller, S. McGee, J. E. (2007). The Influence Of Social Ties And Self-Efficacy In Forming Entrepreneurial Intentions And Motivating Nascent Behavior, *Journal of Developmental Entrepreneurship*, 12(3), 275–293.
- Shah, I. A., Amjed, S., & Jaboob, S. (2020). The moderating role of entrepreneurship education in shaping entrepreneurial intentions. *Journal of Economic Structures*, 9(1), 1–15.
- Shane, S., & Venkataraman, S. (2000). The promise of entrepreneurship as a field of research. *Academy of Management Review*, 25(1), 217-226.
- Shepherd, D. A., & DeTienne, D. R. (2005). Prior knowledge, potential financial reward, and opportunity identification. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 29(1), 91-112.
- Shepherd, D. A., & Patzelt, H. (2011). The new field of sustainable entrepreneurship: Studying entrepreneurial action linking “what is to be sustained” with “what is to be developed.” *Entrepreneurship Theory and Practice*, 35(1), 137–163.
- Shepherd, D. A., & Zacharakis, A. (2018). Conjoint analysis: A window of opportunity for entrepreneurship research. In *Reflections and extensions on key papers of the first twenty-five years of advances*. Emerald Publishing Limited.
- Shepherd, D. A., Wennberg, K., Suddaby, R., & Wiklund, J. (2019). What are we explaining? A review and agenda on initiating, engaging, performing, and contextualizing entrepreneurship. *Journal of Management*, 45(1), 159-196.
- Sher, A., Abbas, A., Mazhar, S., Azadi, H., & Lin, G. (2020). Fostering sustainable ventures: Drivers of sustainable start-up intentions among aspiring entrepreneurs in Pakistan. *Journal of Cleaner Production*, 262, 121269.
- Sherman, P., Sebor, T., & Dignan, L. (2008). Experiential entrepreneurship in the classroom: Effects of teaching methods on entrepreneurial career choice intentions. *Journal of Entrepreneurship Education*, 11, 29–43.
- Sherwood, J. J. (1965). Self Identity and Referent Others. *Sociometry*, 28(1), 66-81.
- Shi, L., Yao, X., & Wu, W. (2019). Perceived university support, entrepreneurial self-efficacy, heterogeneous entrepreneurial intentions in entrepreneurship education: The moderating role of the Chinese sense of face. *Journal of Entrepreneurship in Emerging Economies*, 12(2), 205-230.

- Shirokova G., Osiyevskyy O., Morris M. H., Bogatyreva K. (2017). Expertise, university infrastructure and approaches to new venture creation: assessing students who start businesses. *Entrepreneurship & Regional Development*, 29 912–944.
- Sikalieh, D., Mokaya, S. O., & Namusonge, M. (2012). The concept of entrepreneurship; in pursuit of a universally acceptable definition. *International Journal of Arts and Commerce*, 1(6), 128-135.
- Silajdžić, I., Kurtagić, S. M., & Vučijak, B. (2015). Green entrepreneurship in transition economies: a case study of Bosnia and Herzegovina. *Journal of Cleaner Production*, 88, 376-384.
- Smith, K. E., Norman, G. J., & Decety, J. (2020). Medical students' empathy positively predicts charitable donation behavior. *The journal of positive psychology*, 15(6), 734-742.
- Solomon, G. (2007). An examination of entrepreneurship education in the United States. *Journal of Small Business and Enterprise Development*, 14, 168–182.
- Solomon, G., Duffy, S., & Tarabishy, A. (2002). The state of entrepreneurship education in the United States: A nationwide survey and analysis. *International Journal of Entrepreneurship Education*, 1, 65–86.
- Soomro, B. A., Ghumro, I. A., & Shah, N. (2020). Green entrepreneurship inclination among the younger generation: An avenue towards a green economy. *Sustainable Development*, 28(4), 585-594.
- Souitaris, V., Zerbinati, S., & Al-Laham, A. (2007). Do entrepreneurship programmes raise entrepreneurial intention of science and engineering students? The effect of learning, inspiration and resources. *Journal of Business Venturing*, 22(4), 566–591.
- Sönmez Çakır, F. (2019). Kısmi en küçük kareler yapısal eşitlik modellemesi (PLS-SEM) ve bir uygulama. *Sosyal Araştırmalar ve Davranış Bilimleri*, 5(9), 111-128.
- Sparks, P & Shepherd, R. (1992). Self-identity and the theory of planned behaviour: assessing the role of identification with Green Consumerism. *Social Psychology Quarterly*, 55 (4), 388–399.
- Sparks, P., Shepherd, R., Frewer L.J. (1995). Assessing and structuring attitudes toward the use of gene technology in food production: The role of ethical obligation, *Basic and Applied Social Psychology*, 16(3), 267-285.

- Steg, L., Bolderdijk, J. W., Keizer, K., & Perlaviciute, G. (2014). An integrated framework for encouraging pro-environmental behaviour: The role of values, situational factors and goals. *Journal of Environmental psychology*, 38, 104-115.
- Steg, L., De Groot, J. I. M., Dreijerink, L., Abrahamse, W., & Siero, F. (2011). General antecedents of personal norms, policy acceptability, and intentions: The role of values, worldviews, and environmental concern. *Society and Natural Resources*, 24, 349–367.
- Stern, P. C. (2000). Toward a coherent theory of environmentally significant behavior. *Journal of Social Issues*, 56(3), 407-424.
- Stern, P. C., Dietz, T., Abel, T., Guagnano, G.A., & Kalof, L. (1999). A value belief norm theory of support for social movements: The case of environmentalism. *Human Ecology Review*, 6(2), 81-97.
- Stets, J. E., & Biga, C. F. (2003). Bringing identity theory into environmental sociology. *Sociological Theory*, 21(4), 398-423.
- Stradling, S. G., Meadows, M. L. & Beatty, S. (1999). Factors affecting car use choices: Transport Research Institute, Napier University, Edinburgh.
- Sudyasjayanti, C. (2017). The green behavior differences of green entrepreneur intentions among male and female students. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 7(12), 1326-1335.
- Sun, H., Lo, C. T., Liang, B., & Wong, Y. L. B. (2017). The impact of entrepreneurial education on entrepreneurial intention of engineering students in Hong Kong. *Management Decision*, 55 (7), 1371-1393.
- Suresh, J., & Ramraj, R. (2012). Entrepreneurial ecosystem: Case study on the influence of environmental factors on entrepreneurial success. *European Journal of Business and Management*, 4(16), 95-101.
- Suardi, D. M., Machmud, A., Supardi, E., & Iswanti, I. (2021). opportunity recognition and green entrepreneurial intention: The moderating effect of entrepreneurship education. *JPBM (Jurnal Pendidikan Bisnis dan Manajemen)*, 7(1), 42-55.
- Tan, K. L., Suhaida, S., & Leong, Y. P. (2013, June). Self-Efficacy and green entrepreneurship. In *IOP Conference Series: Earth and Environmental Science*, IOP Publishing, 16(1), 012119.

- Taormina, R. J., & Lao, S. K. M. (2007). Measuring Chinese entrepreneurial motivation: Personality and environmental influences. *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research*, 13(4), 200-221.
- Taufique, K. M. R., & Vaithianathan, S. (2018). A fresh look at understanding Green consumer behavior among young urban Indian consumers through the lens of Theory of Planned Behavior. *Journal of Cleaner Production*, 183, 46-55.
- Terry, D. J., Hogg, M. A., & White, K. M. (1999). The theory of planned behaviour: self-identity, social identity and group norms. *British Journal of Social Psychology*, 38(3), 225-244.
- Thelken, H.N. & de Jong, G. (2020). The impact of values and future orientation on intention formation within sustainable entrepreneurship. *Journal of Cleaner Production*, 266, 122052.
- Thøgersen J. (1996). Recycling and morality: A critical review of the literature. *Environment and Behavior* 28(4), 536–58.
- Thompson, N., Kiefer, K., & York, J. G. (2011). Distinctions not dichotomies: Exploring social, sustainable, and environmental entrepreneurship. In G.T. Lumpkin, & J. A. Katz (Eds.), *Social and Sustainable Entrepreneurship (Advances in Entrepreneurship, Firm Emergence and Growth, 13, 201-220*. Howard House, Emerald Group Publishing Limited.
- Thorbjørnsen, H., Pedersen, P.E., & Nysveen, H. (2007). This is who i am: Identity expressiveness and the theory of planned behavior. *Psychology & Marketing*, 24, 763–785.
- Tien, N. H., Hiep, P. M., Dai, N. Q., Duc, N. M., & Hong, T. T. K. (2020). Green entrepreneurship understanding in Vietnam. *International Journal of Entrepreneurship*, 24(2), 1-14.
- Tounés, A., Tornikoski, E. T., & Gribaa, F. (2019). The formation of environmentally friendly intentions of sme owner-managers in an emerging country: The case of Tunisian's textile–clothing industry. *Organization & Environment*, 32(4), 528-554.
- Tsai, K. H., Chang, H. C., & Peng, C. Y. (2016). Extending the link between entrepreneurial self-efficacy and intention: a moderated mediation model. *International Entrepreneurship and Management Journal*, 12(2), 445-463.

- TÜİK (2021). Türkiye İstatistik Kurumu İstatik Veri Portalı, Girişimcilik ve İş Demografisi, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Girisimcilik-ve-Is-Demografisi-2020-37187> , Erişim Tarihi 26.10.2022
- Turulja, L., Veselinovic, L., Agic, E., & Pasic-Mesihovic, A. (2020). Entrepreneurial intention of students in Bosnia and Herzegovina: What type of support matters?. *Economic research-Ekonomska istraživanja*, 33(1), 2713-2732.
- TÜSİAD (2002). Türkiye'de Girişimcilik, <https://tusiad.org/tr/yayinlar/raporlar/item/1880-turkiyede-girisimcilik> , Erişim Tarihi: 18.09.2022.
- United Nations Development Program (UNDP) (2021). Sustainable Development Goals, The SDGs in Action. Erişim adresi: <https://www.undp.org/sustainable-development-goals>, Erişim Tarihi: 20.10.2022.
- Uslu, Y. D., Hancıoğlu, Y., & Demir, E. (2015). Applicability to green entrepreneurship in Turkey: A situation analysis. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 195, 1238-1245.
- Ünal, A. B., Steg, L., & Gorsira, M. (2018). Values versus environmental knowledge as triggers of a process of activation of personal norms for eco-driving. *Environment and Behavior*, 50(10), 1092-1118.
- Vaidya, P.N. & Honagannavar, D.V. (2017). Green entrepreneurship towards sustainable environment. *International Journal of Commerce and Management Research*, 3(1), 88-91.
- van den Broek, K. L., Walker, I., & Klöckner, C. A. (2019). Drivers of energy saving behaviour: The relative influence of intentional, normative, situational and habitual processes. *Energy Policy*, 132, 811-819.
- Van der Werff, E. & Steg, L. (2016). The psychology of participation and interest in smart energy systems: Comparing the value-belief-norm theory and the value-identity-personal norm model. *Energy Research & Social Science*, 22, 107- 114.
- Van der Werff, E., Steg, L., & Keizer, K. (2013a). It is a moral issue: The relationship between environmental self-identity, obligation-based intrinsic motivation and pro-environmental behaviour. *Global Environmental Change*, 23(5), 1258-1265.
- Van der Werff, E., Steg, L., & Keizer, K. (2013b). The value of environmental self-identity: The relationship between biospheric values, environmental self-identity and environmental preferences, intentions and behaviour. *Journal of Environmental Psychology*, 34, 55-63.

- Van der Werff, E., Steg, L., & Keizer, K. (2014). I am what I am, by looking past the present: The influence of biospheric values and past behavior on environmental self-identity. *Environment and Behavior*, 46(5), 626-657.
- Van Stel, A., Carree, M., & Thurik, R. (2005). The effect of entrepreneurial activity on national economic growth. *Journal Small Business Economics*, 24, 311–321.
- Verkuyten, M., & Martinovic, B. (2017). Collective psychological ownership and intergroup relations. *Perspectives on Psychological Science*, 12, 1021–1039.
- Verplanken, B., & Holland, R. W. (2002). Motivated decision making: effects of activation and self-centrality of values on choices and behavior. *Journal of Personality and Social Psychology*, 82(3), 434.
- Voda, A. I., Covatariu, D., & Ghiuta, O. A. (2019). Student's entrepreneurial intentions: role of entrepreneurial education and risk taken ability. *Environmental Engineering and Management Journal*, 18, 1527-1534.
- Vuorio, A. M., Puumalainen, K., & Fellnhofer, K. (2017). Drivers of entrepreneurial intentions in sustainable entrepreneurship. *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research*.
- Walley, E. E., & Taylor, D. W. (2002). Opportunists, champions, mavericks...?. *Greener Management International*, 38, 31-43.
- Walter, S. G., & Block, J. H. (2016). Outcomes of entrepreneurship education: An institutional perspective. *Journal of Business Venturing*, 31(2), 216-233.
- Walton, T. N., & Jones, R. E. (2018). Ecological identity: the development and assessment of a measurement scale. *Environment and Behavior*, 50(6), 657-689.
- Wan, C., Shen, G. Q., & Yu, A. (2014). The role of perceived effectiveness of policy measures in predicting recycling behaviour in Hong Kong. *Resources, Conservation and Recycling*, 83, 141-151.
- Wang, E. S. T., ve Chou, C. F. (2020). Norms, consumer social responsibility and fair trade product purchase intention. *International Journal of Retail & Distribution Management*, 49(1), 23-39.
- Wang, L., Prieto, L., ve Hinrichs, K. T. (2010). Direct and indirect effects of individual and environmental factors on motivation for self-employment. *Journal of Developmental Entrepreneurship*, 15(4), 481-502.

- Wang, W., Cao, Q., Zhuo, C., Mou, Y., Pu, Z., ve Zhou, Y. (2021). Covid-19 to green entrepreneurial intention: Role of green entrepreneurial self-efficacy, optimism, ecological values, social responsibility, and green entrepreneurial motivation. *Frontiers in Psychology*, 12, 1-16.
- Wang, X., Fielding, K. S., & Dean, A. J. (2022). Psychological ownership of nature: A conceptual elaboration and research agenda. *Biological Conservation*, 267, 109477.
- Warshaw, P. R., & Davis, F. D. (1985). Disentangling behavioral intention and behavioral expectation. *Journal of Experimental Social Psychology*, 21(3), 213-228.
- Wei, L. C. ve Nordin, N. (2019). Green entrepreneurial intention of MBA students: A Malaysian study. *International Journal of Industrial Management*, 5, 38-55.
- Weng, Y., Pasha, A. T., Malik, M. S., Farooq, M. U., & Hussain, S. (2022). How external environment and altruistic traits drive eco-centric entrepreneurial intention among youth in the post-Covid 19 era?. *Frontiers in Psychology*, 1420, 1-12.
- Westhead, P., & Matlay, H. (2006). Skills associated with employment positions in SMEs and favourable attitudes toward self-employment: Longitudinal evidence from students who participated in the Shell Technology Enterprise Programme. *Technology Analysis & Strategic Management*, 18, 93–124.
- Whitmarsh, L. & O'Neill, S. (2010) Green identity, green living? The role of pro-environmental self-identity in determining consistency across diverse pro-environmental behaviours. *Journal of Environmental Psychology*, 30(3), 305–314.
- Wilson, F., Kickul, J., & Marlino, D. (2007). Gender, entrepreneurial self-efficacy, and entrepreneurial career intentions: Implications for entrepreneurship education. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 31, 387–406.
- Wold, H. (1980), Model construction and evaluation when theoretical knowledge is scarce: theory and application of partial least squares, *Evaluation of Econometric Models*. Academic Press, 47-74.
- Wong, P. K., Ho, Y. P. & Autio, E. (2005). Entrepreneurship, innovation and economic growth: Evidence from GEM data. *Small Business Economics* 24(3), 335–50.

- Wu, S., & Wu, L. (2008). The impact of higher education on entrepreneurial intentions of university students in China. *Journal of Small Business and Enterprise Development*, 15(4), 752-774.
- Xu, Y., Wei, X., & Chen, S. C. (2019). Determinants and mechanisms of tourists' environmentally responsible behavior: applying and extending the value-identity-personal norm model in China. *Sustainability*, 11(13), 3711.
- Yazıcıoğlu, Y. ve Erdoğan, S. (2004). *Spss Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Detay Yayıncılık.
- Yıldız, E. (2020). *SmartPLS ile Yapısal Eşitlik Modellemesi*, Seçkin Yayıncılık..
- Yılmaz, V., ve Kınaş, Y. (2020). Kısmi en küçük kareler yapısal eşitlik modellemesiyle bir elektrik dağıtım şirketinin hizmet kalitesinin araştırılması. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 15(2), 437-456.
- Yi, G. (2021). From green entrepreneurial intentions to green entrepreneurial behaviors: The role of university entrepreneurial support and external institutional support. *International Entrepreneurship and Management Journal*, 17(2), 963-979.
- York, J. G., & Venkataraman, S. (2010). The entrepreneur–environment nexus: Uncertainty, innovation, and allocation. *Journal of Business Venturing*, 25(5), 449-463.
- Zhang, X., Geng, G., & Sun, P. (2017). Determinants and implications of citizens' environmental complaint in China: Integrating theory of planned behavior and norm activation model. *Journal of Cleaner Production*, 166, 148-156.
- Zhao, H., Seibert, S., & Hills, G. (2005). The mediating role of self-efficacy in the development of entrepreneurial intentions. *Journal of Applied Psychology*, 90(6), 1265–1272.
- Zhao, M., Liu, J., & Shu, C. (2021). Pursuing sustainable development through green entrepreneurship: An institutional perspective. *Business Strategy and the Environment*, 30(8), 4281-4296.
- Zhao, X., Lynch Jr, J. G., & Chen, Q. (2010). Reconsidering Baron and Kenny: Myths and truths about mediation analysis. *Journal of Consumer Research*, 37(2), 197-206.

EKLER

EK A. Etik Kurul İzin Talep Formu ve Onay Tutanak Formu

T.C	
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ	
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ	
TEZ / ARASTIRMA / ANKET / ÇALIŞMA İZİN / ETİK KURULU İZİNİ TALEP FORMU VE ONAY TUTANAK FORMU	
ÖĞRENCİ BİLGİLERİ	
T.C. NOSU	
ADI VE SOYADI	DENİZ YALÇINTAŞ
ÖĞRENCİ NO	20189001
TEL. NO.	
E - MAIL ADRESLERİ	
ANA BİLİM DALI	İŞLETME
HANGİ AŞAMADA OLDUĞU (DERS / TEZ)	TEZ
İSTENİLE BULUNDUĞU DÖNEME AIT DÖNEMLIK KAYDINI YAPILIP- YAPILMADICI	2022 / 2023-GÜZ DÖNEMİ KAYDINI YENİLEDİM.
ARAŞTIRMA/ANKET/ÇALIŞMA TALEBİ İLE İLGİLİ BİLGİLER	
TEZİN KONUSU	"Yeşil olmak", "sürdürülebilir olmak" gibi kavramlar tüm dünyada önemli hale gelmiş ve bu bağlamda akademik literatürde sıkça yer almaya başlamıştır. Yeşil girişimcilik esas amacı, geleneksel girişimcilik kavramlarını takip etmek ve aynı zamanda toplum ve çevre için ek potansiyel getirmektir. Üniversite öğrencileri, üniversitede girişimcilik ile ilgili temel bilgiler edinmekte, mezun olduklarında çeşitli girişimlerde bulunma fikrine sahip olma-tadirdir. Bu öğrencilerin girişimcilik niyetlerini etkileyen çeşitli faktörler vardır ve bu faktörlerin bilinmesi önem arz etmektedir.
TEZİN AMACI	Geleceğin girişimcileri olan öğrencilerin yeşil girişimci olma bilincinin oluşturulması, yenilikçi yeşil işler geliştirmeleri için teşvik edilmeleri ve girişimcilik niyetlerini açıklayan faktörlerin bilinmesinin ve anlaşılmasının önemli büyüktür. Bu kapsamda çalışmanın amacı, Değer-Kırmık- Normlar teorisi bağlamında Üniversite öğrencilerinin yeşil girişimcilik niyetlerini incelemek, psikolojik sağlık ve yeşil girişimci öz yeterliklerinin yeşil girişimcilik niyetleri üzerindeki etkisini ortaya koymak, son olarak da eğitim, devlet, üniversite, aile gibi desteklerin de yeşil girişimcilik niyetleri üzerindeki düzenleyici rolünü incelemektir.

<p>TEZİN TÜRKÇE ÖZETİ</p>	<p>Azalan ekolojik durum ve çevre dostu yeniliklere artan ihtiyaç nedeniyle ortaya çıkan "yeşil girişimcilik" kavramı, ülkelerin gelecekteki ekonomik ve sosyal kalkınmasında potansiyel olarak önemli bir rol oynamaktadır. Girişimcilik niyetleri girişimciliği anlamının anahtarlarıdır, çünkü bir iş kurma veya sahip olma arzusu niyet aracılığıyla tanımlanabilir. Bu çalışmada üniversite öğrencilerinin yeşil girişimcilik niyetlerini anlamak ve açıklamak amacıyla Değer-Kimlik-Normlar teorisinden hareketle biyosferik değerler çevresel benlik, kişisel normlar ile yeşil girişimcilik niyeti incelenecektir. Ayrıca, psikolojik sahiplik ve yeşil girişimci öz-yeterliliğin de yeşil girişimcilik niyeti üzerindeki etkileri incelenecektir. Son olarak yeşil girişimci öz-yeterliliğin yeşil girişimcilik niyeti üzerindeki etkisinde eğitim, devlet, üniversite, aile gibi desteklerin düzenleyici rolü incelenecektir. Anket aracılığıyla toplanan veriler Yapısal Eşitlik Analizi ile değerlendirilecektir.</p>
<p>ARAŞTIRMA YAPILACAK OLAN SEKTÖRLER/ KURUMLARIN ADLARI</p>	<p>Üniversite öğrencileri : Çağ Üniversitesi, Toros Üniversitesi, Tarsus Üniversitesi, Mersin Üniversitesi</p>
<p>İZİN ALINACAK OLAN KURUMA AIT BİLGİLER (KURUMUN ADI- ŞUBESİ/ MÜDÜRLÜĞÜ - İLİ - İLÇESİ)</p>	<p>Çağ Üniversitesi-Mersin/Yenice Toros Üniversitesi-Mersin/Bahçelievler Tarsus Üniversitesi- Mersin/Tarsus Mersin Üniversitesi-Mersin/Yeşişehir</p>
<p>YAPILMAK İSTENEN ÇALIŞMANIN İZİN ALINMAK İSTENEN KURUMUN HANGİ İLÇELERİNE/ HANGİ KURUMUNA/ HANGİ BÖLÜMÜNDE/ HANGİ ALANINA/ HANGİ KONULARDA/ HANGİ GRUBA/ KİMLERE/ NE UYGULANACAĞI GİBİ AYRINTILI BİLGİLER</p>	<p>Çağ Üniversitesi Toros Üniversitesi Tarsus Üniversitesi Mersin Üniversitesi</p>
<p>UYGULANACAK OLAN ÇALIŞMAYA AIT ANKETLERİN/ ÖLÇEKLERİN BAŞLIKLARI/ HANGİ ANKETLERİN - ÖLÇEKLERİN UYGULANACAĞI</p>	<p>Değer-Kimlik- Norm Teorisi (Biyosferik Değerler, Çevresel Benlik, Kişisel Normlar), Psikolojik Sahiplik, Yeşil Girişimci Öz-Yeterlilik, Destekler (Eğitim, Devlet, Üniversite, Aile), Yeşil Girişimci Niyetleri ölçekleri</p>

EKLER (ANKETLER,
ÖLÇEKLER, FORMULAR,
... V.B. GİBİ EVRAKLARIN
İSİMLERİYLE BİRLİKTE
KAÇ ADET/SAYFA
OLDUKLARINA AIT
BİLGİLER İLE AYRINTILI
YAZILACAKTIR)

1) 2 sayfa anket formu

ÖĞRENCİNİN ADI - SOYADI: Deniz YALÇINTAŞ

ÖĞRENCİNİN İMZASI: Enstitü Müdürlüğünde
TARİH: 21 / 10 / 2022 Asıl Suret İmzalıdır.

TEZ/ ARAŞTIRMA/ANKET/ÇALIŞMA TALEBİ İLE İLGİLİ DEĞERLENDİRME SONUCU

1. Seçilen konu Bilim ve İş Dünyasına katkı sağlayabilecektir.

2. Anılan konu faaliyet alanı içerisine girmektedir.

1. TEZ DANIŞMANININ ONAYI	2. TEZ DANIŞMANININ ONAYI (VARSA)	ANA BİLİM DALI BAŞKANININ ONAYI	SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜNÜN ONAYI
Adı - Soyadı: <u>Esin Yasa Özetlikey</u> Unvanı: <u>Doç.Dr.</u>	Adı - Soyadı: Unvanı:	Adı - Soyadı: <u>Unal Ay</u> Unvanı: <u>Prof. Dr.</u>	Adı - Soyadı: <u>Murat KOÇ</u> Unvanı: <u>Prof. Dr.</u>
Enstitü Müdürlüğünde Asıl Suret İmzalıdır.	İmzası: / / 20....	Enstitü Müdürlüğünde Asıl İmzası: Suret İmzalıdır.	Enstitü Müdürlüğünde Asıl İmzası: Suret İmzalıdır.

ETİK KURULU ASIL ÜYELERİNE AIT BİLGİLER

Adı - Soyadı: Şehnaz SAHINKARAKAŞ	Adı - Soyadı: Yücel ERTEKİN	Adı - Soyadı: Deniz Aynur GÜLER	Adı - Soyadı: Mustafa BAŞARAN	Adı - Soyadı: Mustafa Tervik ODMAN	Adı - Soyadı: Hüseyin Mahir FISUNOĞLU	Adı - Soyadı: Jülide İNÖZÜ
Unvanı : Prof. Dr.	Unvanı : Prof. Dr.	Unvanı: Prof. Dr.	Unvanı : Prof. Dr.	Unvanı: Prof. Dr.	Unvanı : Prof. Dr.	Unvanı : Prof. Dr.

Enstitü müdürlüğünde evrak aslı imzalıdır.	Enstitü müdürlüğünde evrak aslı imzalıdır.	Enstitü müdürlüğünde evrak aslı imzalıdır.	Enstitü müdürlüğünde evrak aslı imzalıdır.	Enstitü müdürlüğünde evrak aslı imzalıdır.	Enstitü müdürlüğünde evrak aslı imzalıdır.	Enstitü müdürlüğünde evrak aslı imzalıdır.
Etik Kurulu Jüri Başkanı - Asıl Üye	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi
OY BİRLİĞİ İLE		☒				
OY ÇOKLUĞU İLE		☐				
<p>Çalışma yapılacak olan tez için uygulayacak olduğu Anketleri/Formları/Ölçekleri Çağ Üniversitesi Etik Kurulu Asıl Jüri Üyelerince İncelenmiş olup, 22/10/2022 10/01/2023 tarihleri arasında uygulanmak üzere gerekli iznin verilmesi taraflarımızca uygundur.</p>						
<p>AÇIKLAMA: BU FORM ÖĞRENCİLER TARAFINDAN HAZIRLANDIKTAN SONRA ENSTITÜ MÜDÜRLÜĞÜ SEKRETERLİĞİNE ONAYLAR ALINMAK ÜZERE TESLİM EDİLECEKTİR. AYRICA FORMDAKİ YAZI ON İKİ PUNTO OLACAK ŞEKİLDE YAZILACAKTIR.</p>						

EK B. Bilgilendirilmiş Gönüllülük Onam Formu

Tarih: 07.11.2022

**ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ETİK KURULU**

BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAM FORMU

Bu formun amacı araştırma ile ilgili olarak sizi bilgilendirmek ve katılmanız ile ilgili izin almaktır.

Bukapsamda "Yeşil Girişimcilik Niyetlerine Etki Eden Faktörlerin Belirlenmesi: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma" başlıklı araştırma "Deniz YALÇINTAŞ" tarafından **gönüllü katılımcılarla** yürütülmektedir. Araştırma sırasında sizden alınacak bilgiler gizli tutulacak ve sadece araştırma amaçlı kullanılacaktır. Araştırma sürecinde konu ile ilgili her türlü soru ve görüşleriniz için aşağıda iletişim bilgisi bulunan araştırmacıyla görüşebilirsiniz. Bu araştırmaya **katılmama** hakkınız bulunmaktadır. Aynı zamanda çalışmaya katıldıktan sonra çalışmadan **çıkabilirsiniz**. Bu formu onaylamanız **araştırmaya katılım için onam verdiğiniz** anlamına gelecektir.

Araştırmayla İlgili Bilgiler:

Araştırmanın Amacı: Üniversite öğrencilerinin öğrencilerinin yeşil girişimcilik niyetlerine etki eden faktörlerin belirlenmesidir.

Araştırmanın Nedeni: Geleceğin potansiyel girişimcileri olan üniversite öğrencilerinin yeşil girişimcilik niyetlerine etki eden faktörlerin belirlenmesinin üniversiteler açısından yol gösterici olacağı düşünülmektedir. Araştırmadan çıkan sonuçlar doğrultusunda üniversiteler müfredat, eğitimler, destekler vb konularda gerekli değişiklikler yaparak öğrencilerin yeşil uygulamaları benimsemesini sağlayabilir. Böylelikle sürdürülebilir kalkınma ışığında adımlar atılabilir.

Araştırmanın Yürütüleceği Yer: Çağ Üniversitesi, Mersin Üniversitesi, Tarsus Üniversitesi, Toros Üniversitesi

Çalışmaya Katılım Onayı:

Araştırmanın amacını, nedenini, yürütüleceği yer ile ilgili bilgileri okudum ve gönüllü olarak üzerine düşen sorumlulukları anladım. Araştırma ile ilgili ayrıntılı açıklamalar yazılı ve sözlü olarak tarafıma sunuldu. Bu araştırmaya ile ilgili faydalar ve riskler ile ilgili bilgilendirildim.

Bu araştırmaya kendi isteğimle, hiçbir baskı ve zorlama olmaksızın katılmayı kabul ediyorum.

Katılımcının (Islak imzası ile**)

Adı-Soyadı:

İmzası***:

Araştırmacının

Adı-Soyadı:

Deniz Yalçıntaş

e-posta:

Enstitü Müdürlüğünde

İmzası:

Asıl Sureti İmzalıdır.

***Online yapılacak uygulamalarda, ıslak imza yerine, bilgilendirilmiş onam formunun anketin ilk sayfasındaki en üst bölümüne yerleştirilerek katılımcıların kabul ediyorum onay kutusunu işaretlemesinin istenilmesi gerekmektedir.

EK C. Anket Formu

YEŞİL GİRİŞİMCİLİK NİYETİNE ETKİ EDEN FAKTÖRLERİN BELİRLENMESİ: ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Değerli Katılımcı,

Bu anket formu Doç. Dr. Eda Yaşa Özeltürkay danışmanlığında Arş. Gör. Deniz Yalçıntaş tarafından yürütülen Doktora Tezi için hazırlanmıştır. Bu çalışma kapsamında siz üniversite öğrencilerinin yeşil girişimcilik davranışlarına etki eden faktörlerin belirlenmesi amaçlanmaktadır.

“YEŞİL GİRİŞİMCİLİK, tümü doğal ve ekolojik kaynaklara dayalı yeni iş başlangıçlarına yol açan çevresel yönetim uygulamalarını veya temiz üretim süreçlerini benimseyen yenilikçi, pazar odaklı, kişilik odaklı bir değer yaratma biçimidir (Domanska ve Zajkowski, 2018, s. 68).”

Anket formuna katılım göstermeniz gönüllülük esasına dayanmaktadır. Formu yanıtlamanız yaklaşık 3 dakikanızı alacaktır. Ayrıca vereceğiniz cevaplar bilimsel amaçla kullanılacağından size en uygun ve gerçekçi cevapları vermenizi önemle rica ederiz. Cevaplarınız sadece bu çalışma kapsamında analizlerde kullanılacak olup kimseyle paylaşılmayacaktır. Bilimsel bir çalışmaya katkıda bulunduğunuz için teşekkür ederiz.

Doç. Dr. Eda Yaşa Özeltürkay
Arş. Gör. Deniz Yalçıntaş

	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
Biyosferik Değerler (Stern, 1999)					
BD1. Dünyaya saygı duyar ve diğer türlerle uyum içinde yaşarım.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
BD2. Doğayla birlik ve uyum içerisinde yaşarım.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
BD3. Çevreyi ve doğayı korurum.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
BD4. Doğal kaynakların korunması ve kirliliğin önlenmesi için çabalarım.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
Psikolojik Sahiplik (Jussilavd., 2011)					
PS1. Bu gezegen benim.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
PS2. Bu gezegenin benim olduğumu hissediyorum.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
PS3. Dünyanın benim gezegenim olduğumu hissediyorum.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
PS4. Bu gezegen bizim.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
PS5. Dünyanın bizim gezegenimiz olduğumu hissediyorum.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
Çevresel Öz-kimlik (Van der Werff vd., 2013)					
ÇÖK1. Çevre dostu davranan biriyim.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
ÇÖK2. Çevre dostu davranmak kim olduğumun önemli bir parçasıdır.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
ÇÖK3. Kendimi çevre dostu bir insan olarak görüyorum.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
Yeşil Girişimci Öz-yeterlik (Wang vd., 2021)					
YGÖ1. İçtenlikle yaparsam çevreye katkı sağlayabileceğime inanıyorum.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
YGÖ2. Çevre sorunlarını çözmeye yardımcı olacak bir yol bulabilirim.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
YGÖ3. Çevre sorunlarını çözmek, her birimizin yapabileceği bir katkıdır.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
Kişisel Norm (Steg ve DeGroot, 2010; Ruerpert vd., 2016)					
KN1. Çevre dostu hareket etmezsem suçlu hissederim.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
KN2. Çevre dostu davranmak için ahlaki bakımdan kendimi zorunlu hissediyorum.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
KN3. Çevre dostu hareket ettiğimde kendimle gurur duyuyorum.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
KN4. Çevre dostu davranmazsam prensiplerimi ihlal etmiş olurum.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
Aile Desteği (Osorio vd., 2017)					
AD1. Ailem, girişim faaliyetlerimi onaylar.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
AD2. Ailem, kendi işimi kurmam için beni teşvik eder.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
AD3. Ailem, gerekirse kendi işimi kurmama yardımcı olmak için bana borç para verir.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
AD4. Ailem, gerekirse kendi işimi kurmama yardımcı olacak malzeme ve teçhizatı bana sağlar.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)

	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
Eğitim Desteği (Wegner vd., 2019)					
ED1. Üniversitem girişimcilik üzerine seçmeli dersler sunar.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
ED2. Üniversitem girişimcilik odaklı proje çalışmaları sunar.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
ED3. Üniversitem girişimcilik odaklı uygulamalar sunar.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
ED4. Üniversitem girişimcilik alanında lisans veya yüksek lisans eğitimi sunar.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
ED5. Üniversitem girişimcilik üzerine konferanslar/çalıştaylar düzenler.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
ED6. Üniversitem öğrencileri girişimcilerle buluşturur.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
Kurumsal Destek (Wegner vd., 2019)					
KD1. Üniversitem olası bir kariyer seçimi olarak girişimcilik bilinci yaratır.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
KD2. Üniversitem öğrencileri yeni bir iş kurmaya motive eder.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
KD3. Üniversitem öğrencilere yeni bir iş kurmak için fikirler sunar.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
KD4. Üniversitem öğrencilere yeni bir iş kurmak için gereken bilgileri sağlar.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
Devlet Desteği (Alvarez-Risco vd., 2021)					
DD1. Benim ülkemde yeşil girişimciler kurumsal bir yapı ile teşvik ediliyor.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
DD2. Ülkemin ekonomisi girişimciler için birçok fırsat sunuyor.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
DD3. Ülkemde girişimciler için banka kredisi almak oldukça zordur.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
DD4. Ülkemin yasaları bir şirketin yönetimine terstir.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
Yeşil Girişimcilik Niyeti (Wang vd., 2021)					
YGN1. Yeşil girişimcilikle çok ilgileniyorum.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
YGN2. Yeşil girişimcilikle ilgili şeyleri ciddi olarak düşündüm.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
YGN3. Kendi yeşil girişimimi başlatmak için elimden geleni yapacağım.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
YGN4. Gelecekte yeşil girişimcilğe hazırlanıyorum.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
YGN5. Gelecekte yeşil bir girişim kuracağıma yürekten inanıyorum.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)

DEMOGRAFİK BİLGİLER

Cinsiyetiniz:	Kadın ()	Erkek ()	Belirtmek istemiyorum ()
Üniversiteniz:	Çağ Üniversitesi ()	Mersin Üniversitesi ()	Tarsus Üniversitesi ()
			Toros Üniversitesi ()
Bölümünüz:		
Sınıfınız:	1. Sınıf ()	2. Sınıf ()	3. Sınıf ()
			4. Sınıf ()

TANIMLAYICI BİLGİLER

1. Girişimcilik dersi aldınız mı?	Evet ()	Hayır ()
2. Girişimcilikle ilgili sertifika aldınız mı?	Evet ()	Hayır ()
3. Girişimcilikle ilgili seminerlere katıldınız mı?	Evet ()	Hayır ()
4. Girişimcilikle ilgili verilen destekleri biliyor musunuz?	Evet ()	Hayır ()
5. Ailenizde girişimci var mı?	Evet ()	Hayır ()
6. Bir iş fikrini hayata geçirme düşünceniz var mı?	Evet ()	Hayır ()
7. Yeşil girişim faaliyetinde bulunma niyetiniz var mı?	Evet ()	Hayır ()
Nedenini açıklayınız.	
	
	

Katılımınız için teşekkürler.

EK D. Tez Etik İzin İstek Yazısı

T.C.
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü

Sayı : E-23867972-050.01.04-2200007897
Konu : Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği
Kurulduğu Kararı Alınması Hk.

21.10.2022

REKTÖRLÜK MAKAMINA

İlgi: 09.03.2021 tarih ve E-81570533-050.01.01-2100001828 sayılı Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu kararı yazınız.
İlgi tarihli yazınız kapsamında Üniversitemiz Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesindeki Lisansüstü Programlarda halen tez aşamasında kayıtlı olan **Deniz Yalçıntaş** isimli öğrencimize ait tez evraklarının "Üniversitemiz Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Onayları" alınmak üzere Ek'te sunulmuş olduğumu arz ederim.

Prof. Dr. Murat KOÇ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Ek : 1 adet öğrenciye ait tez evrakları dosyası.

EK E. Çağ Üniversitesi Rektörlüğünün Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu İzin Yazısı

T.C.
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
Rektörlük

Sayı : E-81570533-044-2200008147

01.11.2022

Konu : Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği
Kurul İzni Hk.

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : a) 21.10.2022 tarih ve E-23867972- 050.01.04-2200007897 sayılı yazınız.
b) 21.10.2022 tarih ve E-23867972- 050.01.04-2200007904 sayılı yazınız.

İlgi yazılarda söz konusu edilen **Nihat Ökten** ve **Deniz Yalçıntaş** isimli öğrencilerimize ait tez evrakları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulunda incelenerek uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Prof. Dr. Ünal AY
Rektör

EK F. Çağ Üniversitesi Rektörlüğünün Tez Anket İzin İstek Yazıları

T.C.
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü

Sayı : E-23867972-044-2200008209
Konu : Deniz YALÇINTAŞ'ın Tez Anket
İzini Hk.

01.11.2022

DAĞITIM YERLERİNE

İşletme Yönetimi Doktora programında kayıtlı Deniz YALÇINTAŞ isimli öğrencimiz, "Yeşil Girişimcilik Niyetine Etki Eden Faktörlerin Belirlenmesi: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma" konulu tez çalışmasını Üniversitemiz öğretim üyesi Doç. Dr. Eda YAŞA ÖZELTÜRKAY 'ın tez danışmanlığında yürütmektedir. Adı geçen öğrenci tez çalışması kapsamında Üniversitemizde öğrenim gören öğrencilere kopyası Ek'lerde sunulan anket uygulamasını yapmayı planlamaktadır. Üniversitemiz Etik Kurulunda yer alan üyelerin onayları alınmış olup, gerekli iznin verilmesini bilgilerinize sunarım.

Prof. Dr. Ünal AY
Rektör

Ek :

- 1 - 4 Sayfa Etik Kurul İzin Formu ile 2 Sayfa Anket Formları.
- 2 - 1 Sayfa Etik Kurul İzin Yazısı.
- 3 - 1 Sayfa Etik Kurul Onay Yazısı.

Dağıtım:

Gereği:
Mersin Üniversitesi Rektörlüğüne
Tarsus Üniversitesi Rektörlüğüne
Toros Üniversitesi Rektörlüğüne

T.C.
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü

Sayı : E-23867972-044-2200008210
Konu : Deniz YALÇINTAŞ'ın Tez Anket
İzni Hk.

01.11.2022

DAĞITIM YERLERİNE

İşletme Yönetimi Doktora programında kayıtlı Deniz YALÇINTAŞ isimli öğrencimiz, "Yeşil Girişimcilik Niyetine Etki Eden Faktörlerin Belirlenmesi: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma" konulu tez çalışmasını Üniversitemiz öğretim üyesi Doç. Dr. Eda YAŞA ÖZELTÜRKAY 'ın tez danışmanlığında yürütmektedir. Adı geçen öğrenci tez çalışması kapsamında Üniversitemizde öğrenim gören öğrencilere kopyası Ek'lerde sunulan anket uygulamasını yapmayı planlamaktadır. Üniversitemiz Etik Kurulunda yer alan üyelerin onayları alınmış olup, gerekli iznin verilmesini arz ederim.

Prof. Dr. Murat KOÇ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Ek :
1 - 4 Sayfa Etik Kurul İzin Formu ile 2 Sayfa Anket Formları.
2 - 1 Sayfa Etik Kurul İzin Yazısı.
3 - 1 Sayfa Etik Kurul Onay Yazısı.

Dağıtım:
Gereği: Fen Edebiyat Fakültesi Dekanlığına
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dekanlığına
Meslek Yüksek Okulu Müdürlüğüne
Bilgi: Rektörlük Makamına

EK G. Çağ Üniversitesi Rektörlüğünün Tez Anket İzin Yazıları

T.C.
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
Fen Edebiyat Fakültesi

Sayı : E-33089555-044-2200008355
Konu : Deniz YALÇINTAŞ'a Ait Tez
Anket İzni Hakkında

03.11.2022

DAĞITIM YERLERİNE

İlgi : Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'nün 01.11.2022 tarihli ve E-23867972-044-2200008210 sayılı yazısı.

İlgi yazı gereği İşletme Yönetimi Doktora Programı öğrencilerinden Deniz YALÇINTAŞ'ın "Yeşil Girişimcilik Niyetine Etki Eden Faktörlerin Belirlenmesi: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma" konulu tez çalışmasına ilişkin anketi yapması uygun bulunmuştur.

Bilgilerinize arz/rica ederim.

Prof. Dr. Deniz Aynur GÜLER
Fen Edebiyat Fakültesi Dekanı

Ek : Etik Kurul İzin Formu ile 2 Sayfa Anket Formları

Dağıtım:

Gereği:
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne

Bilgi:
Rektörlük Makamına

Bu belge, geçerli elektronik imza ile imzalanmıştır.

T.C.
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Sayı : E-88998576-044-2200008394
Konu : Deniz YALÇINTAŞ'ın Tez Anket
İzmi Hk.

04.11.2022

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 01.11.2022 tarihli ve E-23867972-044-2200008210 sayılı belge.

Enstitünüz İşletme Yönetimi Doktora programında kayıtlı Deniz YALÇINTAŞ isimli öğrencimiz, *"Yeşil Girişimcilik Niyetine Etki Eden Faktörlerin Belirlenmesi: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma"* konulu tez çalışması kapsamında anket çalışmasını Üniversitemizde öğrenim gören öğrencilere uygulanması Dekanlığımızca uygun görülmüştür.

Gereği için bilgilerinizi rica ederim.

Prof. Dr. Mustafa BAŞARAN
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dekanı

T.C.
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
Meslek Yüksek Okulu

Sayı : E-98052352-044-2200009820

27.12.2022

Konu : Deniz YALÇINTAŞ'ın Tez Anket
İzni Hk.

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 01.11.2022 tarihli ve E-23867972-044-2200008210 sayılı belge.

İşletme Yönetimi Doktora programında kayıtlı Deniz YALÇINTAŞ isimli öğrenciniz, “Yeşil Girişimcilik Niyetine Etki Eden Faktörlerin Belirlenmesi: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma” konulu tez çalışması ile ilgili yapmak istediği anket çalışması Müdürlüğümüzce uygun görülmüştür.

Bilgilerinize sunulur.

Prof. Dr. Eda YAŞA ÖZELTÜRKAY
Meslek Yüksekokulu Müdürü

EK H. Mersin, Tarsus ve Toros Üniversitesi Tez Anket İzin Yazıları

T.C.
MERSİN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Genel Sekreterlik
Yazı İşleri Şube Müdürlüğü

Sayı : E-15302574-044-2200805 01.12.2022
Konu : Deniz YALÇINTAŞ'ın Tez Anket İzni

DAĞITIM YERLERİNE

İlgi : Çağ Üniversitesi Rektörlüğünün 07.11.2022 tarihli ve E-23867972-044-220008209 sayılı yazısı.

Çağ Üniversitesi İşletme Yönetimi doktora öğrencisi Deniz YALÇINTAŞ'ın "Yeşil Girişimcilik Niyetine Etki Eden Faktörlerin Belirlenmesi: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma" konulu tez çalışmasına ait anketleri Üniversitemiz öğrencilerine uygulama talebi gönüllülük esasına bağlı kalmak koşuluyla Rektörlüğümüzce uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi konunun ilgililere duyurulması hususunda gereğini arz/rica ederim.

Prof. Dr. Mehmet İsmail YAĞCI
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

Ek:
1-İlgi Yazı (1 sayfa)
2-Anket Formları (2 sayfa)
3-Etik Kurul Onayı (1 sayfa)

Dağıtım:
Gereği:
Tüm Fakülteler
Tüm Enstitüler
Tüm Yüksekokullar
Tüm Meslek Yüksekokulları

Bilgi:
Çağ Üniversitesi Rektörlüğüne (ek
konulmadı)

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

T.C.
TARSUS ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Sayı : E-67780697-044-1211

30.05.2022

Konu : Deniz YALÇINTAŞ'ın Tez Anket İzni
Hk.

ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Sosyal Bilimler Enstitüsü)

İlgi : 20.05.2022 tarihli ve E-23867972-044-2200003837 sayılı yazı

İlgi sayılı yazınıza istinaden, Üniversitemiz Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Yönetimi Doktora Programı öğrencilerinden Deniz YALÇINTAŞ'ın, "Yeşil Girişimcilik Niyetine Etki Eden Faktörlerin Belirlenmesi: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma " konulu tez çalışmasına ilişkin sunulan belgeler incelenmiş olup bahse konu çalışmanın, Üniversitemiz İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencileri ile yapılması uygun görülmüştür. Bu kapsamda, ilgili öğrencinizin söz konusu uygunluk yazımız ile Üniversitemize başvurması halinde, gerekli desteğin sağlanacağı hususunda;

Bilgilerinize arz ederim.

Prof. Dr. Ali DERAN
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

T.C.
TOROS ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Genel Sekreterlik

Sayı : E-64399374-605.01-27730
Konu : Bilimsel Çalışma Kapsamında Anket
Uygulama Talebiniz (D. YALÇINTAŞ)

08.12.2022

ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
Adana-Mersin Karayolu Üzeri Pk:33800 Yenice-Tarsus/Mersin

İlgi : Çağ Üniversitesi Rektörlüğü 01.11.2022 tarihli ve E-23867972-044-2200008209 sayılı yazısı.

İlgi yazınız ile Üniversiteniz İşletme Yönetimi Doktora programı öğrencisi Deniz YALÇINTAŞ' ın "Yeşil Girişimcilik Niyetine Etki Eden Faktörlerin Belirlenmesi: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma" konulu tez çalışması kapsamındaki anketi Üniversiteniz öğrencilerine uygulama talebi iletilmiş olup, konuya ilişkin akademik birimlerimizden alınan olumlu görüş uyarınca, söz konusu çalışmanın ekte iletilen onaylı formları kullanılmak suretiyle gerçekleştirilmesi uygun görülmüştür.
Bilgilerinize arz ederim.

Prof.Dr. Ömer ARIÖZ
Rektör

Ek: Anket Formu-Onaylı (2 sayfa)